

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Κ΄ - ΣΥΝΟΔΟΣ Β΄

Ε Κ Θ Ε Σ Η

ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΝΙΚΗΤΑ Μ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗ

ΑΘΗΝΑ 2025

**ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Κ΄ - ΣΥΝΟΔΟΣ Β΄**

ΕΚΘΕΣΗ

**ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**

**ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΝΙΚΗΤΑ Μ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗ
ΑΘΗΝΑ 2025**

**ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Κ΄ - ΣΥΝΟΔΟΣ Β΄**

ΕΚΘΕΣΗ

**ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**

ΠΡΟΣ ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Περιεχόμενα

I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, Δρος ΔΙΟΝΥΣΙΑΣ – ΘΕΟΔΩΡΑΣ ΑΥΓΕΡΙΝΟΠΟΥΛΟΥ	1
II. ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ, ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	9
III. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΚΛΗΘΕΝΤΕΣ ΣΕ ΑΚΡΟΑΣΗ.....	11
IV. ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ ΚΑΙ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	21
V. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ.....	27
1. <i>«Ενημέρωση των μελών των Επιτροπών, σύμφωνα με το άρθρο 36 παρ.5 του Κανονισμού της Βουλής, από τον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας, κ. Θεόδωρο Σκυλακάκη και την Υφυπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Πρόεδρο της Διυπουργικής Επιτροπής για την Ενέργεια και το κλίμα, κυρία Αλεξάνδρα Σδούκου, σχετικά με το αναθεωρημένο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ)»</i>	<i>29</i>
Εισηγητής: Εμμανουήλ (Μανώλης) Χριστοδουλάκης, Α΄ Αντιπρόεδρος της Επιτροπής	
2. <i>«Η κρυόσφαιρα υπό πίεση: ανάλυση των επιπτώσεων της κλιματικής κρίσης στην Ανταρκτική και η σημασία των ελληνικών αποστολών»</i>	<i>39</i>
Εισηγήτρια: Δρ Διονυσία - Θεοδώρα Αυγερινοπούλου, Πρόεδρος της Επιτροπής	
3. <i>«Η περιβαλλοντική διάσταση της νησιωτικής πολιτικής»</i>	<i>53</i>
Εισηγητές: Μάρκος Καφούρος και Συμεών Κεδίκογλου, Μέλη της Επιτροπής	
4. <i>«Ακρόαση της Ρυθμιστικής Αρχής Αποβλήτων, Ενέργειας και Υδάτων (ΡΑΑΕΥ) για τους τομείς Ενέργειας και Αποβλήτων»</i>	<i>71</i>
Εισηγητές: Θεοπίστη (Πέτη) Πέρκα και Σπυριδων Μπιμπίλας, Μέλη της Επιτροπής	
5. <i>«Το Πράσινο Ταμείο ως μοχλός Περιφερειακής Ανάπτυξης στη χώρα»</i>	<i>83</i>
Εισηγήτρια: Αικατερίνη Σπυριδάκη, Μέλος της Επιτροπής	
6. <i>«Γυναικεία Ηγεσία στις Περιβαλλοντικές Υποθέσεις»</i>	<i>91</i>
Εισηγήτρια: Δρ Διονυσία – Θεοδώρα Αυγερινοπούλου, Πρόεδρος της Επιτροπής	
7. <i>«Ελληνικός Οργανισμός Ανακύκλωσης (ΕΟΑΝ) – Προτάσεις για το μέλλον»</i>	<i>97</i>
Εισηγητής: Σπυριδων Μπιμπίλας, Μέλος της Επιτροπής	
8. <i>«Αποτελέσματα της επίσκεψης της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος στη Δαδιά Έβρου»</i>	<i>101</i>
Εισηγητής: Γεώργιος Αμυράς, Μέλος της Επιτροπής	
9. <i>«Οι περιβαλλοντικές και κλιματικές διαστάσεις του αυτοκινητόδρομου «ΟΛΥΜΠΙΑ ΟΔΟΣ»»</i>	<i>105</i>
Εισηγήτρια: Χριστίνα Αλεξοπούλου, Μέλος της Επιτροπής	

10. «Πράσινα – Αειφόρα Κτίρια»	109
Εισηγητής: Διονύσιος Ακτύπης, Μέλος της Επιτροπής	
11. «Πολιτικές και δράσεις πρόληψης φυσικών καταστροφών, αντιμετώπισης θεομηνιών και αντιπυρική προστασία του έτους 2025»	113
Εισηγητές: Αλέξανδρος Μαρκογιαννάκης και Κωνσταντίνος Μπούμπας, Μέλη της Επιτροπής	
12. «Κάπνισμα και Ρύπανση του Πειβάλλοντος»	123
Εισηγητής: Σπυρίδων Μπιμπίλας, Μέλος της Επιτροπής	
13. «Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και αποθήκευση».....	127
Εισηγήτρια: Καλλιόπη Βέττα, Β΄ Αντιπρόεδρος της Επιτροπής	
14. «Το υδρογόνο ως καύσιμο»	133
Εισηγητές: Θωμαΐς (Τζίνα) Οικονόμου και Κομνηνός Δελβερούδης, Μέλη της Επιτροπής	
15. «Δράσεις Νέων για το Περιβάλλον και την Ενέργεια».....	149
Εισηγήτρια: Δρ Διονυσία - Θεοδώρα Αυγερινοπούλου, Πρόεδρος της Επιτροπής	
VI. ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.....	153

I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, Δρος ΔΙΟΝΥΣΙΑΣ – ΘΕΟΔΩΡΑΣ ΑΥΓΕΡΙΝΟΠΟΥΛΟΥ

Κατά την κοινοβουλευτική περίοδο Σεπτεμβρίου 2024 - Ιουλίου 2025, η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής των Ελλήνων (εφεξής: «Επιτροπή Περιβάλλοντος» ή «Επιτροπή»), προτεραιοποίησε μια σειρά κρίσιμων περιβαλλοντικών ζητημάτων σε άμεση συνάρτηση με το διεθνές γίνεσθαι και την επικαιρότητα και εστίασε το έργο της στη διερεύνηση περιβαλλοντικών θεμάτων και νομοθετικών πρωτοβουλιών ιδιαίτερης σημασίας για τη χώρα μας, δίνοντας βήμα στην επιστημονική κοινότητα και φέρνοντας στο δημόσιο διάλογο ζητήματα που μέχρι πρότινος δεν είχαν λάβει τη δέουσα προσοχή, παρόλη την σπουδαιότητά τους. Κάλυψε δε γεωγραφικά, πολλά ζητήματα στην Αθήνα, αλλά και στην περιφέρεια, ενώ έφτασε να επηρεάσει δρώμενα σε πολλά μέρη της γης, από το Αζερμπαϊτζάν, όπου έλαβε χώρα η 30η Συνάντηση των Μερών για την Κλιματική Αλλαγή, έως την Ανταρκτική, όπου συνέβαλε καθοριστικά στην αποστολή επιστημονικής ομάδας εκ μέρους της χώρας μας. Κυρίως όμως η Επιτροπή, είχε την ευκαιρία να επισκεφθεί τον Έβρο, το Δάσος της Δαδιάς και το Σουφλί για τα έργα αποκατάστασης του σημαντικού αυτού δασικού συστήματος μετά τις πυρκαγιές του περσινού καλοκαιριού.

Η κατάρτιση της θεματολογίας των συνεδριάσεων βασίστηκε καταρχάς στις εμπειριστατωμένες προτάσεις του Προεδρείου και των Μελών της Επιτροπής, οι οποίες αξιολογήθηκαν και ιεραρχήθηκαν βάσει της θεσμικής και ουσιαστικής τους βαρύτητας, ενώ παράλληλα οργανώθηκαν σε συνεκτικές θεματικές ενότητες, ώστε να διασφαλιστεί η ορθολογική τους επεξεργασία. Επιπλέον, εντάχθηκαν θέματα επικαιρότητας που ανέκυψαν από τις εξελίξεις σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Σημειώνεται ότι καθ' όλη τη διάρκεια των συνεδριάσεων αναπτύχθηκε δημιουργικός και εποικοδομητικός διάλογος.

Στην εν λόγω Σύνοδο αξιολογήθηκε δε ως καίριας σημασίας, η ενίσχυση της συνέργειας μεταξύ των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών της Βουλής των Ελλήνων και προς τούτου η Επιτροπή Περιβάλλοντος προέβη σε αισθητή αύξηση του αριθμού των κοινών συνεδριάσεων που διοργάνωσε, αναγνωρίζοντας τα πολλαπλασιαστικά οφέλη που απορρέουν από την ανταλλαγή τεκμηριωμένων γνώσεων και τη διεπιστημονική προσέγγιση στην κοινή προσπάθεια για την αναχαίτιση της κλιματικής κρίσης και την αντιμετώπιση των αναδυόμενων περιβαλλοντικών ζητημάτων.

Ιδιαίτερης σημασίας υπήρξε, επίσης, η ενεργός στήριξη της Επιτροπής στην πρώτη επίσημη ελληνική επιστημονική αποστολή στην Ανταρκτική, η οποία σηματοδότησε την έναρξη της συμμετοχής της Ελλάδας στις σχετικές ερευνητικές δραστηριότητες, σε μία από τις πλέον ευαίσθητες περιβαλλοντικά περιοχές του πλανήτη.

Η δια ζώσης επαφή με τα περιβαλλοντικά προβλήματα, συνιστά διαχρονική προτεραιότητα για τα Μέλη της Επιτροπής Περιβάλλοντος, στο πλαίσιο της επιδίωξης τους για εμπειριστατωμένη και βιωματική κατανόηση των περιβαλλοντικών προκλήσεων. Κατά τη διάρκεια της εν λόγω κοινοβουλευτικής Συνόδου, προτάχθηκε η ανάγκη επιτόπιας αυτοψίας στο Εθνικό Πάρκο του Δάσους της Δαδιάς – Λευκίμης – Σουφλίου, μια περιοχή εξαιρετικής οικολογικής αξίας, η οποία έχει πληγεί κατ' επανάληψιν από δασικές πυρκαγιές, ιδίως κατά τα έτη 2022 και 2023, με σοβαρές συνέπειες για τη βιοποικιλότητα και τη λειτουργικότητα του οικοσυστήματος. Συγκεκριμένα, κλιμάκιο της Επιτροπής Περιβάλλοντος πραγματοποίησε αυτοψία στο Νομό, η οποία μας έδωσε την ευκαιρία να έρθουμε σε άμεση επαφή με την περιφέρεια και να γνωρίσουμε από πρώτο χέρι τα προβλήματα της τοπικής κοινωνίας, στην επίλυση κάποιων εκ των οποίων ελπίζουμε να συμβάλλαμε. Από την επίσκεψή μας, καταδείχθηκε πόσο σημαντικές μπορεί να είναι οι αυτοψίες «εκτός των τοιχών» και προτείνουμε την χρήση αυτής της δυνατότητας στην Επιτροπή.

Περαιτέρω ζητήματα που πραγματεύτηκε η Επιτροπή αφορούσαν στην πρόληψη και αντιμετώπιση των φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών, καθώς η χώρα μας παρουσιάζει υψηλή ευαλωτότητα και είναι αναγκαία η εξέταση και η λήψη όλων των απαιτούμενων μέτρων, ώστε να μειωθεί η περίπτωση εκδήλωσης, αλλά και να περιοριστεί η ένταση των φαινομένων αυτών. Οι βασικοί άξονες πολιτικής που παρουσιάστηκαν περιλαμβάνουν: την ενίσχυση σε μέσα και υποδομές (εναέρια μέσα, οχήματα, drones), τη σημαντική αύξηση και εκπαίδευση του προσωπικού, τη στενότερη συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση, τα δασαρχεία, τους διαχειριστές κρίσιμων δικτύων και τους πολιτιστικούς φορείς, καθώς και τη διεύρυνση της συμμετοχής των πολιτών, μέσω μέτρων ατομικής ευθύνης (καθαρισμός οικοπέδων, πρόληψη σε κατοικημένες περιοχές). Στρατηγικής σημασίας θεωρήθηκε επίσης η ευρωπαϊκή συνεργασία, ιδίως στο πλαίσιο του προγράμματος Prepositioning, για την προληπτική εγκατάσταση δυνάμεων πυρόσβεσης σε χώρες υψηλού κινδύνου, το οποίο και πρέπει να ενισχυθεί.

Η Επιτροπή κατέληξε ότι η Πολιτική Προστασία, αποτελεί πλέον μια από τις θεμελιώδεις αποστολές του κράτους απέναντι στις προκλήσεις της κλιματικής κρίσης. Η επιτυχία απαιτεί συνεχή εγρήγορση, πολυεπίπεδη συνεργασία και συνυπευθυνότητα όλων των εμπλεκομένων, πέρα και πάνω από κομματικές γραμμές, ώστε να διασφαλιστεί η προστασία ζώων, περιουσιών και του φυσικού μας πλούτου. Στο πλαίσιο αυτό, πραγματοποιήθηκε ακρόαση δύο Υπουργών Περιβάλλοντος και Ενέργειας και δύο Υφυπουργών, καθώς κατά την διάρκεια της Β΄ Συνόδου έλαβε χώρα σχετικός ανασχηματισμός της Κυβερνήσεως.

Η Επιτροπή Περιβάλλοντος εξέτασε, ακόμη, τις περιβαλλοντικές και κλιματικές διαστάσεις του αυτοκινητόδρομου «Ολυμπία Οδός», ενός έργου μείζονος σημασίας που συνδέει την Αττική με τη Δυτική Ελλάδα. Το έργο παρουσιάστηκε ως σύγχρονη υποδομή μεταφορών, που ταυτόχρονα ενσωματώνει πρακτικές βιώσιμης ανάπτυξης και καινοτόμες τεχνολογίες. Στο πλαίσιο αυτό, δόθηκε έμφαση στη στρατηγική για μείωση του ανθρακικού αποτυπώματος κατά 50% έως το 2030, στην αυτοπαραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας μέσω φωτοβολταϊκών συστημάτων, που ανήκουν στην ίδια την εταιρία και παρέχουν ενέργεια στον αυτοκινητόδρομο, στην εφαρμογή «έξυπνων» συστημάτων διαχείρισης κυκλοφορίας. Η συζήτηση ανέδειξε την «Ολυμπία Οδό» ως πρότυπο έργο που συνδυάζει τεχνική αρτιότητα και περιβαλλοντική υπευθυνότητα, ενώ προτάθηκε η περαιτέρω συνεργασία με την επιστημονική κοινότητα, η τακτική ενημέρωση της Βουλής και η υιοθέτηση αντίστοιχων πρακτικών, σε όλα τα νέα έργα υποδομών, στο πλαίσιο του εθνικού στόχου για κλιματική ουδετερότητα. Περαιτέρω, η Επιτροπή πρότεινε την υιοθέτηση νέων, ακόμα πιο σύγχρονων προτύπων, ειδικά ως προς την κατασκευή του οδοστρώματος με υλικά νέας γενιάς (state-of-the-art), σε μελλοντικές προκηρύξεις έργων, ώστε να κατασκευάζονται ακόμα πιο σύγχρονοι, ανθεκτικοί και φιλικόι για το κλίμα αυτοκινητόδρομοι.

Η Επιτροπή Περιβάλλοντος προσανατολίστηκε, ακόμη, συστηματικά στην παρακολούθηση του έργου νευραλγικών κρατικών περιβαλλοντικών φορέων, όπως το Πράσινου Ταμείου, του Ελληνικού Οργανισμού Ανακύκλωσης (ΕΟΑΝ) και της Ρυθμιστικής Αρχής Αποβλήτων, Ενέργειας και Υδάτων (ΡΑΑΕΥ), δίνοντας, συγχρόνως, ειδικό βάρος και στην αποτύπωση των μελλοντικών προοπτικών και προκλήσεών τους. Προς τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή προχώρησε στη διοργάνωση ακροάσεων των Προέδρων και εκπροσώπων των εν λόγω φορέων, αναγνωρίζοντας τον καίριο ρόλο που διαδραματίζουν στην προστασία του περιβάλλοντος, την αποκατάσταση και απορρύπανση των φυσικών

οικοσυστημάτων, καθώς και στη διαμόρφωση ενός συνεκτικού πλαισίου, για τη μετάβαση σε μια περιβαλλοντικά βιώσιμη και κοινωνικά δίκαιη οικονομία χωρίς αποκλεισμούς.

Ειδικότερα, σε σχέση με τον ΕΟΑΝ αναδείχθηκαν, κατά τη συζήτηση, τόσο οι επιτυχίες όσο και οι αδυναμίες του υφιστάμενου συστήματος. Τονίστηκε ότι, παρά τα βήματα προόδου, τα ποσοστά ανακύκλωσης παραμένουν χαμηλά σε σχέση με τους ευρωπαϊκούς στόχους, γεγονός που καθιστά αναγκαία τη λήψη αποφασιστικών μέτρων. Έμφαση δόθηκε στη σημασία της ενίσχυσης των ελέγχων και της διαφάνειας, της ενεργού συμμετοχής των πολιτών, της υποστήριξης της τοπικής αυτοδιοίκησης και της καλλιέργειας περιβαλλοντικής συνείδησης. Παράλληλα, συζητήθηκαν προτάσεις για την ανάπτυξη νέων ρευμάτων ανακύκλωσης, την αξιοποίηση του συστήματος επιστροφής εγγύησης (DRS), την επέκταση των πράσινων σημείων και τη δημιουργία εγχώριας βιομηχανίας ανακύκλωσης. Κατά κοινή διαπίστωση, η λειτουργία του οργανισμού δεν κινείται σε ικανοποιητικά επίπεδα και εξ αυτού προτείνεται και να προβεί σε ριζική αναδιοργάνωση, αλλά και να επανέλθει σε νεότερη ακρόαση σε επόμενη Σύνοδο στην Επιτροπή για περαιτέρω ενημέρωση.

Σε σχέση με την ΡΑΑΕΥ, η συζήτηση ανέδειξε τον κρίσιμο ρόλο της ΡΑΑΕΥ στη διαμόρφωση ενός αξιόπιστου, διαφανούς και ανταγωνιστικού πλαισίου, που διασφαλίζει την προστασία των καταναλωτών, την ορθολογική κοστολόγηση και την τήρηση της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει». Εξετάστηκαν οι προοπτικές της ενεργειακής μετάβασης με κυρίαρχη τη συμβολή των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), οι προκλήσεις που απορρέουν από την ανάγκη αποθήκευσης και διασύνδεσης, καθώς και η σημασία της ψηφιοποίησης για τη διαφάνεια και την ενδυνάμωση των πολιτών. Στον τομέα των αποβλήτων, επισημάνθηκε το υστέρημα της χώρας στην ανακύκλωση, σε σχέση με τους ευρωπαϊκούς στόχους, και η ανάγκη επιτάχυνσης της πιστοποίησης των ΦοΔΣΑ. Επισημάνθηκε ότι η συμβολή της ΡΑΑΕΥ είναι καθοριστική για την αποτελεσματική λειτουργία του συστήματος, την ενίσχυση της ανταποδοτικότητας και την πορεία προς την κυκλική οικονομία. Η Επιτροπή κατέληξε ότι η ενεργειακή μετάβαση και η ορθή διαχείριση των αποβλήτων πρέπει να προχωρήσουν ταχύτερα, με στόχο ένα οικονομικά αποδοτικό, κοινωνικά δίκαιο και περιβαλλοντικά βιώσιμο μοντέλο ανάπτυξης.

Ακόμη δε, εξετάσαμε σημαντικές πολιτικές εθνικής εμβέλειας για το περιβάλλον, την ενέργεια και τη μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα, με «αιχμή» του δόρατος το αναθεωρημένο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) για τη μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα. Η συζήτηση ανέδειξε τον διπλό χαρακτήρα του ΕΣΕΚ, ως ενός κρίσιμου αναπτυξιακού εργαλείου, αλλά και ως ενός απαραίτητου εργαλείου για την εκπλήρωση των ευρωπαϊκών και διεθνών δεσμεύσεων της χώρας μας στο πεδίο της κλιματικής πολιτικής. Κύρια σημεία του αναθεωρημένου ΕΣΕΚ είναι η επιτάχυνση της απανθρακοποίησης, η ενίσχυση της διεξόδου των ΑΠΕ με στόχο το 75% στην ηλεκτροπαραγωγή έως το 2030 και το 95% έως το 2035, η εκτεταμένη αποθήκευση ενέργειας, η ανάπτυξη υπεράκτιων αιολικών πάρκων, ο εξηλεκτρισμός μεταφορών και κτιρίων, καθώς και η ενεργειακή αναβάθμιση του κτιριακού αποθέματος. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε επίσης στην ανάγκη για δημοσιονομικό ρεαλισμό, στα μέτρα προστασίας των ενεργειακά ευάλωτων πολιτών και στις πρωτοβουλίες για τη μετάβαση σε ένα βιώσιμο και κοινωνικά δίκαιο ενεργειακό σύστημα. Κοινή παραδοχή ήταν, τέλος, ότι η επίτευξη των ενεργειακών και κλιματικών στόχων όχι μόνο συνιστά ευρωπαϊκή και διεθνή υποχρέωση της χώρας, αλλά και στρατηγική αναγκαιότητα για την ενίσχυση της ενεργειακής ασφάλειας, την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης και τη μετάβαση σε ένα κοινωνικά δίκαιο και περιβαλλοντικά βιώσιμο ενεργειακό μοντέλο.

Σημαντικό μέρος των εργασιών της Επιτροπής Περιβάλλοντος, αφιερώθηκε στον τομέα της ενέργειας και δη στην ανάπτυξη, αξιοποίηση και αποθήκευση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), στο πλαίσιο της εθνικής προσπάθειας για την πράσινη μετάβαση και την επίτευξη των στόχων κλιματικής ουδετερότητας. Από την συζήτηση ανεδείχθη η στρατηγική σημασία της επιτάχυνσης των υποδομών αποθήκευσης, για τη σταθερότητα και την αποδοτικότητα του ενεργειακού συστήματος, ενώ ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην ανάγκη θεσμικής ολοκλήρωσης του ρυθμιστικού πλαισίου, άρσης των γραφειοκρατικών αγκυλώσεων και αξιοποίησης των ευρωπαϊκών και εθνικών χρηματοδοτήσεων, ώστε να επιτευχθεί η ισόρροπη ανάπτυξη όλων των τεχνολογιών ΑΠΕ και να καταστεί δυνατή η μείωση του κόστους ενέργειας για τους πολίτες. Κοινός τόπος των παρεμβάσεων υπήρξε η διαπίστωση ότι η αποθήκευση των ΑΠΕ, συνιστά αναγκαιότητα για την ενεργειακή αυτονομία της χώρας, ενώ τονίστηκε η σημασία της κοινωνικής αποδοχής, της διαφάνειας και της συμμετοχής των πολιτών, μέσω της αυτοπαραγωγής, για τη δίκαιη και βιώσιμη ενεργειακή μετάβαση.

Η Επιτροπή υπογράμμισε, τέλος, την ανάγκη εμβάθυνσης του θεσμικού διαλόγου με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Ε.Ε.), δεδομένου ότι πρόκειται για ένα ζήτημα με σημαντική ευρωπαϊκή διάσταση.

Το υδρογόνο ως καύσιμο αποτέλεσε έναν πρόσθετο σημαντικό τομέα, τον οποίο εξέτασε η Επιτροπή Περιβάλλοντος, η οποία στις προηγούμενες Συνόδους είχε εγκαινιάσει το θεματικό κύκλο: «Καινοτομία – Περιβάλλον – Κλίμα», εντός του οποίου διερεύνησε καινοτόμες τεχνολογίες και προσεγγίσεις οι οποίες δίνουν νέες λύσεις σε χρόνια περιβαλλοντικά ζητήματα. Υπήρξε συναίνεση, ως προς το ότι το υδρογόνο δύναται να διαδραματίσει κομβικό ρόλο στην απανθρακοποίηση των μεταφορών και της βιομηχανίας, αλλά υπογραμμίστηκε η σημαντική καθυστέρηση ως προς τη διατύπωση του σχετικού νομοθετικού πλαισίου.

Ακόμη, μέσα από τις εργασίες της, η Επιτροπή ανέδειξε τη σημασία των πρασίνων και αειφόρων κτιρίων τόσο για την επίτευξη της βιώσιμης δόμησης όσο και για την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης και την προστασία της δημόσιας υγείας. Στο πλαίσιο αυτό, έγινε αναφορά στο θεσμικό πλαίσιο, εξετάστηκαν τα προγράμματα του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας και του Υπουργείου Ανάπτυξης που βρίσκονται εν εξελίξει και παρουσιάστηκαν οι στρατηγικές προτεραιότητες και οι χρηματοδοτικοί πόροι που διατίθενται για την ενεργειακή αναβάθμιση και την ανθεκτικότητα των κτιρίων. Κοινή συνισταμένη υπήρξε η σημασία υιοθέτησης πολιτικών που ενσωματώνουν τις αρχές της κυκλικής οικονομίας, της ενεργειακής απόδοσης και της βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής, με έμφαση στον ανασχεδιασμό του θεσμικού πλαισίου για την αδειοδότηση, την παροχή κινήτρων, την εκπαίδευση, την ευαισθητοποίηση του κοινού και τη διασφάλιση της κοινωνικής ένταξης.

Τις εργασίες της Επιτροπής απασχόλησε και η περιβαλλοντική διάσταση της νησιωτικής πολιτικής, με αφορμή την έντονη σεισμική δραστηριότητα στο Νότιο Αιγαίο και τον ευρύτερο σχεδιασμό για την κλιματική και ενεργειακή ανθεκτικότητα των νησιών. Η συνεδρίαση κατέδειξε την ανάγκη προληπτικής αντισεισμικής θωράκισης και ενίσχυσης της υδατικής ασφάλειας μέσω καινοτόμων έργων και τη μετάβαση της ακτοπλοΐας σε μοντέλα χαμηλών εκπομπών άνθρακα, στο πλαίσιο της πράσινης και γαλάζιας οικονομίας. Παράλληλα, επισημάνθηκε η σημασία της διεπιστημονικής συνεργασίας, της αξιοποίησης της τεχνητής νοημοσύνης και της ενεργού συμμετοχής των τοπικών κοινωνιών στη διαμόρφωση πολιτικών. Η Επιτροπή υπογράμμισε τη σημασία ενός ενιαίου, ολιστικού και συντονισμένου σχεδίου για τη βιώσιμη ανάπτυξη της νησιωτικής Ελλάδας, τονίζοντας την ανάγκη

μόνιμου μηχανισμού παρακολούθησης, επιστημονικής τεκμηρίωσης και χρηματοδότησης, ικανού να διασφαλίσει την προσαρμοστικότητα των νησιών στις περιβαλλοντικές προκλήσεις του 21ου αιώνα.

Ξεχωριστή ενότητα αποτέλεσε η γυναικεία ηγεσία στο θέμα της αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών ζητημάτων. Η συζήτηση, ανέδειξε τον καθοριστικό ρόλο των γυναικών στην πορεία προς τη βιώσιμη ανάπτυξη, αλλά και τα εμπόδια που εξακολουθούν να περιορίζουν τη συμμετοχή τους στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Παρά το αποδεδειγμένα αυξημένο ενδιαφέρον και τη συμβολή τους στην προστασία του περιβάλλοντος, οι γυναίκες παραμένουν υποεκπροσωπούμενες σε θεσμικό επίπεδο, με αποτέλεσμα να μην ενσωματώνεται επαρκώς η οπτική τους στις πολιτικές. Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι, η ισότητα των φύλων συνδέεται άρρηκτα με την αποτελεσματική περιβαλλοντική διακυβέρνηση και ότι η ενίσχυση της γυναικείας παρουσίας σε θέσεις ηγεσίας, αποτελεί στρατηγική επιλογή για την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης, την προώθηση βιώσιμων πολιτικών και τη θωράκιση της δημοκρατίας.

Η Επιτροπή είχε, επίσης, την ευκαιρία να εξετάσει διεξοδικά το ζήτημα του καπνίσματος και του ατμίσματος, προσεγγίζοντάς το τόσο υπό το πρίσμα της δημόσιας υγείας, όσο και υπό το πρίσμα της περιβαλλοντικής επιβάρυνσης. Η σχετική συνεδρίαση υπογράμμισε τις αρνητικές επιπτώσεις των προϊόντων καπνού και των ηλεκτρονικών τσιγάρων στο φυσικό περιβάλλον, εστιάζοντας στις τοξικές ουσίες που απορρίπτονται στα οικοσυστήματα, καθώς και στη ρύπανση που προκαλείται από τα πλαστικά και μη αποικοδομήσιμα στοιχεία τους. Διαπιστώθηκε δε, η ανάγκη περαιτέρω διερεύνησης των επιπτώσεων του καπνίσματος και του ατμίσματος στην υγεία και το φυσικό περιβάλλον, ιδίως υπό το φως των υψηλών ποσοστών καπνιστών που καταγράφονται στη χώρα μας, εν συγκρίσει με τον μέσο όρο των κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.). Παράλληλα, αξιολογήθηκαν θετικά οι πρόσφατες νομοθετικές πρωτοβουλίες που στοχεύουν στην ενίσχυση της προστασίας των ανηλίκων και συγκεκριμένα στην αυστηροποίηση του πλαισίου απαγόρευσης διάθεσης προϊόντων καπνού και ηλεκτρονικού τσιγάρου σε άτομα κάτω των 18 ετών. Κοινή παραδοχή αποτέλεσε το γεγονός ότι, η καταπολέμηση του φαινομένου δεν μπορεί να περιοριστεί μόνο στο επίπεδο της νομοθεσίας, αλλά απαιτεί την καλλιέργεια βαθύτερης κοινωνικής συνείδησης, στοχευμένης ευαισθητοποίησης του κοινού, ειδικά των νέων, καθώς και την ανάπτυξη ενός συνεκτικού και μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδίου πρόληψης και ενημέρωσης. Η Επιτροπή εισηγήθηκε βασικές κατευθύνσεις

πολιτικής: διεύρυνση της ευθύνης παραγωγού για τη διαχείριση απορσίγαρων, κίνητρα προς τους ΟΤΑ για υποδομές συλλογής και καθαρισμού, εντατικοποίηση ενημέρωσης/πρόληψης με έμφαση στη νεολαία, και υποστήριξη έρευνας για τη «διπλή επιβάρυνση» υγείας από καπνό και ατμοσφαιρικούς ρύπους.

Οι εργασίες της Επιτροπής Περιβάλλοντος, ολοκληρώθηκαν με την συνεδρίαση που αφιερώθηκε στη νέα γενιά, αναγνωρίζοντας τον καίριο ρόλο των νέων ως ενεργών φορέων περιβαλλοντικής γνώσης, κοινωνικής ευαισθητοποίησης και καινοτομίας, δίνοντάς τους τον «χώρο» να παρουσιάσουν τις καινοτόμες προσεγγίσεις και τις δράσεις τους για το περιβάλλον και την ενέργεια. Η συζήτηση ανέδειξε το υψηλό επίπεδο περιβαλλοντικής ευαισθησίας και επιστημονικής κατάρτισης που χαρακτηρίζει τη νέα γενιά, καθώς και την ανάγκη θεσμικής ενδυνάμωσης της συμμετοχής της στη δημόσια διαβούλευση και την περιβαλλοντική διακυβέρνηση, ενώ επιβεβαιώθηκε η δέσμευση της Επιτροπής να συνεχίσει να λειτουργεί ως «γέφυρα» διαλόγου και συνεργασίας, μεταξύ των νέων και των θεσμών του κράτους.

Η παρούσα Έκθεση συνοψίζει τις θεματικές που συζητήθηκαν, τους προβληματισμούς που αναδείχθηκαν και τις πολιτικές προτάσεις που διαμορφώθηκαν κατά τη διάρκεια των συνεδριάσεων της Επιτροπής. Επιδιώκεται να λειτουργήσει όχι μόνο ως καταγραφή πεπραγμένων, αλλά και ως εργαλείο γνώσης και στρατηγικής σκέψης για τη μελλοντική χάραξη περιβαλλοντικής πολιτικής, καθώς και ως αφετηρία για τη διαμόρφωση και υλοποίηση στοχευμένων νομοθετικών παρεμβάσεων. Αναγνωρίζοντας, ωστόσο, ότι πλήθος κρίσιμων ζητημάτων παραμένουν ανοιχτά και απαιτούν περαιτέρω επεξεργασία, η Επιτροπή δεσμεύεται να συνεχίσει άοκνα το έργο της, με γνώμονα την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, τη διαφύλαξη των οικοσυστημάτων και τη διασφάλιση της ποιότητας ζωής των παρόντων και μελλοντικών γενεών.

Δρ Διονυσία – Θεοδώρα Αυγερινοπούλου

Πρόεδρος της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος

Βουλευτής Νέας Δημοκρατίας Ν. Ηλείας

II. ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ, ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Κατά τη Β΄ τακτική Σύνοδο της Κ΄ Περιόδου, η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος συνεστήθη, σύμφωνα με το άρθρο 43Α του Κανονισμού της Βουλής (ΚΤΒ), με την υπ' αριθμ. πρωτ. 13203/9185, από 3 Δεκεμβρίου 2024, απόφαση του Προέδρου της Βουλής, η οποία ακολούθως τροποποιήθηκε με τις υπ' αριθμ. πρωτ. 1336/925/28.01.2025, 3800/2698/24.03.2025 και 6043/4228/28.05.2025, αποφάσεις του Προέδρου της Βουλής και η τελικώς διαμορφωθείσα σύνθεση της εν λόγω Επιτροπής ήταν η εξής:¹

Διονύσιος Ακτύπης, Χριστίνα Αλεξοπούλου, Γεώργιος Αμυράς, Φωτεινή Αραμπατζή, Διονυσία - Θεοδώρα Αυγερινοπούλου, Γεώργιος Βλάχος, Μάρκος Καφούρος, Γεώργιος Κοτρωνιάς, Αθανάσιος Λιούτας, Αλέξανδρος Μαρκογιαννάκης, Θωμαΐς (Τζίνα), Οικονόμου, Σταύρος Παπασωτηρίου, Κωνσταντίνος Σκρέκας, Γεώργιος Στύλιος, Χρήστος Τριαντόπουλος, Μιλτιάδης (Μίλτος) Χρυσομάλλης, Ανδρέας Πουλάς, Αικατερίνη (Κατερίνα) Σπυριδάκη, Εμμανουήλ (Μανώλης) Χριστοδουλάκης, Καλλιόπη Βέττα, Μιλτιάδης (Μίλτος) Ζαμπάρας, Συμεών Κεδίκογλου, Ασημίνα (Σεμίνα) Διγενή, Διαμάντω Μανωλάκου, Κωνσταντίνος Μπούμπας, Θεοπίστη (Πέτη) Πέρκα, Κομνηνός Δελβερούδης και Σπυρίδων Μπιμπίλας.

Για την εκλογή των μελών του Προεδρείου της εφαρμόστηκε το άρθρο 34 ΚΤΒ, σε συνδυασμό με το άρθρο 43 Α παρ. 4 ΚΤΒ, που ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι δύο Αντιπρόεδροι και ένας Γραμματέας εκλέγονται από τα μέλη της Επιτροπής, από την πρώτη, δεύτερη και τρίτη κατά σειρά σε δύναμη Κοινοβουλευτική Ομάδα της Αντιπολίτευσης, αντιστοίχως.

Η Επιτροπή συγκροτήθηκε σε Σώμα, κατά τις διαδικασίες του Κανονισμού της Βουλής, την 5^η Δεκεμβρίου 2024, με την εκλογή των μελών του Προεδρείου της. Πρόεδρος της Επιτροπής εξελέγη, η Βουλευτής, Δρ. Διονυσία - Θεοδώρα Αυγερινοπούλου. Το αξίωμα του Α΄ Αντιπροέδρου της Επιτροπής κατέλαβε ο Βουλευτής, κ. Εμμανουήλ (Μανώλης) Χριστοδουλάκης και του Β΄ Αντιπροέδρου η Βουλευτής, κυρία Καλλιόπη Βέττα. Για το αξίωμα του Γραμματέα δεν υπεβλήθη

¹ Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 15 παρ. 1, 2 και 5 του Κανονισμού της Βουλής, από τη 12η Ιουνίου 2025 δεν υφίσταται πλέον η Κοινοβουλευτική Ομάδα «Σπαρτιάτες» (βλ. σχετική ανακοίνωση, στις 12 Ιουνίου 2025, κατά τη ΡΛΕ΄ Συνεδρίαση της Ολομέλειας της Βουλής και το υπ' αριθμ. πρωτ. 6671/4650/12.06.2025 έγγραφο της Διεύθυνσης Υποστήριξης Βουλευτών).

πρόταση υποψηφιότητας.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό της Βουλής (άρθρο 43Α, παρ. 2, περ. γ') αντικείμενο της Επιτροπής είναι «η παρακολούθηση και η αξιολόγηση της κατάστασης του περιβάλλοντος στη χώρα και των συνεπειών των διαφόρων δράσεων απ' αυτού. Η Επιτροπή συμβάλλει συμβουλευτικά στη λήψη αποφάσεων και στη χάραξη της εθνικής στρατηγικής για την προστασία του περιβάλλοντος.

Συγκεκριμένα στόχοι της Επιτροπής είναι η προστασία του αστικού και φυσικού περιβάλλοντος από ανθρωπογενείς δράσεις και φυσικές καταστροφές, η βελτίωση και η ανάπτυξη του αστικού περιβάλλοντος, η αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος, η διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας της ελληνικής φύσης και των οικοσυστημάτων, η ορθολογική διαχείριση των αποβλήτων, η προστασία και η διαχείριση των υδάτινων πόρων, η διαχείριση των ορυκτών πόρων, όπως επίσης και η προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, καθώς και η ενθάρρυνση πολιτικών βιώσιμης ανάπτυξης στους τομείς της γεωργίας, του τουρισμού, της βιομηχανίας, των μεταφορών, της βιοτεχνολογίας και της ενέργειας.

Επιπλέον στην αρμοδιότητα της Επιτροπής ανήκει η έκφραση γνώμης επί της Ετήσιας Εθνικής Έκθεσης για την κατάσταση του περιβάλλοντος και επί των λοιπών εκθέσεων που κατατίθενται στη Βουλή, επί της εθνικής στρατηγικής για τη μείωση εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου, επί της εθνικής στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη, επί της εφαρμογής των κοινοτικών οδηγιών και διεθνών συμβάσεων κ.λπ.

Για την επίτευξη του σκοπού της, η Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος μπορεί να συνδέεται, επί θεματικής βάσης, με ανάλογες δραστηριότητες των κοινοβουλίων άλλων χωρών, διεθνών οργανισμών, κρατικών ή μη κυβερνητικών οργανώσεων, ιδρυμάτων, ερευνητικών κέντρων κ.α., καθώς, επίσης, να ενθαρρύνει τη διεθνή συνεργασία και έρευνα, ιδίως εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος».

III. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΚΛΗΘΕΝΤΕΣ ΣΕ ΑΚΡΟΑΣΗ

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος, πραγματοποίησε συνολικά δεκαεπτά (17) συνεδριάσεις (συμπεριλαμβανομένης εκείνης της εκλογής των μελών του Προεδρείου της) κατά τη Β΄ Σύνοδο της Κ΄ Περιόδου.

Στο πλαίσιο των συνεδριάσεων της Επιτροπής εκλήθησαν σε ακρόαση, προς ενημέρωση των μελών της και υποβολή προτάσεων, Υπουργοί, Υφυπουργοί, Γενικοί και Ειδικοί Γραμματείς Υπουργείων, εκπρόσωποι της περιφερειακής και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, υπηρεσιακοί παράγοντες, πανεπιστημιακοί, εκπρόσωποι φορέων, μη κυβερνητικών περιβαλλοντικών οργανώσεων, καθώς και ειδικοί επιστήμονες. Στις δύο (2) τελευταίες συνεδριάσεις της Β΄ Συνόδου, η Επιτροπή συζήτησε, μεταξύ άλλων, για τη σύνταξη της παρούσας Έκθεσης, τον ορισμό Εισηγητών κατά θέματα και τελικώς την έγκρισή της.

Ειδικότερα:

1. Συνεδρίαση της 16^{ης} Οκτωβρίου 2024²

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Ενημέρωση των Μελών των Επιτροπών, σύμφωνα με το άρθρο 36 παρ.5 του Κανονισμού της Βουλής, από τον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας, κ. Θεόδωρο Σκυλακάκη και την Υφυπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Πρόεδρο της Διυπουργικής Επιτροπής για την Ενέργεια και το Κλίμα, κυρία Αλεξάνδρα Σδούκου, σχετικά με το αναθεωρημένο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ)

Τα Μέλη των Συναρμόδιων Κοινοβουλευτικών Επιτροπών ενημέρωσαν οι κ.κ.: Θεόδωρος Σκυλακάκης, Υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Αλεξάνδρα Σδούκου, Υφυπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Πρόεδρος της Διυπουργικής Επιτροπής για την Ενέργεια και το Κλίμα.

² Κοινή συνεδρίαση με τη Διαρκή Επιτροπή Παραγωγής και Εμπορίου.

2. Συνεδρίαση της 5^{ης} Δεκεμβρίου 2024

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Εκλογή Προεδρείου

3. Συνεδρίαση της 13^{ης} Ιανουαρίου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Προγραμματισμός των εργασιών της Επιτροπής

4. Συνεδρίαση της 28^{ης} Ιανουαρίου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Η κρούσφαιρα υπό πίεση: ανάλυση των επιπτώσεων της κλιματικής κρίσης στην Ανταρκτική και η σημασία των ελληνικών αποστολών

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Ζωή Ράππη, Υφυπουργός Ανάπτυξης, Μιχαήλ Ζερβάκης, Πρύτανης του Πολυτεχνείου Κρήτης, Κωνσταντίνος - Αλκέτας Ουγγρίνης, Αντιπρύτανης του Πολυτεχνείου Κρήτης, Αριστομένης Καραγεώργης, Αντιπρόεδρος του Δ.Σ. του Ελληνικού Κέντρου Θαλασσίων Ερευνών (ΕΛ.ΚΕ.Θ.Ε.) και Διευθυντής του Ινστιτούτου Ωκεανογραφίας, Δρ Ευάγγελος Παπαθανασίου, Βιολόγος και πρώην Διευθυντής Ερευνών του Ινστιτούτου Ωκεανογραφίας του ΕΛ.ΚΕ.Θ.Ε., Δρ Παντελής Καθάριος, Ερευνητής - Ιχθυολόγος, Συμεών Κωνσταντινίδης, Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Πολικών Ζωνών (ΕΛΕΠΟΖ), Βανέσα Αρχοντίδου, Αλπινίστρια & Πρέσβειρα του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για το Κλίμα, Χριστίνα Μπαλωμενάκη, Ερευνήτρια – Αρχιτέκτων Μηχανικός, Εύχαρις Γουρουντή, Ερευνήτρια – Αρχιτέκτων Μηχανικός, Σουζάννα Λασκαρίδη, Πρόεδρος της LAVINIA CORP και Πρόεδρος της Ναυτιλιακής Εταιρείας Λασκαρίδης και Νικόλαος Χαραλαμπίδης, Γενικός Διευθυντής της Greenpeace Ελλάδας. Επίσης παρευρέθηκαν οι κ.κ.: Στυλιανός Πετράκης, Εντεταλμένος Σύμβουλος της Ναυτιλιακής Εταιρείας Λασκαρίδης, Αικατερίνη Πρίφτη, Διευθύντρια Τμήματος Ασφαλείας Πλοίων και Περιβάλλοντος, Γεώργιος Χριστόπουλος, Εκτελεστικός Διευθυντής της Ναυτιλιακής Εταιρείας Λασκαρίδης και Πελαγία Σπύρου, Γενική Γραμματέας της Ελληνικής Εταιρείας Πολικών Ζωνών (ΕΛΕΠΟΖ).

5. Συνεδρίαση της 13^{ης} Φεβρουαρίου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Η περιβαλλοντική διάσταση της νησιωτικής πολιτικής

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Στέφανος Γκίκας, Υφυπουργός Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, Ευθύμιος Λέκκας, Καθηγητής Διαχείρισης Φυσικών Καταστροφών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και Πρόεδρος του Οργανισμού Αντισεισμικού Σχεδιασμού & Προστασίας (Ο.Α.Σ.Π.) και Κωνσταντίνος Συνολάκης, Μέλος της Ακαδημίας Αθηνών.

6. Συνεδρίαση της 25^{ης} Φεβρουαρίου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Ακρόαση της Ρυθμιστικής Αρχής Αποβλήτων, Ενέργειας και Υδάτων (ΡΑΑΕΥ) για τους τομείς Ενέργειας και Αποβλήτων

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Δρ Αθανάσιος Δαγούμας, Πρόεδρος της ΡΑΑΕΥ, Δημήτριος Φούρλαρης, Αντιπρόεδρος στον κλάδο της ενέργειας της ΡΑΑΕΥ και Κωνσταντίνος Αραβώσης, Αντιπρόεδρος στον κλάδο των αποβλήτων της ΡΑΑΕΥ.

7. Συνεδρίαση της 27^{ης} Φεβρουαρίου 2025³

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Το Πράσινο Ταμείο ως μοχλός Περιφερειακής Ανάπτυξης στη χώρα

Τα Μέλη των συναρμόδιων Κοινοβουλευτικών Επιτροπών ενημέρωσαν οι κ.κ.: Ιωάννης Ανδρουλάκης, Πρόεδρος του Δ.Σ. του Πράσινου Ταμείου, Γεώργιος Λεονταρίτης, Μέλος του Δ.Σ. της Ένωσης Περιφερειών Ελλάδας (ΕΝΠΕ) και Αντιπεριφερειάρχης της Π.Ε. Κυκλάδων, Λάζαρος Κυρίζογλου, Πρόεδρος της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (ΚΕΔΕ), Δήμαρχος Αμπελοκήπων - Μενεμένης, Γεώργιος Πρωτόπαπας, Διευθυντής του Πράσινου Ταμείου και Όλγα Τσιακίρη, Προϊσταμένη του Τμήματος Σχεδιασμού και Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος του Πράσινου Ταμείου.

³ Κοινή συνεδρίαση με την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Περιφερειών.

8. Συνεδρίαση της 20^{ης} Μαρτίου 2025⁴

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Γυναικεία Ηγεσία στις Περιβαλλοντικές Υποθέσεις

Τα Μέλη των συναρμόδιων Κοινοβουλευτικών Επιτροπών ενημέρωσαν οι κυρίες: Μαρία Δαμανάκη, Σύμβουλος για το κλίμα και τη θαλάσσια πολιτική, πρώην Ευρωπαϊκή Επίτροπος Θαλασσίων Υποθέσεων και Αλιείας, Ρόδη Κράτσα, τέως Ευρωβουλευτής και Α΄ Αντιπρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και ιδρύτρια του Women of Europe Award, Γλυκερία Σιούτη, Καθηγήτρια Δημοσίου Δικαίου και Δικαίου Περιβάλλοντος στη Νομική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ), Μαρία Λοϊζίδου, Χημικός Μηχανικός, Καθηγήτρια του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (ΕΜΠ), Αλεξάνδρα Μητσοτάκη, Πρόεδρος και συνιδρύτρια του World Human Forum (WHF), Μαρία Παπαδοπούλου, Πρόεδρος του Οργανισμού Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α.), Καθηγήτρια, Αναπλ. Κοσμήτορας της Σχολής Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών – Μηχανικών Γεωπληροφορικής του ΕΜΠ, Κάτια Λαζαρίδη, Καθηγήτρια στο Τμήμα Γεωγραφίας του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου, Όλγα Σταυροπούλου, Γενική Διευθύντρια της Ελληνικής Ένωσης Προστασίας Θαλασσίου Περιβάλλοντος (HELMERA), Βιβή Κολλιοπούλου, Πρόεδρος της WISTA Hellas, Λυδία Καρρά, Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού και Θεοδώρα Αντωνακάκη, Διευθύντρια του Κέντρου Κλιματικής Αλλαγής και Βιωσιμότητας της Τράπεζας της Ελλάδος.

9. Συνεδρίαση της 27^{ης} Μαρτίου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Ελληνικός Οργανισμός Ανακύκλωσης (ΕΟΑΝ) – Προτάσεις για το Μέλλον

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Εμμανουήλ Αναδρανιστάκης, Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ελληνικού Οργανισμού Ανακύκλωσης (ΕΟΑΝ) και Γεώργιος–Σταύρος Κρεμλής, Διευθυντής επί τιμή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Διευθυντής του Ινστιτούτου Κυκλικής Οικονομίας & Κλίματος του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Δημοσίου Δικαίου.

⁴ Κοινή συνεδρίαση με την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

10. Συνεδρίαση της 10^{ης} Απριλίου 2025

Θέματα ημερήσιας διάταξης:

α. Αποτελέσματα της επίσκεψης της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος στη Δαδιά Έβρου

β. Οι περιβαλλοντικές και κλιματικές διαστάσεις του αυτοκινητόδρομου «ΟΛΥΜΠΙΑ ΟΔΟΣ»

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν για το α΄ θέμα, οι κ.κ.: Ευστάθιος Σταθόπουλος, Γενικός Γραμματέας Δασών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ), Γεώργιος Τσαντόπουλος, Καθηγητής και Πρόεδρος του Τμήματος Δασολογίας & Διαχείρισης Περιβάλλοντος & Φυσικών Πόρων του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, Σύλβια Ζακκάκ, Αναπληρώτρια Προϊσταμένη της Μονάδας Διαχείρισης Εθνικών Πάρκων Δέλτα Έβρου & Δαδιάς του Οργανισμού Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α.) και για το β΄ θέμα, οι κ.κ.: Παναγιώτης Παπανικόλας, Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος της «ΟΛΥΜΠΙΑ ΟΔΟΣ Α.Ε.» και Γιώργος Καζαντζόπουλος, Διευθυντής Υπηρεσίας Περιβάλλοντος της «ΟΛΥΜΠΙΑ ΟΔΟΣ Α.Ε.».

11. Συνεδρίαση της 22^{ας} Μαΐου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Πράσινα – Αειφόρα Κτίρια

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Ευθύμιος Μπακογιάννης, Γενικός Γραμματέας Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Γεράσιμος Γεωργόπουλος, Προϊστάμενος του Τμήματος Θεσμικών Ρυθμίσεων Εταιρειών της Διεύθυνσης Εταιρειών του Υπουργείου Ανάπτυξης, Αλέξανδρος Αθανασούλας, Πρόεδρος του Δ.Σ. του Συμβουλίου Αειφόρων Κτιρίων Ελλάδας, Αντώνης Γιαννικουρής, Γενικός Γραμματέας του Προεδρείου της Κεντρικής Αντιπροσωπείας του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας (ΤΕΕ) και Παντελεήμων Λεβαντής, Μέλος του Δ.Σ. του Συμβουλίου Αειφόρων Κτιρίων Ελλάδας. Επίσης παρευρέθηκαν οι κ.κ.: Δημήτριος Μαναγούδης, Αντιπρόεδρος του Δ.Σ. του Συμβουλίου Αειφόρων Κτιρίων Ελλάδας, Κωνσταντίνος Κατσακιώρης, Διευθύνων Σύμβουλος του Συμβουλίου

Αειφόρων Κτιρίων Ελλάδας, Σπυρίδων Κωνσταντάκης, Γραμματέας του Δ.Σ. του Συμβουλίου Αειφόρων Κτιρίων Ελλάδας, Αλέξανδρος Αγγελής-Αρχοντίδης, Ταμίας του Δ.Σ. του Συμβουλίου Αειφόρων Κτιρίων Ελλάδας και Νικηφόρος Κεκρίδης, Διευθυντής του Συμβουλίου Αειφόρων Κτιρίων Ελλάδας.

12. Συνεδρίαση της 28^{ης} Μαΐου 2025⁵

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Πολιτικές και δράσεις πρόληψης φυσικών καταστροφών, αντιμετώπισης θεομηνιών και αντιπυρική προστασία του έτους 2025

Τα Μέλη των Συναρμόδιων Κοινοβουλευτικών Επιτροπών ενημέρωσαν οι κ.κ.: Ιωάννης Κεφαλογιάννης, Υπουργός Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας, Ευάγγελος Τουρνάς, Υφυπουργός Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας, Νικόλαος Παπαευσταθίου, Γενικός Γραμματέας Πολιτικής Προστασίας του Υπουργείου Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας, Φάνης Σπανός, Γενικός Γραμματέας της Ένωσης Περιφερειών Ελλάδας (ΕΝ.Π.Ε.), Περιφερειάρχης Στερεάς Ελλάδας, Βάγια Θεόδωρος, Αρχηγός Πυροσβεστικού Σώματος, Ευάγγελος Γκουντούφας, Γενικός Διευθυντής Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος, Νικόλαος Κυριαζής, Ειδικός Σύμβουλος Εθνικής Ασφάλειας του Πρωθυπουργού. Επίσης παρευρέθηκε ο κ. Λάζαρος Κυρίζογλου, Πρόεδρος της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδος (Κ.Ε.Δ.Ε.), Δήμαρχος Αμπελοκήπων – Μενεμένης.

13. Συνεδρίαση της 19^{ης} Ιουνίου 2025⁶

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Κάπνισμα και Ρύπανση Περιβάλλοντος

Τα Μέλη των Συναρμόδιων Κοινοβουλευτικών Επιτροπών ενημέρωσαν οι κ.κ.: Φωτεινή Κουλούρη, Προϊσταμένη της Γενικής Διεύθυνσης Δημόσιας Υγείας και Ποιότητας Ζωής του Υπουργείου Υγείας, Νικόλαος Σύψας, Καθηγητής Παθολογικής Φυσιολογίας – Λοιμωξιολογίας της Ιατρικής Σχολής

⁵ Κοινή συνεδρίαση με την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Περιφερειών.

⁶ Κοινή συνεδρίαση με τη Διαρκή Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων.

του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ) και Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Λοιμώξεων (ΕΕΛ), Κωνσταντίνος Τούτουζας, Καθηγητής Καρδιολογίας της Ιατρικής Σχολής του ΕΚΠΑ και Πρόεδρος της Ελληνικής Καρδιολογικής Εταιρείας, Χρήστος Χατζηχριστοδούλου, Καθηγητής Υγιεινής και Επιδημιολογίας στο Τμήμα Ιατρικής της Σχολής Επιστημών Υγείας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και Πρόεδρος του Δ.Σ. του Εθνικού Οργανισμού Δημόσιας Υγείας (ΕΟΔΥ), Εμμανουήλ Σαλούστρος, Αναπληρωτής Καθηγητής Ογκολογίας της Σχολής Επιστημών Υγείας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και Πρόεδρος της Εταιρείας Ογκολόγων Παθολόγων Ελλάδας (ΕΟΠΕ), Πολυξένη Νικολοπούλου-Σταμάτη, Καθηγήτρια Περιβαλλοντικής Παθολογικής Ανατομικής της Ιατρικής Σχολής του ΕΚΠΑ και Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Δικτύου Επιστημόνων για την Κοινωνική και Περιβαλλοντική Ευθύνη – European Network of Scientists for Social and Environmental Responsibility (ENSSER), Έλια Ψυλλάκη, Καθηγήτρια Υδατικής Χημείας της Σχολής Χημικών Μηχανικών και Μηχανικών Περιβάλλοντος του Πολυτεχνείου Κρήτης και Στυλιανός Λουκίδης, Πρόεδρος της Ελληνικής Πνευμονολογικής Εταιρείας.

14. Συνεδρίαση της 25^{ης} Ιουνίου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και αποθήκευση

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Νικόλαος Τσάφος, Υφυπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Παναγιώτης Παπασταματίου, Γενικός Διευθυντής της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Αιολικής Ενέργειας (ΕΛΕΤΑΕΝ), Μανώλης Καραπιδάκης, Πρόεδρος του Ελληνικού Συνδέσμου Συστημάτων Αποθήκευσης Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΣΣΑΗΕ), Λουκάς Λαλιώτης, Πρόεδρος του Συνδέσμου Διαχειριστών Συστημάτων Αποθήκευσης Ενέργειας (ΣΔΣΑΕ), Παναγιώτης Μουρτοπάλλας, Πρόεδρος του Συνδέσμου Εταιριών Φωτοβολταϊκών (ΣΕΦ) και Νικόλαος Μάντζαρης, Αναλυτής Πολιτικής και Συνιδρυτής του «Green Tank».

15. Συνεδρίαση της 1^{ης} Ιουλίου 2025⁷

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Το υδρογόνο ως καύσιμο

Τα Μέλη των Συναρμόδιων Κοινοβουλευτικών Επιτροπών ενημέρωσαν οι κ.κ.: Γεώργιος Στρατήγης, Διευθυντής του Γραφείου Διοίκησης του Ομίλου της «HELLENiQ ENERGY Holdings A.E.», Μιχάλης Θωμαδάκης, Ανώτατος Διευθυντής Στρατηγικής και Ανάπτυξης του Διαχειριστή του Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου (ΔΕΣΦΑ), Δημήτριος - Απόστολος Τριανταφυλλόπουλος, Διευθύνων Σύμβουλος της «HELLENIC HYDROGEN A.E.» και ο Καθηγητής Λεωνίδα Ντζιαχρήστος, Διευθυντής του Εργαστηρίου Εφαρμοσμένης Θερμοδυναμικής (ΕΕΘ) του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ).

16. Συνεδρίαση της 24^{ης} Ιουλίου 2025

Θέματα ημερήσιας διάταξης:

α. Δράσεις Νέων για το Περιβάλλον και την Ενέργεια

β. Συζήτηση σχετικά με τη σύνταξη της Έκθεσης της Επιτροπής (άρθρο 43Α παρ. 6 του Κανονισμού της Βουλής) για τη Β΄ Σύνοδο και ορισμός εισηγητών κατά θέματα

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν για το α΄ θέμα, οι κ.κ.: Σωκράτης Βλαχάκης, Υπεύθυνος του Προγράμματος για το Κλίμα και το Περιβάλλον της UNICEF Ελλάδος, Μάριος Αραμπατζής, Εκπρόσωπος της Συμβουλευτικής Ομάδας Παιδιών και Νέων της UNICEF Ελλάδος, Ελένη Καλαϊτζίδου - Φαντίδου, Υπεύθυνη της Ακαδημίας «STEM MICROstudies» και της Ρομποτικής Ομάδας «RGB Greece», Goran Mihajlovic, Προπονητής της ρομποτικής ομάδας «RGB Greece», Ιωάννης Κουλουρίδης, Πρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής του «Formula Student Greece», Κωνσταντίνος Μουσαμάς, Υπεύθυνος Δημοσίων Σχέσεων της «Prom Racing Navios», Θεοδώρα Κοσμοπούλου, Εκπρόσωπος της Συμβουλευτικής Ομάδας Παιδιών και Νέων της UNICEF Ελλάδος, Μαρία Ηλιάνα Σαββίδου, Μαθήτρια του 2^{ου} Πειραματικού Γυμνασίου Κιλκίς - Γ' τάξης και μέλος της ρομποτικής

⁷ Κοινή συνεδρίαση με την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Έρευνας και Τεχνολογίας.

ομάδας «RGB Greece», Παύλος Πασσαλίδης, μαθητής του 2^{ου} Πειραματικού Γυμνασίου Κιλκίς - Γ' τάξης και μέλος της ρομποτικής ομάδας «RGB Greece». Επίσης παρευρέθηκαν οι κ.κ.: Σταυρούλα Αντάρα, Υπεύθυνη Προγραμμάτων Νεολαίας της UNICEF Ελλάδος, Άννα Παντελιά, Τμήμα Επικοινωνίας της UNICEF Ελλάδος, Έλενα Μαρδά, Υπεύθυνη Σχέσεων με Δημόσιους Οργανισμούς της UNICEF Ελλάδος, Κων/νος Παπαδόπουλος Σημαιοφορίδης, μαθητής του 3^{ου} Γυμνασίου Κιλκίς - Γ' τάξης και μέλος της ρομποτικής ομάδας «RGB Greece», Κωνσταντίνος Πασσαλίδης, μαθητής του 2^{ου} Πειραματικού Γυμνασίου Κιλκίς - Β' τάξης και μέλος της ρομποτικής ομάδας «RGB Greece», Θεόδωρος Καρασσαβίδης, μαθητής του 2^{ου} Πειραματικού Λυκείου Κιλκίς - Α' τάξης και μέλος της ρομποτικής ομάδας «RGB Greece», Αλέξανδρος Μιχαήλοβιτς, Προπονητής της ρομποτικής ομάδας «RGB Greece», Στέλιος Βαφειδής, Οργανωτική Επιτροπή του «Formula Student Greece», Δήμητρα Δρούζα, Οργανωτική Επιτροπή του «Formula Student Greece» και Πικραμένος Αλέξανδρος Άγγελος, Μέλος Electronics της Ομάδας «Prom Racing Navios».

Επίσης, εκτός ημερησίας διατάξεως, ο κ. Δημήτριος Τσιόδρας, Ευρωβουλευτής – Μέλος της Επιτροπής Περιβάλλοντος και Ασφάλειας Τροφίμων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ενημέρωσε για τις νομοθετικές πρωτοβουλίες που συζητούνται στην Επιτροπή Περιβάλλοντος και Ασφάλειας Τροφίμων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

17. Συνεδρίαση της 22^{ας} Σεπτεμβρίου 2025

Θέμα ημερησίας διάταξης:

Συζήτηση επί των εισηγήσεων που θα συμπεριληφθούν στην Έκθεση (άρθρο 43Α παρ. 6 του Κανονισμού της Βουλής) της Επιτροπής και έγκριση αυτής

IV. ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ ΚΑΙ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος και η Βουλή, εκπροσωπήθηκαν σε σειρά Διεθνών και Ευρωπαϊκών συναντήσεων, καθώς η εξωστρέφεια της Επιτροπής αποτελεί ζητούμενο για τα μέλη της και τέθηκε ως προτεραιότητα, στο πλαίσιο της άσκησης της λεγόμενης περιβαλλοντικής κοινοβουλευτικής διπλωματίας. Μέσα από την ενεργό συμμετοχή και τις πολυμερείς συναντήσεις, αναδείχθηκε η ηγεσία που επέδειξε η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος, στην εμβάθυνση των συνεργασιών και στην δημιουργία ενός ισχυρού δικτύου επαφών για την εμβάθυνση της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας συνεργασίας, την προαγωγή του συντονισμού και της ανταλλαγής πληροφοριών και καλών πρακτικών, δυνητικά επωφελούς για τη χώρα μας.

Τα Μέλη της Επιτροπής εκπροσώπησαν την Επιτροπή και τη Βουλή, σε σειρά διεθνών και ευρωπαϊκών συναντήσεων, ενώ η εξωστρέφεια της Επιτροπής αποτέλεσε ζητούμενο για τα Μέλη της και τέθηκε με έμφαση ως προτεραιότητα.

i. Διεθνής εκπροσώπηση

Τον Νοέμβριο του 2024, η Πρόεδρος συμμετείχε στην **29η Διάσκεψη των Συμβαλλόμενων Μερών της Σύμβασης – Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή (COP29)**, που πραγματοποιήθηκε στο Μπακού του Αζερμπαϊτζάν. Εκεί, συμμετείχε ενεργά σε συζητήσεις υψηλού επιπέδου και πάνελ, και ηγήθηκε πρωτοβουλιών για κρίσιμα περιβαλλοντικά ζητήματα, εστιάζοντας στα θέματα της ισότητας των φύλων, της ανθεκτικότητας των μεσογειακών δασών και της διατήρησης των ωκεανών. Μεταξύ άλλων, συντόνισε side event με τίτλο **«Γυναίκες Ηγέτιδες για το Περιβάλλον και το Κλίμα»**, το οποίο συγκέντρωσε εξέχουσες γυναίκες ηγέτιδες από όλο τον κόσμο, με στόχο την ανάδειξη της σημασίας της ενδυνάμωσης των γυναικών στη δράση για το κλίμα και τη χάραξη περιβαλλοντικής πολιτικής, διερευνώντας πώς η γυναικεία ηγεσία μπορεί να οδηγήσει σε απτές λύσεις για την ανθεκτικότητα στο κλίμα και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Επίσης, οργάνωσε πάνελ υψηλού επιπέδου με επίκεντρο **την προστασία των μεσογειακών δασών και την αντιμετώπιση των επείγουσων προκλήσεων που θέτει η κλιματική αλλαγή, όπως οι πυρκαγιές, οι ξηρασίες και η ερημοποίηση**. Η συζήτηση διερεύνησε στρατηγικές για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας αυτών των μοναδικών οικοσυστημάτων, τονίζοντας την ανάγκη για περιφερειακή συνεργασία και

εναρμόνιση πολιτικών. Η Δρ Διονυσία – Θεοδώρα Αυγερινοπούλου, τόνισε τη σημασία της κινητοποίησης πόρων και της ενίσχυσης των συνεργασιών για την προστασία αυτών των ζωτικών δασών, τα οποία είναι κρίσιμα για τη βιοποικιλότητα, τη δέσμευση άνθρακα και την οικονομική σταθερότητα των τοπικών κοινοτήτων.

Η Δρ Αυγερινοπούλου, ηγήθηκε της Ελληνικής Αντιπροσωπείας στην **10η Διεθνή Διάσκεψη «Our Ocean 10»**, που πραγματοποιήθηκε στις 28-30 Απριλίου 2025 στο Μπουσάν της Κορέας. Με την παρουσία της, ανέδειξε τη δέσμευση της χώρας μας στην προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης και την προώθηση της βιώσιμης γαλάζιας ανάπτυξης. Εκεί, συμμετείχε ως κεντρική ομιλήτρια στο πάνελ για τη Βιώσιμη Γαλάζια Οικονομία, παρουσιάζοντας τις εθνικές πρωτοβουλίες για τη βιώσιμη αλιεία, την πράσινη ναυτιλία και τον βιώσιμο τουρισμό. Παράλληλα, έλαβε μέρος σε συναντήσεις υψηλού επιπέδου που επικεντρώθηκαν στην κλιματική αλλαγή, την προστασία της βιοποικιλότητας και τη μείωση της θαλάσσιας ρύπανσης, ενώ είχε διμερείς επαφές με διεθνείς ηγέτες και φορείς για την ενίσχυση της συνεργασίας σε περιβαλλοντικά προγράμματα και την πράσινη μετάβαση. Στην τελική συνεδρίαση της Διάσκεψης, παρουσίασε τα βασικά συμπεράσματα, υπογραμμίζοντας την ανάγκη επιτάχυνσης της διεθνούς δράσης για την αντιμετώπιση της τριπλής πρόκλησης της κλιματικής αλλαγής, της απώλειας βιοποικιλότητας και της πλαστικής ρύπανσης.

Τον Ιούνιο του 2025, η Πρόεδρος της ΕΜΕ Προστασίας Περιβάλλοντος, συμμετείχε στις διεθνείς **διασκέψεις για την προστασία των Ωκεανών BEFF στο Μονακό και UNOC3 στη Νίκαια**. Στο BEFF, η Δρ Αυγερινοπούλου συμμετείχε στο υψηλού επιπέδου φόρουμ που διοργανώθηκε υπό την αιγίδα του Πρίγκιπα Αλβέρτου Β΄ του Μονακό, με τη συμμετοχή προσωπικοτήτων όπως ο κ. Pascal Lamy, η κυρία Ilana Seid, ο κ. Κώστας Καδής, και η κυρία Christine Lagarde. Το φόρουμ επικεντρώθηκε στην αύξηση της χρηματοδότησης και την νέα και πρόσθετη καινοτόμο χρηματοδότηση για την προστασία των θαλασσών, την μπλε οικονομία, αλλά και την ενίσχυση της πολυμερούς συνεργασίας. Η ελληνική συμμετοχή στο **BEFF** και η εκπροσώπηση της ΕΜΕ Προστασίας Περιβάλλοντος και της Βουλής, αποτύπωσαν τη σταθερή πολιτική βούληση της κυβέρνησης να ενισχύσει τις επενδύσεις στην πράσινη και μπλε μετάβαση, δίνοντας έμφαση στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα και στην ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών στόχων στους χρηματοπιστωτικούς μηχανισμούς.

ii. Εθνική εκπροσώπηση

Ως προς την εξωστρέφεια της Επιτροπής στην Ελλάδα, η Πρόεδρος της Επιτροπής κυρία Διονυσία – Θεοδώρα Αυγερινούπουλου, εκπροσώπησε την Επιτροπή Περιβάλλοντος και παρευρέθηκε στο **Horasis India Meeting**, το οποίο πραγματοποιήθηκε στις 15-16 Σεπτεμβρίου 2024 σε συνεργασία με το Ελληνο-Ινδικό Επιμελητήριο Εμπορίου και Οικονομίας (HICCE), του Συνδέσμου Βιομηχάνων της Ινδίας (CII) καθώς και του οργανισμού HORASIS, με στόχο την προώθηση της συνεργασίας, των επενδύσεων και της βιώσιμης ανάπτυξης των δύο χωρών, Ελλάδας – Ινδίας. Η Πρόεδρος της ΕΜΕ Προστασίας Περιβάλλοντος ήταν κεντρική ομιλήτρια σε θεματική ενότητα που αφορούσε τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη γαλάζια οικονομία. Στην παρέμβασή της, τόνισε τη σημασία της στρατηγικής συνεργασίας Ελλάδας και Ινδίας, με αιχμή τη βιώσιμη ανάπτυξη και την πράσινη ενέργεια, αναδεικνύοντας την προοπτική κοινών δράσεων που ενισχύουν την καινοτομία και την περιβαλλοντική προστασία. Αναφέρθηκε στη σημασία του Οικονομικού Διαδρόμου Ινδίας – Μέσης Ανατολής – Ευρώπης (IMEC), κυρίως στον Τομέα της Πράσινης Ενέργειας, και έθεσε επί τάπητος, σύγχρονες προκλήσεις όπως η κλιματική αλλαγή, η φτώχεια και ασφάλεια τροφίμων και νερού, καθώς και η οικονομικά προσιτή ενέργεια.

Επίσης, τον Απρίλιο του 2025, η Πρόεδρος της Επιτροπής έδωσε το παρών στην τριήμερη συνάντηση διεθνούς διαλόγου και δράσης για το περιβάλλον **Elafonisos Eco Week 2025**. Το συνέδριο πραγματοποιήθηκε με τη συμμετοχή του **Πρίγκιπα Αλβέρτου Β΄ του Μονακό** και προσωπικοτήτων απ' όλη τη Μεσόγειο και επικεντρώθηκε στη βιωσιμότητα και την προστασία των φυσικών πόρων. Στην ομιλία της η Δρ Αυγερινούπουλου, χαιρέτισε την οργάνωση της «Elafonisos Eco» Week από τον **κ. Ενρίκο Τόγια (Enrico Toja)** και την ομάδα της «Elafonisos Eco», η οποία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην οικολογική ενημέρωση και την προστασία του θαλασσιού οικοσυστήματος του νησιού, θέματα που έχουν αναπτυχθεί και στις συνεδριάσεις της ΕΜΕ Προστασίας Περιβάλλοντος. Η Πρόεδρος της Επιτροπής, υπογράμμισε ιδιαίτερα την έντονη, παγκόσμια περιβαλλοντική δράση του Πρίγκιπα Αλβέρτου, αναφέρθηκε χαρακτηριστικά στις πρωτοβουλίες **Monaco Blue Initiative** και **Blue Economy & Finance Forum (BEFF)** επισημαίνοντας παράλληλα την συμβολή του στην διπλωματία του περιβάλλοντος και την ενδυνάμωση των διμερών σχέσεων μεταξύ Μονακό και Ελλάδας.

Στις 10 Νοεμβρίου 2025, η Πρόεδρος συμμετείχε στην εκδήλωση που διοργάνωσε το ελληνικό τμήμα του **The Club of Rome**, διεθνή οργανισμού, που προάγει τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη συστημική σκέψη, εκπροσωπώντας την Επιτροπή και αναδεικνύοντας τις πολιτικές προτεραιότητες της χώρας σε θέματα βιώσιμης ανάπτυξης και περιβαλλοντικής προστασίας. Εκεί, παρουσίασε το όραμα για την Ελλάδα του 2050 ως μία ανθεκτική, καινοτόμο και πράσινη χώρα, με έμφαση στη μείωση των εκπομπών CO₂, στην προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, στην προστασία της βιοποικιλότητας, και στην ανάπτυξη της γαλάζιας οικονομίας. Τόνισε επίσης τη σημασία της τεχνολογικής καινοτομίας, της ψηφιακής μετάβασης και της ανάπτυξης επιστημών και τεχνολογιών διαστήματος, ως εργαλεία για την ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης, της περιβαλλοντικής διαχείρισης και της ποιότητας ζωής των πολιτών.

Το Δεκέμβριο του 2025, η Πρόεδρος της ΕΜΕ Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής, Δρ Διονυσία-Θεοδώρα Αυγερινοπούλου, υποστήριξε καθοριστικά την **πρώτη επίσημη ελληνική αποστολή στην Ανταρκτική**, αναγνωρίζοντας τη σημασία της τόσο για την προώθηση της πολιτικής επιστήμης, όσο και για την ενίσχυση του διεθνούς κύρους της χώρας. Μέσα από άμεσες ενέργειες και συντονισμό με το Υπουργείο Εξωτερικών, το Υπουργείο Ανάπτυξης και το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, διασφάλισε την επίσημη στήριξη της Πολιτείας στην πρωτοβουλία της Ελληνικής Εταιρείας Πολικών Ζωνών (ΕΛ.Ε.ΠΟ.Ζ.) και στη συμμετοχή δύο Ελληνίδων επιστημόνων από το Πολυτεχνείο Κρήτης, με στόχο την ανάπτυξη της εθνικής στρατηγικής για την Ανταρκτική και τη μελλοντική δημιουργία ελληνικής βάσης έρευνας. Η Δρ Αυγερινοπούλου τόνισε ότι, η αποστολή δεν αποτελεί μόνο επιστημονικό εγχείρημα, αλλά στρατηγικό βήμα για την Ελλάδα, ενισχύοντας τη διεθνή συνεργασία, προωθώντας την κατανόηση των επιπτώσεων της κλιματικής κρίσης και συνδέοντας άμεσα την έρευνα στην Ανταρκτική με την προστασία του κλίματος, της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων στη χώρα μας. Επιπλέον, μέσα από τη διοργάνωση συνεδριάσεων της Επιτροπής και τη δημόσια προβολή των αποτελεσμάτων της αποστολής, η Πρόεδρος ανέδειξε τον ρόλο της Επιτροπής ως καταλύτη πολιτικής στήριξης της επιστήμης, της καινοτομίας και της βιώσιμης ανάπτυξης, υπογραμμίζοντας ότι η Ελλάδα συμμετέχοντας ενεργά στις πολικές έρευνες, συμβάλλει ουσιαστικά στην προστασία του πλανήτη και στην προώθηση των διεθνών πρωτοβουλιών για την κλιματική ασφάλεια.

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος, σε πνεύμα εξωστρέφειας, επεδίωξε να επικοινωνήσει τις θέσεις, τους προβληματισμούς της και τις προτάσεις της με τους πολίτες, όπως μέσω ραδιοφωνικών συνεντεύξεων, αλλά και δημοσίευσης σχετικών άρθρων και δελτίων τύπων στον έντυπο και τον ηλεκτρονικό τύπο. Ακόμα, συμμετείχαν σε τηλεοπτικές εκπομπές τόσο του Καναλιού της Βουλής, όσο και της δημόσιας και ιδιωτικής τηλεόρασης, με σκοπό να συζητήσουν θέματα που είχαν προηγουμένως επεξεργαστεί στην Επιτροπή. Περαιτέρω, τόσο το Προεδρείο, όσο και τα Μέλη της Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος, παρέστησαν σε σειρά ομιλιών, εκδηλώσεων, απονομών βραβείων σε φορείς και πολίτες που υπερασπίζονται τα θέματα του περιβάλλοντος. Τέλος, πραγματοποίησαν συναντήσεις με επιστημονικούς φορείς, περιβαλλοντικές Μ.Κ.Ο., αλλά και συλλόγους πολιτών.

V. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

1. «Ενημέρωση των μελών των Επιτροπών, σύμφωνα με το άρθρο 36 παρ.5 του Κανονισμού της Βουλής, από τον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας, κ. Θεόδωρο Σκυλακάκη και την Υφυπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Πρόεδρο της Διυπουργικής Επιτροπής για την Ενέργεια και το κλίμα, κυρία Αλεξάνδρα Σδούκου, σχετικά με το αναθεωρημένο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ)»

Εισηγητής: Εμμανουήλ (Μανώλης) Χριστοδουλάκης, Α΄ Αντιπρόεδρος της Επιτροπής

Εισαγωγή

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος, σε κοινή συνεδρίαση με τη Διάρκη Επιτροπή Παραγωγής και Εμπορίου, συζήτησε διεξοδικά το αναθεωρημένο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ). Η συνεδρίαση ανέδειξε τη σημασία του σχεδίου, ως εθνικής στρατηγικής, με μακροχρόνιο ορίζοντα. Το ΕΣΕΚ δεν περιορίζεται στη διάρκεια μιας κυβερνητικής θητείας, αλλά καλείται να οδηγήσει τη χώρα σε πορεία ενεργειακής ανεξαρτησίας, οικονομικής ανθεκτικότητας και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας. Η Επιτροπή υπογράμμισε ότι η πράσινη μετάβαση είναι ταυτόχρονα ευκαιρία και πρόκληση, καθώς απαιτεί συνδυασμό τεχνολογικών λύσεων, οικονομικών επενδύσεων και κοινωνικής αποδοχής.

I. Υφιστάμενη κατάσταση και προκλήσεις

Η κλιματική κρίση αναδείχθηκε ως η πιο σημαντική και αθροιστική πρόκληση για τη χώρα και τον πλανήτη. Τα ακραία καιρικά φαινόμενα, όπως η πρόσφατη καταιγίδα «Daniel», καταδεικνύουν ότι οι επιπτώσεις είναι ήδη παρούσες και προκαλούν απρόβλεπτες οικονομικές και κοινωνικές επιβαρύνσεις. Τονίστηκε ότι το διοξείδιο του άνθρακα παραμένει στην ατμόσφαιρα για πολλές δεκαετίες και συνεπώς τα αποτελέσματα των σημερινών πολιτικών θα φανούν με χρονική καθυστέρηση. Αυτό σημαίνει ότι ακόμη και αν υπάρξει μείωση των εκπομπών, το συσσωρευμένο απόθεμα των προηγούμενων γενεών συνεχίζει να επιβαρύνει το κλίμα.

Μέσα σε αυτό το διεθνές πλαίσιο, η Ελλάδα καλείται να επιτύχει τις ευρωπαϊκές δεσμεύσεις για μείωση εκπομπών και για πλήρη κλιματική ουδετερότητα έως το 2050. Η συμμετοχή στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.), συνεπάγεται συμμόρφωση

σε αυστηρότερους κανόνες, αλλά και πρόσβαση σε χρηματοδοτικά εργαλεία. Η διπλή αυτή διάσταση δημιουργεί τόσο προκλήσεις όσο και ευκαιρίες.

Η χώρα έχει ιστορικά έντονη ενεργειακή εξάρτηση. Από τις αρχές του περασμένου αιώνα και την επικράτηση του πετρελαίου, η Ελλάδα στηρίχθηκε σε εισαγόμενα καύσιμα, γεγονός που την κατέστησε ευάλωτη σε διεθνείς κρίσεις και αυξήσεις τιμών. Ακόμη και η εκτεταμένη χρήση λιγνίτη και η ανάπτυξη υδροηλεκτρικών έργων δεν εξασφάλισαν πλήρη ενεργειακή αυτάρκεια, καθώς μεγάλο μέρος της κατανάλωσης συνέχισε να καλύπτεται από εισαγόμενο πετρέλαιο. Η μετάβαση προς ένα μοντέλο βασισμένο στις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) θεωρείται πλέον στρατηγική επιλογή, καθώς υπόσχεται ενεργειακή ανεξαρτησία, ανταγωνιστικό κόστος και δυνατότητες εξαγωγών.

Το πρώτο ΕΣΕΚ, που υποβλήθηκε το 2019, έθεσε φιλόδοξους στόχους για την απανθρακοποίηση και την ενεργειακή αναδιάρθρωση. Προβλέφθηκε η πλήρης απεξάρτηση από τον λιγνίτη έως το 2028, η αύξηση του μεριδίου των ΑΠΕ στο 35% της τελικής κατανάλωσης και στο 61–64% της ηλεκτροπαραγωγής, καθώς και η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κατά 38% και η μείωση εκπομπών κατά 42% σε σχέση με το 1990. Κατά την πενταετία που ακολούθησε σημειώθηκε αξιοσημείωτη πρόοδος. Η συμμετοχή των ΑΠΕ στην ηλεκτροπαραγωγή έφτασε στο 57%, η εγκατεστημένη ισχύς ανήλθε σε 13.738 MW, ενώ η ηλεκτροκίνηση και η ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων έκαναν τα πρώτα σημαντικά βήματα.

II. Αναθεωρημένο ΕΣΕΚ – βασικοί άξονες

Το αναθεωρημένο ΕΣΕΚ αντανakλά τις νέες ευρωπαϊκές υποχρεώσεις, τον Νόμο για το Κλίμα, το πακέτο «Fit for 55» και την πρωτοβουλία «REPowerEU». Ενσωματώνει επίσης την εμπειρία από την ενεργειακή κρίση και τον πόλεμο στην Ουκρανία. Οι στόχοι είναι πιο φιλόδοξοι, με αιχμή τη δραστική αύξηση των ΑΠΕ. Προβλέπεται ότι η συνολική εγκατεστημένη ισχύς θα φτάσει τα 36 GW το 2030, από 22 GW το 2022, ενώ οι ΑΠΕ θα καλύπτουν το 75% της ηλεκτροπαραγωγής, έως το 2030 και το 95% έως το 2035. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στα υπεράκτια αιολικά πάρκα, τα οποία θα αποτελέσουν το ένα έβδομο της εγκατεστημένης ισχύος το 2050, παράγοντας όμως το ένα τρίτο της απαιτούμενης ηλεκτρικής ενέργειας. Η αποθήκευση ενέργειας αποτελεί καθοριστική παράμετρο. Η μεγάλη διείσδυση των ΑΠΕ προκαλεί έντονη μεταβλητότητα στις τιμές και στην προσφορά. Για τον λόγο αυτόν, το σχέδιο θέτει στόχο εγκατάστασης 6 GW αποθηκευτικής ισχύος σε μπαταρίες έως το 2030 και προβλέπει τριπλασιασμό

αυτής της δυνατότητας έως το 2050. Παράλληλα ενισχύονται τα έργα αντλησιοταμίευσης, ενώ προωθείται η ψηφιοποίηση των δικτύων με μαζική εγκατάσταση έξυπνων μετρητών που θα φτάσουν τα 7,5 εκατομμύρια μέχρι το 2030.

Ο κτιριακός τομέας αποτελεί ένα από τα πιο κρίσιμα πεδία παρέμβασης. Με το 58% των κτιρίων να έχει ανεγερθεί πριν το 1980, η σπατάλη ενέργειας είναι μεγάλη. Τα προγράμματα «Εξοικονομώ» έχουν ήδη εντάξει περίπου 200.000 νοικοκυριά, όμως οι ανάγκες παραμένουν υψηλές. Η νέα φάση του ΕΣΕΚ στοχεύει στην επιτάχυνση των ανακαινίσεων και στη μείωση της ενεργειακής φτώχειας.

Στον τομέα των μεταφορών, η ηλεκτροκίνηση έχει σημειώσει θεαματική πρόοδο. Από τα 500 ηλεκτρικά οχήματα του 2019, η χώρα έφτασε στα 45.000 το 2024, με περισσότερα από 6.500 σημεία φόρτισης. Το ΕΣΕΚ στοχεύει σε περαιτέρω διείσδυση, με έμφαση στα ταξί, στα λεωφορεία και στα ελαφρά επαγγελματικά οχήματα.

Τέλος, το σχέδιο δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα σε νέες τεχνολογίες που σήμερα βρίσκονται σε πρώιμο στάδιο. Το υδρογόνο, το βιομεθάνιο, η δέσμευση και αποθήκευση άνθρακα, καθώς και τα υπεράκτια αιολικά θεωρούνται πυλώνες της δεύτερης φάσης μετάβασης, από το 2030 έως το 2040. Η επόμενη πενταετία, θα χρησιμοποιηθεί για να τεθούν οι βάσεις αυτών των αγορών μέσω πιλοτικών έργων και θεσμικού πλαισίου.

III. Κοινωνικοοικονομικές διαστάσεις

Η πράσινη μετάβαση συνεπάγεται τεράστιες επενδυτικές ανάγκες, αλλά και σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης. Ήδη το ΕΣΕΚ του 2019 είχε υπολογίσει επενδύσεις ύψους 44 δισ. ευρώ μέχρι το 2030, με 35.000 νέες θέσεις εργασίας. Η αναθεώρηση αυξάνει αυτές τις εκτιμήσεις, καθώς απαιτούνται κεφάλαια για δίκτυα, αποθήκευση, ΑΠΕ και νέες τεχνολογίες. Η ελληνική οικονομία μπορεί να επωφεληθεί από την ανάπτυξη νέων κλάδων, την εξαγωγή τεχνογνωσίας και την προσέλκυση ξένων επενδύσεων.

Οι επιπτώσεις στο κόστος ενέργειας, αποτελούν βασικό ζήτημα. Παρά την αρχική επιβάρυνση από τις επενδύσεις και τις παλαιότερες επιδοτήσεις, η μαζική διείσδυση των ΑΠΕ αναμένεται να οδηγήσει σε χαμηλότερες τιμές ενέργειας. Ωστόσο, οι τιμές θα παρουσιάζουν έντονες διακυμάνσεις, κάτι που καθιστά

αναγκαία την ανάπτυξη αποθηκευτικών υποδομών και τη διεύρυνση των διασυνδέσεων με γειτονικές χώρες.

Παράλληλα, η μετάβαση γίνεται σε περιβάλλον δημοσιονομικών πιέσεων. Η χώρα οφείλει να επενδύει όχι μόνο στην πράσινη ανάπτυξη, αλλά και στην πρόληψη και αποκατάσταση φυσικών καταστροφών που θα εντείνονται λόγω της κλιματικής κρίσης. Η ανάγκη για ρεαλιστικό σχεδιασμό και για αποφυγή λαθών του παρελθόντος, όπως πρόωρες και δυσανάλογες επιδοτήσεις, επισημάνθηκε με έμφαση.

IV. Θέση της Κυβέρνησης για το ΕΣΕΚ

Στην ομιλία του, ο Υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας, κ. Θεόδωρος Σκυλακάκης, παρουσίασε το αναθεωρημένο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ), εστιάζοντας στην αναγκαιότητα της πράσινης μετάβασης και στην επίτευξη ενεργειακής ανεξαρτησίας για τη χώρα. Τόνισε ότι η μετάβαση αυτή δεν είναι απλώς επιθυμητή, αλλά αναγκαία, τόσο λόγω των ευρωπαϊκών υποχρεώσεων όσο και για την ενίσχυση της ασφάλειας και της βιωσιμότητας της ελληνικής οικονομίας. Η Ελλάδα, όπως και όλος ο πλανήτης, βρίσκεται αντιμέτωπη με την κλιματική κρίση, η οποία δημιουργεί ολοένα και πιο ακραία φαινόμενα και θα συνεχίσει να εντείνεται τις επόμενες δεκαετίες. Το φαινόμενο του θερμοκηπίου, με το διοξείδιο του άνθρακα να παραμένει στην ατμόσφαιρα για πάνω από έναν αιώνα, σημαίνει ότι οι όποιες μειώσεις των ρύπων θα επιτευχθούν, θα είναι περιορισμένες σε σχέση με τις ποσότητες που παράγονταν παλαιότερα, δημιουργώντας σοβαρές προκλήσεις για τα δημοσιονομικά και την οικονομία.

Ο Υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας, επεσήμανε ότι, η Ελλάδα παραμένει ενεργειακά εξαρτημένη από εισαγόμενα ορυκτά καύσιμα, πληρώνοντας υψηλό κόστος και εκτίθεται σε διεθνείς κρίσεις και στις διακυμάνσεις των διεθνών αγορών. Η λύση που προτείνεται μέσω του ΕΣΕΚ είναι η ανάπτυξη ενός μεγάλου στόλου Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), με σταδιακή αντικατάσταση του πετρελαίου από ηλεκτρισμό στις μεταφορές, στη θέρμανση και στη βιομηχανία. Το σχέδιο προβλέπει σημαντική αύξηση της εγκατεστημένης ισχύος ΑΠΕ έως το 2030, με τα φωτοβολταϊκά να αυξάνονται από 5 σε 13,5 GW και τα αιολικά από 4,7 σε 9 GW, γεγονός που θα επιφέρει χαμηλότερες τιμές ηλεκτρικής ενέργειας, δυνατότητα εξαγωγών και βελτίωση του ισοζυγίου πληρωμών. Παράλληλα, τόνισε τη σημασία της προσεκτικής διαχείρισης των επενδύσεων, λόγω της

μεταβλητότητας των τιμών και του υψηλού αρχικού κόστους των ΑΠΕ, ώστε να αποφευχθούν ακραίες διακυμάνσεις που θα μπορούσαν να αποθαρρύνουν τους επενδυτές.

Για τη σταθερότητα του συστήματος, το ΕΣΕΚ περιλαμβάνει μέτρα όπως η αποθήκευση ενέργειας μέσω μπαταριών και αντλησιοταμίευσης, καθώς και η διαχείριση ζήτησης, αξιοποιώντας έξυπνους μετρητές ώστε η κατανάλωση να μεταφέρεται σε ώρες φθηνής ενέργειας. Οι επιδοτήσεις, σύμφωνα με τον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας, αποτελούν ισχυρό εργαλείο, αλλά πρέπει να δίνονται στρατηγικά, ώστε να μεγιστοποιείται η προστιθέμενη αξία για την ελληνική οικονομία και να αποφεύγονται τα λάθη του παρελθόντος. Παράλληλα, η ενίσχυση των διασυνδέσεων με άλλα κράτη, μειώνει τη στοχαστικότητα του συστήματος και επιτρέπει καλύτερη διαχείριση των μεταβλητών ΑΠΕ.

Ο τελικός στόχος του ΕΣΕΚ είναι η επίτευξη εθνικής ενεργειακής ανεξαρτησίας με το μικρότερο δυνατό κόστος, μέσα σε ένα περιβάλλον περιορισμένων δημοσιονομικών πόρων και συνεχών προκλήσεων από την κλιματική κρίση και τους αυστηρότερους ευρωπαϊκούς κανόνες. Το σχέδιο αποτελεί ένα μακροπρόθεσμο πλαίσιο που θα διαχειριστούν πολλές κυβερνήσεις τις επόμενες 25-30 δεκαετίες, με στόχο να καταστήσουν την Ελλάδα ενεργειακά αυτάρκη, καθαρό εξαγωγέα ενέργειας και να δημιουργήσουν ένα σταθερό και οικονομικά βιώσιμο ενεργειακό μέλλον για την κοινωνία και τη βιομηχανία. Η πράσινη μετάβαση, όπως τόνισε ο Υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας, δεν είναι απλώς τεχνικό ή οικονομικό ζήτημα, αλλά στρατηγικός στόχος για την κοινωνία, την οικονομία και την εθνική ασφάλεια, που απαιτεί ρεαλισμό, προνοητικότητα και συνετή διαχείριση για να αποφευχθούν μεγάλα και επώδυνα λάθη.

Η Υφυπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας, κυρία Αλεξάνδρα Σδούκου, τόνισε ότι η Ελλάδα έχει επιτύχει σημαντική πρόοδο στον τομέα των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, καταλαμβάνοντας ηγετική θέση παγκοσμίως στη διείσδυση των φωτοβολταϊκών, ειδικά μετά τον διπλασιασμό της εγκατεστημένης ισχύος το 2018. Παράλληλα, επισήμανε ότι ο κτιριακός τομέας αποτελεί ακόμα πρόκληση, καθώς το 58% των κτιρίων έχει κατασκευαστεί πριν το 1980, δημιουργώντας υψηλή ενεργειακή και οικονομική σπατάλη. Τα τελευταία χρόνια έχουν υλοποιηθεί σημαντικά προγράμματα αναβάθμισης, με περίπου 200.000 νοικοκυριά να συμμετέχουν σε έργα εξοικονόμησης ενέργειας και συνολικά έναν εκατομμύριο ωφελούμενους, που αντικατέστησαν ενεργοβόρες συσκευές ή εγκατέστησαν ηλιακούς θερμοσίφωνες. Η προσπάθεια αυτή απέφερε, εξοικονόμηση ενέργειας

ισοδύναμη με την κατανάλωση άνω των 100.000 νοικοκυριών ετησίως, ενώ η Υφυπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας κυρία Αλεξάνδρα Σδούκου, υπογράμμισε ότι υπάρχει ακόμα μεγάλος δρόμος μπροστά για την ενεργειακή αναβάθμιση του κτιριακού αποθέματος.

Στον τομέα των μεταφορών, η Ελλάδα έχει σημειώσει εντυπωσιακή πρόοδο στην ηλεκτροκίνηση. Από μόλις 500 ηλεκτρικά οχήματα το 2019, σήμερα η χώρα αριθμεί περίπου 45.000 οχήματα, με ποσοστό διείσδυσης στις νέες ταξινομήσεις άνω του 11%. Παράλληλα, ο αριθμός των σημείων φόρτισης αυξήθηκε από 50-60 σε περίπου 6.500, ενώ οι εκπομπές CO₂ και η κατανάλωση ενέργειας παρουσίασαν σταθεροποίηση, αποδεικνύοντας ότι είναι δυνατή η αποσύνδεση της οικονομικής ανάπτυξης από την αύξηση των εκπομπών και της ενεργειακής κατανάλωσης. Η Υφυπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας, υπογράμμισε ότι η Ελλάδα όχι μόνο πέτυχε, αλλά και ξεπέρασε τους φιλόδοξους στόχους της πενταετίας, θέτοντας τις βάσεις για τους επόμενους.

Η Υφυπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ανέλυσε τον οδικό χάρτη του ΕΣΕΚ μέχρι το 2050, χωρίζοντας την ενεργειακή μετάβαση σε τρεις φάσεις. Στην πρώτη περίοδο (2025-2030) θα συνεχιστεί η γρήγορη διείσδυση των ΑΠΕ, παράλληλα με την ανάπτυξη έργων αποθήκευσης ενέργειας και την απολιγνιτοποίηση. Θα προωθηθεί επίσης ο εξηλεκτρισμός των μεταφορών και η ενεργειακή αναβάθμιση των κτιρίων, ενώ θα ξεκινήσει η εφαρμογή νέων τεχνολογιών, όπως το βιομεθάνιο, το υδρογόνο, τα υπεράκτια αιολικά και η δέσμευση άνθρακα. Στη δεύτερη περίοδο (2030-2040), ο στόχος είναι η περαιτέρω καθαρή μετάβαση με ηλεκτρισμό σε βιομηχανία, μεταφορές και κτίρια, ενώ στην τρίτη περίοδο (2040-2050), η έμφαση θα δοθεί στους πιο δύσκολους τομείς, όπως οι βαριές μεταφορές, η βιομηχανία, η ναυτιλία και η αεροπλοΐα.

Το ΕΣΕΚ προβλέπει ότι μέχρι το 2030 το 75% της ηλεκτροπαραγωγής θα προέρχεται από ΑΠΕ, ενώ μέχρι το 2035 θα φτάσει το 95%. Η συνολική εγκατεστημένη ισχύς ηλεκτροπαραγωγής προβλέπεται να τριπλασιαστεί μέχρι το 2050, φτάνοντας τα 72 GW. Η ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας θα αυξηθεί από 56 TWh σε 130 TWh, κυρίως λόγω του εξηλεκτρισμού διάφορων τομέων. Σημαντικό ρόλο θα παίξουν τα υπεράκτια αιολικά, τα οποία θα καλύπτουν το 33% της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, παρά το γεγονός ότι αποτελούν μόλις το 1/7 της εγκατεστημένης ισχύος, ενώ η χρήση φυσικού αερίου θα μειωθεί σημαντικά στο 9% της εγκατεστημένης ισχύος το 2050.

Η αποθήκευση ενέργειας θεωρείται κρίσιμη και μέχρι το 2030 προβλέπεται εγκατάσταση 6 GW σε μπαταρίες, με στόχο να τριπλασιαστεί μέχρι το 2050. Σημαντικές επενδύσεις απαιτούνται επίσης στα δίκτυα και στις διασυνδέσεις, ώστε να μπορούν να υποδεχθούν την αυξημένη παραγωγή ΑΠΕ και τη διεσπαρμένη ηλεκτροπαραγωγή. Στον τομέα της διανομής, οι ετήσιες επενδύσεις ξεπερνούν το μισό δισεκατομμύριο, εστιάζοντας στη βελτίωση της ποιότητας και της ανθεκτικότητας των δικτύων απέναντι στην κλιματική αλλαγή, ενώ η ψηφιοποίηση και η εγκατάσταση έξυπνων μετρητών είναι κρίσιμες, με στόχο 7,5 εκατομμύρια παροχές μέχρι το 2030. Τέλος, η Υφυπουργός υπογράμμισε ότι η ενεργειακή μετάβαση θα μειώσει σταδιακά και μετρήσιμα το μέσο κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας, καθιστώντας την πιο προσιτή και βιώσιμη για τους καταναλωτές.

V. Τοποθετήσεις βουλευτών

Οι τοποθετήσεις των βουλευτών ανέδειξαν πλούτο προβληματισμών. Ένα πρώτο ζήτημα που συζητήθηκε εκτενώς ήταν η χωροθέτηση των έργων ΑΠΕ. Πολλοί βουλευτές υπογράμμισαν ότι η ταχεία ανάπτυξη φωτοβολταϊκών και αιολικών έχει προκαλέσει πιέσεις σε αγροτικές εκτάσεις και σε ευαίσθητα οικοσυστήματα, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις έχουν προκύψει αντιδράσεις τοπικών κοινωνιών. Ζητήθηκε η επιτάχυνση του ειδικού χωροταξικού για τις ΑΠΕ, ώστε να εξασφαλίζεται ισόρροπη ανάπτυξη με σεβασμό στο περιβάλλον.

Ένα δεύτερο ζήτημα αφορά το κόστος της ενέργειας. Ορισμένοι βουλευτές σημείωσαν ότι η πράσινη μετάβαση συνεπάγεται βραχυπρόθεσμο κόστος για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, κάτι που εντείνει το πρόβλημα της ενεργειακής φτώχειας. Ζήτησαν περισσότερα μέτρα στήριξης των ευάλωτων νοικοκυριών, απλούστερες διαδικασίες ένταξης στα προγράμματα και καλύτερη στόχευση των επιδοτήσεων. Τέλος, αναδείχθηκε η σημασία της δίκαιης μετάβασης στις λιγνιτικές περιοχές. Οι βουλευτές τόνισαν ότι οι τοπικές κοινωνίες χρειάζονται έμπρακτη στήριξη με νέες επενδύσεις και θέσεις εργασίας, ώστε να αντισταθμιστούν οι απώλειες από την απολιγνιτοποίηση.

Η κυβερνητική πλευρά παρουσίασε την προσέγγισή της ως μια στρατηγική που συνδυάζει ρεαλισμό και φιλόδοξους στόχους, με ορίζοντα εφαρμογής έως το 2030 και ομαλή μετάβαση έως το 2032. Τόνισε ότι η ενεργειακή στρατηγική πρέπει να στηρίζεται σε σταθερή βάση, με προτεραιότητα την ασφάλεια εφοδιασμού, τη διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας και την προστασία των πιο ευάλωτων

κοινωνικών ομάδων. Στο επίκεντρο των προτάσεων τέθηκαν μέτρα κοινωνικής στήριξης όπως η αντικατάσταση παλιών θερμοσιφώνων με νέας τεχνολογίας, η χορήγηση κλιματιστικών σε ευάλωτα νοικοκυριά, η επιδότηση λογαριασμών ενέργειας για τα χαμηλά εισοδήματα και η εγκατάσταση έξυπνων μετρητών για τον περιορισμό της ρευματοκλοπής. Παράλληλα, αναφέρθηκαν προτάσεις για την ενίσχυση των υποδομών ηλεκτρικής ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων των δικτύων μεταφοράς, των σταθμών αποθήκευσης και της υποστήριξης της ηλεκτροκίνησης, με στόχο τη μείωση της εξάρτησης από εισαγόμενα καύσιμα και την ενίσχυση της ενεργειακής αυτονομίας. Η πλευρά αυτή υπογράμμισε ότι η πράσινη μετάβαση πρέπει να υλοποιείται με μεθοδικότητα, διαφάνεια και υπευθυνότητα, αποφεύγοντας βιαστικές αποφάσεις που μπορεί να επιβαρύνουν τα νοικοκυριά ή να δημιουργήσουν οικονομικούς κινδύνους.

Οι βουλευτές του ΠΑΣΟΚ – ΚΙΝΗΜΑ ΑΛΛΑΓΗΣ, αντιθέτως, αναγνώρισαν τη σημασία της μετάβασης αλλά άσκησαν έντονη κριτική στην κυβέρνηση για έλλειψη κοινωνικής διάστασης. Υποστήριξαν ότι η απολιγνιτοποίηση έγινε βεβιασμένα, χωρίς επαρκές σχέδιο στήριξης των περιοχών της Δυτικής Μακεδονίας και της Μεγαλόπολης. Εξέφρασαν ανησυχία ότι, οι θέσεις εργασίας που χάνονται δεν αντικαθίστανται ισότιμα και ότι τα προγράμματα δίκαιης μετάβασης καθυστερούν. Παράλληλα, υπογράμμισαν ότι οι πολίτες αντιμετωπίζουν υψηλό κόστος ενέργειας, με αποτέλεσμα να επιδεινώνεται η ενεργειακή φτώχεια. Ανέδειξαν την ανάγκη συμμετοχής της τοπικής αυτοδιοίκησης στον σχεδιασμό, καθώς και τη σημασία προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων και της αγροτικής γης. Τόνισαν ότι η υπερβολική εξάρτηση από το φυσικό αέριο και η έλλειψη υποδομών για αποθήκευση ενέργειας δημιουργούν κινδύνους για τη βιωσιμότητα και την ασφάλεια του εφοδιασμού. Το ΠΑΣΟΚ – ΚΙΝΗΜΑ ΑΛΛΑΓΗΣ, επίσης υπογράμμισε την ανάγκη για στρατηγικό σχεδιασμό με βάση μακροπρόθεσμες προβλέψεις, αξιοποίηση νέων τεχνολογιών, όπως οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μεγάλης κλίμακας και η αποθήκευση ενέργειας.

Η πράσινη μετάβαση πρέπει να είναι κοινωνικά δίκαιη, να ενισχύει την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές σε τοπικό επίπεδο και να αποφεύγει την επιβάρυνση συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων ή περιοχών.

Οι βουλευτές των κομμάτων της ελάσσονος αντιπολίτευσης επικεντρώθηκαν σε ζητήματα όπως, το θέμα της υπερβολικής εξάρτησης από τις μεγάλες επενδύσεις και υποστήριξαν ότι πρέπει να ενισχυθούν οι ενεργειακές κοινότητες και τα μικρότερα έργα που δίνουν όφελος απευθείας στους πολίτες. Επίσης,

εκφράστηκαν ανησυχίες για τη βιομηχανική ανταγωνιστικότητα, καθώς η ταχεία αύξηση του κόστους μπορεί να επιβαρύνει μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Επεσήμαναν ότι η Ελλάδα πρέπει να προχωρήσει με μεγαλύτερη τόλμη στην εξοικονόμηση ενέργειας, χαρακτηρίζοντας την «κρυμμένη πηγή ενέργειας» που μπορεί να έχει άμεσα αποτελέσματα. Ζήτησαν βελτίωση των προγραμμάτων ανακαίνισης κτιρίων, ενίσχυση των δημόσιων μεταφορών και κίνητρα για αλλαγή καταναλωτικής συμπεριφοράς.

Η κριτική περιέλαβε τις σοβαρές περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την εγκατάσταση αιολικών και φωτοβολταϊκών πάρκων, όπως αλλοίωση της φυσικής γεωμορφολογίας, μεταβολές στη ροή των υδάτων, υποβάθμιση οικοσυστημάτων και απώλεια βιοποικιλότητας. Τονίστηκε επίσης, η έλλειψη στρατηγικού σχεδιασμού για την αποκατάσταση των περιοχών και την ανακύκλωση υλικών, γεγονός που υπονομεύει τη βιωσιμότητα της μετάβασης. Επισημάνθηκε ότι η τρέχουσα πολιτική, προωθεί μαζική εγκατάσταση των ΑΠΕ χωρίς ουσιαστική συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών και χωρίς επαρκή αξιολόγηση των μακροχρόνιων περιβαλλοντικών και κοινωνικών επιπτώσεων.

Παράλληλα, υπογραμμίστηκε ότι η πράσινη μετάβαση δεν είναι απλώς τεχνολογικό ή ενεργειακό ζήτημα, αλλά συνδέεται με γεωπολιτικούς ανταγωνισμούς και στρατηγικά συμφέροντα, όπου οι αποφάσεις λαμβάνονται με γνώμονα τα κέρδη και την ενίσχυση της θέσης της χώρας στον διεθνή ενεργειακό χάρτη, και όχι τις πραγματικές ανάγκες του λαού και της κοινωνίας. Η διαχείριση των ΑΠΕ, όπως καταγγέλλθηκε, παραμένει ανοργάνωτη και κατακερματισμένη, χωρίς συνολικό σχέδιο συντήρησης, εποπτείας και αξιολόγησης των έργων.

Η αντιπολίτευση στο σύνολο της υποστήριξε ότι, η πράσινη πολιτική, με τον τρόπο που εφαρμόζεται σήμερα, δεν προσφέρει βιώσιμη ανάπτυξη ούτε ενισχύει την ενεργειακή αυτονομία, αλλά λειτουργεί ως εργαλείο για την ενίσχυση οικονομικών συμφερόντων και την υποβάθμιση των κοινωνικών και περιβαλλοντικών δικαιωμάτων, αφήνοντας αλώβητους τους μεγάλους παίκτες και επιβαρύνοντας τις τοπικές κοινωνίες.

VI. Προτάσεις της Επιτροπής

Παρά τις διαφοροποιήσεις, υπήρξε συναίνεση ότι η μετάβαση προς καθαρή ενέργεια είναι αναπόφευκτη και ότι η χώρα πρέπει να κινηθεί γρήγορα. Ωστόσο, ενώ όλοι συμφώνησαν στην ανάγκη ενίσχυσης των ΑΠΕ, εκφράστηκαν

διαφορετικές απόψεις για τον ρυθμό και τον τρόπο υλοποίησης. Ορισμένοι πρότειναν επιτάχυνση με κάθε κόστος, ενώ άλλοι προειδοποίησαν ότι χωρίς χωροταξικό σχεδιασμό, θα δημιουργηθούν κοινωνικές και περιβαλλοντικές εντάσεις. Διαφορετικές προσεγγίσεις υπήρξαν και στο θέμα των επιδοτήσεων. Μερικοί βουλευτές υποστήριξαν ότι είναι αναγκαίες για την προσέλκυση επενδύσεων, ενώ άλλοι προειδοποίησαν για τους κινδύνους αναποτελεσματικής δαπάνης δημόσιων πόρων. Υπήρξε πάντως ευρεία συμφωνία ότι η μετάβαση πρέπει να συνοδεύεται από μέτρα κοινωνικής προστασίας και από διαρκή αξιολόγηση των πολιτικών.

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος και η Διαρκούς Επιτροπή Παραγωγής και Εμπορίου, κατέληξαν στην ανάγκη υιοθέτησης σαφούς χωροταξικού πλαισίου για τις ΑΠΕ, ώστε να επιτευχθεί ισορροπία ανάμεσα στην ανάπτυξη έργων και στην προστασία του περιβάλλοντος. Επισήμαναν την ανάγκη επιτάχυνσης των επενδύσεων σε αποθήκευση και ψηφιοποίηση δικτύων, καθώς και της ανάπτυξης μηχανισμών διαχείρισης ζήτησης μέσω έξυπνων μετρητών. Ζήτησαν την ενίσχυση των προγραμμάτων εξοικονόμησης ενέργειας, ιδίως στον κτιριακό τομέα, και την προστασία των ευάλωτων καταναλωτών.

Ιδιαίτερη βαρύτητα αποδόθηκε στη δίκαιη μετάβαση, με μέτρα για τις λιγνιτικές περιοχές, καθώς και στην προώθηση καινοτόμων τεχνολογιών, όπως το υδρογόνο και τα υπεράκτια αιολικά.

Συμπεράσματα

Η συνεδρίαση ανέδειξε ότι το αναθεωρημένο ΕΣΕΚ αποτελεί κρίσιμο εργαλείο εθνικής στρατηγικής. Η κυβερνητική τοποθέτηση παρουσίασε έναν φιλόδοξο σχεδιασμό, ενώ οι βουλευτές έθεσαν ζητήματα κοινωνικής δικαιοσύνης, χωροθέτησης και κόστους. Η Επιτροπή κατέληξε ότι η επιτυχία της μετάβασης εξαρτάται από τη συνδυασμένη δράση τεχνολογικής καινοτομίας, οικονομικού ρεαλισμού και κοινωνικής συναίνεσης. Η Ελλάδα καλείται να κινηθεί με αποφασιστικότητα, αποφεύγοντας μεγάλα λάθη και αξιοποιώντας τις ευκαιρίες που προσφέρει η πράσινη ανάπτυξη.

2. «Η κρυόσφαιρα υπό πίεση: ανάλυση των επιπτώσεων της κλιματικής κρίσης στην Ανταρκτική και η σημασία των ελληνικών αποστολών»

Εισηγήτρια: Δρ Διονυσία – Θεοδώρα Αυγερινοπούλου, Πρόεδρος της Επιτροπής

Εισαγωγή

Η Ανταρκτική, περιοχή που ανήκει στα «παγκόσμια κοινά», αποτελεί μία από τις πλέον ευαίσθητες και κρίσιμες περιοχές του πλανήτη για την ισορροπία του παγκόσμιου κλίματος και της βιοποικιλότητας. Η προστασία της ρυθμίζεται νομικά από το Σύστημα Συνθηκών της Ανταρκτικής (Antarctic Treaty System), το οποίο κατοχυρώνει τον ειρηνικό χαρακτήρα της ηπείρου και θέτει αυστηρούς κανόνες για την επιστημονική έρευνα, την περιβαλλοντική διαχείριση και την αποτροπή εκμετάλλευσης των φυσικών της πόρων.

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής των Ελλήνων, αναγνωρίζοντας τη σημασία της Ανταρκτικής για το παγκόσμιο περιβάλλον και στηρίζοντας πρωτοβουλίες των Ελλήνων επιστημόνων για επιστημονική έρευνα στην ήπειρο, αφιέρωσε συνεδρίαση στη μελέτη των σχετικών προκλήσεων και της θέσης της Ελλάδας στο πλαίσιο της διεθνούς συνεργασίας. Η Ελλάδα, μπορεί και πρέπει να αναλάβει πιο ενεργό ρόλο για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος της Ανταρκτικής και συνεπακόλουθα του παγκόσμιου κλίματος, καθώς και για την προώθηση των εθνικών της συμφερόντων.

Η Περιβαλλοντική Σπουδαιότητα της Ανταρκτικής

Η Ανταρκτική ορίζεται ως η χερσαία μάζα και τα ύδατα που βρίσκονται νότια του 60ού παραλλήλου. Η ήπειρος αυτή, αν και απομακρυσμένη, αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους ρυθμιστές του παγκόσμιου κλίματος και της οικολογικής ισορροπίας.

Η κρυόσφαιρα της Ανταρκτικής – οι παγετώνες και τα στρώματα θαλάσσιου πάγου - αντανakλά την ηλιακή ακτινοβολία και συνιστά έναν από τους σημαντικότερους ρυθμιστές του παγκόσμιου κλίματος. Μέσω του φαινομένου της υψηλής ανακλαστικότητας (albedo), οι λευκές επιφάνειες του πάγου **αντανakλούν από το 80% έως και το 90% της ηλιακής ακτινοβολίας** πίσω στο διάστημα, λειτουργώντας ως φυσικός «θερμοστάτης» του πλανήτη,

κρατώντας σε χαμηλά επίπεδα την θερμοκρασία του πλανήτη μας, παρά την προϊούσα κλιματική κρίση. Όταν όμως ο πάγος λιώνει, αποκαλύπτεται πιο σκούρα επιφάνεια (νερό ή ξηρά), που απορροφά περισσότερη θερμότητα, ενισχύοντας το φαινόμενο της υπερθέρμανσης του πλανήτη (θετική ανατροφοδότηση).

Ακόμα, από την μία πλευρά, το στρώμα πάγου της Ανταρκτικής καλύπτει έκταση περίπου 14 εκατομμυρίων τετραγωνικών χιλιομέτρων. Ο συνολικός όγκος πάγου υπολογίζεται σε περίπου 26,5 εκατομμύρια κυβικά χιλιόμετρα. **Περίπου το 90% του παγκόσμιου πάγου και το 70% του παγκόσμιου γλυκού νερού** βρίσκεται αποθηκευμένο στην Ανταρκτική. Αυτό σημαίνει ότι η ήπειρος λειτουργεί ως το **μεγαλύτερο φυσικό “ταμιευτήριο” γλυκού νερού** στον πλανήτη. Από την άλλη, αν και ο πάγος της Ανταρκτικής δεν είναι άμεσα διαθέσιμος ως πηγή ύδρευσης, η ύπαρξή του είναι κρίσιμη για την **σταθερότητα του κλιματικού συστήματος** και άρα έμμεσα για την παγκόσμια **διαθεσιμότητα πόσιμου νερού** σε άλλες περιοχές.

Η Ανταρκτική λειτουργεί ως καθοριστικός ρυθμιστής της παγκόσμιας ωκεάνιας κυκλοφορίας. Η έντονη ψύξη και η υψηλή αλατότητα των υδάτων γύρω από την ήπειρο οδηγούν στη βύθιση μαζών νερού μεγάλης πυκνότητας, οι οποίες σχηματίζουν το λεγόμενο **Ανταρκτικό Βύθισμα Νερού** (Antarctic Bottom Water). Το ρεύμα αυτό αποτελεί θεμελιώδες τμήμα της **θερμοαλατικής κυκλοφορίας** (thermohaline circulation), γνωστής και ως «παγκόσμιος ιμάντας μεταφοράς» (global conveyor belt), που αναδιανέμει θερμότητα, θρεπτικά άλατα και οξυγόνο σε ολόκληρο τον πλανήτη, επηρεάζοντας καθοριστικά τα κλιματικά πρότυπα, τα οικοσυστήματα και την παραγωγικότητα της αλιείας και της γεωργίας σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η **επιταχυνόμενη απώλεια μάζας πάγου** που καταγράφεται τα τελευταία χρόνια, ιδίως στη Δυτική Ανταρκτική και στη Χερσόνησο, προκαλεί σημαντικές διαταραχές στη λειτουργία του συστήματος αυτού. Μεγάλοι παγετώνες, όπως ο **Thwaites** –ο αποκαλούμενος και «παγετώνας της ημέρας της κρίσεως» (doomsday glacier)– παρουσιάζουν αυξημένη αστάθεια λόγω της ανόδου της θερμοκρασίας και της διείσδυσης θερμών θαλασσίων ρευμάτων στη βάση τους. Η τήξη τους συμβάλλει ήδη στην **παγκόσμια άνοδο της στάθμης της θάλασσας**, η οποία μετράτε πλέον σε χιλιοστά ανά έτος, αλλά επιταχύνεται. Σύμφωνα με το IPCC (Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή), η Ανταρκτική έχει χάσει κατά μέσο όρο 150 δισεκατομμύρια τόνους πάγου ετησίως

την περίοδο 2006–2015 και συνεχίζεται. Η απώλεια αυτή συμβάλλει σε επιταχυνόμενη άνοδο της στάθμης των θαλασσών, που απειλεί την ανθρώπινη εγκατάσταση, την αγροτική παραγωγή και την πρόσβαση σε καθαρό νερό. Επιστημονικές εκτιμήσεις αναφέρουν ότι, η πλήρης απώλεια του στρώματος πάγου της Ανταρκτικής θα οδηγούσε σε **άνοδο της στάθμης των θαλασσών κατά περίπου 58 μέτρα**, με αποτέλεσμα την κατάκλιση μεγάλου μέρους των παράκτιων ζωνών της Γης, όπου κατοικούν σήμερα περισσότερο από ένα δισεκατομμύριο άνθρωποι. Αυτό καθιστά την προστασία και μελέτη της Ανταρκτικής, ζήτημα ύψιστης σημασίας, όχι μόνο για το Νότιο Ημισφαίριο, αλλά και για όλες τις νησιωτικές και παράκτιες περιοχές του πλανήτη, συμπεριλαμβανομένης της **Μεσογείου και της Ελλάδας**. Για τη χώρα μας, οι εξελίξεις αυτές μεταφράζονται σε **αυξημένους κινδύνους διάβρωσης των ακτών, πλημμυρικών φαινομένων και απώλειας εδαφών** σε τουριστικές και παραγωγικές ζώνες, καθώς και σε απειλή για ζωτικές παράκτιες υποδομές, όπως οι λιμένες. Συνεπώς, η Ανταρκτική δεν είναι απλώς μια «αποθήκη» πάγου, αλλά μια **παγκόσμια ασπίδα για το γλυκό νερό και τη βιωσιμότητα του ανθρώπινου πολιτισμού**, διότι διατηρεί την ισορροπία του κλίματος και αποτρέπει ακραίες διακυμάνσεις στη στάθμη των θαλασσών.

Περαιτέρω, η Ανταρκτική φιλοξενεί **οικοσυστήματα με σπάνια προσαρμοσμένα είδη**, από πιγκουίνους και φώκιες, έως μεγάλους πληθυσμούς φαλαινών. Στην καρδιά του οικοσυστήματος βρίσκεται το **κριλ**, μικροοργανισμός που αποτελεί τη βάση της τροφικής αλυσίδας. Η υπεραλίευση του **κριλ** με μη βιώσιμες μεθόδους θέτει σε κίνδυνο ολόκληρο το σύστημα. Για τον λόγο αυτόν έχει τεθεί διεθνώς η ανάγκη για δημιουργία **θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών (Marine Protected Areas – MPAs)**, υπό την αιγίδα της **CCAMLR** (Commission for the Conservation of Antarctic Marine Living Resources). Οι MPAs θα διασφαλίσουν τη βιώσιμη διαχείριση των θαλάσσιων πόρων, περιορίζοντας την ανεξέλεγκτη εκμετάλλευση.

Η ήπειρος είναι επίσης πλούσια σε **ορυκτούς πόρους και σπάνιες γαίες**. Εκτιμάται ότι διαθέτει σημαντικά κοιτάσματα **άνθρακα, σιδήρου, χαλκού, χρωμίου, νικελίου και χρυσού**. Έχουν εντοπιστεί ενδείξεις για μεγάλα αποθέματα **πετρελαίου και φυσικού αερίου**, κυρίως στην Υφαλοκρηπίδα της Ανταρκτικής και στη Θάλασσα Ρος. Ενδεικτικά, γεωλογικές μελέτες της δεκαετίας του 1990 είχαν υπολογίσει αποθέματα έως και 200 δισεκατομμύρια βαρέλια πετρελαίου σε υποθαλάσσιες περιοχές, σε επίπεδο πιθανότητας, όχι

επιβεβαιωμένα. Έρευνες έχουν εντοπίσει ενδείξεις παρουσίας **σπάνιων γαιών (rare earth elements – REEs)**, όπως **νιόβιο, λανθάνιο, νεοδύμιο και δυσπρόσιο**, που είναι απαραίτητα για τεχνολογίες αιχμής (ημιαγωγοί, ανεμογεννήτριες, μπαταρίες, αμυντικές εφαρμογές). Τα κοιτάσματα αυτά θεωρούνται στρατηγικής σημασίας για το μέλλον, σε έναν κόσμο με αυξανόμενη ζήτηση για «πράσινες» και ψηφιακές τεχνολογίες. Η Συνθήκη της Ανταρκτικής απαγορεύει την εξόρυξη, ωστόσο αυξάνεται η πίεση από κράτη και ιδιωτικούς φορείς που βλέπουν την περιοχή ως μελλοντική πηγή πρώτων υλών. Η προστασία αυτών των πόρων έχει όχι μόνο οικολογική αλλά και γεωπολιτική σημασία. Η **Συνθήκη της Ανταρκτικής (1959)** και το **Πρωτόκολλο για την Προστασία του Περιβάλλοντος (Madrid Protocol, 1991)** απαγορεύουν ρητά κάθε δραστηριότητα σχετική με την εκμετάλλευση ορυκτών πόρων, εκτός από επιστημονική έρευνα. Το **Άρθρο 7** του Πρωτοκόλλου αναφέρει: «Απαγορεύεται κάθε δραστηριότητα που σχετίζεται με τους ορυκτούς πόρους, πλην της επιστημονικής έρευνας». Το καθεστώς αυτό θα ισχύει τουλάχιστον έως το **2048**, οπότε και θα μπορεί να επανεξεταστεί από τα Συμβαλλόμενα Μέρη. Παρότι η εκμετάλλευση είναι απαγορευμένη, πολλές χώρες (ΗΠΑ, Ρωσία, Κίνα, Αυστραλία) πραγματοποιούν ήδη γεωλογικές έρευνες, κυρίως για χαρτογράφηση.

Η εξόρυξη θα είχε καταστροφικές επιπτώσεις στο εξαιρετικά ευαίσθητο οικοσύστημα. Για τον λόγο αυτόν, η διεθνής κοινότητα, μέχρι σήμερα διατηρεί την προσέγγιση της «Ανταρκτικής ως παγκόσμιου κοινού αγαθού», προστατεύοντας την ήπειρο ως **ζώνη ειρήνης και επιστημονικής συνεργασίας**. Όπως εύστοχα σημείωσε ο κ. Νίκος Χαραλαμπίδης, Γενικός Διευθυντής της Greenpeace: «Οι παγκόσμιες κρίσεις απαιτούν παγκόσμια συνεργασία». Γι' αυτό και η διεθνής κοινότητα, μέσω της Συνθήκης της Ανταρκτικής (1959) και των συναφών συμφωνιών, έχει δεσμευθεί να προστατεύει το οικοσύστημα της περιοχής και να το κρατά έξω από στρατιωτικές ή εκμεταλλευτικές επιδιώξεις.

Η ευαλωτότητα του οικοσυστήματος της Ανταρκτικής, οι οικοσυστημικές υπηρεσίες που προσφέρει σε όλη τη γηώσφαιρα, καθώς και ο ορυκτός του πλούτος, κάνουν την ανάγκη για **επιστημονική παρακολούθηση** ακόμα πιο επιτακτική. Η αξιοποίηση δορυφορικών δεδομένων, η ενίσχυση διεθνών ερευνητικών αποστολών και η συμμετοχή περισσότερων χωρών, μεταξύ αυτών και της Ελλάδας, συνιστούν καθοριστικά βήματα για την έγκαιρη κατανόηση και πρόληψη δυσμενών εξελίξεων.

Διεθνές Νομικό Καθεστώς – Η Ανταρκτική ως Παγκόσμιο Κοινό

Η Ανταρκτική αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα «παγκόσμιου κοινού αγαθού» (global commons), δηλαδή γεωγραφικού χώρου που δεν ανήκει σε καμία χώρα, αλλά έχει τεθεί υπό καθεστώς διεθνούς συνεργασίας και ειρήνης.

Συνολικά, η περιοχή της Ανταρκτικής ρυθμίζεται από ένα καθεστώς αποτελούμενο από πέντε συνθήκες: τη Συνθήκη της Ανταρκτικής του 1959, τη Σύμβαση για τη Διατήρηση της Φώκιας της Ανταρκτικής του 1972, τη Σύμβαση για τη Διατήρηση των Θαλάσσιων Βιολογικών Πόρων του 1980, τη Σύμβαση για τη Ρύθμιση των Εξορυκτικών Δραστηριοτήτων του 1988 και του Πρωτόκολλου στη Συνθήκη της Ανταρκτικής για τη Περιβαλλοντική Προστασία του 1991. Επιπλέον, βάσει της Συνθήκης της Ανταρκτικής εγκρίθηκαν πολυάριθμες Συμβάσεις, όπως και η Σύμβαση για τους Θαλάσσιους Βιολογικούς Πόρους, που υιοθέτησε διάφορα μέτρα διατήρησης. Εξίσου άλλες συνθήκες, όπως η Σύμβαση του Μοντέγκο-Μπέι του 1982 για τη θαλάσσια προστασία, η Σύμβαση της Βασιλείας του 1989 και η Κοινή Σύμβαση για την Ασφάλεια του 1997 (IAEA) περιλαμβάνουν διατάξεις που εφαρμόζονται στη περιοχή της Ανταρκτικής.

Η σπουδαιότητα της επιστημονικής συνεργασίας στην Ανταρκτική κατά τη διάρκεια του Διεθνούς Γεωφυσικού Έτους αποτυπώθηκε μέσα από τη δημιουργία της Συνθήκης της Ανταρκτικής που υπεγράφη το 1959 και τέθηκε σε ισχύ το 1961, συνιστώντας τον ακρογωνιαίο λίθο αυτού του διεθνούς καθεστώτος. Με τα 14 άρθρα της:

- καθιερώνει την Ανταρκτική ως περιοχή αποκλειστικά για ειρηνικούς και επιστημονικούς σκοπούς,
- απαγορεύει στρατιωτικές δραστηριότητες, πυρηνικές εκρήξεις, αποθήκευση πυρηνικών όπλων,
- απαγορεύει την εμπορική εκμετάλλευση ορυκτών πόρων,
- επιτρέπει δραστηριότητες μόνο για επιστημονικούς σκοπούς, υπό καθεστώς διαφάνειας και διεθνούς συνεργασίας.

Σημαντικός παράγοντας στην καθιέρωση του διεθνούς αυτού συστήματος διαχείρισης των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων στη περιοχή της Ανταρκτικής ήταν η Επιστημονική Επιτροπή για την Έρευνα της Ανταρκτικής (SCAR), με τον ρόλο της να αναγνωρίζεται στο άρθρο III. Όμως, δεν υπήρχε ειδικότερος προσδιορισμός του συμβουλευτικού της ρόλου που επιτεύχθηκε στη πρώτη

Συνάντηση των Συμβουλευτικών κρατών το 1961. Σημειώνεται ότι, η εν λόγω Συνθήκη διαπραγματεύτηκε και συντάχθηκε εν μέσω της κλιμακούμενης έντασης μεταξύ των ΗΠΑ και της ΕΣΣΔ. Εν όψει του Ψυχρού Πολέμου ήταν εμφανής ο κίνδυνος να αποτελέσει πεδίο πυρηνικών δοκιμών ή απόθεσης των αποβλήτων, ούσα περιοχή απομακρυσμένη, χωρίς ανθρώπινη παρουσία. Έτσι, η Ανταρκτική αποτέλεσε τη πρώτη περιοχή της γης που δεν θα είχε πυρηνικά, ιδίως στο άρθρο V, υπογραμμίστηκε ότι «οποιοσδήποτε πυρηνικές εκρήξεις και διάθεση ραδιενεργών αποβλήτων απαγορεύεται». Ως εκ τούτου, η Συνθήκη της Ανταρκτικής αποτέλεσε αντικείμενο διαπραγματεύσεως για την επίλυση του ζητήματος της κυριαρχίας. Η στόχευση δεν ήταν εξαρχής περιβαλλοντική, αλλά διατήρησης του χώρου ως φυσικού εργοστασίου που αποτέλεσε τη νομιμοποιητική βάση για τα κείμενα περιβαλλοντικού χαρακτήρα. Η μοναδική διάταξη σχετικά με το περιβάλλον στη Συνθήκη είναι η δυνατότητα που παρέχεται στα συμβουλευτικά κράτη να κάνουν συστάσεις στην Συμβουλευτική Συνάντηση, σχετικά με τη διατήρηση και προστασία των ζώντων πόρων. Ωστόσο, η προσπάθεια διαχείρισης της περιοχής ως τόπου αποκλειστικά για ειρηνικές χρήσεις και επιστημονική έρευνα έθεσε τη βάση για την περιβαλλοντική προστασία της περιοχής.

Καταληκτικά, το νομικό αυτό κείμενο αποτελεί το καθολικό εργαλείο για την επιτυχή διαχείριση των δραστηριοτήτων στη Νότια πολική ήπειρο και λειτουργεί ως εγγυητής της σταθερότητας της ηπείρου καθιστώντας την ως τη πιο ειρηνική περιοχή του πλανήτη. Σήμερα, στη Συνθήκη συμμετέχουν 58 κράτη:

- 29 Συμβουλευτικά Μέλη με πλήρη δικαιώματα ψήφου και λήψης αποφάσεων,
- 29 Μη Συμβουλευτικά Μέλη, στα οποία συγκαταλέγεται η Ελλάδα.

Η στροφή προς την κατεύθυνση της περιβαλλοντικής προστασίας κατέστη πλήρης και ολοκληρωμένη με το Πρωτόκολλο της Μαδρίτης (1991) που ορίζει ρητά ότι:

- κάθε δραστηριότητα εξόρυξης ορυκτών απαγορεύεται επ' αόριστον,
- επιτρέπονται μόνο επιστημονικές μελέτες.

Κεντρική στόχευση του Πρωτοκόλλου είναι η πρόληψη της υποβάθμισης μέσω της παρακολούθησης της ανθρώπινης δραστηριότητας. Δυνάμει του άρθρου, 3 η περιοχή ορίζεται ως φυσικό απόθεμα και παρέχεται προστασία στο «περιβάλλον της, στα εξαρτώμενα και συναφή οικοσυστήματα και στην εγγενή αξία της Ανταρκτικής, συμπεριλαμβανομένης της άγριας φύσης και της αισθητικής αξίας

και της αξίας της ως ένα χώρο διεξαγωγής επιστημονικής έρευνας, ιδίως για την κατανόηση του παγκόσμιου περιβάλλοντος». Στο σημείο αυτό στοιχειοθετείται και η ρύθμιση όλων των δραστηριοτήτων που πρέπει να σχεδιάζονται και να διεξάγονται, ώστε να αποφεύγουν τις επιδράσεις στο κλίμα, τη ποιότητα του αέρα και του νερού, την ατμόσφαιρα, το χερσαίο και θαλάσσιο οικοσύστημα, τη χλωρίδα και την πανίδα και τις περιοχές βιολογικής, επιστημονικής, αισθητικής και άγριας φύσης και ζωής σημασίας. Εξίσου σημαντική αξία διαθέτει το άρθρο 8, που αφορά στην εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, όπου είναι υποχρεωτική, προκειμένου να εξασφαλιστεί άδεια, ενώ συνοδεύεται και από παρακολούθηση- επιτήρηση της δραστηριότητας για την αποτελεσματικότερη περιβαλλοντική προστασία. Προκειμένου να διασφαλιστεί η εκπλήρωση των στοχεύσεων του Πρωτοκόλλου, τα μέρη προέβησαν στη σύσταση της Επιτροπής για τη Περιβαλλοντική Προστασία (CEP). Σημαντικός είναι και ο τομέας της συμμόρφωσης που διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην επίτευξη της περιβαλλοντικής προστασίας και στοιχειοθετείται στο άρθρο 13. Τέλος, τα μέτρα σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης στο άρθρο 15 αναδεικνύουν τη διάσταση της πρόληψης, όπως και το άρθρο 16 που πέρα από την αστική ευθύνη για ζημιές που προκύπτουν στο περιβάλλον και την αποκατάστασή τους έχει και προληπτικό χαρακτήρα. Το Πρωτόκολλο, στοχεύει λοιπόν, στον περιορισμό των δυσμενών επιπτώσεων στο σύνολο του οικοσυστήματος με οριζόντια εφαρμογή της περιβαλλοντικής συνιστώσας μέσα από ένα πλαίσιο κανόνων, αρχών και οργάνων, με εξέχουσα την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων πριν από κάθε δραστηριότητα.

Η χώρα μας προσχώρησε στη Συνθήκη το 1987, υπέγραψε το Πρωτόκολλο της Μαδρίτης (1991, σε ισχύ από το 1998) για την περιβαλλοντική προστασία, καθώς και τη Συνθήκη CCAMLR (1980, σε ισχύ από το 1982), που αφορά στη διατήρηση των θαλασσίων ζώντων πόρων. Στο πλαίσιο αυτό, η Ελλάδα υποστηρίζει σθεναρά τη διατήρηση του καθεστώτος απαγόρευσης εκμετάλλευσης και αντιτάσσεται σε διεθνείς πιέσεις για πιθανή αναθεώρησή του.

Η σύσταση στο Υπουργείο Εξωτερικών της Εθνικής Επιτροπής Πολικών Ζωνών, με πρώτο γραμματέα τον κ. Εμμανουήλ Γούναρη, υπήρξε η βάση για τη θεσμική συμμετοχή μας, ενώ η πρώτη ελληνική αποστολή στην Ανταρκτική αποτέλεσε προαπαιτούμενο για την ένταξή μας στη Συνθήκη.

Η Ελλάδα, ως ναυτιλιακή και περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένη χώρα, οφείλει να διασφαλίσει ότι η Ανταρκτική θα παραμείνει χώρος διεθνούς συνεργασίας, ειρήνης και επιστημονικής έρευνας, χωρίς εμπορική εκμετάλλευση, στηρίζοντας το διεθνές νομικό καθεστώς που τη διέπει.

Ναυτιλία και Ανταρκτική

Η Ανταρκτική, ως το πλέον ακραίο και απομονωμένο θαλάσσιο περιβάλλον του πλανήτη, επηρεάζεται όλο και περισσότερο από την κλιματική αλλαγή. Η μερική τήξη των πάγων, αποτέλεσμα της αύξησης της θερμοκρασίας, δημιουργεί νέες προοπτικές, αλλά και σημαντικούς κινδύνους για τη διεθνή ναυτιλία. Οι θαλάσσιες οδοί που ανοίγονται στα νερά γύρω από την ήπειρο, ενδέχεται να καταστούν, στο μέλλον, εμπορικά αξιοποιήσιμες, προσφέροντας συντομότερες διαδρομές. Ωστόσο, η αξιοποίησή τους ενέχει σοβαρούς κινδύνους, καθώς τα πλοία θα έρθουν αντιμέτωπα με ακραίες καιρικές συνθήκες, απρόβλεπτα παγόβουνα και ελλιπείς υποδομές διάσωσης και λιμενικής υποστήριξης.

Ο ναυτιλιακός κίνδυνος περιλαμβάνει:

- πιθανότητα περιβαλλοντικής ρύπανσης από διαρροές καυσίμων και χημικών,
- δυσκολίες στην αντιμετώπιση ναυτικών ατυχημάτων λόγω έλλειψης σταθμών διάσωσης,
- επιβάρυνση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων, όπου οι οργανισμοί είναι εξαιρετικά ευαίσθητοι σε εξωτερικές πιέσεις,
- προκλήσεις για την ανθρώπινη ασφάλεια, καθώς οι ναυτικοί θα επιχειρούν σε συνθήκες πολιτικού ψύχους.

Ο Διεθνής Οργανισμός Ναυτιλίας (ΙΜΟ), αναγνωρίζοντας αυτούς τους κινδύνους, υιοθέτησε τον Polar Code (Διεθνής Κώδικας για τη Ναυσιπλοΐα σε Πολικές Περιοχές), ο οποίος θέτει αυστηρές προδιαγραφές για:

- την κατασκευή και ενίσχυση πλοίων, ώστε να αντέχουν σε πάγο και ακραίες συνθήκες,
- τον εξοπλισμό τους με ειδικά συστήματα πλοήγησης και επικοινωνίας,
- την εκπαίδευση του πληρώματος σε ζητήματα επιβίωσης και επιχειρήσεων σε πολικές θάλασσες,
- την εφαρμογή αυστηρών κανονισμών για την πρόληψη ρύπανσης

(απαγόρευση χρήσης βαρέων καυσίμων, ειδικά πρωτόκολλα διαχείρισης αποβλήτων).

Η αποτελεσματικότητα, ωστόσο, του Polar Code εξαρτάται από την αυστηρή εφαρμογή του από όλα τα κράτη-σημαίες και τις ναυτιλιακές εταιρείες, καθώς και από τη διεθνή συνεργασία σε θέματα επιτήρησης, έρευνας-διάσωσης και ανταλλαγής πληροφοριών.

Για την Ελλάδα, ως παγκόσμια ναυτιλιακή δύναμη με τον μεγαλύτερο εμπορικό στόλο, η συζήτηση για την Ανταρκτική έχει στρατηγική σημασία. Η χώρα μας μπορεί να διαδραματίσει κομβικό ρόλο:

- συμμετέχοντας ενεργά στη διαμόρφωση διεθνών κανόνων στο πλαίσιο του IMO,
- προωθώντας πράσινες τεχνολογίες στη ναυτιλία, όπως χρήση εναλλακτικών καυσίμων (LNG, μεθανόλη, υδρογόνο), βελτιωμένα συστήματα πρόωσης και ενεργειακής απόδοσης,
- ενισχύοντας τη συνεργασία με επιστημονικά ινστιτούτα για τη μελέτη των περιβαλλοντικών επιπτώσεων,
- προβάλλοντας τη ναυτιλία ως παράδειγμα βιώσιμης οικονομικής δραστηριότητας ακόμα και σε περιοχές με εξαιρετική περιβαλλοντική ευαισθησία.

Επιπλέον, η ελληνική ναυτιλία μπορεί να συμβάλει καθοριστικά στη συζήτηση για την απαγόρευση της χρήσης βαρέων καυσίμων (heavy fuel oil) στα νερά της Ανταρκτικής, όπως ήδη ισχύει για τον Αρκτικό κύκλο, μειώνοντας τον κίνδυνο καταστροφικών πετρελαιοκηλίδων.

Συμπερασματικά, η πρόκληση για την παγκόσμια ναυτιλία είναι να εξισορροπήσει την οικονομική διάσταση των νέων θαλάσσιων διαδρομών, με την ευθύνη για την προστασία του τελευταίου ανέπαφου οικοσυστήματος στον πλανήτη. Η Ελλάδα, ως κορυφαία δύναμη στη θάλασσα, έχει κάθε λόγο να βρεθεί στην πρωτοπορία αυτής της προσπάθειας.

Επιστημονική Συνεργασία και ο Ρόλος της Ελλάδας

Οι ελληνικές αποστολές στην Ανταρκτική αποτελούν πραγματικά ορόσημα για τη χώρα μας στον τομέα της διεθνούς παρουσίας και συνεργασίας. Δεν έχουν μόνο σπουδαίο επιστημονικό ενδιαφέρον, αλλά συνιστούν και υπενθύμιση ότι η Ελλάδα, ως ισχυρή ναυτιλιακή δύναμη με στόλο που φθάνει έως τις πολικές θάλασσες, αλλά και ως χώρα με υψηλή περιβαλλοντική συνείδηση, έχει ρόλο και ευθύνη στη συλλογική παγκόσμια προσπάθεια για την προστασία των πολικών περιοχών.

Κατά τη συνεδρίαση έγινε ειδική αναφορά στην ελληνική παρουσία μέσω συμμετοχής σε διεθνή ερευνητικά προγράμματα και συνεργασίες με ερευνητικά ινστιτούτα άλλων χωρών. Το Ελληνικό Κέντρο Θαλασσιών Ερευνών (ΕΛΚΕΘΕ) έχει πραγματοποιήσει δύο αποστολές στην Ανταρκτική, ενώ μια τρίτη αποστολή οργανώθηκε τον Δεκέμβριο του 2024 από την Ελληνική Εταιρία Πολικών Ζωνών (ΕΛΕΠΟΖ). Παράλληλα, μεμονωμένοι Έλληνες ερευνητές έχουν συμμετάσχει σε διεθνείς αποστολές, ενισχύοντας την παρουσία της χώρας μας στην περιοχή.

Από το ΕΛ.ΚΕ.Θ.Ε. έχουν καταγραφεί σημαντικές επιστημονικές δράσεις:

- Ο Δρ Ευάγγελος Παπαθανασίου, τέως Διευθυντής του ΕΛ.ΚΕ.Θ.Ε., βιολόγος, υπήρξε ο πρώτος Έλληνας ερευνητής που μετέβη στην Ανταρκτική το 1989, συμμετέχοντας σε γερμανική αποστολή και μελετώντας από περιβαλλοντική σκοπιά τους ερευνητικούς σταθμούς άλλων χωρών.
- Ο Δρ Παντελής Καθάριος, ιχθυολόγος, σε συνεργασία με επιστήμονες από τη Χιλή και τη Δανία, ερεύνησε τις μακροβιακές αλληλεπιδράσεις στο θαλάσσιο περιβάλλον της Ανταρκτικής, εξετάζοντας πώς οι ιοί και τα βακτήρια επηρεάζουν την κλιματική αλλαγή και πώς η αύξηση της θερμοκρασίας μεταβάλλει τη μολυσματικότητά τους.
- Αντίστοιχα, η ΕΛΕΠΟΖ, σε συνεργασία με το Βουλγαρικό Ινστιτούτο Ανταρκτικής και με τη στήριξη του Υπουργείου Ανάπτυξης, πραγματοποίησε την πρώτη της αποστολή. Οι ερευνήτριες Δρ Χριστίνα Μπαλωμενάκη και Δρ Εύχαρις Γουρουντή, από το Εργαστήριο Μεταβαλλόμενων Ευφυών Περιβαλλόντων του Πολυτεχνείου Κρήτης, φιλοξενήθηκαν στη βουλγαρική βάση. Με αντικείμενο την **νευροαρχιτεκτονική**, μελέτησαν τρόπους μετριασμού των ψυχολογικών επιπτώσεων της μακρόχρονης διαβίωσης σε ακραία και περιορισμένα περιβάλλοντα, καθώς και βελτιώσεις στον σχεδιασμό και τη λειτουργία των ερευνητικών βάσεων, ώστε, να διασφαλίζεται η ευημερία

και η αποδοτικότητα των επιστημόνων. Τα πορίσματα αυτά έχουν εφαρμογή όχι μόνο στις πολικές περιοχές, αλλά και σε διαστημικούς σταθμούς, σε εγκαταστάσεις βαθιάς θάλασσας ή υπόγειες υποδομές, ενώ μπορούν να βελτιώσουν ακόμη και την καθημερινή μας εργασία, την εκπαιδευτική διαδικασία ή τη φροντίδα ασθενών σε νοσοκομεία.

- Εξίσου σημαντική υπήρξε και η συμμετοχή της κυρίας Βανέσας Αρχοντίδου, Πρέσβειρας του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για το Κλίμα, στην αποστολή “Women for Climate: The Antarctica Expedition”. Εικάζεται ότι και άλλοι Έλληνες επιστήμονες έχουν συμμετάσχει σε αποστολές στην Ανταρκτική, χωρίς να έχει καταγραφεί πάντοτε η παρουσία τους. Είναι, ωστόσο, ουσιώδες να υπάρχει επίσημη καταγραφή και συνεκτική παρουσίαση όλων των ελληνικών συμμετοχών, καθώς τα δικαιώματα και η διεθνής θέση της χώρας μας εξαρτώνται από την ενεργό και σταθερή παρουσία της στην περιοχή.
- Ιδιαίτερα θετική εξέλιξη αποτελεί η διασφάλιση χρηματοδότησης για τις επόμενες τέσσερις ελληνικές αποστολές, χάρη στη στήριξη του ιδιωτικού τομέα και ειδικότερα της ναυτιλιακής εταιρίας Λασκαρίδη και της Lavinia Corporation. Οι εταιρίες αυτές, όχι μόνο χρηματοδότησαν την πρώτη αποστολή της ΕΛΕΠΟΖ, αλλά έχουν δεσμευτεί να συνεχίσουν τη στήριξή τους για την επόμενη πενταετία, χωρίς επιβάρυνση του Δημοσίου.
- Από όλους τους συμμετέχοντες στη συνεδρίαση υπογραμμίστηκε η ανάγκη να ενισχυθεί περαιτέρω η ελληνική επιστημονική συμβολή στην Ανταρκτική. Η χώρα μας διαθέτει αξιόλογους επιστήμονες, με διεθνή αναγνώριση και οι έρευνές τους μπορούν να προσφέρουν σημαντικά πορίσματα στην ωκεανογραφία, στη μελέτη της κλιματικής αλλαγής και στην παρακολούθηση της βιοποικιλότητας. Η συνεχής παρουσία της Ελλάδας στην Ανταρκτική, δεν είναι απλώς επιστημονική υποχρέωση· είναι στρατηγική επένδυση στη γνώση, στο περιβάλλον και στη διεθνή μας θέση.

Συμπεράσματα – Προτάσεις της Επιτροπής

Η Επιτροπή, κατόπιν της συζήτησης και της ανάλυσης που προηγήθηκε, κατέληξε στα εξής συμπεράσματα και προτάσεις:

1. Η Ανταρκτική αποτελεί πρότυπο πολυμερούς συνεργασίας.

Η διατήρηση του καθεστώτος της είναι κρίσιμη για την ειρήνη, την επιστήμη και το περιβάλλον. Η Ελλάδα καλείται να ενισχύσει τη φωνή της στα διεθνή φόρα υποστηρίζοντας την συνέχιση και ενδυνάμωση του Συστήματος της Συνθήκης της Ανταρκτικής.

2. Ενίσχυση της ελληνικής παρουσίας στην Ανταρκτική

Η Ελλάδα οφείλει να εντείνει τη συμμετοχή της σε διεθνείς επιστημονικές αποστολές, διασφαλίζοντας τη συνεχή παρουσία της στον ευαίσθητο αυτό γεωγραφικό χώρο.

3. Διαμόρφωση εθνικής στρατηγικής

Αναγκαία κρίνεται η χάραξη σαφούς εθνικής στρατηγικής και πολιτικής για την Ανταρκτική, με καθορισμό συγκεκριμένων ερευνητικών και αναπτυξιακών στόχων.

4. Θεσμική και οικονομική στήριξη

Προτείνεται η υιοθέτηση σχετικού κονδυλίου στον προϋπολογισμό αρμοδίου Υπουργείου, ώστε να εξασφαλίζεται η συνέχιση των ερευνών στην Ανταρκτική.

5. Θεσμικός φορέας για την Ανταρκτική

Η στήριξη του Ελληνικού Κέντρου Πολικών Ζωνών, σε συνεργασία με δημόσιο φορέα, ώστε να αποτελέσει τον εθνικό συντονιστικό κόμβο (focal point) για την Ανταρκτική, ή η αναβάθμισή του σε Εθνικό Ινστιτούτο Ανταρκτικής, ή, εναλλακτικά, η ίδρυση νέου διυπουργικού φορέα, κρίνεται απαραίτητη. Σε κάθε περίπτωση, η χώρα μας χρειάζεται θεσμική οντότητα για να στηρίζει με συνέχεια και αξιοπιστία τις πρωτοβουλίες της στην περιοχή.

6. Ενεργή συμμετοχή στις διεθνείς διαδικασίες

Η Ελλάδα πρέπει να συμμετέχει με εμπειρογνώμονες, ερευνητές και εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών στις ετήσιες διασκέψεις του Συστήματος των Συνθηκών της Ανταρκτικής. Ειδικά το 2026, στη συνάντηση του SCAR (Scientific Committee on Antarctic Research) στο Όσλο, η χώρα μας πρέπει να είναι παρούσα και να παρουσιάσει τα αποτελέσματα των ερευνών της.

7. Συστηματική οργάνωση αποστολών – Δημιουργία ελληνικής βάσης

Προτείνεται η σταδιακή ενίσχυση της συμμετοχής μας σε διεθνείς αποστολές, η οργάνωση αυτόνομων ελληνικών αποστολών και, σε βάθος χρόνου, η ίδρυση ελληνικής ερευνητικής βάσης στην Ανταρκτική, ώστε να εξασφαλίζεται η σταθερότητα, η διάρκεια και η επίτευξη των εθνικών μας στόχων.

8. Στήριξη διεθνών περιβαλλοντικών πρωτοβουλιών

Η χώρα μας πρέπει να υποστηρίξει:

- τη δημιουργία νέων θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών στο πλαίσιο της CCAMLR (Commission for the Conservation of Antarctic Marine Living Resources),
- την πρωτοβουλία για την κήρυξη της Ανταρκτικής ως ζώνης χαμηλών εκπομπών θείου για τη ναυσιπλοΐα,
- τη συνέχιση της διεθνούς απαγόρευσης εξορύξεων και εμπορικής εκμετάλλευσης.

9. Επιστημονικές συνέργειες

Προτείνεται η ενίσχυση συνεργειών ανάμεσα σε ελληνικά πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα και διεθνή δίκτυα, ώστε να αξιοποιηθεί η ελληνική επιστημονική τεχνογνωσία και να ενισχυθεί η διεθνής δικτύωση.

10. Κοινοβουλευτική εποπτεία

Οι αρμόδιοι φορείς του Υπουργείου Εξωτερικών και του Υπουργείου Ανάπτυξης, καλούνται να παρακολουθούν στενά τις εξελίξεις και να ενημερώνουν σε τακτική βάση τη Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής, η οποία έχει αρμοδιότητα επίβλεψης των ελληνικών δημόσιων δράσεων σε διεθνή περιβαλλοντικά ζητήματα, και ιδίως σε όσα αφορούν τα παγκόσμια κοινά.

Επίλογος

Η Ανταρκτική δεν είναι μόνο ένα απομακρυσμένο παγωμένο τοπίο· είναι **η καρδιά του πλανήτη μας**, που ρυθμίζει το κλίμα, διατηρεί τη βιοποικιλότητα και αποτελεί σύμβολο διεθνούς ειρήνης και συνεργασίας. Η Ελλάδα, με τον διπλό ρόλο της ως χώρα θαλάσσια και κοινοβουλευτικά ενεργή στη διεθνή σκηνή, έχει ευθύνη και συμφέρον να ενισχύσει την παρουσία και τις πρωτοβουλίες της για την προστασία της Ανταρκτικής.

3. «Η περιβαλλοντική διάσταση της νησιωτικής πολιτικής»

Εισηγητές: Μάρκος Καφούρος και Συμεών Κεδίκογλου, Μέλη της Επιτροπής

Εισήγηση κ. Μ. Καφούρου, Μέλους της Επιτροπής

Εισαγωγή

Η παρούσα εισήγηση επιθυμεί να αναδείξει την περιβαλλοντική διάσταση της νησιωτικής πολιτικής, καθώς πρόκειται για μια παράμετρο που επηρεάζει άμεσα:

- την ποιότητα ζωής στα νησιά,
- την οικονομική τους ανθεκτικότητα,
- τη συμβολή τους στην αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης,
- και τη βιωσιμότητα και την αειφορία των νησιών.

1. Η περιβαλλοντική ιδιαιτερότητα των νησιών

Τα νησιά είναι απομονωμένες γεωγραφικές ενότητες, μικρής κατά κανόνα έκτασης και αποτελούν ευαίσθητα οικοσυστήματα με περιορισμένη διαθεσιμότητα φυσικών πόρων.

Αυτά τα χαρακτηριστικά τα καθιστούν περιβαλλοντικά ευάλωτα, γι' αυτό χρήζουν στοχευμένων πολιτικών, οι οποίες θα είναι διαφοροποιημένες από εκείνες της ηπειρωτικής χώρας.

2. Προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα νησιά

α. Κλιματική αλλαγή

Τα νησιά βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της κλιματικής κρίσης, αντιμετωπίζοντας σημαντικές συνέπειες, όπως την άνοδο της στάθμης της θάλασσας, τη διάβρωση ακτών και εδαφών, την ξηρασία και την επαπειλούμενη ερημοποίηση, με σοβαρές επιπτώσεις στις τοπικές κοινωνίες και τις οικονομικές τους δραστηριότητες.

β. Διαχείριση νερού και απορριμμάτων

Η έλλειψη υδατικών πόρων αποτελεί χρόνια πρόκληση για τα νησιά.

Οι αφαλατώσεις και η συλλογή των όμβριων υδάτων συνιστούν διακριτές, πλην όμως συμπληρωματικές λύσεις, οι οποίες απαιτούν σχεδιασμό για κάθε νησί ξεχωριστά. Παράλληλα, η ανεπαρκής διαχείριση απορριμμάτων και λυμάτων υποβαθμίζει το περιβάλλον και την ποιότητα ζωής.

Όπως ανέφερε ο Υφυπουργός Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, κ. Στέφανος Γκίκας επί της Επιτροπής (13.02.2025), η Γενική Γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής, υλοποιεί και σχεδιάζει παρεμβάσεις σε επίπεδο χρηματοδότησης, αλλά και τεχνικής υποστήριξης, για πάνω από 350 έργα μικρομεσαίας χρηματοδότησης, σε πάνω από 70 νησιά της χώρας, ενώ μόνο το 2024 εκδόθηκαν 27 νέες άδειες αφαλάτωσης, αριθμός που ξεπερνά το σύνολο της προηγούμενης πενταετίας, παρά ταύτα το πρόβλημα επιδεινώνεται χρόνο με τον χρόνο και λόγω των αυξανόμενων αναγκών, όλο και περισσότερα νησιά κηρύσσονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης κάθε καλοκαίρι, εξαιτίας της λειψυδρίας.

γ. Ενεργειακή εξάρτηση

Η ενεργειακή εξάρτηση των μη διασυνδεδεμένων νησιών από ρυπογόνα καύσιμα παραμένει ιδιαίτερα υψηλή, με σημαντικό περιβαλλοντικό και οικονομικό αποτύπωμα.

Η ενίσχυση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, συνιστά στρατηγική επιλογή για τη διασφάλιση μιας βιώσιμης και αυτάρκους ενεργειακής μετάβασης.

Σύμφωνα με όσα ανέφερε ο Υφυπουργός Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, στην Επιτροπή, βρίσκεται σε εξέλιξη διαπραγμάτευση με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων για παροχή δανείου ύψους 80 εκατομμυρίων ευρώ, με στόχο την ανάπτυξη έργων των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) αλλά και τη βελτίωση της διαχείρισης των υδάτινων πόρων στα νησιά.

δ. Τουρισμός και περιβαλλοντικές πιέσεις

Ο τουρισμός αποτελεί βασικό πυλώνα της οικονομικής δραστηριότητας των νησιών. Ωστόσο, η έντονη εποχικότητα και η μαζική προσέλευση μεγάλου αριθμού επισκεπτών σε ορισμένες περιοχές, δημιουργούν πιέσεις στο περιβάλλον, αυξάνοντας με αυτό τον τρόπο τις ανάγκες σε ενέργεια, νερό και διαχείριση απορριμμάτων. Ενώ το πρόβλημα επιδεινώνεται και από την προβληματική κατάσταση κρίσιμων υποδομών στα νησιά.

Οι συνθήκες αυτές καθιστούν αναγκαίο έναν ολιστικό σχεδιασμό, με χωροταξική τακτοποίηση, ανάπτυξη προσαρμοσμένη στα όρια αντοχής και τουριστική πολιτική που θα διασφαλίζει την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, διατηρώντας παράλληλα με βιώσιμο τρόπο την οικονομική ευημερία και την ποιότητα ζωής των νησιών.

ε. Κίνδυνος εξαφάνισης του Πρωτογενή τομέα

Η εκθετική τουριστική ανάπτυξη, σε συνδυασμό με τις επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης και την έλλειψη ολοκληρωμένων πολιτικών νησιωτικότητας, θέτουν σε κίνδυνο την επιβίωση του πρωτογενούς τομέα. Η ξηρασία, το υψηλό κόστος ζωοτροφών και πρώτων υλών, καθώς και η απορρύθμιση παραδοσιακών γεωργικών πρακτικών αιώνων, οδηγούν σε συρρίκνωση κρίσιμων κλάδων του πρωτογενούς τομέα στα νησιά, όπως η κτηνοτροφία, η αλιεία, η μελισσοκομία και η αμπελοουργία.

3. Η ανάγκη για μία περιβαλλοντικά βιώσιμη νησιωτική πολιτική

Η άσκηση κάθε πολιτικής, πρέπει να λαμβάνει υπόψη της κάθε φορά τη νησιωτικότητα με τις ιδιαιτερότητές της και να ενσωματώνει αρχές περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, διασφαλίζοντας έτσι:

- Την προστασία των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας μέσω διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, μελετών φέρουσας ικανότητας και χωροταξικού σχεδιασμού.
- Τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη, εφαρμόζοντας κανόνες και όρια, για τη καλύτερη διαχείριση των τουριστικών ροών, αλλά και την προώθηση ήπιων μορφών τουρισμού, όπως περιπατικός τουρισμός, αγροτουρισμός κ.λπ.

- Την κυκλική οικονομία με επενδύσεις σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ), «έξυπνα» ενεργειακά συστήματα, ανακύκλωση και κομποστοποίηση.
- Τη διατήρηση και ενίσχυση του πρωτογενή τομέα.
- Την περιβαλλοντική παιδεία και τη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας ως καθοριστικών παραγόντων επιτυχίας.

4. Θεσμικά και χρηματοδοτικά εργαλεία

Η Εθνική Στρατηγική για τη Νησιωτικότητα ήδη ενσωματώνει περιβαλλοντικούς στόχους, ενώ η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία θέτει φιλόδοξους στόχους: μείωση καθαρών εκπομπών κατά τουλάχιστον 50% έως το 2030 (σε σχέση με το 1990), με προοπτική που πλησιάζει το 55%, και νομικά δεσμευτική κλιματική ουδετερότητα έως το 2050.

Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) διαθέτει σημαντικά προγράμματα και χρηματοδοτικά εργαλεία:

- Το «LIFE», για δράσεις περιβάλλοντος και κλίματος.
- Το «Interreg», για ενίσχυση διασυνοριακής συνεργασίας και πράσινης-ψηφιακής μετάβασης.
- Το «Horizon Europe», για έρευνα, καινοτομία και βιώσιμη διαχείριση.
- Η πρωτοβουλία «Έξυπνα Νησιά» (Smart Islands), που ξεκίνησε από τις νησιωτικές αρχές της Ευρώπης, αναδεικνύει τα νησιά σε πεδία τεχνολογικής, κοινωνικής και ενεργειακής καινοτομίας, με δράσεις που εστιάζουν στην ενεργειακή αποδοτικότητα, τις βιώσιμες μεταφορές, τη διαχείριση του τουρισμού και την ψηφιακή μετάβαση.
- Σημαντικό εργαλείο συνιστά και η πρωτοβουλία «CleanEnergy Transition Agendas» (CETAs), στο πλαίσιο της «Καθαρής Ενεργειακής Μετάβασης για τα Νησιά της ΕΕ». Πρόκειται για στοχευμένες ενεργειακές στρατηγικές, που ήδη εφαρμόζονται σε δεκάδες νησιά της Ευρώπης, προσαρμοσμένες στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (DG REGIO) εκπονείται πρότυπη μελέτη για την εφαρμογή ολιστικών λύσεων αφαλάτωσης, με προϋπολογισμό 60 εκατομμυρίων ευρώ σε δέκα νησιά.
- Το Ταμείο Απανθρακοποίησης των Νησιών, με αρχικό προϋπολογισμό 1,6 δισεκατομμύρια ευρώ και δυνατότητα κινητοποίησης επενδύσεων άνω των 5

δισεκατομμύρια ευρώ, με έμφαση σε ΑΠΕ, διασυνδέσεις και κρίσιμες υποδομές ύδρευσης. Το Ταμείο διαρθρώνεται σε τρεις βασικούς πυλώνες, (Νέες εγκαταστάσεις ΑΠΕ - Διασυνδέσεις με το ηπειρωτικό δίκτυο - Ενίσχυση της αποθήκευσης ενέργειας).

5. Περιβαλλοντικές πρακτικές και προκλήσεις – Παραδείγματα από ελληνικά νησιά

• Σαντορίνη – Διαχείριση τουριστικών πιέσεων

Η Σαντορίνη αποτελεί έναν από τους πιο δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς παγκοσμίως.

Ωστόσο, η απουσία κανόνων και ορίων στις τουριστικές ροές και δραστηριότητες, επιφέρει σωρευτικές πιέσεις όπως, άναρχη δόμηση, αυξημένη κατανάλωση νερού και ενέργειας, προβληματική διαχείριση λυμάτων, κυκλοφοριακή συμφόρηση, αλλοίωση του φυσικού περιβάλλοντος, μείωση της βιοποικιλότητας και αλλοίωση της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής.

Αναδεικνύεται λοιπόν η ανάγκη εφαρμογής ενός στρατηγικού σχεδιασμού βιώσιμου τουρισμού, με εργαλεία όπως ο χωροταξικός σχεδιασμός, η καλύτερη διαχείριση των τουριστικών ροών και μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.

Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερη πρόκληση συνιστά η διάσωση του αμπελώνα της Σαντορίνης, ο οποίος αναγνωρίζεται ως ο αρχαιότερος στον κόσμο, με μοναδική καλλιεργητική πρακτική και τεράστιο ποικιλιακό πλούτο από αυτόχθονες γηγενείς ποικιλίες, συμβάλλοντας τόσο στην παραγωγή οίνων υψηλής ποιότητας όσο και στη διατήρηση του ιδιαίτερου αγροτικού τοπίου του νησιού.

• Νάξος – Συνύπαρξη Τουρισμού και Αγροτικής παραγωγής

Η Νάξος, με έντονο αγροτικό χαρακτήρα και σπουδαία τοπικά προϊόντα, αντιμετωπίζει προκλήσεις που συνδέονται με την χωροταξική τακτοποίηση, τη διαχείριση των υδάτινων πόρων, των γεωργικών αποβλήτων και την ορθολογική χρήση των φυτοφαρμάκων. Στο πλαίσιο αυτό, κρίνεται αδήριτη η ανάγκη διαμόρφωσης μιας ενιαίας περιβαλλοντικής πολιτικής, η οποία θα συμπεριλάβει αρμονικά τον τουρισμό με τον αγροτικό τομέα, εξασφαλίζοντας τη βιωσιμότητα και των δύο.

Σήμερα, υλοποιούνται αφαλατώσεις και έργα αναβάθμισης του δικτύου ύδρευσης και αποχέτευσης, ενώ προωθούνται δράσεις για την προστασία των ακτών και τη διατήρηση παραδοσιακών οικισμών. Ωστόσο, η κατασκευή του φράγματος στην περιοχή «Τσικαλαριό» δυστυχώς κλείνει δύο δεκαετίες, χωρίς ακόμη να υπάρχει χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης του.

• **Τήλος – Πρωτοπορία στη βιωσιμότητα**

Η Τήλος συνιστά ευρωπαϊκό πρότυπο πράσινης ανάπτυξης, καθώς έγινε το πρώτο ενεργειακά αυτόνομο νησί της Ελλάδας, με συνδυασμό αιολικής και ηλιακής ενέργειας και καινοτόμων συστημάτων αποθήκευσης αυτής. Παράλληλα, εφαρμόζει προγράμματα για τη διαχείριση των απορριμμάτων, την προστασία της βιοποικιλότητας και την προώθηση ήπιων μορφών τουρισμού.

Καθίσταται λοιπόν σαφές, ότι ιδιαίτερα τα πολύ μικρά νησιά, παρότι διαθέτουν περιορισμένους πόρους, μπορούν να εξελιχθούν σε πρότυπα βιώσιμης ανάπτυξης όταν υπάρχει στρατηγικός σχεδιασμός και ενεργός συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας.

• **Αστυπάλαια – Ψηφιακή και πράσινη μετάβαση**

Η Αστυπάλαια υλοποιεί, σε συνεργασία με όμιλο γνωστής αυτοκινητοβιομηχανίας, ένα καινοτόμο πρόγραμμα για τη μετατροπή της σε πρότυπο «πράσινο νησί».

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει: αντικατάσταση συμβατικών οχημάτων με ηλεκτρικά, ανάπτυξη έξυπνων συστημάτων μετακίνησης (car sharing, e-mobility) και αύξηση της παραγωγής ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ).

Αναδεικνύοντας με τον τρόπο αυτόν, πως τα νησιά μπορούν να λειτουργήσουν ως εργαστήρια πράσινων τεχνολογιών και καινοτομίας, συνδυάζοντας περιβαλλοντικούς και ψηφιακούς στόχους.

• **Κύθηρα – Ήπιος τουρισμός και διαχείριση νερού**

Τα Κύθηρα έχουν στραφεί σε ένα μοντέλο ήπιου τουρισμού, με μονοπάτια πεζοπορίας, αγροτουρισμό και τοπικά προϊόντα. Παράλληλα, αναπτύσσονται δράσεις για την εξοικονόμηση νερού λόγω της ξηρασίας, και το νησί συμμετέχει σε δίκτυα προστασίας φυσικού περιβάλλοντος, όπως το Natura 2000.

Η περίπτωση των Κυθήρων, επιβεβαιώνει την δυνατότητα συνύπαρξης του τουρισμού με τον σεβασμό στο περιβάλλον και την διατήρηση της τοπικής ταυτότητας.

• **Αμοργός – Συμμετοχική διαχείριση θαλάσσιων πόρων**

Η Αμοργός έχει αναδειχθεί σε παράδειγμα συνεργασίας τοπικών κοινωνιών, αλιέων και φορέων περιβάλλοντος, μέσω της πρωτοβουλίας Amorgorama.

Το πρόγραμμα βασίζεται στη συμμετοχική διαχείριση θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών, με στόχο την προστασία της βιοποικιλότητας, την αιφόρο αλιεία και την ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης.

Υπογραμμίζοντας ουσιαστικά τη σημασία της εμπλοκής των ίδιων των τοπικών κοινωνιών στην προστασία του περιβάλλοντος και στη βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων.

Συμπεράσματα και Προτάσεις

Η περιβαλλοντική διάσταση της νησιωτικής πολιτικής συγκροτεί τον θεμέλιο λίθο για τη βιωσιμότητα και την ανθεκτικότητα των νησιών μας.

Η πολιτική αυτή, θα πρέπει να προσαρμόζεται σε κάθε νησί, σύμφωνα με τα ιδιαίτερα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά, τις δικές του ανάγκες, δυνατότητες και προκλήσεις.

Ωστόσο οι βασικές αρχές μιας περιβαλλοντικά επιτυχημένης νησιώτικης πολιτικής, θα πρέπει να συμπεριλαμβάνουν:

- πράσινη μετάβαση με ΑΠΕ και έξυπνα ενεργειακά συστήματα,
- βιώσιμη συνύπαρξη τουρισμού με τον πρωτογενή τομέα, με ισορροπία οικονομίας - περιβάλλοντος,
- επάρκεια νερού και ολοκληρωμένη διαχείριση πόρων,
- κυκλική οικονομία και μείωση αποβλήτων,
- προστασία οικοσυστημάτων και βιοποικιλότητας,
- ενεργή συμμετοχή και εκπαίδευση των τοπικών κοινωνιών.

Η ανάγκη αυτής της ολοκληρωμένης στρατηγικής ενισχύεται από Ευρωπαϊκά και διεθνή όργανα και φορείς.

Η μελέτη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το (2021), επεσήμανε την απουσία εξατομικευμένων πολιτικών και ζήτησε ξεχωριστή στρατηγική για τα νησιά.

Η πολιτική θέση της Διάσκεψης των Ακτοπεριφερειακών Περιφερειών το (2022), τονίζει την ανάγκη συμμετοχής τους στην πράσινη μετάβαση, ενώ η γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (2020) πρότεινε την οριζόντια ενσωμάτωση της βιωσιμότητας σε όλες τις πολιτικές.

Τέλος, η έκθεση του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης το (2021), ανέδειξε την ανάγκη ολιστικής διαχείρισης των τουριστικών πιέσεων.

Η πρόκληση είναι σύνθετη, αλλά η ευκαιρία είναι μοναδική:

Να μετατρέψουμε τα νησιά μας σε βιώσιμους προορισμούς, με ανάπτυξη και καινοτομία, με σεβασμό στο φυσικό πλούτο και τις τοπικές κοινωνίες.

Εισήγηση κ. Σ. Κεδίκογλου, Μέλους της Επιτροπής

1. Περιβαλλοντικά προβλήματα και νησιωτική πολιτική της κυβέρνησης

Από την τοποθέτηση του Υφυπουργού Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, κ. Στέφανου Γκίκα, στην Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Περιβάλλοντος της Βουλής, με αντικείμενο την περιβαλλοντική διάσταση της νησιωτικής πολιτικής, προκύπτουν οι κυβερνητικές θέσεις για τα περιβαλλοντικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα νησιά.

1.1. Θεσμικό πλαίσιο και προκλήσεις της νησιωτικότητας

Ο Υφυπουργός Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, κ. Στέφανος Γκίκας, υπογράμμισε ότι η νησιωτικότητα δεν είναι μόνο γεωγραφικό φαινόμενο, αλλά περιλαμβάνει κοινωνικές και οικονομικές παραμέτρους, όπως το αυξημένο κόστος μεταφοράς, την εποχικότητα της απασχόλησης, την έλλειψη υποδομών και τη μείωση του πληθυσμού. Οι προκλήσεις αυτές εντείνονται από τη σύγχρονη πραγματικότητα της κλιματικής κρίσης, των αυξημένων τουριστικών πιέσεων και της ανάγκης βιώσιμης ανάπτυξης.

Η κυβέρνηση, μέσω του ν. 4832/2021, θεσμοθέτησε «Εθνική Στρατηγική Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής στον Νησιωτικό Χώρο», αναγνωρίζοντας τη νησιωτικότητα ως ξεχωριστό πεδίο δημόσιας πολιτικής, με βασικούς άξονες τη θαλάσσια οικονομία και τη «γαλάζια» ανάπτυξη.

1.2. Διαχείριση υδάτινων πόρων – Αντιμετώπιση λειψυδρίας

Η λειψυδρία αναδείχθηκε ως το σοβαρότερο πρόβλημα για τα νησιά, ιδιαίτερα τα μικρά και άνυδρα. Ο Υφυπουργός κ. Στέφανος Γκίκας, υποστήριξε ότι μέσω της Γενικής Γραμματείας Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής, έχουν σχεδιαστεί και υλοποιούνται περισσότερα από 350 έργα ύδρευσης και διαχείρισης υδάτων σε πάνω από 70 νησιά.

Ενδεικτικά: (α) το 2022 συγκεντρώθηκαν 188 προτάσεις έργων ύψους 318 εκατομμυρίων ευρώ, (β) το 2024 διατέθηκαν 7,2 εκατομμύρια ευρώ για υδροδότηση άνυδρων νησιών και 9,3 εκατομμύρια ευρώ, για πρότυπη διαχείριση νερού, (γ) οι μισθώσεις μονάδων αφαλάτωσης αυξήθηκαν σημαντικά: από

600.000 € το 2021 σε 1,6 εκατομμύρια € το 2024, ενώ (δ) οι άδειες προσωρινής λειτουργίας μονάδων αφαλάτωσης από 25 την περίοδο 2018–2023 έφτασαν τις 27 μόνο το 2024.

Παράλληλα, ο Υφυπουργός τόνισε ότι το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, υποστήριξε τεχνικά και οικονομικά τους ΟΤΑ με: (α) εγκατάσταση «water kiosks», (β) επιχορηγήσεις για λειτουργικά κόστη μονάδων αφαλάτωσης, (γ) παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης μέσω τεχνικών συμβούλων, (δ) κάλυψη κόστους μεταφοράς νερού με υδροφόρες του Πολεμικού Ναυτικού.

Επιπλέον, επεσήμανε ότι σε συνεργασία με τα πανεπιστήμια (Χαροκόπειο, Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδος, Δημοκρίτειο), προωθούνται καινοτόμες λύσεις, με καταγραφή και προγραμματισμός υδατικών πόρων, συλλογή βρόχινου νερού, υδρομάστευση, χρήση τεχνητής νοημοσύνης για τον υπολογισμό υδατικού αποτυπώματος κατοίκων και τουριστών. Ταυτόχρονα, ενεργοποιούνται χρηματοδοτικά εργαλεία, όπως το πρόγραμμα «Νέαρχος», δάνεια ύψους 80 εκατομμύρια ευρώ από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και επιπλέον κεφάλαια από το Ταμείο Παρακαταθηκών, για μικρά αλλά στοχευμένα έργα.

1.3. Απανθρακοποίηση της ναυτιλίας

Η ναυτιλία ευθύνεται για το 3% των παγκόσμιων εκπομπών και η Ελλάδα, ως κορυφαία ναυτιλιακή δύναμη, καλείται να πρωτοστατήσει στην απανθρακοποίηση. Οι στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) («Fit for 55») προβλέπουν μείωση εκπομπών 55% έως το 2030 και μηδενισμό έως το 2050. Η μετάβαση απαιτεί επενδύσεις: 8–28 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως για ανανέωση στόλου και 28–88 δισεκατομμύρια για ανάπτυξη νέων καυσίμων.

Στο πλαίσιο αυτό, ο Υφυπουργός υποστήριξε ότι: (α) Χρηματοδοτείται μελέτη (1,2 - 1,3 εκατομμυρίων ευρώ) για master plan ανανέωσης ακτοπλοϊκού στόλου, με αντικατάσταση/ανακατασκευή πλοίων φιλικότερων προς το περιβάλλον, (β) Δρομολογείται η κατασκευή «πράσινων» πλοίων μέσω ΣΔΙΤ και ΕΣΠΑ 2021–2027, με χρηματοδότηση που έφτασε τα 265 εκατομμύρια ευρώ, με δυνατότητα αύξησης έως 500 εκατομμύρια ευρώ, και 12ετείς συμβάσεις για επιχειρηματίες που θα τα εκμεταλλευτούν, (γ) προβλέπεται η ανάπτυξη «πράσινων» λιμένων με συστήματα «cold ironing», που βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη σε Λαύριο, Ραφήνα, Καβάλα και Κέρκυρα, με στόχο τουλάχιστον 12 λιμένες έως το 2029.

Επίσης, ο Υφυπουργός κ. Στέφανος Γκίκας, αναφέρθηκε στην επιτάχυνση της «πράσινης μετάβασης» στη ναυτιλία μέσω συνεργατικών σχημάτων (clusters) που θα ενώσουν επιχειρήσεις, φορείς έρευνας και καινοτομίας, πλοιοκτήτες και εργαζομένους, ώστε οι ενέργειες να μην είναι αποσπασματικές αλλά συντονισμένες. Κομβικό θέμα είναι το νέο καύσιμο: η παγκόσμια κοινότητα δεν έχει ακόμη καταλήξει, (Πιθανές επιλογές: αμμωνία, βιοκαύσιμα, μεθάνιο, bio-LNG), με ζητήματα ασφάλειας, υποδομών και επάρκειας. Μολονότι υπάρχουν ήδη «πράσινα» πλοία (π.χ. επίδειξη πλοίου 40.000 τόρων με αμμωνία στη Shanghai Pudong Shipping Week), η παραγωγή και οι απαιτούμενες εγκαταστάσεις δεν επαρκούν. Το 2025 θεωρείται κρίσιμο, καθώς τον Οκτώβριο ο IMO πρέπει να συμφωνήσει σε συγκεκριμένο οδικό χάρτη έως το 2050· αν δεν γεφυρωθούν διαφορές, θα υπάρξει σοβαρό πισωγύρισμα. Στόχος είναι το νέο καύσιμο να είναι άφθονο, διαθέσιμο διεθνώς και οικονομικό, με τη χρηματοπιστωτική κοινότητα να διαμορφώνει κατάλληλα εργαλεία ώστε το κόστος να μη μετακυλιστεί στον τελικό χρήστη (επιβάτη ή φορτίο).

Για την ακτοπλοΐα, υποστήριξε ότι η δημιουργία «πράσινων» πλοίων μέσω ΣΔΙΤ με κρατική συμμετοχή 400–500 εκατομμύρια ευρώ δίνει στο κράτος μεγαλύτερη δυνατότητα παρέμβασης (leverage), ώστε οι άγονες γραμμές να διατηρούν χαμηλό κρατικό ναυολόγιο, άρα να πληρώνουν οι νησιώτες λιγότερα. Τα κονδύλια επιδότησης άγονων γραμμών αυξήθηκαν από 90 εκατομμύρια (2019) σε 150 εκατομμύρια ευρώ σήμερα. Παρά τις αυξήσεις στο εργατικό κόστος (+20%), το επισκευαστικό (+16%) και τα καύσιμα, τα εισιτήρια στα συμβατικά κρατήθηκαν σταθερά/μειώθηκαν 2% το 2024 σε σχέση με το 2023, βάσει του Παρατηρητηρίου Τιμών. Στα ταχύπλοα υπάρχουν αυξήσεις, αλλά πλαφόν δεν επιτρέπεται από τους κανόνες της Ευρωπαϊκή Ένωση (E.E.). Έχουν αυξηθεί οι έλεγχοι κατά 500% και ορισμένες υποθέσεις παραπλέμφθηκαν στην Επιτροπή Ανταγωνισμού. Περιέγραψε, τέλος, «ad hoc» χειρισμούς για αιφνίδιες διακοπές πλοίων σε γραμμές (π.χ. Κύθηρα, Λαύριο – Άη Στράτης - Λήμνος με προσωρινή λύση το πλοίο «PREVELIS» και περιορισμούς λόγω μη ολοκληρωμένης εκβάθυνσης λιμένα).

1.4. Γαλάζια Οικονομία και νησιωτική επιχειρηματικότητα

Η «Γαλάζια Οικονομία» συμβάλλει κατά >25% στο ΑΕΠ της χώρας, ενώ το 20% του πληθυσμού κατοικεί σε νησιά. Η Ελλάδα συμμετείχε σε διεθνείς πρωτοβουλίες, φιλοξενώντας το 2ο Συνέδριο για τη Βιώσιμη Γαλάζια Οικονομία (2023, Αθήνα). Η χώρα, μαζί με Κροατία και Σουηδία, συμμετείχε στη διαμόρφωση του εργαλείου «Island Impact Assessment», ως εφαρμογή της λογικής των εκτιμήσεων επιπτώσεων στο νησιωτικό πλαίσιο (είναι μια μεθοδολογία/εργαλειοθήκη της ΕΕ για να τεκμηριώνεται, πριν και μετά την υιοθέτηση πολιτικών, αν και πώς αυτές χρειάζονται ειδική προσαρμογή όταν εφαρμόζονται στα νησιά).

Παράλληλα, ο Υφυπουργός κ. Στέφανος Γκίκας, υποστήριξε ότι μέσω του Ταμείου Γαλάζιας Οικονομίας και Μνημονίου με την Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα, εξασφαλίζεται χρηματοδότηση 35–40 εκατομμύρια ευρώ, για δάνεια σε νησιωτικές επιχειρήσεις, ώστε να αντισταθμιστούν τα αυξημένα κόστη σε σχέση με την ηπειρωτική χώρα.

1.5. Πρόγραμμα «GReco Islands»

Ιδιαίτερη αναφορά έγινε στο πρόγραμμα «GReco Islands», που αφορά όλα τα νησιά με λιγότερους από 3.100 κατοίκους. Με διαθέσιμα κονδύλια 157–250 εκατομμύρια ευρώ, χρηματοδοτούνται έργα ύδρευσης, ενεργειακής απεξάρτησης, διαχείρισης απορριμμάτων, ηλεκτροκίνησης και «έξυπνων» υποδομών. Το πρόγραμμα βρίσκεται στη φάση action plans: οι δήμοι καταθέτουν ώριμες μελέτες που εντάσσονται άμεσα για υλοποίηση.

1.6. Άλλοι τομείς (υγεία, επιχειρηματικότητα)

Ο Υφυπουργός κ. Στέφανος Γκίκας, αναφέρθηκε σε πρωτοβουλία του Υπουργείου Υγείας, για μόνιμη ιατρική παρακολούθηση στα μικρά και απομακρυσμένα νησιά, με συνέργειες της Γενικής Γραμματείας με τον Ερυθρό Σταυρό και άλλους φορείς. Τέλος, για τη νησιωτική επιχειρηματικότητα, αναφέρθηκε σε συμφωνία με την Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα για άτοκα δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις μικρών νησιών, που λειτουργούν 12 μήνες, ώστε να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα και η βιωσιμότητά τους.

2. Κριτική της κυβερνητικής πολιτικής

2.1. Θεσμικό πλαίσιο και στρατηγική

- Απουσία μετρήσιμων στόχων: Μνημονεύεται ο ν. 4832/2021, αλλά δεν παρατίθενται χρονοδιαγράμματα για υλοποίηση συγκεκριμένων στόχων σε επιμέρους τομείς, όπως στην ύδρευση, τις μεταφορές, την ενέργεια, την υγεία.
- «Island Impact Assessment» στα χαρτιά: Δεν τεκμηριώνεται με ποιόν τρόπον εφαρμόζεται συστηματικά (σε κάθε έργο/πολιτική) η συγκεκριμένη μεθοδολογία, ούτε πώς αξιολογούνται οι κοινωνικές επιπτώσεις.
- Υπερτουρισμός χωρίς χωρικό σχεδιασμό: Δεν αναφέρεται η ολοκλήρωση των Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων (ΤΠΣ) και της θαλάσσιας χωροταξίας ανά νησί, ούτε δείκτες «φέρουσας ικανότητας».
- Κόστος ζωής: Καμία αναφορά σε μειωμένο ΦΠΑ στα νησιά, ούτε σε μόνιμους μηχανισμούς αντιστάθμισης του κόστους ζωής (πέρα από ευχολόγια). Η Ερώτηση που κατέθεσα, με θέμα «Να προχωρήσει άμεσα η ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2022/542 στο εθνικό δίκαιο, ώστε να εφαρμοστούν οι μειωμένοι συντελεστές ΦΠΑ στη Σκύρο και σε άλλες παραμεθόριες νησιωτικές περιοχές του Αιγαίου» (3651, 24/02/2025) δεν απαντήθηκε από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών.

2.2. Νερό – Λειψυδρία

- **Προσφορά αντί ζήτησης:** Προβάλλονται αφαλατώσεις, υδροφόρες, «water kiosks» κ.λπ., αλλά απουσιάζει σχέδιο διαχείρισης της ζήτησης (συγκεκριμένοι στόχοι για διαρροές κλπ).
- **Δίκτυα και απώλεια νερού:** Δεν υπάρχει ιεράρχηση αντιδιαρροϊκών έργων, ενώ πλέον κινδυνεύουμε να «παράγουμε ακριβό νερό» που χάνεται στα δίκτυα.
- **Ενέργεια και κόστος αφαλάτωσης:** Καμία δέσμευση για Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) και αποθήκευση της ενέργειας που να περιορίζει το λειτουργικό κόστος και το αποτύπωμα. Υπάρχει ανάγκη για καθιέρωση «νησιωτικού ισοδύναμου νερού», εφόσον αυτό το κόστος δεν υπάρχει στην υπόλοιπη Ελλάδα.
- **Δευτερογενές νερό:** Καμία στρατηγική για επαναχρησιμοποίηση

επεξεργασμένων λυμάτων (άρδευση, αστικές χρήσεις) και συλλογή ομβρίων σε μικρά νησιά.

- **Διαφάνεια:** Απουσία ανοικτών δεδομένων (υδατικό ισοζύγιο, διαρροές, κόστη ανά κυβικό, προτεραιοποίηση έργων).

2.3. Απανθρακοποίηση ναυτιλίας

- **Τεχνολογική αβεβαιότητα χωρίς «οδικό χάρτη»:** Αναφέρεται «ουδετερότητα καυσίμου», αλλά δεν υπάρχει σαφές πλάνο. Κίνδυνος «κλειδώματος» σε λάθος τεχνολογία.
- **Κόστος:** Δημόσια χρηματοδότηση 265–500 εκατομμύρια ευρώ για «πράσινα» πλοία, αλλά χωρίς ρήτρες ναύλων, ποιότητας, συχνότητας δρομολογίων κ.λπ.
- **Ολιγοπώλιο & ναύλοι:** Δεν αντιμετωπίζεται η συγκέντρωση αγοράς, με παρεμβάσεις προστασίας του ανταγωνισμού, κοινωνικά τιμολόγια κ.λπ.
- **«Cold ironing» χωρίς ρεύμα:** Εξαγγελίες για 12 λιμένες, αλλά καμία δέσμευση αναφορικά με διαθέσιμη ισχύ, δίκτυο, τιμολόγηση κ.λπ. και χρονοδιαγράμματα ανά λιμένα.

2.4. Ακτοπλοϊά και άγονες γραμμές και Μεταφορικό Ισοδύναμο (MI)

- **Κενά συνδεσιμότητας:** Δεν ξεκαθαρίζεται γιατί συνεχίζονται «τρύπες» σε γραμμές και πώς αντιμετωπίζονται αυτές (π.χ. συνεχιζόμενη αδυναμία σύνδεσης Καρύστου με Κυκλάδες).
- **Καθυστερήσεις και υποχρηματοδότηση:** Καμία δέσμευση για εμπρόθεσμες πληρωμές MI σε νοικοκυριά, επιχειρήσεις και αγρότες.
- **Διεύρυνση:** Απουσιάζει πρόβλεψη για «Υγειονομικό Ισοδύναμο» (μετακινήσεις για υγεία), με ειδικές πρόνοιες για ευάλωτες ομάδες και μικρές επιχειρήσεις.

2.6. Γαλάζια οικονομία και επιχειρηματικότητα

- **Μικρό αποτύπωμα χρηματοδότησης:** Τα 35–40 εκατομμύρια ευρώ δανείων είναι «σταγόνα στον ωκεανό».
- **Πρόσβαση & κριτήρια:** Θολά κριτήρια, κίνδυνος αποκλεισμού πολύ μικρών επιχειρήσεων, με απουσία κοινωνικών και περιβαλλοντικών κριτηρίων.
- **Αύξηση και βελτίωση της ποιότητας της απασχόλησης:** Καμία δέσμευση για «πολλές και καλές δουλειές».

2.7. Πρόγραμμα «GReco Islands»

- **Από εξαγγελίες σε παραδοτέα:** Δεν υπάρχουν χρονοδιαγράμματα, πίνακας έργων ανά νησί, ενιαίοι κανόνες κατανομής πόρων κ.λπ.
- **Τεχνική επάρκεια Δήμων:** Χωρίς ενισχυμένη τεχνική βοήθεια, τα «action plans» μένουν στα χαρτιά.
- **Συντήρηση και λειτουργία:** Είναι αναγκαία η πρόβλεψη για λειτουργικά κόστη και στελέχωση.

3. Προτάσεις

3.1. ΦΠΑ

- Επαναφορά του καθεστώτος του μειωμένου ΦΠΑ. Η έξοδος της χώρας από το καθεστώς των μνημονίων, δίνει τη δυνατότητα να καταργηθεί ένας άδικος μνημονικός νόμος, που επέβαλλαν οι θεσμοί. Άλλωστε, η επαναφορά του καθεστώτος του μειωμένου ΦΠΑ επιβάλλεται από Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.)

3.2. Για το Μεταφορικό Ισοδύναμο

- Την επαναφορά της κανονικότητας των πληρωμών του Μεταφορικού Ισοδυναμού και τη θεσμική θωράκιση και επέκταση του μέτρου της επιδότησης καυσίμων και στα νησιά που δεν εφαρμόζεται.
- Την άμεση απόδοση του μέτρου στις επιχειρήσεις μετά την εφαρμογή της ηλεκτρονικής τιμολόγησης.

- Την επέκταση του μέτρου στους φοιτητές και τους δημοσίους λειτουργούς για όσο διαμένουν στα νησιά.
- Την εφαρμογή του «Υγειονομικού Ισοδύναμου», με έμφαση στην πρόληψη, την τηλεϊατρική και την ενίσχυση του ΕΚΑΒ και την παροχή κινήτρων για την προσέλκυση υγειονομικών στα νησιά

3.3. Πολυδύναμη ενίσχυση σε ποικίλους τομείς

- Ειδικό πρόγραμμα ενίσχυσης της νησιωτικής αυτοδιοίκησης σε αρμοδιότητες, δομές, προσωπικό και πόρους και συμμετοχή της αυτοδιοίκησης με αποφασιστικό ρόλο στους φορείς της νησιωτικότητας, όπως πχ θαλάσσια πάρκα και προστατευόμενες περιοχές.
- Ειδική δημόσια πολιτική στέγης, για δημόσιους λειτουργούς (γιατρούς, εκπαιδευτικούς κ.λ.π.), σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση, αλλά και πολιτική στέγης για τους μόνιμους κατοίκους και ειδικά τους νέους, με τη θέσπιση ειδικών κινήτρων.
- Ειδική αγροτική πολιτική και πολιτική ενίσχυσης της τοπικής παραγωγής, προσαρμοσμένη στους νησιωτικούς περιορισμούς και τα ειδικά χαρακτηριστικά των προϊόντων τους (ΠΟΠ, ΠΓΕ, παραδοσιακά).
- Ενεργειακή αυτονομία των νησιών με ενεργειακές κοινότητες και όχι με έργα τρίτων, που εκμεταλλεύονται τα ολιγοπώλια στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Ολοκλήρωση ρυθμιστικού πλαισίου για αυτόνομα νησιά, αυτοπαραγωγή και αποθήκευση ενέργειας για την οποία δεν έχουμε καν θεσμικό πλαίσιο εδώ και 6 χρόνια.
- Αυτονομία νερού και αντιμετώπιση της λειψυδρίας, με έργα αφαλάτωσης, με πλήρη κάλυψη του ενεργειακού κόστους από την πολιτεία. Καθιέρωση «νησιωτικού ισοδύναμου νερού», εφόσον αυτό το κόστος δεν υπάρχει στην υπόλοιπη Ελλάδα.
- Απανθρακοποίηση των νησιών μέσω της διασύνδεσής τους με το ηπειρωτικό σύστημα και τοπικά έργα ενεργειακών κοινοτήτων με την αξιοποίηση των σχετικών κονδυλίων που είχε εξασφαλίσει η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ από το 2018 κατά την αναθεώρηση της σχετικής Ευρωπαϊκής Οδηγίας.

- Σχέδια μηδενικών αποβλήτων με κομποστοποίηση και ανακύκλωση σε κάθε νησί, αλλά με υποδομές και μηχανικό εξοπλισμό των ΟΤΑ, πχ για ογκώδη, με έργα των ΟΤΑ και όχι στο αδιαφανές υβριδικό σχήμα του περιφερειακού ΦΟΔΣΑ.
- Ενίσχυση της ανθεκτικότητας των νησιών και τη μείωση των κινδύνων από τις φυσικές καταστροφές και άρα την επάρκεια, την αυτονομία και την πρόληψη.
- Πρόγραμμα συνδεσιμότητας, με δίκτυα υψηλών ταχυτήτων και τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης και κατάρτισης των νέων τεχνολογιών.

3.4. Για την Ακτοπλοΐα

- Ενίσχυση των συνδυασμένων μεταφορών με την αναδιάρθρωση δικτύων, καλύτερη συνδεσιμότητα, πολυετείς συμβάσεις για σταθερότητα και ασφάλεια στα δρομολόγια, έγκαιρη προκήρυξη των διαγωνισμών για τις επιδοτούμενες – άγονες γραμμές, παροχή κινήτρων για την ανανέωση των στόλων με την κατασκευή των πλοίων σε ελληνικά ναυπηγεία.
- Πλουραλισμός στην παροχή ακτοπλοϊκών υπηρεσιών για την αντιμετώπιση ολιγοπωλιακών καταστάσεων, με στήριξη μικρών επιχειρήσεων και δραστηριοποίηση της αυτοδιοίκησης στην ακτοπλοΐα, [με προγραμματικές συμβάσεις με το ελληνικό δημόσιο για νησιά με πληθυσμό μέχρι 5000 κατοίκους].
- Σύνδεση της ευρωπαϊκής χρηματοδότησης για την αντικατάσταση του ακτοπλοϊκού στόλου, με στόχο τη μετάβαση στη νέα πράσινη εποχή, με δεσμεύσεις από την πλευρά των εταιρειών για το ύψος της τιμής των εισιτηρίων, την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και την προστασία της ναυτικής εργασίας.
- Επέκταση του «cold ironing» στα λιμάνια των νησιών και δημιουργία λιμενικών υποδομών και αλιευτικών καταφυγίων, όπου είναι αναγκαίο, σε αρμονία με τη φυσιογνωμία και την αισθητική των παραδοσιακών οικισμών και με σεβασμό στη φέρουσα ικανότητα των νησιών.

4. «Ακρόαση της Ρυθμιστικής Αρχής Αποβλήτων, Ενέργειας και Υδάτων (ΡΑΑΕΥ) για τους τομείς Ενέργειας και Αποβλήτων»

Εισηγητές: Θεοπίστη (Πέτη) Πέρκα και Σπυρίδων Μπιμπίλας, Μέλη της Επιτροπής

Εισήγηση κυρίας Θ. Πέρκα, Μέλους της Επιτροπής

Εισαγωγή

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής, συνεδρίασε στις 25 Φεβρουαρίου 2025, με αντικείμενο την ενημέρωση από τη Ρυθμιστική Αρχή Αποβλήτων, Ενέργειας και Υδάτων (ΡΑΑΕΥ) για τις εξελίξεις στον τομέα της ενέργειας. Η παρουσίαση της Αρχής, μέσω του Προέδρου και του Αντιπροέδρου της, σκιαγράφησε τη σημερινή φυσιογνωμία της ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, τις προκλήσεις που ανακύπτουν από τη ραγδαία διεύθυνση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), καθώς και τα εργαλεία με τα οποία επιχειρείται η ενίσχυση της διαφάνειας, του ανταγωνισμού και της προστασίας των καταναλωτών.

Η παρούσα έκθεση εστιάζει αποκλειστικά στον τομέα της ενέργειας και αποτυπώνει τα δεδομένα, τον διάλογο, τις προτάσεις και τα συμπεράσματα που προέκυψαν, σύμφωνα με τις οδηγίες σύνταξης εισηγήσεων της Επιτροπής. Ιδίως αναδεικνύονται: α) η μεταβολή του ενεργειακού μίγματος υπέρ των ΑΠΕ, β) η ανάγκη ενίσχυσης της αποθήκευσης και της ευελιξίας του συστήματος, γ) η πρόοδος στις εσωτερικές και διεθνείς διασυνδέσεις και δ) ο ψηφιακός μετασχηματισμός των υπηρεσιών της ΡΑΑΕΥ που ενδυναμώνει τον πολίτη-καταναλωτή.

I. Περιγραφή θέματος – Υφιστάμενη κατάσταση

Η ΡΑΑΕΥ υπενθύμισε ότι αποτελεί τη θεσμική μετεξέλιξη της ΡΑΕ (ίδρυση 1999), με ενίσχυση αρμοδιοτήτων το 2011 και διεύρυνση το 2023. Στον κλάδο της ενέργειας, η Αρχή εποπτεύει τις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, παρακολουθεί τους κανόνες λειτουργίας τους, εισηγείται μέτρα βελτίωσης του ανταγωνισμού και υλοποιεί ψηφιακά εργαλεία διαφάνειας. Η Αρχή τόνισε ότι ο ψηφιακός μετασχηματισμός εσωτερικών διαδικασιών έχει επιτρέψει, παρά τη μείωση ανθρώπινων πόρων, την ταχύτερη διεκπεραίωση αδειοδοτήσεων και την αποτελεσματικότερη εποπτεία της αγοράς ενέργειας.

Όσον αφορά στην εγκατεστημένη ισχύ αποτυπώνεται μια βαθιά μεταστροφή του ενεργειακού μίγματος: οι ΑΠΕ που βρίσκονται σε λειτουργία ανέρχονται σε 14,3 GW, υπερβαίνοντας σαφώς την ισχύ των θερμικών μονάδων φυσικού αερίου (περί τα 7 GW) και των λιγνιτικών μονάδων (περί τα 2,6 GW), ενώ στο σύνολο προστίθενται και 3,2 GW από μεγάλες υδροηλεκτρικές μονάδες. Την ίδια στιγμή, το επενδυτικό ενδιαφέρον για νέα έργα παραμένει υψηλό, καθώς έχουν εκδοθεί άδειες για περίπου 81 GW ΑΠΕ και 63,6 GW έργων αποθήκευσης. Η επιτάχυνση των διαδικασιών αδειοδότησης και η αξιοποίηση πληροφοριακών συστημάτων θεωρούνται καθοριστικοί παράγοντες αυτών των μεγεθών.

Ειδική μνεία έγινε στη δυναμική του φωτοβολταϊκού κλάδου, ο οποίος τροφοδότησε την ιστορική προσθήκη σχεδόν 2,5 GW μέσα σε ένα μόνο έτος, συμβάλλοντας στην επίτευξη ωρών με πολύ χαμηλές ή και μηδενικές τιμές χονδρικής κατά τη μεσημβρινή ζώνη. Η «καμπύλη πάπιας» (duck curve) γίνεται ολοένα και πιο χαρακτηριστική στο ελληνικό σύστημα: χαμηλές τιμές και υψηλή διεύθυνση ΑΠΕ τις μεσημβρινές ώρες, υψηλότερες τιμές και ανάγκη ευελιξίας το βράδυ. Η νέα πραγματικότητα δημιουργεί ευκαιρίες αλλά και τεχνικές/οικονομικές προκλήσεις που απαιτούν συνεκτική αντιμετώπιση.

i. Ψηφιοποίηση και αδειοδοτήσεις

Η Αρχή παρουσίασε το εύρος των ψηφιακών εργαλείων της: ηλεκτρονικές πλατφόρμες αδειοδότησης, συστήματα εποπτείας χονδρικής και λιανικής, καθώς και Γεωπληροφοριακό Χάρτη που αποτυπώνει την πρόοδο κάθε έργου (άδεια παραγωγής, εγκατάστασης, λειτουργίας). Η διαφάνεια διευκολύνει τόσο τους επενδυτές όσο και τις τοπικές κοινωνίες, επιτρέποντας την έγκαιρη ενημέρωση για το χωροταξικό αποτύπωμα των έργων. Η αυτοματοποίηση των διαδικασιών οδήγησε σε σημαντική αύξηση του εξερχόμενου όγκου αποφάσεων/αδειών, συνεισφέροντας στη συνολική ωρίμανση ώριμων επενδύσεων.

Παράλληλα, η Αρχή διευκρίνισε ότι στα περιβαλλοντικά ζητήματα κατά την αδειοδότηση δεν έχει αποφασιστικές αρμοδιότητες, τηρεί όμως πλήρως τις ζώνες αποκλεισμού που καθορίζονται από το αρμόδιο Υπουργείο, ώστε να μην προωθούνται αιτήσεις σε περιοχές με νομικά δεσμευτικούς περιορισμούς. Ο σαφής διαχωρισμός ρόλων μεταξύ ρυθμιστή αγοράς και περιβαλλοντικής αδειοδότησης θεωρείται κρίσιμος για την ασφάλεια του δικαίου και την προβλεψιμότητα του επενδυτικού περιβάλλοντος.

ii. Ενεργειακό μίγμα και λειτουργία αγοράς

Στη χονδρεμπορική αγορά παρατηρείται σταδιακή αποκλιμάκωση των τιμών και μερική αποσύνδεση από την Ιταλία, που παραδοσιακά συγκαταλεγόταν στις ακριβότερες αγορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.). Η σύγκλιση με τις αγορές της Νοτιοανατολικής Ευρώπης γίνεται εντονότερη όταν υπάρχει υψηλή παραγωγή Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ). Ταυτόχρονα, στη λιανική αγορά οι τιμές για τους οικιακούς καταναλωτές κινούνται οριακά χαμηλότερα ή κοντά στον ευρωπαϊκό μέσο όρο, με την Αρχή να παρακολουθεί τη διαφάνεια στην τιμολόγηση και να διαθέτει εργαλεία σύγκρισης προσφορών.

Η έντονη μεσημβρινή παραγωγή φθηνής ενέργειας από φωτοβολταϊκά συμπιέζει τις τιμές, αλλά μεταφέρει την πρόκληση στις βραδινές ώρες, όπου απαιτείται ισχύς αιχμής και ευελιξία. Στο πλαίσιο αυτό, η Αρχή αξιολογεί τα οφέλη της περαιτέρω διεύθυνσης αποθήκευσης και της απόκρισης ζήτησης, ώστε να μειωθεί η ανάγκη για ακριβές συμβατικές μονάδες στις ώρες αιχμής και να περιοριστούν οι περικοπές ΑΠΕ (curtailments) όταν το σύστημα πλημμυρίζει από παραγωγή που δεν μπορεί να απορροφηθεί.

iii. Καταναλωτές και εργαλεία προστασίας

Η ΡΑΑΕΥ ανέδειξε τη λειτουργία του συστήματος παραπόνων και του Ενεργειακού Διαμεσολαβητή. Κατά την περίοδο της ενεργειακής κρίσης, τα παράπονα είχαν εκτιναχθεί (άνω των 1.800/μήνα το 2022), για να αποκλιμακωθούν σταδιακά σε περίπου 450/μήνα, γεγονός που υποδηλώνει σταθεροποίηση της αγοράς και αποτελεσματικότερη εξυπηρέτηση από προμηθευτές και διαχειριστές δικτύου. Μέσω της ψηφιακής πύλης, τα αιτήματα δρομολογούνται άμεσα, με μέση πρώτη ανταπόκριση εντός τριών ημερών.

Ο Ενεργειακός Διαμεσολαβητής λειτουργεί από τις αρχές του 2024, υπό την αιγίδα της Αρχής και αποτελεί καινοτομία διεθνώς συγκρίσιμη. Περίπου τα δύο τρίτα των εκβάσεων είναι υπέρ του καταναλωτή, ενισχύοντας την εμπιστοσύνη στην αγορά και λειτουργώντας αποτρεπτικά έναντι αθέμιτων πρακτικών. Επιπλέον, η επικείμενη πλήρης διασύνδεση του εργαλείου σύγκρισης τιμών με τη δυνατότητα online αλλαγής προμηθευτή, αναμένεται να αυξήσει την κινητικότητα πελατών και να εντείνει τον ανταγωνισμό προς όφελος των νοικοκυριών και των ΜμΕ.

II. Ρυθμιστικό πλαίσιο και μεταρρυθμίσεις

Η Αρχή τοποθέτησε την πρόοδο της ελληνικής αγοράς στο ευρωπαϊκό πλαίσιο: ολοκληρώθηκαν οι περισσότεροι πυλώνες του Target Model και παραμένει σε εκκρεμότητα η ένταξη του ΑΔΜΗΕ στην πλατφόρμα PICASSO (αγορά δευτερευουσών υπηρεσιών/εξισορρόπησης), καθώς και η περαιτέρω εμβάθυνση του συντονισμού μεταξύ Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς (TSO) και Διαχειριστή Δικτύου Διανομής (DSO). Οι συγκεκριμένες εκκρεμότητες είναι κρίσιμες σε ένα σύστημα με αυξανόμενη διείσδυση διεσπαρμένης παραγωγής και ανάγκες ταχείας εξισορρόπησης.

Επιπλέον, αναφέρθηκε η διενέργεια τριών διαγωνισμών για αποθήκευση, όπου η ένταση του ανταγωνισμού οδήγησε σε σημαντικά μειωμένες τιμές ενίσχυσης (ακόμη και κάτω από 50.000 €/MW σε επιλεγμένες περιπτώσεις). Η διαγωνιστική διαδικασία θεωρείται αποτελεσματική για τη συγκράτηση του κόστους μετάβασης, υπό την προϋπόθεση ότι συνοδεύεται από σαφείς κανόνες ένταξης στο σύστημα και επαρκείς προβλέψεις για τη λειτουργική αποζημίωση των έργων αποθήκευσης, ώστε να παρέχουν διαθέσιμη ισχύ όταν και όπου χρειάζεται.

Τέλος, υπογραμμίστηκε ότι η ρυθμιστική εποπτεία καλύπτει και τη διαφάνεια στη χονδρεμπορική αγορά, σύμφωνα με τον κανονισμό REMIT. Η Αρχή αξιοποιεί εργαλεία ανάλυσης δεδομένων για την ανίχνευση ασυνήθιστων μοτίβων συναλλαγών ή συμπεριφορών, που ενδέχεται να υπονομεύουν την ακεραιότητα της αγοράς, με στόχο την πρόληψη και την επιβολή κυρώσεων όπου απαιτείται.

III. Διασυνδέσεις και κρίσιμες υποδομές

Η ενίσχυση των διασυνδέσεων με γειτονικά συστήματα αναδείχθηκε ως προϋπόθεση για τη μεγιστοποίηση της αξίας των ΑΠΕ. Η γεωγραφική θέση της Ελλάδας, ως χώρα στο άκρο της ηπειρωτικής Ευρώπης, περιορίζει εγγενώς τον αριθμό και τη χωρητικότητα των διεθνών διασυνδέσεων· γι' αυτό και προωθούνται αναβαθμίσεις ισχύος με τις όμορες χώρες. Ήδη λειτουργεί δεύτερη διασύνδεση με τη Βουλγαρία, προχωρούν έργα με την Τουρκία και την Αλβανία, ενώ έχει τεθεί ως στόχος η νέα υποβρύχια διασύνδεση με την Ιταλία ισχύος 1.000 MW. Παράλληλα, σχεδιάζονται έργα στρατηγικής σημασίας με Κύπρο και Ισραήλ.

Η αύξηση της διασυνδυαστικής ικανότητας μεταφοράς επιτρέπει την εξαγωγή πλεονάζουσας παραγωγής σε περιόδους υψηλής ηλιοφάνειας/ανεμοφορίας και την εισαγωγή ισχύος όταν οι εγχώριες μεταβλητές πηγές υπολείπονται.

Σε συνδυασμό με την πρόοδο στον τομέα του φυσικού αερίου (IGB, FSRU Αλεξανδρούπολης, νέα διασύνδεση με Βόρεια Μακεδονία) ενισχύεται συνολικά η ασφάλεια εφοδιασμού και ο περιφερειακός ρόλος της χώρας ως ενεργειακού κόμβου.

Η Αρχή επεσήμανε ότι οι διεθνείς διασυνδέσεις πρέπει να συμβαδίζουν με επαρκείς εσωτερικές ενισχύσεις στο δίκτυο μεταφοράς/διανομής, ώστε η αυξημένη ικανότητα εξαγωγών/εισαγωγών να μεταφράζεται σε πραγματική μείωση τιμών και σε λιγότερες περικοπές ΑΠΕ σε επίπεδο κόμβων παραγωγής.

IV. Προκλήσεις του νέου ενεργειακού παραδείγματος

Η ταχεία αύξηση της παραγωγής από ΑΠΕ δημιουργεί «τεχνο-οικονομικές» προκλήσεις που απαιτούν ολιστική αντιμετώπιση. Πρώτον, η στοχαστικότητα των ΑΠΕ οδηγεί σε μεγάλες διακυμάνσεις της ωριαίας τιμής ενέργειας: από πολύ χαμηλές/μηδενικές τιμές τις μεσημβρινές ώρες, έως υψηλές τιμές στη βραδινή αιχμή, όταν αποσύρεται η φωτοβολταϊκή παραγωγή. Δεύτερον, η ανεπαρκής ικανότητα απορρόφησης σε επίπεδο δικτύου μπορεί να οδηγήσει σε περικοπές παραγωγής, μειώνοντας τα έσοδα των έργων και αποθαρρύνοντας επενδύσεις. Τρίτον, αναδύεται ανάγκη για ενίσχυση των επικουρικών υπηρεσιών (ευελιξία, ταχεία εκκίνηση, ρύθμιση συχνότητας), όπου η αποθήκευση δύναται να παίξει ρόλο.

Τέταρτον, απαιτείται η ενεργός συμμετοχή της ζήτησης: η στοχευμένη διαχείριση φορτίων (demand response) σε βιομηχανία, μεγάλα κτίρια και οικιακό τομέα, ιδίως με τη σταδιακή εγκατάσταση έξυπνων μετρητών, μπορεί να συμβάλει στη μετατόπιση κατανάλωσης από τις ακριβές βραδινές ώρες στις φθηνές μεσημβρινές. Πέμπτον, ο εξηλεκτρισμός νέων χρήσεων, (ηλεκτροκίνηση, shore-side ηλεκτροδότηση λιμένων, αντλίες θερμότητας) αυξάνει τη ζήτηση, αλλά προσφέρει και «ευκαιρίες ευελιξίας» μέσω έξυπνης φόρτισης και διαχείρισης.

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος, λαμβάνοντας υπόψη τη συζήτηση, κατέγραψε ότι η απάντηση στις προκλήσεις δεν είναι μονοσήμαντη: χρειάζεται συνδυασμός αποθήκευσης διαφόρων τεχνολογιών και χρονικών οριζόντων, ανάπτυξη διασυνδέσεων, αναβάθμιση δικτύων, ώριμο αγοραίο πλαίσιο επικουρικών υπηρεσιών και ενεργοποίηση της πλευράς της ζήτησης με δίκαιη και κατανοητή τιμολόγηση.

V. Εξειδίκευση παρεμβάσεων – Αποθήκευση

Στο πεδίο της αποθήκευσης, η εμπειρία των διαγωνισμών δείχνει ότι ο ανταγωνισμός συγκρατεί το κόστος επένδυσης. Η Αρχή τόνισε ότι η μαζική ένταξη αποθήκευσης πρέπει να συνοδεύεται από σαφή σήματα αγοράς: αποζημίωση για υπηρεσίες εξισορρόπησης και ευελιξίας, δυνατότητα συμμετοχής σε πολλαπλές αγορές (stacking revenues) και προβλέψιμο πλαίσιο για τη διάρκεια ζωής, καθώς και αντικατάσταση εξοπλισμού. Η γεωγραφική στόχευση έργων, σε σημεία με υψηλή συμφόρηση, μπορεί να μεγιστοποιήσει τη μείωση περικοπών ΑΠΕ.

Παράλληλα, ο ρόλος της αντλησιοταμίευσης και των μεσο-μακροπρόθεσμων λύσεων αποθήκευσης πρέπει να εξεταστεί συμπληρωματικά προς τα συστήματα μπαταριών βραχέος ορίζοντα, ώστε να αντιμετωπίζονται όχι μόνο οι ωριαίες μεταβολές, αλλά και οι πολυμερήσεις χαμηλής παραγωγής ΑΠΕ. Η εννοχήστρωση αυτού του «χαρτοφυλακίου αποθήκευσης» απαιτεί συντονισμό ρυθμιστή–διαχειριστών με ρεαλιστικές προθεσμίες υλοποίησης και σαφή κριτήρια προτεραιοποίησης.

VI. Εξειδίκευση παρεμβάσεων – Ζήτηση και τιμολόγηση

Η πλευρά της ζήτησης αναδεικνύεται σε «κρυφό πόρο» ευελιξίας. Η σταδιακή εγκατάσταση έξυπνων μετρητών, η διάθεση δυναμικών τιμολογίων και η προώθηση έξυπνης φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων μπορούν να κατευθύνουν την κατανάλωση προς τις ώρες χαμηλού κόστους και υψηλής παραγωγής ΑΠΕ. Για να αποδώσουν τα σχήματα αυτά χρειάζονται απλή και διαφανή επικοινωνία προς τον καταναλωτή, σαφή προστασία από αθέμιτες πρακτικές και υποστηρικτικά εργαλεία (ενημερωτικές ειδοποιήσεις, προβλέψεις κατανάλωσης, εξατομικευμένες προτάσεις εξοικονόμησης).

Σημαντικό είναι το πλαίσιο λιανικής να παραμένει ανταγωνιστικό, με δυνατότητα εύκολης αλλαγής προμηθευτή, συγκρισιμότητα τιμολογίων και έλεγχο ρητρών. Η ενεργοποίηση ενεργειακών κοινοτήτων και σχημάτων αυτοπαραγωγής με αποθήκευση, μπορεί να μειώσει τις πιέσεις στο δίκτυο και να επιταχύνει την κοινωνική αποδοχή της μετάβασης, ιδίως σε περιοχές με έντονη εγκατάσταση ΑΠΕ.

VII. Προτάσεις πολιτικής

Με βάση τη συζήτηση και τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν, αναδεικνύονται οι ακόλουθες κατευθύνσεις πολιτικής για τον τομέα ενέργειας:

- 1) Επιτάχυνση ένταξης του ΑΔΜΗΕ στην πλατφόρμα PICASSO και ολοκλήρωση των τεχνικών/κανονιστικών προϋποθέσεων για πλήρη λειτουργία αγορών εξισορρόπησης με συμμετοχή αποθήκευσης και απόκρισης ζήτησης.
- 2) Στοχευμένη ανάπτυξη αποθήκευσης σε κόμβους με υψηλές περικοπές ΑΠΕ, με σαφείς κανόνες λειτουργικής αποζημίωσης και δυνατότητα «stacking» εσόδων από πολλαπλές υπηρεσίες.
- 3) Ολοκλήρωση και αναβάθμιση διεθνών διασυνδέσεων (Ιταλία 1.000 MW, δεύτερες γραμμές με γείτονες, έργα με Κύπρο–Ισραήλ) και αντίστοιχες ενισχύσεις εσωτερικού δικτύου για αξιοποίηση των ροών.
- 4) Επιτάχυνση εγκατάστασης έξυπνων μετρητών και διάθεση δυναμικών τιμολογίων με σαφείς εγγυήσεις για τον καταναλωτή. Ανάπτυξη πλαισίου για aggregator υπηρεσιών απόκρισης ζήτησης.
- 5) Περαιτέρω ψηφιοποίηση υπηρεσιών: ενοποίηση εργαλείων διαφάνειας σε «ψηφιακό κέντρο» για καταναλωτές και επιχειρήσεις, με εξατομικευμένες συμβουλές εξοικονόμησης και αυτόματες συγκρίσεις τιμών.
- 6) Καθιέρωση τακτικών δημόσιων δεικτών (dashboards) για περικοπές ΑΠΕ, συμφόρηση δικτύου, χρόνους αδειοδότησης και επίλυση παραπόνων, ώστε να ενισχυθεί η λογοδοσία.
- 7) Σύνδεση των περιφερειακών και χωρικών πολιτικών με ενεργειακά δεδομένα: βελτίωση χωροταξικού σχεδιασμού ΑΠΕ, προώθηση έργων αποθήκευσης/μετασχηματισμού σε βιομηχανικές ζώνες, προστασία περιβαλλοντικά ευαίσθητων περιοχών.
- 8) Στήριξη ενεργειακών κοινοτήτων, αυτοπαραγωγής με αποθήκευση και έξυπνης φόρτισης στόλων, ώστε να δημιουργηθούν τοπικές «δεξαμενές ευελιξίας» και να μειωθεί η κορύφωση.
- 9) Ενίσχυση της ρυθμιστικής εποπτείας στη χονδρική και τη λιανική αγορά για αποτροπή χειραγωγήσεων και εξασφάλιση δίκαιης μετακύλισης του κόστους/οφέλους στους καταναλωτές.

- 10) Συστηματική αξιολόγηση του κόστους - οφέλους για νέες θερμικές ισχύες αιχμής, έναντι εναλλακτικών λύσεων (αποθήκευση, DR, διασυνδέσεις) με γνώμονα τη μακροχρόνια μείωση τιμών και εκπομπών.
- 11) Επενδύσεις σε ψηφιακές υποδομές και κυβερνοασφάλεια ώστε η αυξανόμενη διασύνδεση συστημάτων και δεδομένων να είναι ανθεκτική σε απειλές.
- 12) Ενίσχυση της ενεργειακής διπλωματίας και της περιφερειακής συνεργασίας για βελτιστοποίηση ροών, κοινές επενδύσεις και ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών.

VIII. Συμπεράσματα

Η Ελλάδα εισέρχεται σε φάση όπου οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) κυριαρχούν στο ενεργειακό μίγμα, η αγορά αποκλιμακώνει σταδιακά τις τιμές και οι καταναλωτές αποκτούν ισχυρότερα εργαλεία επιλογής και προστασίας. Η μετάβαση όμως έχει να αντιμετωπίσει και πολλές προκλήσεις: απαιτείται ισχυρό δίκτυο, επαρκής αποθήκευση, ώριμες αγορές επικουρικών υπηρεσιών και ενεργός συμμετοχή της ζήτησης. Οι διεθνείς διασυνδέσεις και οι κρίσιμες υποδομές ενισχύουν την ασφάλεια εφοδιασμού και τη θέση της χώρας ως περιφερειακού κόμβου.

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος, με βάση την ενημέρωση της ΡΑΑΕΥ, κατέγραψε την ουσιαστική πρόοδο και υπογράμμισε την ανάγκη συνέχειας με ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων, στοχευμένες επενδύσεις, σταθερό και διαφανές κανονιστικό πλαίσιο. Στόχος παραμένει η οικονομικά αποδοτική, κοινωνικά δίκαιη και περιβαλλοντικά βιώσιμη ενέργεια για πολίτες και επιχειρήσεις, με διαρκή βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της ποιότητας ζωής.

Εισήγηση κ. Σπ. Μπιμπίλα, Μέλους της Επιτροπής

I. Εισαγωγή

Στις 25 Φεβρουαρίου 2025, πραγματοποιήθηκε συνεδρίαση της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής, με αντικείμενο την ακρόαση της Ρυθμιστικής Αρχής Αποβλήτων, Ενέργειας και Υδάτων (ΡΑΑΕΥ) για τους τομείς Ενέργειας και Αποβλήτων.

Κατά τη συνεδρίαση παρουσιάστηκαν οι νέες αρμοδιότητες της Αρχής, οι οποίες διευρύνθηκαν με τον ν. 5037/2023, ώστε να καλύπτουν και τη διαχείριση αστικών αποβλήτων, πέραν της ενέργειας και των υδάτων. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στον ρόλο της ΡΑΑΕΥ στη ρύθμιση, εποπτεία και πιστοποίηση των Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, καθώς και στη συμβολή της στη διαμόρφωση κανόνων κοστολόγησης και διαφάνειας.

II. Σχετικά με την ΡΑΑΕΥ

Η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας συνιστά μια ανεξάρτητη αρχή που απαντάται σε πολλές χώρες με αντικείμενο την εποπτεία και τη ρύθμιση του τομέα της ενέργειας. Δυνάμει του ν. 5037/2023, διευρύνθηκε το πεδίο εφαρμογής του ν. 4001/2011, ώστε να συμπεριλάβει στις αρμοδιότητες της μεταρρυθμιζόμενης και μετονομαζόμενης ΡΑΕ, την εποπτεία των φορέως παροχής υπηρεσιών ύδατος και τη διαχείριση στερεών αποβλήτων. Η ανάγκη διεύρυνσης των αρμοδιοτήτων της ΡΑΑΕΥ, εδράζεται στην ανάγκη κάλυψης του κενού που είχε εντοπιστεί από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ) στην υφιστάμενη νομοθεσία, σε σχέση με τη διαχείριση των υπηρεσιών ύδατος, καθώς και τη διαχείριση των αστικών αποβλήτων.

Αποστολή της ΡΑΕ, είναι η εποπτεία και παρακολούθηση του ενεργειακού τομέα, των υπηρεσιών ύδατος, των υπηρεσιών ανακυκλωμένου ύδατος, συμπεριλαμβανομένου του νερού που προορίζεται για περιιαστική χρήση και την διαχείριση αστικών αποβλήτων διαμέσου της άσκησης ρυθμιστικών, κανονιστικών, γνωμοδοτικών, εξελεγκτικών αρμοδιοτήτων, όπως αυτές προβλέπονται αναλυτικά ιδίως στον ν. 4001/2011 και στον ν. 5037/2023. Απώτερος σκοπός της ΡΑΑΕΥ, είναι η διατήρηση ενός υγιούς επιπέδου ανταγωνισμού και η προσπάθεια αποτροπής τακτικών των πρώην

καθετοποιημένων επιχειρήσεων, οι οποίες θα είχαν ως αποτέλεσμα την κατάχρηση της σημαντικά πλεονεκτικής θέσης τους και την δημιουργία προσκομμάτων στις νεοεισερχόμενες μικρές επιχειρήσεις στον τομέα. Επιπλέον, σκοπός της είναι ο εξορθολογισμός των υπηρεσιών ύδατος και της διαχείρισης αστικών αποβλήτων, διασφαλίζοντας αποτελεσματικές και διαφανείς διαδικασίες. Μέσω των ενεργειών της, η ΡΑΑΕΥ αποσκοπεί στην προστασία των ευάλωτων καταναλωτών, εξασφαλίζοντας τον επαρκή, αξιόπιστο και ισότιμο εφοδιασμό όλων, την επίτευξη της ασφάλειας εφοδιασμού της χώρας, την παροχή ποιοτικότερων υπηρεσιών ύδατος και διαχείρισης αστικών αποβλήτων, καθώς και στην προώθηση μεθόδων που ευνοούν τη βιώσιμη ανάπτυξη και προστατεύουν το περιβάλλον, όπως η περαιτέρω ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) και η ενσωμάτωσή τους στο ενεργειακό ισοζύγιο, οι νέες τεχνολογίες και η εξασφάλιση επαρκούς υποδομής για την ενέργεια.

Ειδικότερα, στον τομέα των αποβλήτων, η Αρχή διαθέτει γνωμοδοτικές, ελεγκτικές και κυρωτικές αρμοδιότητες: εισηγείται μεθόδους κοστολόγησης και τιμολόγησης, διατυπώνει πρόταση δέσμης μέτρων για τη διασφάλιση της επιχειρησιακής λειτουργίας των Φο.Σ.Δ.Α, και μπορεί να επιβάλλει κυρώσεις σε περιπτώσεις παραβάσεων.

Σημαντικός στόχος, είναι η εφαρμογή της αρχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης “ο ρυπαίνων πληρώνει” και η ανταποδοτικότητα σε όλα τα στάδια (συλλογή, μεταφορά, διάθεση, διαχείριση), ώστε το πραγματικό κόστος να κατανέμεται δίκαια σε πολίτες, δήμους και φορείς.

III. Προοπτικές και Προκλήσεις

Η Ελλάδα εισέρχεται σε μια κρίσιμη φάση ενεργειακής μετάβασης, όπου οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) αποκτούν κυρίαρχη θέση στο ενεργειακό μίγμα, υπερβαίνοντας τη συμβατική παραγωγή από θερμικές και λιγνιτικές μονάδες. Αυτό οδηγεί σε μείωση του κόστους ενέργειας, ενισχύει τη βιωσιμότητα του συστήματος και ανοίγει νέες ευκαιρίες για επενδύσεις σε τεχνολογίες αποθήκευσης και ευελιξίας.

Η ψηφιοποίηση των διαδικασιών της ΡΑΑΕΥ ενδυναμώνει τους καταναλωτές, παρέχοντας διαφάνεια, γρήγορη αδειοδότηση και αποτελεσματική διαχείριση παραπόνων. Μέσα από ηλεκτρονικές πλατφόρμες, γεωπληροφοριακά συστήματα και εργαλεία σύγκρισης τιμών, οι πολίτες και οι επενδυτές έχουν

πλήρη εικόνα για την πρόοδο των έργων, την κατανομή του ενεργειακού φορτίου και τις περιοχές με χωροταξικούς περιορισμούς.

Ωστόσο, η υψηλή διείσδυση των ΑΠΕ δημιουργεί τεχνικές προκλήσεις: μεγάλες διακυμάνσεις ωριαίας τιμής, ανάγκη ισχύος αιχμής και περιορισμό περικοπών παραγωγής.

Στον τομέα των αποβλήτων, η ανακύκλωση παραμένει κάτω από 20%, τη στιγμή που ο στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι 60% έως το 2030. Παρά τις υπάρχουσες υποδομές, η Ελλάδα υπολείπεται σημαντικά. Ταυτόχρονα, σημειώνεται πως η κοινότητα έχει ήδη συνδέσει το 25% της χρηματοδότησης των έργων διαχείρισης στερεών αποβλήτων, των εργοστασίων δηλαδή, με την πρόοδο της ανακύκλωσης.

Επιπλέον, από τους 14 ΦοΔΣΑ της χώρας, μόνο οι 7 είχαν πιστοποιηθεί έως το τέλος του 2024, δόθηκε παράταση στους υπόλοιπους, ώστε να καλύψουν ελλείψεις σε διοικητική δομή, τεχνική επάρκεια και δείκτες βιωσιμότητας.

IV. Προτάσεις

Οι προτεινόμενες προτάσεις στον ενεργειακό τομέα περιλαμβάνουν:

- Στοχευμένη ανάπτυξη αποθήκευσης σε κρίσιμους κόμβους, με σαφείς κανόνες λειτουργικής αποζημίωσης και δυνατότητα πολλαπλών υπηρεσιών (stacking revenues).
- Ενεργοποίηση της ζήτησης μέσω έξυπνων μετρητών, δυναμικών τιμολογίων και προγραμμάτων έξυπνης φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων.
- Ενίσχυση των διεθνών διασυνδέσεων και των εσωτερικών δικτύων, ώστε η παραγωγή ΑΠΕ να απορροφάται πλήρως και να μειώνεται η ανάγκη για ακριβές θερμικές μονάδες.

Επιπλέον, η στήριξη των ενεργειακών κοινοτήτων, της αυτοπαραγωγής και των συστημάτων ευελιξίας, σε συνδυασμό με ώριμο και διαφανές κανονιστικό πλαίσιο, θα εξασφαλίσει ότι τα οφέλη της μετάβασης, κατανέμονται δίκαια στους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις.

Για τον τομέα αποβλήτων, συγκεκριμένα, συζητήθηκαν τα εξής:

- Καθιέρωση ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών παρακολούθησης σε ΦοΔΣΑ και ΟΤΑ, ώστε να μετράται με ακρίβεια η πρόοδος της ανακύκλωσης.

- Διαρκής εμπλουτισμός του Ψηφιακού Χάρτη (GIS) με αποτύπωση όλων των εγκαταστάσεων διαχείρισης αποβλήτων, προσβάσιμο στους πολίτες και στους φορείς.
- Ανάπτυξη πλατφόρμας για την καταγραφή παραβάσεων και την ενίσχυση της διαφάνειας.
- Θεσμοθέτηση σαφούς μεθοδολογίας κοστολόγησης/τιμολόγησης υπηρεσιών αποβλήτων, με κριτήριο την πραγματική ανταποδοτικότητα.

V. Συμπεράσματα

Συνοπτικά, η Ελλάδα έχει σημειώσει ουσιαστική πρόοδο στην ενεργειακή μετάβαση: οι ΑΠΕ κυριαρχούν, οι τιμές αποκλιμακώνονται, οι καταναλωτές έχουν ισχυρά εργαλεία επιλογής και προστασίας. Η επιτυχία απαιτεί συνδυασμό επενδύσεων, ρυθμιστικών μεταρρυθμίσεων, ενεργοποίησης της ζήτησης και ψηφιακής υποστήριξης.

Στον τομέα των αποβλήτων, η χώρα βρίσκεται ακόμη σε χαμηλά επίπεδα ανακύκλωσης, γεγονός που απειλεί την επίτευξη των ευρωπαϊκών στόχων. Η ΡΑΑΕΥ καλείται να λειτουργήσει ως καταλύτης για την πιστοποίηση, τον έλεγχο και την αναβάθμιση των ΦοΔΣΑ, τη διαφάνεια στη διαχείριση και την καλλιέργεια ανταποδοτικότητας. Η έγκαιρη εφαρμογή αυτών των μέτρων, θα ενισχύσει τη βιωσιμότητα, θα εξασφαλίσει δίκαιη κατανομή κόστους και θα συμβάλει ουσιαστικά στην κυκλική οικονομία.

Η συνολική στρατηγική πρέπει να διασφαλίσει, ότι η ενεργειακή μετάβαση και η διαχείριση αποβλήτων θα εξελιχθούν παράλληλα, με γνώμονα ένα οικονομικά αποδοτικό, κοινωνικά δίκαιο και περιβαλλοντικά βιώσιμο μοντέλο ανάπτυξης.

5. «Το Πράσινο Ταμείο ως μοχλός Περιφερειακής Ανάπτυξης στη χώρα»

Εισηγήτρια: Αικατερίνη Σπυριδάκη, Μέλος της Επιτροπής

I. Εισαγωγή

Το Πράσινο Ταμείο συνιστά βασικό χρηματοδοτικό μηχανισμό της πολιτείας για δράσεις προστασίας, ανάδειξης και αποκατάστασης του περιβάλλοντος, καθώς και για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Η λειτουργία του, δεν περιορίζεται στον ρόλο ενός ταμείου που διαχειρίζεται πόρους, αλλά επεκτείνεται σε τρεις αλληλένδετους άξονες: στον χρηματοδοτικό, στον περιβαλλοντικό και στον αναπτυξιακό χαρακτήρα. Η αποστολή του είναι διπλή: αφενός, να σχεδιάζει και να υλοποιεί προγράμματα για το φυσικό και αστικό περιβάλλον, αφετέρου, να λειτουργεί ως μοχλός περιφερειακής ανάπτυξης, με έργα που στηρίζουν την τοπική αυτοδιοίκηση και βελτιώνουν την καθημερινότητα των πολιτών.

Κατά την τελευταία περίοδο, το Πράσινο Ταμείο παρουσίασε ενισχυμένη απορρόφηση πόρων. Τα έσοδα για το 2024 ανήλθαν σε 449,8 εκατομμύρια ευρώ, με πληρωθέντα 135,7 εκατομμύρια ευρώ, ενώ το δημοσιονομικό αποτέλεσμα άγγιξε τα 315 εκατομμύρια, σημειώνοντας βελτίωση σε σχέση με το 2023. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει αυξημένη μόχλευση και καλύτερη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων από τους δικαιούχους. Παράλληλα, οι προϋπολογισμοί των επιμέρους προγραμμάτων για το 2025 εμφανίζονται ενισχυμένοι, με έμφαση στο περιβαλλοντικό ισοζύγιο, στο φυσικό περιβάλλον, στα δάση και στα ευρωπαϊκά προγράμματα «LIFE».

Στο πλαίσιο των δράσεων του, το Ταμείο έχει χρηματοδοτήσει προγράμματα πυροπροστασίας, αποκατάστασης κοινοχρήστων χώρων μετά από φυσικές καταστροφές, καθώς και παρεμβάσεις αστικής ανάπλασης. Στρατηγικό προσανατολισμό αποτελεί, η ενίσχυση της ανθεκτικότητας απέναντι στην κλιματική αλλαγή, μέσα από έργα όπως η αποκατάσταση ρεμάτων, η υιοθέτηση φυσικών λύσεων έναντι φυσικών καταστροφών και η δημιουργία παρατηρητηρίων κλιματικής αλλαγής σε όλες τις Περιφέρειες.

Εξίσου σημαντική είναι η σχέση του Πράσινου Ταμείου με την κοινωνία των πολιτών. Μέσα από στοχευμένα προγράμματα ενισχύονται μη κυβερνητικές οργανώσεις και μη κερδοσκοπικοί φορείς για την ανάπτυξη περιβαλλοντικών δράσεων, είτε μικρής κλίμακας με χρηματοδότηση έως 15.000 ευρώ, είτε πιο ολοκληρωμένων, με ανώτατο ποσό χρηματοδότησης 50.000 ευρώ.

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Περιφερειών και η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος, αναγνωρίζοντας τα θετικά αποτελέσματα που έχουν προκύψει, υπογράμμισαν την ανάγκη αύξησης του ποσοστού των εσόδων του Πράσινου Ταμείου που κατευθύνονται ανταποδοτικά σε πράσινα έργα, πέραν του ισχύοντος ορίου του 2,5%. Τόνισαν επίσης ότι η περιφερειακή ανάπτυξη, δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς παράλληλη προστασία του περιβάλλοντος και πως το Πράσινο Ταμείο έχει ήδη αποδείξει ότι μπορεί να λειτουργήσει ως ουσιαστικός μοχλός ανάπτυξης, σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

II. Η οπτική της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση, ως βασικός μοχλός περιφερειακής ανάπτυξης και υλοποίησης περιβαλλοντικής πολιτικής, υπογράμμισε τη σημασία του Πράσινου Ταμείου ως εργαλείου στήριξης έργων που αναβαθμίζουν τον δημόσιο χώρο, ενισχύουν τη βιώσιμη κινητικότητα και προστατεύουν το φυσικό περιβάλλον. Ωστόσο, αναδείχθηκαν σοβαρές προκλήσεις που δυσχεραίνουν την πλήρη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων.

Η Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας (ΚΕΔΕ) επισήμανε ότι, παρά τα υψηλά αποθεματικά του Ταμείου, η απορρόφηση πόρων παραμένει χαμηλή, λόγω χρονοβόρων διαδικασιών αξιολόγησης και εκταμίευσης. Οι απαιτήσεις των προκηρύξεων είναι δυσανάλογες για τους μικρούς δήμους, οι οποίοι στερούνται τεχνικής επάρκειας, με αποτέλεσμα να αποκλείονται από σημαντικά προγράμματα. Παράλληλα, παρατηρούνται μεγάλες καθυστερήσεις στις πληρωμές, που οδηγούν σε πάγωμα έργων και νομικές εμπλοκές, ενώ η άνιση κατανομή των χρηματοδοτήσεων μεταξύ μεγάλων και μικρών δήμων εντείνει τις ανισότητες.

Η ΚΕΔΕ κατέθεσε συγκεκριμένες προτάσεις για τη βελτίωση της λειτουργίας του Ταμείου: απλοποίηση διαδικασιών, ταχύτερη αξιολόγηση, σταθερή ροή χρηματοδότησης, δυνατότητα πολυετών δεσμεύσεων και επιστροφή πόρων που αφαιρέθηκαν από τους δήμους (όπως τα πρόστιμα αυθαιρέτων). Ζήτησε επίσης θεσμοθέτηση της συμμετοχής της Αυτοδιοίκησης στον σχεδιασμό των προγραμμάτων, με διαβουλεύσεις πριν από την έκδοση προκηρύξεων και συγκρότηση ειδικής επιτροπής με τη συμμετοχή της ΚΕΔΕ.

Συμπληρωματικά, ο Πρόεδρος της ΚΕΔΕ κ. Λάζαρος Κυρίζογλου, ανέδειξε τη διαχρονική σύγκρουση μεταξύ κεντρικού κράτους και αυτοδιοίκησης, που αρνείται να παραχωρήσει πόρους και αρμοδιότητες παρά τις συνταγματικές προβλέψεις. Επισήμανε ότι η πολυνομία και η γραφειοκρατία οδηγούν σε αναποτελεσματικότητα, με ιδιαίτερα αρνητικά αποτελέσματα στη διαχείριση απορριμμάτων. Παρουσιάστηκαν παραδείγματα καθυστερήσεων και αδιεξόδων (ιδίως στην Αττική), σε αντίθεση με την Κεντρική Μακεδονία, όπου οι δήμοι ανέλαβαν πολιτικές ευθύνες και προχώρησαν στη δημιουργία μονάδων επεξεργασίας.

Αντίστοιχα, η Ένωση Περιφερειών Ελλάδας (ΕΝΠΕ) υπογράμμισε ότι η Αυτοδιοίκηση έχει «αδικηθεί» από το Πράσινο Ταμείο και χρειάζεται μεγαλύτερη χρηματοδότηση, καθώς καλείται να διαχειριστεί καθημερινά και άμεσα προβλήματα πολιτών και τοπικών κοινωνιών. Ειδική μνεία έγινε στη διάβρωση των ακτών και στη διαχείριση απορριμμάτων, που επηρεάζουν άμεσα το τουριστικό προϊόν και την εικόνα της χώρας. Ζητήθηκε να υπάρξει άμεσος επαναπροσδιορισμός της σχέσης Πράσινου Ταμείου και Αυτοδιοίκησης, ώστε να διασφαλιστεί αποτελεσματική συνεργασία, αύξηση χρηματοδότησης και καλύτερη απορρόφηση πόρων.

Συνολικά, οι τοποθετήσεις της ΚΕΔΕ και της ΕΝΠΕ ανέδειξαν την ανάγκη θεσμικής ενίσχυσης του ρόλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στη διαμόρφωση και υλοποίηση των χρηματοδοτικών προγραμμάτων του Πράσινου Ταμείου, με στόχο τη διαφάνεια, την ισοτιμία και την προσαρμογή στις ανάγκες των τοπικών κοινωνιών.

III. Εξειδικευμένα προγράμματα και δράσεις του Πράσινου Ταμείου

Πέραν των γενικών χρηματοδοτικών εργαλείων, το Πράσινο Ταμείο διαδραματίζει ενεργό ρόλο σε ευρωπαϊκά προγράμματα, με έμφαση στο Πρόγραμμα «LIFE», το σημαντικότερο χρηματοδοτικό εργαλείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) για το περιβάλλον και την κλιματική δράση. Το Ταμείο συμμετέχει είτε ως δικαιούχος, εκπονώντας έργα, είτε ως συγχρηματοδότης, καλύπτοντας την ίδια συμμετοχή των ελληνικών φορέων. Με τον τρόπο αυτόν διευκολύνεται η συμμετοχή της χώρας σε ολοκληρωμένα έργα μεγάλης κλίμακας.

Τα τρία σημαντικότερα έργα που υλοποιούνται σήμερα είναι:

- **LIFE-IP 4 NATURA**, για την ενίσχυση του πλαισίου διατήρησης της φύσης και τη συμμόρφωση με την ευρωπαϊκή νομοθεσία.
- **LIFE-IP ADAPTInGR**, που αφορά την εφαρμογή της εθνικής στρατηγικής προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και των περιφερειακών σχεδίων δράσης. Στο πλαίσιο του έργου αυτού έχουν οργανωθεί εννέα περιφερειακά επιμορφωτικά σεμινάρια, με στόχο την ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση σε τοπικό επίπεδο.
- **LIFE-IP CEI-Greece**, που συμβάλλει στην εφαρμογή της εθνικής στρατηγικής κυκλικής οικονομίας, με δράσεις όπως η δημιουργία πράσινων σημείων, συστημάτων ολοκληρωμένης διαχείρισης αποβλήτων, συλλογής επικίνδυνων οικιακών αποβλήτων και εφαρμογή του συστήματος «Πληρώνω όσο πετάω» σε δήμους.

Συνολικά, στην Ελλάδα βρίσκονται σε εξέλιξη 29 έργα «LIFE» με συντονιστές Έλληνες φορείς, γεγονός που υπογραμμίζει τον αυξανόμενο ρόλο της χώρας στη διαμόρφωση της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής πολιτικής.

Παράλληλα, μέσω του χρηματοδοτικού προγράμματος για τα δάση, ενισχύονται οι δασικές υπηρεσίες για έργα αντιπυρικής προστασίας, δασοτεχνικών παρεμβάσεων και ορεινής υδρονομίας. Στο πλαίσιο του περιβαλλοντικού ισοζυγίου, χρηματοδοτούνται έργα αποκατάστασης χώρων με επικίνδυνα απόβλητα, κατεδαφίσεις αυθαίρετων κατασκευών και μικρές δράσεις Μη Κυβερνητικών Οργανισμών (ΜΚΟ) για την προστασία της άγριας πανίδας.

Οι Ειδικές Μόνιμες Επιτροπές Περιφερειών και Προστασίας Περιβάλλοντος, επισήμαναν ότι η συμβολή του Πράσινου Ταμείου στην υλοποίηση ευρωπαϊκών έργων είναι καθοριστική, ιδιαίτερα μετά την έναρξη ισχύος του νέου Κανονισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) για την αποκατάσταση της φύσης, που προϋποθέτει μεγαλύτερης κλίμακας και τεχνικής πολυπλοκότητας έργα. Συνεπώς, αναδείχθηκε η ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσης του Ταμείου, ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στις νέες απαιτήσεις.

IV. Παρεμβάσεις Βουλευτών

Στο πλαίσιο της συζήτησης, οι βουλευτές κατέθεσαν σειρά παρατηρήσεων, ερωτημάτων και προτάσεων, αναδεικνύοντας τόσο τις δυνατότητες, όσο και τις προκλήσεις που συνοδεύουν τη λειτουργία του Πράσινου Ταμείου.

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στον ρόλο του Ταμείου στην προστασία των δασών και του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Ζητήθηκαν αναλυτικά στοιχεία για τις κατεδαφίσεις αυθαίρετων κατασκευών, για τις χρηματοδοτήσεις Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στην προστασία της βιοποικιλότητας, καθώς και για την πορεία των προγραμμάτων πυροπροστασίας και των «μικτών ζωνών» σε περιοχές επαφής δάσους και οικισμών.

Σημειώθηκε ότι η πλήρης απορρόφηση των σχετικών κονδυλίων, καταδεικνύει τη σημασία των δράσεων αυτών, ενώ ζητήθηκε να ενισχυθεί περαιτέρω η στήριξη προς μικρούς και ορεινούς δήμους, οι οποίοι λόγω έλλειψης τεχνικής επάρκειας δυσκολεύονται να συμμετάσχουν.

Παράλληλα, τέθηκαν ζητήματα διαφάνειας και αποτελεσματικότητας. Καταγράφηκε προβληματισμός για τη χαμηλή απορρόφηση πόρων σε προγράμματα όπως η δίκαιη μετάβαση των λιγνιτικών περιοχών, καθώς και για δαπάνες που θεωρούνται υψηλές, ή εκτός του θεσμικού πλαισίου του Ταμείου, όπως μετακινήσεις, δημόσιες σχέσεις και προμήθειες καταναλωτικών αγαθών. Ζητήθηκε πληρέστερη λογοδοσία για την κατανομή αυτών των πόρων και διασφάλιση ότι δεν παραμένουν αδρανή σημαντικά ποσά, αλλά διοχετεύονται σε έργα περιβαλλοντικής αναβάθμισης και χαμηλού ανθρακικού αποτυπώματος.

Επισημάνθηκε ακόμη, η ανάγκη το Πράσινο Ταμείο να συμβάλει περισσότερο στην περιβαλλοντική αναβάθμιση του αστικού χώρου. Έγιναν αναφορές σε πάρκα, αστικά δάση και μικρούς φυσικούς θύλακες που υποβαθμίζονται, καθώς και στην ανάγκη ενίσχυσης της προστασίας ιστορικών κτιρίων. Ζητήθηκε η πρόβλεψη ειδικών κονδυλίων για την περιβαλλοντική εκπαίδευση και την ανακύκλωση, ώστε να ενισχυθεί η ευαισθητοποίηση των πολιτών.

Άλλες παρεμβάσεις ανέδειξαν ειδικότερα ζητήματα: τη διαχείριση απορριμμάτων και την ανάγκη ολοκληρωμένων λύσεων με κομποστοποίηση και διαλογή στην πηγή την αντικατάσταση σωληνώσεων αμιάντου για λόγους δημόσιας υγείας, τη στήριξη αγροτικών περιοχών για την ορθολογική χρήση φυτοφαρμάκων, αλλά και τη διασφάλιση ότι δεν θα χαθούν ευρωπαϊκά προγράμματα, όπως αυτό της αποθήκευσης βρόχινου νερού στα νησιά.

Επιπλέον, υπογραμμίστηκε ότι η κλιματική αλλαγή αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις και απαιτεί σημαντικούς πόρους, στους οποίους το Πράσινο Ταμείο θα πρέπει να έχει ενεργό και καθοριστικό ρόλο. Διατυπώθηκε η άποψη ότι, η Τοπική Αυτοδιοίκηση πρώτου και δεύτερου βαθμού, πρέπει να έχει λόγο στη διαχείριση αυτών των κονδυλίων, καθώς είναι ο πιο κοντινός θεσμός στις ανάγκες των πολιτών.

Τέλος, εκφράστηκαν και πιο κριτικές φωνές σχετικά με τη βιωσιμότητα της ευρωπαϊκής πράσινης στρατηγικής, καθώς και με την κατεύθυνση ορισμένων χρηματοδοτήσεων σε έργα αστικού χαρακτήρα, με παραδείγματα από την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη.

Συνολικά, οι παρεμβάσεις των βουλευτών κατέδειξαν την ανάγκη το Πράσινο Ταμείο να λειτουργήσει πιο στοχευμένα, με διαφάνεια, ευελιξία και εγγύτητα προς τις τοπικές κοινωνίες, ώστε να μπορέσει να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις μεγάλες περιβαλλοντικές και αναπτυξιακές προκλήσεις της χώρας. Επιπλέον, υπήρξε συμφωνία στην ανάγκη αύξησης του ποσοστού των εσόδων του Πράσινου Ταμείου που κατευθύνονται ανταποδοτικά σε πράσινα έργα, πέραν του ισχύοντος ορίου του 2,5%.

V. Προτάσεις

Από τη κοινή συζήτηση που πραγματοποιήθηκε από την ΕΜΕ Περιφερειών και την ΕΜΕ Προστασίας Περιβάλλοντος, αναδείχθηκαν συγκεκριμένες προτάσεις για την ενίσχυση του ρόλου του Πράσινου Ταμείου ως μοχλού περιφερειακής ανάπτυξης και περιβαλλοντικής προστασίας.

- Πρώτον, προτάθηκε η άρση του νομοθετικού περιορισμού που περιορίζει τις δαπάνες του Πράσινου Ταμείου στο 2,5% των ταμειακών διαθεσίμων. Ο περιορισμός αυτός θεωρείται μη σύννομος, καθώς οι πόροι του Ταμείου είναι ανταποδοτικοί και θα πρέπει να κατευθύνονται εξολοκλήρου σε πράσινα έργα. Η κατάργησή του θα επιτρέψει ουσιαστική αύξηση της απορρόφησης και της ωφέλειας για τις τοπικές κοινωνίες.
- Δεύτερον, ζητήθηκε η απλοποίηση των διαδικασιών και η επιτάχυνση της απορρόφησης των πόρων, με μείωση γραφειοκρατικών εμποδίων, ταχύτερη αξιολόγηση και εκταμίευση έργων, καθώς και δυνατότητα πολυετών δεσμεύσεων ώστε οι δήμοι να προγραμματίζουν μακροπρόθεσμα.

- Τρίτον, τονίσθηκε η ανάγκη ενίσχυσης της συμμετοχής της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Αυτό σημαίνει θεσμοθέτηση μόνιμων διαβουλεύσεων με δήμους και περιφέρειες πριν από την έκδοση νέων προκηρύξεων, συγκρότηση επιτροπών με συμμετοχή της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (ΚΕΔΕ) και της Ένωσης Περιφερειών Ελλάδας (ΕΝΠΕ) για τον σχεδιασμό προγραμμάτων, εξασφάλιση δικαιότερης κατανομής πόρων με έμφαση στους μικρούς, ορεινούς και νησιωτικούς δήμους, καθώς και παροχή τεχνικής υποστήριξης για την προετοιμασία προτάσεων.
- Τέταρτον, αναδείχθηκε η ανάγκη για διαφάνεια και λογοδοσία. Ζητήθηκε αναλυτική αποτύπωση της χρήσης των πόρων, αξιολόγηση των δαπανών για λειτουργικά έξοδα, ώστε να διασφαλίζεται ότι υπηρετούν τον περιβαλλοντικό σκοπό του Ταμείου, και ενίσχυση της λογοδοσίας για τα αποθεματικά που παραμένουν αδιάθετα.
- Πέμπτον, κατατέθηκαν προτάσεις για τον καθορισμό στρατηγικών προτεραιοτήτων, όπως η διεύρυνση της συμβολής του Ταμείου στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, η ενίσχυση προγραμμάτων διαχείρισης απορριμμάτων και ανακύκλωσης, η αντικατάσταση σωληνώσεων αμιάντου, η αντιμετώπιση της διάβρωσης των ακτών, καθώς και η στήριξη ολοκληρωμένων σχεδίων προστασίας των δασών και του θαλάσσιου περιβάλλοντος.
- Έκτον, δόθηκε έμφαση στην κοινωνική διάσταση και στην ευαισθητοποίηση. Προτάθηκε η ενίσχυση χρηματοδοτήσεων προς ΜΚΟ πεδίου, η πρόβλεψη κονδυλίων για περιβαλλοντική εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση πολιτών, καθώς και η στήριξη έργων που συνδέουν το περιβάλλον με την πολιτιστική κληρονομιά.
- Έβδομον, υπογραμμίστηκε η ανάγκη ενίσχυσης της ευρωπαϊκής διάστασης, με διεύρυνση της συμμετοχής σε προγράμματα όπως το «LIFE», κάλυψη της εθνικής συγχρηματοδότησης και αξιοποίησης προγραμμάτων που αφορούν την κυκλική οικονομία και την αποθήκευση βρόχινου νερού στα νησιά.

VI. Συμπεράσματα

Η κοινή συζήτηση που πραγματοποιήθηκε από την ΕΜΕ Περιφερειών και την ΕΜΕ Προστασίας Περιβάλλοντος, ανέδειξε τη σημασία του Πράσινου Ταμείου ως βασικού εργαλείου περιβαλλοντικής προστασίας και περιφερειακής ανάπτυξης, αλλά και τις αδυναμίες που περιορίζουν την αποτελεσματικότητά του. Από τις τοποθετήσεις των φορέων και των βουλευτών, προέκυψε κοινή διαπίστωση ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση χρειάζεται μεγαλύτερη στήριξη και ενεργό ρόλο στη διαμόρφωση των προγραμμάτων. Τονίστηκε η ανάγκη για απλοποίηση διαδικασιών, δικαιότερη κατανομή πόρων, αύξηση της διαφάνειας και σαφείς στρατηγικές προτεραιότητες.

Από την πλευρά της Διοίκησης του Πράσινου Ταμείου, αναγνωρίστηκαν οι δυσκολίες, αλλά παρουσιάστηκαν και συγκεκριμένες πρωτοβουλίες βελτίωσης, όπως η καθιέρωση τεχνικής βοήθειας σε μικρούς και μειονεκτικούς δήμους, η ενίσχυση των ΜΚΟ πεδίου, η προσαρμογή των όρων αστικής αναζωογόνησης, ώστε να εντάσσονται μεγαλύτερα έργα, καθώς και η πρόθεση επαναξιολόγησης μέτρων όπως η χρηματοδότηση διατηρητέων.

Παράλληλα, επισημάνθηκε ότι η χαμηλή απορρόφηση οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στον νομοθετικό περιορισμό του 2,5%, ο οποίος λειτουργεί ως αντικίνητρο και οδηγεί στη διατήρηση μεγάλων αποθεματικών. Η άρση αυτού του περιορισμού, αναδείχθηκε σε βασικό διακύβευμα για την επόμενη περίοδο.

Η κοινή συνεδρίαση της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Περιφερειών και της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το Πράσινο Ταμείο έχει τη δυνατότητα να λειτουργήσει ως ουσιαστικός μοχλός περιφερειακής ανάπτυξης, αρκεί να ενισχυθεί θεσμικά, να εξασφαλίσει πιο άμεση και ουσιαστική συνεργασία με την Αυτοδιοίκηση και να προσανατολιστεί σε δράσεις με μετρήσιμο περιβαλλοντικό και κοινωνικό αποτύπωμα.

6. «Γυναικεία Ηγεσία στις Περιβαλλοντικές Υποθέσεις»

Εισηγήτρια: Δρ Διονυσία – Θεοδώρα Αυγερινοπούλου, Πρόεδρος της Επιτροπής

Εισαγωγή

Η κοινή συνεδρίαση των Ειδικών Μόνιμων Επιτροπών Προστασίας Περιβάλλοντος και Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Βουλής των Ελλήνων, με θέμα τη γυναικεία ηγεσία στις περιβαλλοντικές υποθέσεις, αποτέλεσε έναν σημαντικό σταθμό στον δημόσιο διάλογο για τον ρόλο των γυναικών στην πορεία προς τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η συζήτηση, στην οποία συμμετείχαν διακεκριμένες προσωπικότητες από τον ακαδημαϊκό, πολιτικό και κοινωνικό χώρο, ανέδειξε τόσο τις προοπτικές όσο και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες στην ηγεσία ζητημάτων που άπτονται της περιβαλλοντικής διακυβέρνησης και της πράσινης μετάβασης.

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη διαπίστωση ότι οι γυναίκες βρίσκονται ήδη στην πρώτη γραμμή των αγώνων για το περιβάλλον και το κλίμα, είτε μέσα από επαγγελματικούς ρόλους, είτε μέσω κοινωνικών κινητοποιήσεων και δράσεων. Παρά τη συνεισφορά τους, παραμένουν υποεκπροσωπούμενες στις θέσεις λήψης αποφάσεων, γεγονός που αποδυναμώνει την ενσωμάτωση της οπτικής τους στη διαμόρφωση πολιτικών. Η εμπειρική και ερευνητική τεκμηρίωση είναι σαφής: οι κοινωνίες και τα κράτη όπου η εκπροσώπηση των γυναικών στα κέντρα αποφάσεων είναι μεγαλύτερη, υιοθετούν πιο φιλόδοξες περιβαλλοντικές πολιτικές και επιτυγχάνουν πιο αποτελεσματικά βήματα προς τη βιωσιμότητα.

Σύμφωνα με τα διεθνή στοιχεία της Διακοινοβουλευτικής Ένωσης και του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), μόλις το 27,2%, των μελών των κοινοβουλίων παγκοσμίως είναι γυναίκες, ενώ μόλις το 22,9%, κατέχει κυβερνητικές θέσεις. Οι μελέτες δείχνουν ότι χώρες με υψηλή γυναικεία συμμετοχή σε Υπουργεία Περιβάλλοντος έχουν αυξημένες πιθανότητες να υπογράψουν και να εφαρμόσουν διεθνείς περιβαλλοντικές συμφωνίες. Στη Μεγάλη Βρετανία, σχετική ανάλυση του House of Commons καταγράφει ότι, οι γυναίκες βουλευτές αφιερώνουν σημαντικά μεγαλύτερο μέρος του κοινοβουλευτικού τους έργου, σε περιβαλλοντικά ζητήματα, σε σύγκριση με τους άνδρες συναδέλφους τους.

Η ελληνική πραγματικότητα αποτυπώνει ακόμη πιο έντονα την ανισοροπία. Στο Εθνικό Κοινοβούλιο μόλις το 23% των μελών είναι γυναίκες, όταν ο ευρωπαϊκός μέσος όρος φτάνει το 33%. Αντίστοιχα, μόνο το 25% των υπουργικών χαρτοφυλακίων καλύπτεται από γυναίκες, δέκα ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερα από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η υποεκπροσώπηση, είναι ακόμη πιο ορατή σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης, όπου λίγες γυναίκες εκλέγονται σε θέσεις δημάρχων ή περιφερειάρχων, ενώ ακόμα λιγότερες αναλαμβάνουν χαρτοφυλάκια με άμεση σχέση προς το περιβάλλον.

Σε επίπεδο κοινωνίας, ωστόσο, η πραγματικότητα διαφοροποιείται. Μετρήσεις δείχνουν ότι οι γυναίκες στην Ελλάδα δηλώνουν 1,5 φορά μεγαλύτερο ενδιαφέρον για ζητήματα περιβάλλοντος σε σχέση με τους άνδρες. Σε πολλές περιπτώσεις είναι εκείνες που, μέσα από τοπικές συλλογικότητες, εθελοντικές πρωτοβουλίες και επαγγελματική δραστηριότητα, ηγούνται της βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων. Διεθνή παραδείγματα αποδεικνύουν την καθοριστική επίδρασή τους: στην Ινδία, περιοχές όπου γυναίκες είχαν ηγετικό ρόλο στη διαχείριση δασών παρουσίασαν αύξηση της δασικής κάλυψης κατά 11%, ενώ σε αλιευτικές κοινότητες οι παρεμβάσεις γυναικών βελτίωσαν τις πρακτικές, διασφαλίζοντας την αειφορία των θαλάσσιων πόρων. Αντίστοιχα, στην Ιαπωνία, μελέτη του Sasakawa Foundation έδειξε ότι εταιρείες που διαθέτουν τουλάχιστον 30% γυναίκες σε διοικητικές θέσεις σημείωσαν υψηλότερες επιδόσεις σε δείκτες βιωσιμότητας.

Παρά τα παραπάνω, οι γυναικείες οργανώσεις παραμένουν περιθωριοποιημένες στη χρηματοδοτική αλυσίδα. Μόλις το 3% της περιβαλλοντικής φιλανθρωπικής χρηματοδότησης διεθνώς, κατευθύνεται σε αυτές, καθώς τα μεγάλα επενδυτικά σχήματα προτιμούν έργα άνω των 10 εκατομμυρίων δολαρίων, αφήνοντας εκτός, πλήθος μικρών αλλά ουσιαστικών πρωτοβουλιών που καθοδηγούνται από γυναίκες. Επιπλέον, τα κοινωνικά στερεότυπα εξακολουθούν να λειτουργούν ως τροχοπέδη, αποθαρρύνοντας τις γυναίκες από την ανάληψη ηγετικών ρόλων ή περιορίζοντας τη θεσμική στήριξη που τους παρέχεται.

Συμπεράσματα

Στη συνεδρίαση αναδείχθηκε ότι, το χάσμα αυτό δεν είναι μόνο σε ζήτημα ισότητας, αλλά και χαμένη ευκαιρία για την ίδια την κοινωνία και το περιβάλλον. Παρότι οι γυναίκες αποδεδειγμένα ενδιαφέρονται περισσότερο και επιτυγχάνουν συχνά πιο θετικά αποτελέσματα στη διαχείριση φυσικών πόρων, εξακολουθούν να αποκλείονται από τους χώρους όπου λαμβάνονται οι κρίσιμες αποφάσεις. Η ενίσχυση της συμμετοχής τους στην περιβαλλοντική διακυβέρνηση προβάλλεται πλέον ως στρατηγική επιλογή που μπορεί να ενισχύσει την ανθεκτικότητα της χώρας απέναντι στην κλιματική κρίση.

Η σύνδεση της ισότητας των φύλων με την περιβαλλοντική βιωσιμότητα αναδείχθηκε ως στρατηγικής σημασίας. Η κλιματική κρίση δεν πλήττει όλα τα κοινωνικά στρώματα με τον ίδιο τρόπο: οι γυναίκες, ιδίως σε ευάλωτες κοινότητες, εκτίθενται δυσανάλογα στις συνέπειες της περιβαλλοντικής υποβάθμισης, ενώ παράλληλα αναλαμβάνουν δυσανάλογα μεγάλο βάρος στη φροντίδα της οικογένειας, της κοινότητας και των φυσικών πόρων. Αυτό το φαινόμενο δημιουργεί έναν φαύλο κύκλο: όσο οι γυναίκες αποκλείονται από τους χώρους λήψης αποφάσεων, τόσο λιγότερο οι πολιτικές ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες τους, και όσο λιγότερο προσαρμοσμένες είναι οι πολιτικές, τόσο εντείνεται η ανισότητα.

Η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στην περιβαλλοντική διακυβέρνηση συνιστά θεμελιώδη στρατηγική επιλογή για τη σύγχρονη δημοκρατία και αντανακλά τις διεθνείς δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί στο πλαίσιο της Ατζέντας 2030 του ΟΗΕ και των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης. Η σύνδεση μεταξύ ισότητας των φύλων και βιώσιμης ανάπτυξης έχει αναγνωρισθεί τόσο από διεθνείς οργανισμούς όσο και από την ακαδημαϊκή κοινότητα: η αρχή του gender mainstreaming, που ενσωματώθηκε στις ευρωπαϊκές πολιτικές ήδη από τη Διάσκεψη του Πεκίνου (1995), αποτελεί πλέον κεντρικό εργαλείο για την παραγωγή πολιτικών που ανταποκρίνονται στις ανάγκες όλων των πολιτών. Η γυναικεία ηγεσία προσδίδει νέα διάσταση στη χάραξη πολιτικών, εισάγοντας παραμέτρους κοινωνικής ευαισθησίας, μακροπρόθεσμης προοπτικής και συμμετοχικότητας. Η ενίσχυση της παρουσίας των γυναικών σε κέντρα λήψης αποφάσεων, συνδέεται με μεγαλύτερη διαφάνεια, καλύτερη διαχείριση των φυσικών πόρων και προώθηση βιώσιμων μοντέλων ανάπτυξης.

Η συζήτηση ανέδειξε επίσης την ανάγκη δημιουργίας θεσμικού πλαισίου που να συνδέει άρρηκτα την περιβαλλοντική πολιτική, με την ισότητα των φύλων. Η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε όλα τα επίπεδα σχεδιασμού πολιτικών θεωρήθηκε αναγκαία προϋπόθεση για την αποτελεσματική εφαρμογή στρατηγικών βιώσιμης ανάπτυξης. Υπογραμμίστηκε ότι, η ισότητα των φύλων δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως παράπλευρη προτεραιότητα, αλλά ως βασικός πυλώνας για τη δίκαιη και αποδοτική διαχείριση των φυσικών πόρων.

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην εκπαίδευση και στην κατάρτιση των γυναικών σε θέματα πράσινης τεχνολογίας, ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, κυκλικής οικονομίας και καινοτομίας. Επενδύσεις σε αυτό το πεδίο αναμένεται να αυξήσουν όχι μόνο τις γυναικείες δεξιότητες, αλλά και τη συνολική δυναμική της οικονομίας προς μία πιο πράσινη κατεύθυνση. Παράλληλα, τονίστηκε η σημασία δημιουργίας δικτύων συνεργασίας και ανταλλαγής εμπειριών, που θα επιτρέπουν στις γυναίκες να αλληλοϋποστηρίζονται και να προωθούν συντονισμένες δράσεις.

Η χρηματοδότηση αναγνωρίστηκε ως βασικό εργαλείο άρσης των ανισοτήτων. Προτάθηκε η αύξηση των κονδυλίων που κατευθύνονται σε γυναικείες οργανώσεις, καθώς και η διεύρυνση των προγραμμάτων στήριξης σε εθνικό επίπεδο. Η αρχή της ίσης αμοιβής για ίση εργασία, αναφέρθηκε ως απαραίτητη προϋπόθεση για τη διασφάλιση της κοινωνικής δικαιοσύνης και τη δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος, για την ισότιμη συμμετοχή των γυναικών σε όλες τις βαθμίδες λήψης αποφάσεων.

Παράλληλα, αναδείχθηκε η σημασία της κοινωνικής πολιτικής στην ενδυνάμωση της γυναικείας παρουσίας. Η ενίσχυση της προστασίας της μητρότητας, η εξισορρόπηση της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής και η δημιουργία μηχανισμών στήριξης για γυναίκες που επιθυμούν να αναλάβουν ηγετικούς ρόλους, αναγνωρίστηκαν ως ουσιαστικές παρεμβάσεις. Οι γυναίκες, συχνά επωμίζονται δυσανάλογα βάρη στην οικογενειακή φροντίδα, γεγονός που περιορίζει τις δυνατότητές τους για συμμετοχή στην πολιτική και κοινωνική ζωή. Η θεσμική κάλυψη αυτών των αναγκών, αποτελεί κρίσιμο βήμα για την πραγματική τους ενδυνάμωση.

Η συνολική εικόνα που αναδύθηκε είναι ξεκάθαρη: η γυναικεία ηγεσία δεν αποτελεί συμπληρωματική διάσταση της πολιτικής διαδικασίας, αλλά θεμελιώδη συνιστώσα για την αποτελεσματική και δίκαιη χάραξη περιβαλλοντικών πολιτικών. Η παρουσία και η ενεργός συμμετοχή των γυναικών ενισχύουν τη

δημοκρατικότητα, διευρύνουν το φάσμα των ιδεών και προσεγγίσεων και αυξάνουν την αποδοτικότητα των αποφάσεων. Η επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης, είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ενίσχυση της γυναικείας φωνής, της εκπροσώπησης και της ηγεσίας.

Προτάσεις

Συμπερασματικά, χωρίς ισότιμη συμμετοχή των γυναικών, καμία στρατηγική για την προστασία του περιβάλλοντος δεν μπορεί να είναι ολοκληρωμένη ή βιώσιμη. Η γυναικεία ηγεσία αποτελεί τον αναγκαίο καταλύτη για μια νέα ισορροπία ανάμεσα στον άνθρωπο και τη φύση, για μια ανάπτυξη που δεν εξαντλεί αλλά προστατεύει τους φυσικούς πόρους, και για μια κοινωνία που θεμελιώνεται στην ισότητα, τη δικαιοσύνη και τον σεβασμό.

Η συνεδρίαση κατέληξε στην κοινή πεποίθηση ότι η γυναικεία ηγεσία συνιστά καταλύτη για την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης, αλλά και απαραίτητη προϋπόθεση για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης. Η εμπειρία, η οπτική και η δυναμική των γυναικών μπορούν να προσδώσουν στην περιβαλλοντική πολιτική νέα ποιότητα, περισσότερο ανθρωποκεντρική και κοινωνικά δίκαιη, με μακροπρόθεσμα οφέλη για την ελληνική κοινωνία και τον πλανήτη.

Με βάση τις παραπάνω διαπιστώσεις, οι δυο Επιτροπές εισηγούνται:

- Τη συστηματική ενίσχυση της παρουσίας των γυναικών σε όλα τα επίπεδα χάραξης περιβαλλοντικής πολιτικής και στρατηγικής, μέσω ποσοτικών και ποιοτικών μέτρων.
- Την υιοθέτηση ολοκληρωμένων προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, που θα κατευθύνουν τις νέες γυναίκες προς τομείς αιχμής, όπως η πράσινη τεχνολογία, η ενέργεια και η κυκλική οικονομία.
- Την παροχή στοχευμένης χρηματοδότησης προς οργανώσεις και συλλογικότητες γυναικών που δραστηριοποιούνται στον χώρο του περιβάλλοντος, με παράλληλη διασφάλιση πρόσβασης σε μικρότερα αλλά αποδοτικά έργα.
- Την προώθηση θεσμικών ρυθμίσεων που θα αίρουν εμπόδια συμμετοχής, ενισχύοντας την οικογενειακή και επαγγελματική ισορροπία, ώστε η γυναικεία συμβολή να εκφράζεται πλήρως και απρόσκοπτα.

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος και η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, υπογραμμίζουν ότι η ισότητα των φύλων στη λήψη αποφάσεων συνιστά στρατηγική επιλογή για την Ελλάδα, που ενισχύει τη δημοκρατία, αναβαθμίζει την ποιότητα των πολιτικών και επιταχύνει την πράσινη μετάβαση. Η γυναικεία ηγεσία στον τομέα του περιβάλλοντος, δεν αποτελεί απλώς κοινωνικό ζητούμενο, αλλά καθοριστικό παράγοντα για την επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης, την αποτελεσματική προστασία των φυσικών πόρων και την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης. Η ισότιμη συμμετοχή των γυναικών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων ενισχύει τη δημοκρατία, αυξάνει την αποδοτικότητα των πολιτικών και επιταχύνει την πράσινη μετάβαση της χώρας, αποτελεί θεμέλιο για ένα βιώσιμο, δίκαιο και ανθεκτικό μέλλον, προς όφελος των σημερινών και των επόμενων γενεών.

7. «Ελληνικός Οργανισμός Ανακύκλωσης (ΕΟΑΝ) – Προτάσεις για το μέλλον»

Εισηγητής: Σπυρίδων Μπιμπίλας, Μέλος της Επιτροπής

I. Εισαγωγή

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής, θέτοντας ως πρώτιστο στόχο την ορθολογική αξιοποίηση των πρώτων υλών, την πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων, την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση, καθώς και την επίτευξη της κυκλικής οικονομίας πραγματοποίησε συνεδρίαση **στις 27 Μαρτίου 2025**, με αντικείμενο την παρουσίαση και συζήτηση γύρω από τον **Ελληνικό Οργανισμό Ανακύκλωσης (ΕΟΑΝ)**, τις αρμοδιότητές του και τον ρόλο που διαδραματίζει στη διαχείριση αποβλήτων και την προώθηση της ανακύκλωσης στη χώρα μας.

Κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στις **προτάσεις για το μέλλον**, με στόχο την ενίσχυση της ανακύκλωσης, την αποτελεσματικότερη εφαρμογή της κυκλικής οικονομίας, καθώς και την καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης στους πολίτες. Η Επιτροπή ανέδειξε την ανάγκη συνεργασίας όλων των εμπλεκόμενων φορέων, καθώς και τη σημασία της ενεργού συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών, προκειμένου να επιτευχθούν οι περιβαλλοντικοί και αναπτυξιακοί στόχοι που έχει θέσει η χώρα.

II. Σχετικά με τον ΕΟΑΝ

Ο Ελληνικός Οργανισμός Ανακύκλωσης (ΕΟΑΝ) είναι ο αρμόδιος εθνικός φορέας για τον σχεδιασμό, τον έλεγχο και την παρακολούθηση της εφαρμογής της πολιτικής της χώρας στον τομέα της ανακύκλωσης και της εναλλακτικής διαχείρισης αποβλήτων. Συστάθηκε με σκοπό να διασφαλίσει την πλήρη συμμόρφωση της Ελλάδας με τις ευρωπαϊκές οδηγίες και τους διεθνείς περιβαλλοντικούς στόχους, προωθώντας παράλληλα την αειφόρο ανάπτυξη και τη μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία.

Αποτελεί νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου (ΝΠΙΔ), μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, και υπάγεται στην εποπτεία του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ). Είναι επιφορτισμένος με τη διαμόρφωση προγραμμάτων για τη χρηματοδότηση μέτρων και δράσεων, που στοχεύουν στη μείωση των επιπτώσεων πλαστικών προϊόντων στο περιβάλλον και στην προώθηση δράσεων περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης, πρόληψης, ανακύκλωσης και

κυκλικής οικονομίας.

Ο ΕΟΑΝ είναι υπεύθυνος για την έγκριση και εποπτεία των Συστημάτων Εναλλακτικής Διαχείρισης (ΣΕΔ), τα οποία αναλαμβάνουν τη συλλογή, την ανακύκλωση και την αξιοποίηση συσκευασιών, ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών συσκευών, οχημάτων τέλους κύκλου ζωής, ελαστικών, μπαταριών και άλλων ειδικών ρευμάτων αποβλήτων. Μέσα από αυτές τις διαδικασίες διασφαλίζεται ότι τα παραγόμενα απόβλητα δεν καταλήγουν σε χώρους ταφής, αλλά επιστρέφουν στην παραγωγική διαδικασία ως πολύτιμοι πόροι. Τα Συστήματα Εναλλακτικής Διαχείρισης (ΣΕΔ) οργανώνουν, δηλαδή, τη συλλογή, μεταφορά, μεταφόρτωση, προσωρινή αποθήκευση και αξιοποίηση των αποβλήτων, επιδιώκοντας τη χωριστή συλλογή και ανάκτηση υλικών. Η «διευρυμένη ευθύνη παραγωγού» αποτελεί θεσμικό πλαίσιο που καθορίζεται από τον ν. 2939/2001 και τα επακόλουθα νομοθετικά μέτρα (ν. 4042/2012 κ.ά.), τα οποία ο ΕΟΑΝ παρακολουθεί και εφαρμόζει. Σήμερα λειτουργούν 7 ρεύματα αποβλήτων με 25 εγκεκριμένα ΣΕΔ, ενώ βρίσκονται σε εξέλιξη διαδικασίες για 10 νέα ρεύματα (π.χ. κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, γεωργικά πλαστικά, στρώματα, ελαφρά ηλεκτρικά οχήματα, προϊόντα καπνού, αλιευτικά εργαλεία, υγρά μαντηλάκια).

Περαιτέρω, ο ΕΟΑΝ προωθεί την κυκλική οικονομία — ένα οικονομικό μοντέλο που στοχεύει στη βέλτιστη χρήση πόρων, μέσα από επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση και επεξεργασία αποβλήτων, ώστε αυτά να επιστρέφουν στην παραγωγική διαδικασία. Πρόκειται για στρατηγική προτεραιότητα τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο, όπως αποτυπώνεται και στην εθνική στρατηγική για την κυκλική οικονομία.

Παράλληλα, ο Οργανισμός υλοποιεί δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, αναδεικνύοντας τον κρίσιμο ρόλο της κοινωνίας των πολιτών, καθώς η επιτυχία της ανακύκλωσης και της ορθής διαχείρισης αποβλήτων δεν αποτελεί μόνο τεχνικό ή θεσμικό ζήτημα, αλλά προϋποθέτει συλλογική συμμετοχή και αλλαγή νοοτροπίας, τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο.

Συνοπτικά, το στρατηγικό σχέδιο του ΕΟΑΝ προβλέπει, μεταξύ άλλων:

- μείωση αποβλήτων μέσω πρόληψης,
- αύξηση της ανακύκλωσης μέσω ΣΕΔ,
- ενίσχυση ελέγχου και εποπτείας φορέων,
- καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης,
- βελτίωση της αποτελεσματικότητας του Οργανισμού,

- εκπαίδευση του πληθυσμού για τη σημασία της ανακύκλωσης, με έμφαση στην ένταξη σχετικών μαθημάτων στα σχολεία.

Ειδική μνεία έγινε και στην ανάπτυξη του ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος eEOAN και τη διασύνδεση του Εθνικού Μητρώου Παραγωγών με βάσεις δεδομένων δημόσιων φορέων, ώστε να ενισχυθούν οι έλεγχοι. Ιδιαίτερη σημασία αποδόθηκε δε και στο νέο σύστημα εγγυοδοσίας (Επιστροφή Εγγύησης Συσκευασιών - DRS) που θα ξεκινήσει στα τέλη του 2025 και εκτιμάται ότι θα συμβάλει στην αύξηση των ποσοστών ανακύκλωσης και στην παραγωγή καθαρού, υψηλής ποιότητας ανακυκλωμένου υλικού. Αναφορά έγινε, τέλος, σε έργα περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης, που στοχεύουν στην εκπαίδευση των πολιτών από μικρή ηλικία και σε προτάσεις για χρήση των εσόδων από το «τέλος ταφής», για τη χρηματοδότηση δράσεων πρόληψης, χωριστής συλλογής και αναβάθμισης του περιβάλλοντος.

III. Προτάσεις και Σχέδια για το Μέλλον της Ανακύκλωσης

Κατά τη συνεδρίαση, τα Μέλη της Επιτροπής, αναγνώρισαν ότι η ανακύκλωση συνιστά βασική προτεραιότητα για την προστασία του περιβάλλοντος και τη μετάβαση σε ένα νέο αναπτυξιακό μοντέλο κυκλικής οικονομίας. Επισημάνθηκε, ωστόσο, ότι το παρόν σύστημα δεν είναι αποτελεσματικό και απαιτούνται αλλαγές και στοχευμένες παρεμβάσεις, όπως και αποφάσεις με σαφή χρονοδιαγράμματα. Οι προτάσεις των Μελών δύνανται να συνοψιστούν στις ακόλουθες:

- **Ενίσχυση των ελέγχων και της αυστηρής επιβολής προστίμων**, σε περιπτώσεις όπου παρατηρείται αδράνεια ή καταστρατήγηση της νομοθεσίας.
- **Ανάγκη εκσυγχρονισμού και επικαιροποίησης της νομοθεσίας για την ανακύκλωση**, ώστε να ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες της κοινωνίας και στα ευρωπαϊκά πρότυπα.
- **Συμμετοχή των πολιτών**, καθώς η ανακύκλωση μπορεί να ενισχυθεί μόνο εφόσον υπάρξει συστηματική ενημέρωση σε όλα τα επίπεδα και παράλληλα διασφαλιστεί η διαφάνεια των αποτελεσμάτων. Τονίστηκε ότι οι πολίτες, πρέπει να γνωρίζουν ποια είναι τα πραγματικά ποσοστά ανακύκλωσης στους δήμους τους, ποια είναι τα μετρήσιμα οφέλη και ποιο το χρονοδιάγραμμα που θέτει ο EOAN.
- **Βελτίωση του συστήματος των υποδομών** που να στοχεύει στην ανάπτυξη της εγχώριας βιομηχανίας ανακύκλωσης, ώστε να δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας και να παραμένει η προστιθέμενη αξία στην ελληνική οικονομία.

Υπενθυμίστηκε ότι τα ποσοστά ανακύκλωσης δημοτικών αποβλήτων παραμένουν μόλις στο 21–25%, τη στιγμή που οι ευρωπαϊκοί στόχοι απαιτούν 55% έως το 2025 και 65% έως το 2035.

- **Ανάγκη ανάπτυξης δικτύου «πράσινων» σημείων και σύνδεσης με τα οικονομικά εργαλεία «πληρώνω όσο πετώ» και DRS.**
- **Ενδυνάμωση του ρόλου των δήμων**, μέσω ειδικών κονδυλίων για την προμήθεια ξεχωριστών απορριμματοφόρων, τη δημιουργία πράσινων σημείων και την καλύτερη οργάνωση της χωριστής συλλογής. Υπογραμμίστηκε ότι οι τοπικές κοινωνίες αποτελούν την πρώτη γραμμή της προσπάθειας και χρειάζονται ουσιαστική στήριξη από την Πολιτεία.
- **Επέκταση και επιτάχυνση των νέων ρευμάτων ανακύκλωσης**, με έμφαση σε κλωστοϋφαντουργικά, γεωργικά πλαστικά και ηλεκτρικά οχήματα.
- **Ενίσχυση του ΕΟΑΝ με ανθρώπινο δυναμικό και υποδομές**, ώστε να αντιμετωπιστεί η υποστελέχωση και να βελτιωθεί η αποδοτικότητα.

IV. Συμπεράσματα:

Η κυκλική οικονομία δεν αποτελεί απλώς μια περιβαλλοντική πολιτική, αλλά έναν συνολικό μετασχηματισμό με οικολογική και οικονομική διάσταση. Τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν κατά τη συνεδρίαση αναδεικνύουν την κρισιμότητα της μετάβασης σε ένα πιο ανταγωνιστικό και βιώσιμο οικονομικό μοντέλο, που συνδέεται άμεσα με την προστασία του περιβάλλοντος, αλλά και με νέες ευκαιρίες ανάπτυξης και απασχόλησης.

Αναδείχθηκε ότι, το ισχύον σύστημα παρουσιάζει σοβαρές αδυναμίες και ότι το μέλλον της ανακύκλωσης πρέπει να θεμελιώνεται σε σαφείς κανόνες και αποτελεσματικούς ελέγχους που διασφαλίζουν τη νομιμότητα, να συνοδεύεται από επενδύσεις σε υποδομές και ενίσχυση της τοπικής αυτοδιοίκησης, αλλά και να προάγει τη συνεχή ενημέρωση και τη διαφάνεια, ώστε να καλλιεργείται εμπιστοσύνη και ενεργή συμμετοχή των πολιτών. Τονίστηκε ότι, η ανακύκλωση δεν αποτελεί υπόθεση μόνο των ειδικών, αλλά συλλογικό στοίχημα που συνδέεται άμεσα με το μέλλον της χώρας και το δικαίωμα όλων σε ένα καθαρό και βιώσιμο περιβάλλον. Καταληκτικά, επισημάνθηκε η ανάγκη περαιτέρω επεξεργασίας του ζητήματος στην επόμενη Σύνοδο της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος, με εκ νέου ακρόαση του Προέδρου του ΕΟΑΝ.

8. «Αποτελέσματα της επίσκεψης της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος στη Δαδιά Έβρου»

Εισηγητής: Γεώργιος Αμυράς, Μέλος της Επιτροπής

Το Εθνικό Πάρκο Δάσους Δαδιάς – Λευκίμης – Σουφλίου συνιστά ένα από τα σημαντικότερα οικοσυστήματα της χώρας που φιλοξενεί σπάνια είδη χλωρίδας και πανίδας και συγχρόνως μια περιοχή που υπέστη σημαντικές απώλειες εξαιτίας των εκτεταμένων δασικών πυρκαγιών του 2022 και του 2023.

Στο πλαίσιο της αποστολής της, η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος, πραγματοποίησε την 8^η Απριλίου 2025 επίσκεψη στο Δάσος της Δαδιάς, το οποίο ανήκει στη Μονάδα Διαχείρισης Εθνικών Πάρκων Δέλτα Έβρου και Δαδιάς. Στο κλιμάκιο της Επιτροπής συμμετείχαν η Πρόεδρος της Επιτροπής, Δρ Διονυσία – Θεοδώρα Αυγερινοπούλου και οι Βουλευτές - Μέλη της Επιτροπής, κ. Γιώργος Αμυράς, κ. Γιάννης Δελλής, κ. Μάρκος Καφούρος, κα. Διαμάντω Μανωλάκου, κ. Σπύρος Μπιμπίλας, κα. Θωμαΐς Οικονόμου και ο Βουλευτής Έβρου, κ. Σταύρος Κελέσης. Σκοπός ήταν η επιτόπια αυτοψία σε περιοχές όπου γίνονται αντιδιαβρωτικά έργα, στο παρατηρητήριο αρπακτικών πουλιών, καθώς και στο Κέντρο Ενημέρωσης του Οργανισμού Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α.), μετά τη μεγάλη φυσική καταστροφή που έπληξε τη δασική έκταση και όλο το οικοσύστημα του Εθνικού Πάρκου Δαδιάς-Λευκίμης-Σουφλίου, έκτασης περίπου 1.000.000 στρεμμάτων, τον Αύγουστο-Σεπτέμβριο του 2023. Σημειώνεται ότι στην ευρεία σύσκεψη με τους εμπλεκόμενους φορείς στο Κέντρο Ενημέρωσης του Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α., μετείχαν, επίσης, ο κ. Στάθης Σταθόπουλος, Γενικός Γραμματέας Δασών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας και η κα Άννα Κωνσταντινίδου, Προϊσταμένη της Μονάδας Διαχείρισης Δέλτα Έβρου και Δαδιάς, οι οποίοι ενημέρωσαν αναλυτικά τους παρευρισκόμενους για τα έργα και τις παρεμβάσεις που έγιναν για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πυρκαγιάς, καθώς και για όσες δράσεις έχουν δρομολογηθεί για τα επόμενα χρόνια. Την Επιτροπή συνόδευσαν, ακόμη, ο χωρικός Αντιπεριφερειάρχης, κ. Ευάγγελος Πουλιλιός, ο Αντιπεριφερειάρχης Πολιτικής Προστασίας, Επιπτώσεων Κλιματικής Αλλαγής, Υποδομών και Έργων, κ. Κωστής Βενετίδης, η θεματική Αντιπεριφερειάρχης Οικονομικών, Πολιτισμού και Εθελοντισμού, κα Φανή Μπαχαρίδου, ο Δήμαρχος Σουφλίου, κ. Παναγιώτης Καλακίκος, καθώς και οι δασάρχες Αλεξανδρούπολης και Σουφλίου, όπως και

εκπρόσωποι του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης και της Εταιρίας Προστασίας Βιοποικιλότητας Θράκης.

Αναλυτικά:

Η πυρκαγιά στον Νομό Έβρου ξεκίνησε το Σάββατο 19/08, στη Δαδιά τη Δευτέρα 21/08, ενώ τα μέτωπα τέθηκαν υπό έλεγχο στις 03/09. Σύμφωνα με δορυφορικές εικόνες, η πυρκαγιά έπληξε το 57,74% της συνολικής έκτασης του Εθνικού Πάρκου Δάσους Δαδιάς-Λευκίμης-Σουφλίου, δηλαδή 245.299 στρέμματα σε σύνολο 424.248 στρεμμάτων.

- Καμμένη έκταση: 245.299 στρ (57,74%)
- Άκαυτη έκταση: 178.949 στρ (42,26%)

Ποσοστά σφοδρότητας πυρκαγιάς σε όλο το Πάρκο

- Υψηλή σφοδρότητα: 23,30%
- Χαμηλή/μέση σφοδρότητα: 34,40%
- Άκαυτη έκταση: 42,26%

Στους δύο Πυρήνες (Ζώνες Α)

- Άκαυτη έκταση 42.709 στρ (55,46%)
- Καμμένη έκταση 34.294 στρ (44,54%)

Ποσοστά σφοδρότητας στους Πυρήνες

- Υψηλή σφοδρότητα 14,44%
- Χαμηλή/μέση 30,10%
- Άκαυτη έκταση 55,46%
- Υψηλή σφοδρότητα: κάηκε όλη σχεδόν η βλάστηση και όλα τα δέντρα
- Χαμηλή/μέση σφοδρότητα: κάηκε μόνο ο υπόροφος (χαμηλοί θάμνοι και πόες) και τα χαμηλά σημεία των δέντρων ως τα 3 μέτρα, αλλά με υψηλό ποσοστό άκαυτων φύλλων και βελόνων στην κόμη τους.

Το πρώτο στάδιο της επίσκεψης περιείχε αυτοψία και επιθεώρηση στην πρώτη φάση αντιδιαβρωτικών και αντιπλημμυρικών έργων, που έχουν κατασκευαστεί σε περιοχές χωρικής ευθύνης του Δασαρχείου Σουφλίου, με προϋπολογισμό 1.320.000 ευρώ. Διαπιστώθηκε ότι έχουν ολοκληρωθεί ήδη 183 χιλιόμετρα κορμοδεμάτων και 818 τ.μ. κορμοφραγμάτων.

Το δεύτερο στάδιο της επίσκεψης πραγματοποιήθηκε σε περιοχή, όπου κατασκευάστηκαν περίπου 1.100.000 μέτρα κορμοδεμάτων, 5.768 τ.μ. κορμοφραγμάτων και 3.900 μέτρα κλαδορεμάτων, αποτελώντας τον μεγαλύτερο όγκο εργασίας, προϋπολογισμού 8.500.000 ευρώ, αρμοδιότητας του Δασαρχείου Αλεξανδρούπολης.

Το τρίτο στάδιο περιλάμβανε επίσκεψη στο παρατηρητήριο πουλιών, το οποίο, την περίοδο που πραγματοποιήθηκε η επίσκεψη, βρισκόταν στην τελική φάση παράδοσης.

Μετά από συνεχείς συνεργασίες και επαφές με τους ειδικούς επιστήμονες, που εδώ και χρόνια παρακολουθούν μέσω διεθνών προγραμμάτων και συνεργασιών το Εθνικό Πάρκο, διατυπώνεται η βεβαιότητα ότι η φυσική αναγέννηση των καμμένων δασικών περιοχών επανέρχεται, σχεδόν, στο σύνολό της σε διαφορετικά στάδια και φάσεις, το οικοσύστημα αντιμετωπίζεται με τον δέοντα επιστημονικό τρόπο και λαμβάνονται ειδικά μέτρα και δράσεις για την προστασία της βιοποικιλότητας. Τα βήματα για τη **«Δασική Επαναφορά»** που συντελείται είναι τα εξής:

- Ενιαία Μελέτη Αποκατάστασης τόσο για το Εθνικό Πάρκο (Ζώνες A & B) όσο και για τις περιοχές NATURA 2000, οι οποίες στο μεγαλύτερο μέρος τους παρέμειναν άθικτες. Επηρεάζουν, ωστόσο, καταλυτικά την υγεία και την κατάσταση του οικοσυστήματος. Πραγματοποιείται ολιστική προσέγγιση, καθώς πέραν της Δασολογικής, είναι απαραίτητη η Περιβαλλοντική, Γεωλογική, Κτηνιατρική, Γεωπονική, ακόμη και Ιχθυολογική επιστημονική εργασία.
- Αντιδιαβρωτικά έργα για την προστασία των χωριών Παλαγία και Άβαντα, για τη Λεκάνη απορροής της Κίρκης περιμετρικά των οικισμών Αετοχώρι-Λουτρά-Πεύκα, στη Λεκάνη απορροής του υδροταμιευτήρα Διπόταμου και στην περιοχή της Μεσημβρίας.
- Αντιπλημμυρικά έργα στα Λουτρά, στο ρέμα Βανικιώτη και στο ρέμα Ειρήνης ή Μαϊστρου ανατολικά της Αλεξανδρούπολης.
- Διαφύλαξη της φυσικής αναγέννησης με σποροσυλλογή από τοπικές άκαυτες συστάδες (τραχείας πεύκης, μαύρης πεύκης, οξιάς, βελανιδιάς), προστασία του μοναδικού ευρωπαϊκού πληθυσμού του είδους της μηλιάς Λιβάνου & Συρίας, που ευδοκίμει στη Δαδιά.

- Τεχνητές αναδασώσεις, όπου χρειαστεί, με φυτευτικό υλικό από τις άκαυτες συστάδες δέντρων και υποστήριξη-συμπλήρωση από το Δασικό Φυτώριο και Εκκοκκιστήριο της Αμυγδαλέζας στην Πάρνηθα. Αξίζει να αναφερθεί ότι από τους 30.000 σπόρους συλλογής τον χρόνο, τώρα έχουμε φτάσει τους 1.000.000.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα επαναφοράς της άγριας ζωής στο Εθνικό Πάρκο αποτελεί η περίπτωση του μαυρόγυπα. Μέχρι το 2023, ο μέγιστος αριθμός ζευγαριών μαυρόγυπα που είχε καταγραφεί στο δάσος της Δαδιάς ήταν 36. Το 2024, μετά την πυρκαγιά, διαπιστώθηκε ότι είχαν φωλιάσει 38, ενώ το 2025, εντοπίστηκαν και καταγράφηκαν 44 ζευγάρια μαυρόγυπα. Η αύξηση αυτή οφείλεται στις μεγάλες προσπάθειες που γίνονται για τη διατήρηση του συγκεκριμένου είδους, το οποίο επιμένει να φωλιάζει στη Δαδιά, παρά τη δραματική αλλαγή του τοπίου. Από αυτό συμπεραίνεται ότι με τα μέτρα που εφαρμόζονται ο πληθυσμός του μαυρόγυπα θα διατηρηθεί και θα αυξηθεί στα επόμενα χρόνια.

Η περίπτωση της Δαδιάς μπορεί και πρέπει να αποτελέσει ένα παράδειγμα διεθνώς, τόσο για τη διαχείριση της καταστροφής, όσο και για τις ταχύτερες ενέργειες αποκατάστασης του οικοσυστήματος. Είναι η πιο αντιπροσωπευτική περίπτωση του πώς επανέρχεται σταδιακά η ζωή σε ένα τόσο σημαντικό οικολογικά περιβάλλον, το οποία βίωσε τεράστια περιβαλλοντική ζημία. Το Εθνικό Πάρκο Δάσους Δαδιάς-Λευκίμης-Σουφλίου είναι μια από τις σημαντικότερες περιοχές σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Είναι μια από τις πρώτες περιοχές που τέθηκαν σε καθεστώς προστασίας, καθώς εκεί συμβιώνουν και ευδοκιμούν πολλά είδη της χλωρίδας και της πανίδας της βαλκανικής χερσονήσου, της Ευρώπης και της Ασίας. Η επιτόπια αυτοψία, η εμπειριστατωμένη έρευνα και τα τεκμηριωμένα αποτελέσματα είναι οι καλύτεροι οδηγοί στην προσπάθεια αναγέννησης που γίνεται.

Οι πόροι για τα έργα αποκατάστασης αντλούνται από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «ΕΛΛΑΔΑ 2.0», μέσω του προγράμματος *AntiNero* για την προστασία των δασών, συνολικού προϋπολογισμού άνω των 700.000.000 ευρώ. Από αυτά, τα 50.000.000 ευρώ ήδη έχουν διατεθεί για την περιοχή της Δαδιάς. Πρόκειται για το μεγαλύτερο πρόγραμμα πρόληψης, καθαρισμού, δημιουργίας και κατασκευής υδρονομικών, αντιπλημμυρικών και αντιδιαβρωτικών έργων, στην ιστορία του ελληνικού κράτους.

9. «Οι περιβαλλοντικές και κλιματικές διαστάσεις του αυτοκινητόδρομου «ΟΛΥΜΠΙΑ ΟΔΟΣ»

Εισηγήτρια: Χριστίνα Αλεξοπούλου, Μέλος της Επιτροπής

I. Εισαγωγή

Κατά τη συνεδρίαση της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής, πραγματοποιήθηκε ενημέρωση και συζήτηση επί του ζητήματος των περιβαλλοντικών και κλιματικών διαστάσεων του αυτοκινητόδρομου ΟΛΥΜΠΙΑ ΟΔΟΣ. Στο πλαίσιο του δεύτερου θέματος της ημερήσιας διάταξης, παρέστησαν και τοποθετήθηκαν μέλη της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος, ανώτατα στελέχη της παραχωρησιούχου εταιρείας, με αρμοδιότητες που καλύπτουν τη διοίκηση, την τεχνική εποπτεία, το περιβάλλον, τη διαχείριση συμβάσεων και την επικοινωνία. Η συζήτηση επικεντρώθηκε στις δράσεις, στις καλές πρακτικές και στις προκλήσεις που σχετίζονται με τη βιώσιμη λειτουργία του αυτοκινητοδρόμου και την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας.

Η Ολυμπία Οδός, συνιστά ένα εμβληματικό έργο υποδομής για τη χώρα, που εκτείνεται κατά μήκος ενός ζωτικής σημασίας οδικού άξονα, που συνδέει την Αττική με τη Δυτική Ελλάδα. Η συζήτηση στην Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής, εστίασε στην ανάγκη ανάδειξης των περιβαλλοντικών και κλιματικών διαστάσεων ενός τόσο σημαντικού έργου, το οποίο πλέον δεν εκλαμβάνεται μόνο ως μεταφορική υποδομή, αλλά ως μία ενεργή πλατφόρμα ενσωμάτωσης βιώσιμων πρακτικών.

Οι σύγχρονες προκλήσεις που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή, τη μείωση των εκπομπών και την αειφορία, καθιστούν επιβεβλημένη την ανάληψη δράσεων που υπερβαίνουν τις ελάχιστες υποχρεώσεις συμμόρφωσης και αγγίζουν τη φιλοσοφία ενός περιβαλλοντικά και κοινωνικά υπεύθυνου σχεδιασμού λειτουργίας.

II. Περιβαλλοντική στρατηγική και θεσμική ενσωμάτωση

Σύμφωνα με την ενημέρωση που παρασχέθηκε στην Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος, η Ολυμπία Οδός δεν υιοθετεί απλώς πρακτικές συμμόρφωσης με την περιβαλλοντική νομοθεσία, αλλά εφαρμόζει μια ολοκληρωμένη στρατηγική που κινείται βάσει πέντε θεμελιωδών αξόνων: την

οδική ασφάλεια, την ποιοτική εμπειρία του χρήστη, την προστασία του περιβάλλοντος, τη στήριξη του ανθρώπινου δυναμικού και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Οι άξονες αυτοί δεν λειτουργούν ανεξάρτητα, αλλά εντάσσονται σε ένα συνεκτικό σύνολο, το οποίο υποστηρίζεται από θεσμικά εργαλεία, δείκτες παρακολούθησης και συστηματική διαβούλευση με επιστημονικούς και κοινωνικούς φορείς. Το αποτέλεσμα, είναι η δημιουργία ενός λειτουργικού υποδείγματος βιώσιμης υποδομής, που θέτει νέα πρότυπα στον τομέα των παραχωρήσεων.

III. Μείωση ανθρακικού αποτυπώματος και κλιματικοί στόχοι

Η Ολυμπία Οδός, έχει ήδη θέσει ως κεντρικό της στόχο τη μείωση του ανθρακικού της αποτυπώματος κατά 50%, έως το έτος 2030, συγκριτικά με το έτος βάσης 2019. Πρόκειται για έναν στόχο φιλόδοξο, αλλά απολύτως τεκμηριωμένο, καθώς βασίζεται σε συγκεκριμένες τεχνικές παρεμβάσεις και μέτρα εξοικονόμησης πόρων. Ένα από τα βασικά μέτρα που ήδη υλοποιήθηκαν, είναι η αντικατάσταση των φωτιστικών σωμάτων στις σήραγγες και στους κόμβους του αυτοκινητοδρόμου με νέους λαμπτήρες LED, που εξασφαλίζουν όχι μόνο καλύτερο φωτισμό, αλλά και μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης έως και 60%. Παράλληλα, σχεδιάζεται η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων στις εγκαταστάσεις του έργου, με στόχο την ενεργειακή αυτονομία των κοινόχρηστων υποδομών, προωθώντας την τοπική παραγωγή πράσινης ενέργειας και τη μείωση του λειτουργικού κόστους.

IV. Καινοτομία και περιβαλλοντική τεχνολογία

Η υιοθέτηση καινοτομιών δεν περιορίζεται μόνο σε ζητήματα ενέργειας, αλλά περιλαμβάνει ένα ευρύτερο φάσμα τεχνολογιών, όπως η εγκατάσταση ευφυών συστημάτων παρακολούθησης κυκλοφορίας, η χρήση αισθητήρων, τηλεματικής και συστημάτων πρόβλεψης καιρού, καθώς και η αξιοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης. Όλες αυτές οι τεχνολογίες συμβάλλουν στον έγκαιρο εντοπισμό κινδύνων, στη βελτιστοποίηση της λειτουργίας του αυτοκινητοδρόμου και στη μείωση των ρύπων, μέσω της αποφυγής κυκλοφοριακής συμφόρησης. Ειδικά στον τομέα της διαχείρισης υδάτων, αποβλήτων και φυσικών πόρων, εφαρμόζονται αυστηρά πρωτόκολλα παρακολούθησης, σε συμμόρφωση με την ευρωπαϊκή και εθνική περιβαλλοντική νομοθεσία. Η ψηφιακή διαχείριση των

στοιχείων αυτών διευκολύνει την διαφάνεια και επιτρέπει τη συνεχή βελτίωση των πρακτικών.

V. Προστασία της φύσης και εναρμόνιση με την τοπική οικολογία

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε από την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος, στο ζήτημα της προστασίας της βιοποικιλότητας. Ο σχεδιασμός και η λειτουργία του αυτοκινητοδρόμου, ενσωματώνει δράσεις που αποσκοπούν στη διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας, όπως η κατασκευή ειδικών διαβάσεων για την άγρια ζωή, η τοποθέτηση φραχτών προστασίας και η αποκατάσταση του φυσικού τοπίου στις παρυφές του έργου. Οι δράσεις αυτές υλοποιούνται βάσει επιστημονικών μελετών και υπό την εποπτεία εξειδικευμένων οικολογικών φορέων, διασφαλίζοντας ότι το έργο λειτουργεί προς όφελος της τοπικής χλωρίδας και πανίδας. Το σύστημα παρακολούθησης περιλαμβάνει τακτικές μετρήσεις και αξιολογήσεις των επιπτώσεων, ώστε να εξασφαλίζεται διαρκής συμμόρφωση με τα προβλεπόμενα περιβαλλοντικά πρότυπα.

VI. Συμπεράσματα και προτάσεις

Η Ολυμπία Οδός, αποδεικνύει ότι ένα έργο υποδομής, μπορεί να αποτελέσει παράδειγμα ισορροπίας μεταξύ τεχνικής αρτιότητας και περιβαλλοντικής υπευθυνότητας. Η στρατηγική που υιοθετείται, ενισχύει την εμπιστοσύνη των πολιτών και παρέχει το υπόδειγμα για την υλοποίηση αντίστοιχων πολιτικών σε μελλοντικά έργα. Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος, επισημαίνει τη σημασία της διατήρησης αυτής της προσέγγισης, ενισχύοντας ταυτόχρονα τις πρωτοβουλίες που προωθούν τη διαφάνεια, τη συμμετοχή της κοινωνίας και την επιστημονική τεκμηρίωση. Προτείνεται να ενισχυθούν οι συνέργειες με την πανεπιστημιακή κοινότητα για περαιτέρω ανάλυση των περιβαλλοντικών δεδομένων, καθώς και να θεσμοθετηθεί η τακτική ενημέρωση της Βουλής για την πορεία των δράσεων. Τέλος, τονίζεται η ανάγκη να ενσωματωθούν ανάλογες προσεγγίσεις σε κάθε νέο έργο παραχώρησης ή δημόσιας υποδομής, ως απαραίτητη προϋπόθεση για την εναρμόνιση με τις ευρωπαϊκές πολιτικές και τις εθνικές προτεραιότητες για την κλιματική ουδετερότητα.

10. «Πράσινα – Αειφόρα κτίρια»

Εισηγητής: Διονύσιος Ακτύπης, Μέλος της Επιτροπής

I. Εισαγωγή

Το θέμα «Πράσινα – Αειφόρα Κτίρια» που συζητήθηκε στην Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος, συνιστά ένα κρίσιμο ζήτημα για την περιβαλλοντική πολιτική και την προσαρμογή στις απαιτήσεις της κλιματικής αλλαγής. Η κατασκευή και λειτουργία των κτιρίων αποτελεί σημαντική πηγή εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, ενώ συνδέεται άμεσα με την κατανάλωση ενέργειας, την ποιότητα ζωής και τη δημόσια υγεία. Στην Ελλάδα, όπου το μεγαλύτερο ποσοστό του κτιριακού αποθέματος είναι παλαιό και χαμηλής ενεργειακής απόδοσης, η ανάγκη για δράση είναι άμεση. Η αειφόρος δόμηση δεν είναι μόνο οικολογική υποχρέωση αλλά και αναπτυξιακή στρατηγική που δημιουργεί θέσεις εργασίας, μειώνει το ενεργειακό κόστος και ενισχύει την ανθεκτικότητα.

II. Περιγραφή του θέματος

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία (Green Deal) και η αναθεωρημένη Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων, θέτουν σαφείς δεσμεύσεις: μείωση της κατανάλωσης ενέργειας κατά 60% έως το 2030 και μηδενικές εκπομπές έως το 2050. Ο Γενικός Γραμματέας Χωρικού Σχεδιασμού κ. Ευθύμιος Μπακογιάννης, επισήμανε ότι «το πιο δύσκολο στοίχημα είναι η αναβάθμιση των υφιστάμενων κτιρίων», καθώς απαιτείται διπλασιασμός του ρυθμού ανακαινίσεων μέσα στην επόμενη δεκαετία. Τόνισε τη σημασία του βιοκλιματικού σχεδιασμού, της αξιοποίησης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) και της ενσωμάτωσης καινοτόμων λύσεων.

Τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν αποτυπώνουν τις προκλήσεις: τα κτίρια καταναλώνουν το 40% της συνολικής ενέργειας και ευθύνονται για το 36% των εκπομπών CO₂ στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) Στην Ελλάδα, μεγάλο μέρος του κτιριακού αποθέματος κατασκευάστηκε πριν την καθιέρωση ενεργειακών προτύπων. Όπως ανέφερε, ο Πρόεδρος του Συμβουλίου Αειφόρων Κτιρίων Ελλάδας κ. Αλέξανδρος Αθανασούλας, στη χώρα μας υπάρχουν μόλις 82 πιστοποιημένα κτίρια (47 LEED, λιγότερα από 20 BREEAM, 1 DGNB), ενώ σε

χώρες όπως η Γερμανία, τα αντίστοιχα νούμερα είναι πολλαπλάσια. Υπογράμμισε ότι, για κάθε 1 ευρώ που επενδύεται σε θωράκιση, εξοικονομούνται 6 ευρώ από μελλοντικές δαπάνες και ότι τα πράσινα κτίρια μειώνουν τα αναπνευστικά προβλήματα κατά 20% και τις σχολικές απουσίες κατά 15%.

Ο Προϊστάμενος του Τμήματος Θεσμικών Ρυθμίσεων Εταιρειών της Διεύθυνσης Εταιρειών του Υπουργείου Ανάπτυξης κ. Γεράσιμος Γεωργόπουλος, τόνισε την σημασία των οικονομικών εργαλείων, όπως τα πράσινα δάνεια με χαμηλά επιτόκια, μειώσεις στον ΕΝΦΙΑ και τα δημοτικά τέλη για τα κτίρια με πιστοποίηση αειφορίας και φορολογικά κίνητρα για πράσινες ανακαινίσεις. Επεσήμανε, δε, την ανάγκη δημιουργίας εθνικού συστήματος πιστοποίησης και ενίσχυσης της εκπαίδευσης των τεχνικών ειδικοτήτων.

Στη συζήτηση αναδείχθηκε και η συμβολή της κυκλικής οικονομίας με ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση υλικών, καθώς και η σημασία θεσμικών παρεμβάσεων για γρήγορες αδειοδοτήσεις έργων.

III. Προτάσεις

Οι προτάσεις που καταγράφηκαν από τη συζήτηση είναι οι ακόλουθες:

i. Οικονομικά κίνητρα

- Μειώσεις στον ΕΝΦΙΑ και τα τέλη για κτίρια με πιστοποίηση αειφορίας.
- Πράσινα δάνεια και προγράμματα χρηματοδότησης με ευνοϊκούς όρους.
- Φορολογικές απαλλαγές και μειωμένος ΦΠΑ για πράσινες ανακαινίσεις.

ii. Απλοποίηση διαδικασιών

- Fast track αδειοδότηση για έργα με προεγκεκριμένο σχεδιασμό.
- Δημιουργία ενός εθνικού συστήματος πιστοποίησης σε συνδυασμό με διεθνή πρότυπα.

iii. Εκπαίδευση και κατάρτιση

- Προγράμματα επιμόρφωσης για μηχανικούς και τεχνικούς.
- Ένταξη θεματικών αιφόρου δόμησης στην ανώτατη εκπαίδευση.

iv. Θεσμικές παρεμβάσεις

- Αναθεώρηση του Νέου Οικοδομικού Κανονισμού με κριτήρια αειφορίας.
- Σύνταξη Εθνικής Στρατηγικής Αειφόρου Δόμησης με σαφείς δείκτες προόδου.

IV. Αιτιάσεις της Αντιπολίτευσης

Κατά τη συζήτηση εκφράστηκαν από την πλευρά της αντιπολίτευσης ουσιαστικές ενστάσεις και προβληματισμοί σχετικά με τα Πράσινα – Αειφόρα Κτίρια. Υπογραμμίστηκε ότι, όπως εφαρμόζονται σήμερα, συχνά αποτελούν ένα εργαλείο κερδοφορίας για μεγάλους κατασκευαστικούς ομίλους, με αποτέλεσμα το αυξημένο κόστος να τα καθιστά απρόσιτα για τα λαϊκά νοικοκυριά και να ενισχύεται ο κίνδυνος κοινωνικών ανισοτήτων. Επισημάνθηκε επίσης ότι, πίσω από τον χαρακτηρισμό «πράσινα», μπορεί να κρύβονται πρακτικές που δεν είναι πράγματι οικολογικές, καθώς παρατηρούνται περιπτώσεις περιβαλλοντικής υποβάθμισης στο όνομα της ανάπτυξης.

Παράλληλα, αναγνωρίστηκε η σημασία της αναβάθμισης των υφιστάμενων κτιρίων, ιδίως των δημοσίων, τα οποία συγκεντρώνουν υψηλές ενεργειακές ανάγκες. Διατυπώθηκε ακόμη η θέση, ότι η ένταξη ολοένα και περισσότερων κτιρίων –δημοσίων και ιδιωτικών– στην κατηγορία των αειφόρων, αποτελεί αναγκαία επένδυση για το μέλλον και ένα χρέος προς τις επόμενες γενιές.

V. Συμπεράσματα

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος, καταλήγει ότι η μετάβαση σε πράσινα και αειφόρα κτίρια είναι απαραίτητη για την κλιματική ουδετερότητα και την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής. Η αξιοποίηση των ευρωπαϊκών πόρων, η συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και η εφαρμογή καινοτόμων τεχνολογιών, αποτελούν βασικούς πυλώνες για μια βιώσιμη και ανθεκτική κοινωνία. Η αειφόρος δόμηση δεν είναι πολυτέλεια αλλά επένδυση στο μέλλον της χώρας.

11. «Πολιτικές και δράσεις πρόληψης φυσικών καταστροφών, αντιμετώπισης θεομηνιών και αντιπυρική προστασία του έτους 2025»

Εισηγητές: Αλέξανδρος Μαρκογιαννάκης και Κωνσταντίνος Μπούμπας, Μέλη της Επιτροπής

Εισήγηση κ. Αλ. Μαρκογιαννάκη, Μέλους της Επιτροπής

Σε έναν κόσμο ο οποίος γίνεται ολοένα και πιο ανασφαλής διεθνολογικά, έχουμε παράλληλα να αντιμετωπίσουμε μια ακόμα επικίνδυνη πρόκληση, έναν ακόμα επικίνδυνο εχθρό. Την κλιματική κρίση. Ειδικά στη ζώνη των χωρών της Μεσογείου, δεν υπάρχει κανείς ο οποίος να αμφισβητεί το δεδομένο ότι οι κλιματολογικές και εν τέλει περιβαλλοντικές συνθήκες, έχουν μεταβληθεί ραγδαία τα τελευταία χρόνια, με μια ταχύτητα η οποία απειλεί να θέσει εκτός ισορροπίας, όλα τα συστήματα πολιτικής προστασίας και αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών, όπως τα ξέραμε μέχρι σήμερα.

Για το 2024, η περίοδος πυρκαγιών διήρκεσε από τον Ιούνιο έως τον Σεπτέμβριο, ενώ μερικές μικρές πυρκαγιές σημειώθηκαν επίσης τον Νοέμβριο. Η μεγαλύτερη πυρκαγιά του έτους σημειώθηκε στην Ανατολική Αττική και κάλυψε σχεδόν 11.000 εκτάρια, ενώ ήταν η τρίτη μεγαλύτερη που χαρτογραφήθηκε στην Ευρώπη το 2024, από το ευρωπαϊκό σύστημα πληροφόρησης για τις δασικές πυρκαγιές (EFFIS). Σύμφωνα με το WWF Ελλάς και την πυρομετεωρολογική ομάδα FLAME της Μονάδας ΜΕΤΕΟ του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών, την αντιπυρική περίοδο του 2024, οι καμένες εκτάσεις προσεγγίζουν τις 450.000 στρέμματα, ενώ περισσότερα από 255.000 στρέμματα αφορούν σε δασική έκταση και σε περιοχές Natura.

Για το 2025, σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Σύστημα Πληροφοριών για τις Δασικές Πυρκαγιές, από την αρχή του έτους μέχρι τα τέλη Αυγούστου στην Ελλάδα είχαν καεί 473.930 στρέμματα, γεγονός που κατατάσσει τη φετινή χρονιά στην πέμπτη θέση των πιο καταστροφικών αντιπυρικών περιόδων τα τελευταία χρόνια. Το 50% της συνολικής έκτασης που κάηκε φέτος, ήτοι τα 260.000 στρέμματα, αποδίδεται σε οκτώ μεγάλες πυρκαγιές που εκδηλώθηκαν το καλοκαίρι και συγκεκριμένα στις πυρκαγιές στη Χίο (114.000 στρέμματα) και σε εκείνες που εκδηλώθηκαν στην Άρτα, την Αχαΐα, τη Ζάκυνθο, τα Κύθηρα, την Κορινθία και στην Αττική.

Απέναντι σε τέτοιες συνθήκες η δράση της Πολιτείας έχει γίνει σαφές ότι θα πρέπει να διαφοροποιηθεί, να επανασχεδιαστεί και φυσικά να ενταθεί σε όλα τα επίπεδα, τόσο στα ποσοτικά όσο και στα ποιοτικά της χαρακτηριστικά. Κομβικό σημείο είναι χωρίς αμφιβολία, η ένταξη σε έναν ενιαίο σχεδιασμό πρόληψης και αντίδρασης πολλών περισσότερων παραγόντων και οργάνων του κεντρικού κράτους και της Αυτοδιοίκησης, από όσα συνεργάζονταν μέχρι σήμερα.

Μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε είναι η διεύρυνση τόσο των περιοχών που ανήκουν στις ζώνες υψηλού κινδύνου, όσο και οι αλλαγές στον τρόπο εκδήλωση των φαινομένων που αντιμετωπίζουμε. Για παράδειγμα, αν παρατηρήσει κανείς την εκδήλωση πυρκαγιών τα τελευταία χρόνια πάνω στον χάρτη θα διαπιστώσει ότι η ζώνη πυρκαγιών, έχει διευρυνθεί σημαντικά προς τα βόρεια τμήματα της χώρας. Περιοχές της Μακεδονίας, της Ηπείρου και της Θράκης, στις οποίες τα προηγούμενα χρόνια οι πυρκαγιές ήταν σποραδικό φαινόμενο, τώρα πια λόγω των νέων κλιματολογικών συνθηκών έχουν μπει στον χάρτη των συχνών απειλών.

Την ίδια στιγμή έχουμε ποιοτικές μεταβολές στα ίδια τα φαινόμενα και τα χαρακτηριστικά με τα οποία εκδηλώνονται. Η ένταση τόσο στις πυρκαγιές όσο και στις πλημμύρες είναι πλέον έξω από τα δεδομένα των προηγούμενων ετών, ενώ έχει καταγραφεί και το γεγονός των ασύμμετρων τοπικών εκδηλώσεων με πρωτοφανείς π.χ. ποσότητες βροχόπτωσης συγκεντρωμένες σε ένα σημείο.

Απέναντι σε όλα αυτά, η κοινή ευρωπαϊκή εμπειρία των χωρών του νότου Ιταλίας, Ισπανίας, Γαλλίας και Πορτογαλίας αλλά και των χωρών των Βαλκανίων έχει αναδείξει νέες στρατηγικές και νέα εργαλεία. Θα επανέλθω στην ανταλλαγή και την συνεργασία σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αφού όμως πρώτα αναφερθώ στους άλλους τομείς προετοιμασίας για το 2025 που αφορούν τη χώρα μας. Η νέα αυτή πραγματικότητα, δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με ένα παραδοσιακό επιχειρησιακό μοντέλο Πολιτικής Προστασίας που στηριζόταν έως πρόσφατα στην αντίδραση: Σε ένα οργανωτικό μοντέλο, δηλαδή, που απλώς περιμένει να συμβεί το κακό και στη συνέχεια κινητοποιεί τις όποιες δυνάμεις, προσπαθώντας απλώς να περιορίσει τις συνέπειες. Υπάρχει επιτακτική ανάγκη να περάσουμε από ένα «μονοδιάστατο κράτος» σε ένα πολυεπίπεδο σύστημα οργάνωσης.

Οι βασικοί άξονες πάνω στους οποίους χτίζεται η φετινή προσπάθεια του αρμόδιου Υπουργείου και των επιμέρους φορέων της Πολιτικής Προστασίας είναι οι κάτωθι:

- Υποδομές και ενίσχυση σε μέσα,
- Ενίσχυση σε προσωπικό,
- Συνεργασία με Τοπική Αυτοδιοίκηση, ειδικούς φορείς και Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε),
- Συνεργασία με πολίτες και σε θέματα ατομικής ευθύνης.

Αναλυτικότερα:

Από το 2022 και στο πλαίσιο του τριετούς σχεδιασμού που εκπόνησε η κυβέρνηση, υλοποιούνται ήδη εκτεταμένα έργα διάνοιξης αντιπυρικών ζωνών και παρεμβάσεων στο οδικό δίκτυο δασικών και δυσπρόσιτων περιοχών. Επιπλέον, γίνονται με σαφή προγραμματισμό και με την επιβαλλόμενη επιμέλεια συνεχείς καθαρισμοί περιοχών και επικίνδυνων σημείων για την πρόληψη εκδήλωσης φαινομένων πυρκαγιών. Σε αυτό το σημείο είναι κρίσιμη η ενεργοποίηση και λοιπών φορέων, ώστε μέσα από τη συνεργασία τους να προχωρήσουν άμεσα οι απαιτούμενες ενέργειες προετοιμασίας. Τα παραδείγματα που μας έχει δώσει και ο ίδιος ο αρμόδιος Υπουργός είναι χαρακτηριστικά, και αφορούν μνημόνια συνεργασίας με φορείς όπως ο ΑΔΜΗΕ ο ΔΕΔΔΗΕ αλλά και το Υπουργείο Πολιτισμού για παρεμβάσεις σε σημεία αρμοδιότητάς τους. Και είναι αλήθεια ότι η ασφάλεια στα δίκτυα διανομής είναι κρίσιμης σημασίας, συνολικά για την αποφυγή εκδήλωσης πυρκαγιών, ενώ από την άλλη, οι αρχαιολογικοί χώροι είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι κατά τους θερινούς μήνες όταν δέχονται και πλήθη επισκεπτών. Εξίσου κρίσιμη είναι και η στενότερη συνεργασία του Πυροσβεστικού Σώματος με τα δασαρχεία, δεδομένου ότι οι δασάρχες συνεισφέρουν καθοριστικά στην εκτίμηση του εδάφους και των οικοσυστημάτων, ενώ ο συντονισμός τους με τις δυνάμεις καταστολής αποτελεί κλειδί για την αποτελεσματική αντιμετώπιση. Επομένως πολύ σωστά θέτουμε σε προτεραιότητα τη συνεργασία σε αυτά τα δύο επίπεδα.

Σε ό,τι έχει να κάνει με την ενίσχυση σε μέσα για τη φετινή χρονιά υπάρχουν σημαντικές προσθήκες. Πέραν της αύξησης των εναέριων μέσων κατάσβεσης και την ενίσχυση σε οχήματα, το κλειδί εδώ είναι η υιοθέτηση νέων τεχνολογιών και ένα πολύ καλό παράδειγμα είναι η χρήση, π.χ. drones. Μπορούν και κάνουν 24ωρη επιτήρηση, καλύπτοντας σημεία στα οποία δεν υπάρχει καμία πρόσβαση οχημάτων ή ανθρώπων, δίνοντας έγκαιρη ειδοποίηση για την έναρξη πυρκαγιών. Ο προγραμματισμός του Υπουργείου Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας, περιλαμβάνει για φέτος της χρήση δεκάδων drones και ακόμα

περισσότερα προγραμματίζονται μέσω του προγράμματος Αιγίς για το 2026. Σε ό,τι έχει να κάνει με το προσωπικό, το 2025 όπως αναφέρει και ο Υπουργός Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας κ. Ιωάννης Κεφαλογιάννης, το σύνολο των ανδρών και γυναικών που θα δώσουν τη φετινή μάχη βρίσκεται σε ιστορικό υψηλό, αθροίζοντας το μόνιμο προσωπικό, δασοπυροσβέστες, πυροσβέστες πενταετούς υποχρέωσης και εποχικούς πυροσβέστες, χωρίς να υπολογίζουμε και τους εθελοντές. Ωστόσο, σημαντική κρίνεται και η περαιτέρω στελέχωση του Υπουργείου Πολιτικής Προστασίας και Κλιματικής Κρίσης, το οποίο συνεστήθη επί Νέας Δημοκρατίας, με στελέχη υψηλής εξειδίκευσης, αλλά και η εκπαίδευση όλου το προσωπικού σε νέες τεχνολογίες και ψηφιακά εργαλεία.

Το τελευταίο σημείο στο οποίο θα ήθελα να κάνω αναφορά, είναι η συνεργασία τόσο με τις λοιπές ευρωπαϊκές χώρες όσο και με την Τοπική Αυτοδιοίκηση, εδώ στο εσωτερικό και τελικά με τους πολίτες τους ίδιους. Σε ό,τι έχει να κάνει με τη διευρωπαϊκή συνεργασία υπάρχει σαφής και προκαθορισμένος προγραμματισμός σε υλοποίηση κοινά εκπονημένων σχεδίων. Πρόκειται για το πρόγραμμα Prepositioning για το οποίο έχουν γίνει αναφορές από τον Υπουργό κ. Ιωάννη Κεφαλογιάννη στις εργασίες της Επιτροπής. Προβλέπει την προληπτική μεταφορά και εγκατάσταση μονάδων από άλλες χώρες στην Ελλάδα στη βάση του υπολογισμού επικινδυνότητας σε κάθε χώρα ανά εποχή.

Η τελευταία μου αναφορά θα είναι οι πολίτες και η Τοπική Αυτοδιοίκηση η οποία πλέον, σε αυτή τη νέα εποχή επαυξημένων κινδύνων έχει έναν εντελώς νέο ρόλο να παίξει για την προστασία των πολιτών. Μέσα από τα Τοπικά Σχέδια Αντιμετώπισης Κινδύνων, οι τοπικοί φορείς αναλαμβάνουν και οργανώνουν ένα μεγάλο μέρος της προστασίας ζώων, περιουσιών και φύσης στις περιοχές αρμοδιότητάς τους. Εδώ απαιτούνται περισσότεροι πόροι προς τους ΟΤΑ ώστε να μπορούν να εκπληρώσουν τον νέο τους ρόλο και αυτό γίνεται σταδιακά. Είμαι σίγουρος ότι ο ρυθμός αυτών των ενισχύσεων σε πόρους θα ενταθεί, όσο βελτιώνονται και οι οικονομικοί δείκτες, αυτή είναι η κυβερνητική επιλογή. Οι πολίτες πλέον εμπλέκονται και οι ίδιοι στη λήψη των προληπτικών μέτρων με χαρακτηριστικότερο όλων το μέτρο τον καθαρισμό οικοπέδων, ώστε να μην γίνονται εστίες ανάφλεξης ή μεταφοράς πυρκαγιών ειδικά κοντά και μέσα σε κατοικημένες περιοχές. Η ανταπόκριση των συμπολιτών μας είναι ικανοποιητική, μπορούμε όμως όλοι μας να κάνουμε ακόμα περισσότερα.

Από όλα όσα ανωτέρω εκτέθηκαν, προκύπτει ότι η Πολιτική Προστασία έχει πλέον καταστεί μια από τις σημαντικότερες αποστολές του σύγχρονου κράτους, απέναντι στο φαινόμενο της κλιματικής κρίσης. Μπορεί σήμερα να μιλήσαμε για το 2025, αλλά επί της ουσίας όλοι εδώ σε αυτή την επιτροπή έχουμε αντιληφθεί ότι μιλάμε όχι μόνο για το σήμερα, αλλά μιλάμε για μια νέα πραγματικότητα απειλών και προκλήσεων η οποία θα μας συνοδεύει για το προβλεπτό μέλλον. Όποια και να είναι η κυβέρνηση σε πέντε ή δέκα χρόνια από τώρα, η επιτυχία της εξαρτάται από τη δουλειά που κάνουμε εμείς ήδη τώρα. Γι' αυτό και δεν έχει κανένα νόημα η ψευδαίσθηση ότι εδώ, στο ζήτημα της Πολιτικής Προστασίας χωράει κομματικός ή άλλου είδους ανταγωνισμός. Όλοι θα τα βρούμε όλα, ίδια και απαράλλακτα μπροστά μας. Η μόνη λύση είναι η παραγωγική συνεργασία, η εγρήγορση και η ανάληψη της ευθύνης, προσωπικής, υπηρεσιακής και θεσμικής που αντιστοιχεί στον κάθε έναν και την κάθε μία.

Εισήγηση κ. Κ. Μπούμπα, Μέλους της Επιτροπής

I. Εισαγωγή

Η κλιματική κρίση έχει καταστεί ένας από τους πλέον καθοριστικούς παράγοντες που επηρεάζουν την ασφάλεια, την κοινωνική συνοχή και την οικονομική ανθεκτικότητα της χώρας μας. Η ολοένα αυξανόμενη ένταση και συχνότητα φυσικών καταστροφών – πυρκαγιών, πλημμυρών και ακραίων καιρικών φαινομένων – επιβάλλουν μια ολιστική προσέγγιση στη διαχείριση κινδύνων, όπου η πρόληψη και η έγκαιρη προετοιμασία αποκτούν στρατηγική σημασία.

Στις 28 Μαΐου 2025, η **Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Περιφερειών και η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής**, συνεδρίασαν από κοινού με αντικείμενο: «Πολιτικές και δράσεις πρόληψης φυσικών καταστροφών, αντιμετώπισης θεομηνιών και αντιπυρική προστασία του έτους 2025». Η συνεδρίαση αποτέλεσε πεδίο ουσιαστικής ενημέρωσης και διαλόγου με την ηγεσία του Υπουργείου Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας, εκπροσώπους της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, του Πυροσβεστικού Σώματος και των Δασικών Υπηρεσιών.

II. Πολιτικές και δράσεις για την πρόληψη και αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών και την αντιπυρική προστασία

Σύμφωνα με την ενημέρωση του Υπουργείου Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας, το 2025 έχει δοθεί έμφαση στην ενίσχυση του Πυροσβεστικού Σώματος τόσο σε ανθρώπινο δυναμικό, όσο και σε τεχνικά μέσα. Σήμερα υπηρετούν 18.000 πυροσβέστες, ενώ 49 νέα ενοικιαζόμενα εναέρια μέσα – αεροσκάφη και ελικόπτερα – έχουν ενταχθεί στον επιχειρησιακό σχεδιασμό, μαζί με drones παρακολούθησης που φέρουν θερμικές κάμερες.

Παράλληλα, εφαρμόζονται δράσεις όπως καθαρισμοί δασών, χαρτογραφήσεις επικινδυνότητας και προληπτικές παρεμβάσεις, που πλέον αντιμετωπίζονται όχι ως συμπληρωματικά μέτρα, αλλά ως βασικοί πυλώνες διαχείρισης κινδύνου. Σημαντικό βήμα συνιστά και η αύξηση της χρηματοδότησης προς τους δήμους, με 40 εκατομμύρια ευρώ αποκλειστικά για δράσεις πολιτικής προστασίας, όπως και η θέση σε λειτουργία του αναβαθμισμένου συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης των πολιτών, το γνωστό 112, μέσω του Προγράμματος ΑΙΓΙΣ.

Ωστόσο, από την συζήτηση, διαπιστώθηκε ότι, παρά τις βελτιώσεις, πρέπει να πάμε σε ένα νέο οργανωτικό, διοικητικό, αλλά και επιχειρησιακό υπόδειγμα Πολιτικής Προστασίας και κυρίως, με αυτό τον τρόπο να υιοθετήσουμε τις πραγματικότητες της κλιματικής κρίσης την οποία βιώνουμε τα τελευταία χρόνια. Σημειώθηκε ότι η κλιματική κρίση έχει δημιουργήσει πλέον μια αντιπυρική περίοδο πιο μεγάλη σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια με μεγαλύτερη ένταση, αλλά και με ταχύτερη μεταβολή των προτύπων εξάπλωσης των δασικών πυρκαγιών. Επιπλέον, παρατηρείται διεύρυνση των γεωγραφικών ζωνών κινδύνων, ακόμα και σε περιοχές, όπου παραδοσιακά θεωρούνταν χαμηλής επικινδυνότητας, όπως κατέδειξε η πυρκαγιά στο όρος Όρβηλος στις Σέρρες. Ένα ακόμη από τα νεότερα χαρακτηριστικά είναι ότι εκδηλώνονται πλέον επαναλαμβανόμενα επεισόδια στα ίδια οικοσυστήματα. Πρόκειται για κρίσιμες παραμέτρους που πρέπει να συνυπολογίζονται στον σχεδιασμό της αντιπυρικής προστασίας.

III. Προτάσεις πολιτικής

Από τη συζήτηση της Επιτροπής προέκυψαν οι ακόλουθες προτάσεις:

- **Ολιστικός σχεδιασμός πρόληψης**

Ενίσχυση της δασικής πολιτικής με μακροπρόθεσμο προγραμματισμό, συνδυάζοντας δασική διαχείριση, προστασία βιοποικιλότητας και πρόληψη πυρκαγιών, δίνοντας έμφαση, μεταξύ άλλων, σε παρατηρητήρια, θερμικές κάμερες, τμήμα ορεινών διαδρομών, τουριστικά μονοπάτια και στον έγκαιρο καθαρισμό δασών και οικοπέδων. Ωστόσο, χαρακτηριστικά αναφέρθηκε ότι, ακόμη και όταν γίνονται βήματα, όπως οι καθαρισμοί οικοπέδων τον φετινό Αύγουστο, το βάρος πέφτει σχεδόν αποκλειστικά στους πολίτες με αυστηρά πρόστιμα και συστάσεις, χωρίς επαρκή υποστήριξη και καθοδήγηση. Κάτι που αποτελεί ένδειξη ενός συστήματος που εξακολουθεί να επενδύει περισσότερο στην καταστολή, παρά στην πρόληψη. Και η πρόληψη είναι πάντα πιο αποτελεσματική και πιο οικονομική. Στο πλαίσιο αυτό, προκρίθηκε και η σημασία αύξησης του ποσοστού χρηματοδότησης στον τομέα της πρόληψης – να μη μείνει μόνο στο 12% των αναγκών, όπως δείχνουν εκθέσεις οργανισμών. Εξίσου σημαντική κρίθηκε και η ανάπτυξη Σχεδίων ειδικά για περιοχές υψηλού κινδύνου, όπου η γεινίαση δάσους και οικισμών καθιστά τις παρεμβάσεις ακόμη πιο κρίσιμες.

- **Αγαστή συνεργασία Πυροσβεστικής με τη Δασική υπηρεσία και καλύτερη αξιοποίηση των Δασοκομάντων.**

Στο πλαίσιο αυτό, σημαντική είναι και η συνεργασία με αγροτικούς συλλόγους και αξιοποίηση τοπικής γνώσης για επικίνδυνες περιοχές.

- **Επένδυση σε υποδομές, τεχνολογία και ανθρώπινο δυναμικό**

Αξιοποίηση καινοτόμων τεχνολογιών (αισθητήρες, τεχνητή νοημοσύνη, drones, δορυφορική επιτήρηση) για έγκαιρη ανίχνευση εστιών και καλύτερη κατανομή μέσων. Εξίσου σημαντική είναι και η διατήρηση και αξιοποίηση των εθελοντών με παροχή κινήτρων, όπως και η απλοποίηση διαδικασιών για την άμεση προμήθεια εξοπλισμού και μέσων.

- **Εκπαίδευση και κινητοποίηση πολιτών**

Θεσμοθέτηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε σχολεία και τοπικές κοινότητες για την πρόληψη και αντιμετώπιση κινδύνων και μέτρα αυτοπροστασίας, καθώς και ενημέρωση για τις ενέργειες που πρέπει να κάνει σε περίπτωση που θα αντιληφθεί μια πυρκαγιά. Σημασία θα είχε και η ανάπτυξη ειδικών σεμιναρίων, για την επικοινωνία σε ότι αφορά τους μελισσοκόμους.

- **Ενίσχυση Τοπικής Αυτοδιοίκησης και τοπικών υποδομών**

Καθορισμός σταθερών χρηματοδοτικών ροών για δήμους και περιφέρειες, με στόχο την άμεση ανταπόκριση και την αποτελεσματική εφαρμογή τοπικών σχεδίων με κρουούς, δεξαμενές, αντιπυρικές ζώνες, αλλά και καλύτερο εξοπλισμό για τις τοπικές εθελοντικές ομάδες.

- **Διαφάνεια και αξιολόγηση πολιτικών**

Καθιέρωση μηχανισμών παρακολούθησης, αξιολόγησης και δημοσιοποίησης των αποτελεσμάτων των δράσεων πρόληψης και αντιμετώπισης. Προτάθηκε κάθε Δήμος να δημοσιοποιεί ηλεκτρονικά τα έργα καθαρισμού και τις παρεμβάσεις που πραγματοποιεί, ώστε να γνωρίζουμε πού έχουν γίνει δράσεις και πού υπάρχουν κενά.

- **Διεθνής συνεργασία**

Ενίσχυση της συνεργασίας με τον Μηχανισμό Πολιτικής Προστασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (E.E.) και με γειτονικές χώρες για την ανταλλαγή μέσων, εμπειρίας και βέλτιστων πρακτικών.

IV. Συμπεράσματα

Η συνεδρίαση της 28^{ης} Μαΐου 2025, κατέδειξε ότι η χώρα μας έχει σημειώσει πρόοδο στην ενίσχυση των μηχανισμών πρόληψης και αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών, αλλά παραμένουν σημαντικές προκλήσεις που απαιτούν συνεχή προσπάθεια και συνεργασία. Η κλιματική κρίση αυξάνει τη συχνότητα και την ένταση των θεομηνιών, επιβάλλοντας την άμεση υλοποίηση ενός συνεκτικού και πολυεπίπεδου σχεδίου.

Το ζήτημα δεν αφορά απλώς την προστασία των δασών μας, αλλά την ίδια την ασφάλεια και την καθημερινότητα των συμπολιτών μας: **την αντιπυρική προστασία**. Η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της ανθρώπινης ζωής δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται αποσπασματικά, απαιτείται συντονισμός όλων των εμπλεκόμενων φορέων, διαρκής εκπαίδευση των πολιτών και επενδύσεις σε τεχνολογίες και υποδομές. Η Ελλάδα οφείλει να αποτελέσει πρότυπο ανθεκτικότητας και βιώσιμης ανάπτυξης στην περιοχή της Μεσογείου, επενδύοντας στην πρόληψη αντί της εκ των υστέρων αντιμετώπισης.

Καταληκτικά, οι πολιτικές και δράσεις για την πρόληψη φυσικών καταστροφών και την αντιπυρική προστασία του 2025, δεν είναι απλώς μια υποχρέωση της Πολιτείας, είναι μια εθνική δέσμευση προς τις επόμενες γενιές, για μια χώρα πιο ασφαλή, ανθεκτική και περιβαλλοντικά υπεύθυνη.

Κλείνω με μια φράση που μου είπε κάτοικος στο Λευκώνα:

«Δεν μας νοιάζει μόνο αν θα έρθουν τα αεροπλάνα όταν καούμε· μας νοιάζει να μη φτάσουμε ποτέ σε εκείνο το σημείο».

Αυτό ακριβώς είναι το καθήκον μας: να σταθούμε δίπλα στους πολίτες πριν ξεσπάσει η φωτιά, όχι μόνο μετά.

12. «Κάπνισμα και Ρύπανση του Περιβάλλοντος»

Εισηγητής: Σπυρίδων Μπιμπίλας, Μέλος της Επιτροπής

I. Εισαγωγή

Το κάπνισμα αποτελεί διαχρονικά μία από τις σημαντικότερες απειλές για τη δημόσια υγεία, επιβαρύνοντας παράλληλα την οικονομία και την κοινωνική συνοχή. Στην Ελλάδα, όπου τα ποσοστά καπνιστών παραμένουν υψηλά σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, η επιβάρυνση από τη χρήση προϊόντων καπνού είναι ιδιαίτερα ορατή. Ταυτόχρονα, όμως, συχνά υποτιμάται μία εξίσου σοβαρή διάσταση: η ρύπανση του περιβάλλοντος από τα προϊόντα καπνού και κυρίως από τα αποστίγματα, που αποτελούν το πολυπληθέστερο απόρριμμα σε παραλίες, αστικά κέντρα και δημόσιους χώρους.

Η κοινή συνεδρίαση της **Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος και της Διαρκούς Επιτροπής Κοινωνικών Υποθέσεων της Βουλής**, στις 19 Ιουνίου 2025, ανέδειξε το ζήτημα αυτό με τρόπο συστηματικό. Μέσα από παρεμβάσεις επιστημόνων, φορέων της Πολιτείας, εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών και μελών της Επιτροπής, διαμορφώθηκε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο προβληματισμού για τη διασύνδεση του καπνίσματος με τη ρύπανση του περιβάλλοντος.

II. Το ζήτημα του καπνίσματος στην Ελλάδα και η περιβαλλοντική του διάσταση

Η Ελλάδα εξακολουθεί να εμφανίζει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά καπνιστών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Παρά τις νομοθετικές πρωτοβουλίες των τελευταίων ετών και την αυστηροποίηση του αντικαπνιστικού νόμου, η μείωση του αριθμού των καπνιστών παραμένει βραδεία. Οι συνέπειες για τη δημόσια υγεία είναι σημαντικές με αυξημένα περιστατικά καρκίνου του πνεύμονα, καρδιαγγειακών παθήσεων και αναπνευστικών νοσημάτων.

Επιπλέον, η κατανάλωση νέων προϊόντων καπνού και ατμίσματος, όπως τα ηλεκτρονικά τσιγάρα και τα θερμαινόμενα προϊόντα καπνού, δημιουργεί νέα δεδομένα και κινδύνους, κυρίως για τους εφήβους.

Στη συνεδρίαση παρουσιάστηκαν στοιχεία που καταδεικνύουν ότι η χρήση αυτών των προϊόντων, αυξάνεται ανησυχητικά στους νέους, γεγονός που εγείρει την ανάγκη για αυστηρότερη εποπτεία και ρυθμίσεις.

Πέραν των επιπτώσεων του καπνίσματος στην υγεία που είναι γνωστές, αυτό που συχνά παραβλέπεται είναι το **οικολογικό αποτύπωμα** που αφήνει. Η παραγωγή καπνού απαιτεί τεράστιες ποσότητες γης, νερού και ενέργειας, ενώ συνδέεται με αποψίλωση δασών και απώλεια βιοποικιλότητας.

Πέρα από την καλλιέργεια και την παραγωγή, το μεγαλύτερο περιβαλλοντικό πρόβλημα προέρχεται από τα **αποτσιγάρα**. Κάθε χρόνο απορρίπτονται στο περιβάλλον δισεκατομμύρια φίλτρα τσιγάρων, τα οποία περιέχουν πλαστικά μικροΐνες, βαρέα μέταλλα και τοξικά χημικά, όπως είναι η νικοτίνη, μόλυβδος και αρσενικό και κυρίως περιέχουν και πλαστικό την οξική κυτταρίνη, η οποία ρυπαίνει εδάφη, θάλασσες και ποτάμια και συνολικά όλο το οικοσύστημα. Χρειάζονται δε έως και δέκα χρόνια για να διασπαστούν, απελευθερώνοντας στο μεταξύ βλαβερά χημικά στο έδαφος και στις θάλασσες. Δεν είναι τυχαίο ότι τα αποτσιγάρα αποτελούν τον πιο συχνό τύπο απορρίμματος που εντοπίζεται στις παραλίες παγκοσμίως.

Επιπλέον, η διαδικασία παραγωγής τσιγάρων, από την επεξεργασία του καπνού μέχρι τη συσκευασία, συμβάλλει σημαντικά στις **εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου**. Σύμφωνα με μελέτες του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, η βιομηχανία καπνού ευθύνεται για εκατομμύρια τόνους διοξειδίου του άνθρακα κάθε χρόνο, επιβαρύνοντας περαιτέρω την κλιματική κρίση. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΕΟΔΥ, κάθε Έλληνας καπνιστής πετά κατά μέσο όρο επτά αποτσιγάρα την ημέρα. Αυτό μεταφράζεται σε πάνω από 6 δισεκατομμύρια αποτσιγάρα ετησίως, ενώ σε παγκόσμιο επίπεδο υπολογίζεται ότι απορρίπτονται στο περιβάλλον περί τα 4,5 τρισεκατομμύρια αποτσιγάρα.

Στην συνεδρίαση έγινε, τέλος, αναφορά και στο θεσμικό πλαίσιο, όπου παρουσιάστηκαν η Οδηγία για τα Προϊόντα Καπνού (TPD), που επιβάλλει αυστηρά μέτρα για την προστασία των καταναλωτών και του περιβάλλοντος, καθώς και οι επικαιροποιημένοι στόχοι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την καταπολέμηση του καρκίνου, όπου τέθηκε ως στόχος η δημιουργία έως το 2040, μιας γενιάς χωρίς καπνό.

III. Προτάσεις

Κατά τη συνεδρίαση, τα Μέλη των Επιτροπών, αναγνώρισαν τον άρρηκτο δεσμό μεταξύ της προστασίας της δημόσιας υγείας και της περιβαλλοντικής προστασίας, καθώς κάθε βήμα περιορισμού του καπνίσματος έχει **διπλό όφελος**: προστατεύει τη δημόσια υγεία και μειώνει ταυτόχρονα το οικολογικό αποτύπωμα. Επιπροσθέτως, η μείωση του καπνίσματος δεν είναι μόνο περιβαλλοντικό ζήτημα, αλλά και στρατηγική επιλογή για την ενίσχυση της **βιωσιμότητας και αποδοτικότητας του συστήματος υγείας**. Από την πλευρά της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής, επιβεβαιώθηκε ότι η αυξημένη δράση κατά του καπνίσματος αποτελεί προτεραιότητα, καθώς οι επιπτώσεις του στο οικοσύστημα, είναι ιδιαίτερα επιβαρυντικές και πρέπει να αντιμετωπιστούν.

Από τη συνεδρίαση προέκυψε ένα σύνολο προτάσεων που συνθέτουν έναν οδικό χάρτη για την επόμενη μέρα, οι οποίες δύνανται να συνοψιστούν στις ακόλουθες:

- Ενίσχυση της **νομοθεσίας για τη διαχείριση αποτσιγάρων**, με υποχρεωτική ευθύνη των καπνοβιομηχανιών για τη συλλογή και ανακύκλωσή τους, στο πλαίσιο της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει».
- Παροχή κινήτρων στους **δήμους** για την τοποθέτηση ειδικών κάδων συλλογής και την οργάνωση εκστρατειών καθαρισμού.
- Ενδυνάμωση της **ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών**: το τσιγάρο που πετιέται στο δρόμο ή στη θάλασσα δεν είναι μικρό ζήτημα, αλλά μια πράξη που επιβαρύνει το περιβάλλον για δεκαετίες.
- Εμβάθυνση της **έρευνας για τις επιπτώσεις του καπνίσματος και του ατμίσματος στην υγεία και το φυσικό περιβάλλον** και κατάρτιση μιας συνεκτικής και λεπτομερούς **μελέτης γύρω από το φαινόμενο της «διπλής επιβάρυνσης»** — όπου ο οργανισμός που εκτίθεται στον καπνό, τα μη καπνικά προϊόντα και στην ατμοσφαιρική ρύπανση δέχεται πολλαπλασιαστικά τοξικά φορτία. Η συνεργική αυτή επίπτωση αφορά τόσο ενεργούς, όσο και παθητικούς καπνιστές, καθώς ο παθητικός καπνιστής επιβαρύνεται άδικα με δύο πηγές τοξικότητας, χωρίς να το επιλέγει.
- Ανάπτυξη **εκτεταμένων και στοχευμένων καμπανιών ενημέρωσης**. Αυτές οι καμπάνιες πρέπει να απευθύνονται σε όλες τις ηλικίες, με ιδιαίτερη έμφαση στους νέους, και να συνδυάζουν επιστημονική πληροφόρηση για τους κινδύνους του καπνίσματος, με πρακτικά παραδείγματα για τις

περιβαλλοντικές και οικονομικές συνέπειες. Η χρήση σύγχρονων μέσων επικοινωνίας - τηλεόραση, ραδιόφωνο, ψηφιακές πλατφόρμες και κοινωνικά δίκτυα - σε συνδυασμό με **εκπαιδευτικά προγράμματα σε σχολεία και πανεπιστήμια**, μπορεί να καλλιεργήσει υγιείς συνήθειες και να προωθήσει τη συνείδηση της κοινωνικής ευθύνης. Ενεργό ρόλο προτάθηκε να διαδραματίσει και το Κανάλι της Βουλής. Παράλληλα, η προβολή ιστοριών επιτυχίας, όπου άτομα ή κοινότητες μείωσαν ή σταμάτησαν το κάπνισμα, ενισχύει την αίσθηση ότι η αλλαγή είναι εφικτή και αποδοτική για όλους. Στο πλαίσιο αυτό επισημάνθηκε, τέλος, ότι το **Σωματείο Ελλήνων Ηθοποιών**, έχει δηλώσει ότι τα μέλη του **διατίθενται εθελοντικά να συμμετάσχουν σε διαφημιστικές καμπάνιες ενημέρωσης και πρόληψης**, χωρίς οικονομική αμοιβή. Οι ηθοποιοί προσφέρουν έτσι την αναγνωρισιμότητα και τη δημόσια εικόνα τους για να υποστηρίξουν κοινωνικά σημαντικά μηνύματα, όπως η προστασία του περιβάλλοντος, η προαγωγή της δημόσιας υγείας και η ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με το κάπνισμα. Με αυτόν τον τρόπο, η τέχνη και η κοινωνική ευθύνη ενώνονται για ένα κοινό όφελος, ενισχύοντας την επίδραση των εκστρατειών στο ευρύτερο κοινό.

IV. Επίλογος

Η συζήτηση για το κάπνισμα και τη ρύπανση του περιβάλλοντος, ανέδειξε την αναγκαιότητα μιας ολιστικής προσέγγισης. Το ζήτημα δεν αφορά μόνο την υγεία των καπνιστών, αλλά αγγίζει την κοινωνία στο σύνολό της, το περιβάλλον και τις μελλοντικές γενιές, καθώς το κάπνισμα και το άτμισμα δεν είναι απλώς βλαβερές συνήθειες, αλλά «σιωπηλοί εχθροί» με ορατές και αόρατες συνέπειες.

Η Ελλάδα καλείται να κινηθεί με αποφασιστικότητα, εφαρμόζοντας τις ευρωπαϊκές δεσμεύσεις, ενισχύοντας το θεσμικό πλαίσιο και προάγοντας την κοινωνική συμμετοχή. Το κάπνισμα δεν είναι απλώς ατομική συνήθεια, είναι κοινωνικό, περιβαλλοντικό και αναπτυξιακό ζήτημα.

Η μετάβαση σε μια «Ελλάδα χωρίς καπνό», έως το 2040 και η διαμόρφωση της πρώτης γενιάς «άκαπνων» Ελλήνων, μπορεί να αποτελέσει εθνικό στόχο, συνδέοντας την προστασία της δημόσιας υγείας με την περιβαλλοντική βιωσιμότητα και την κοινωνική πρόοδο.

13. «Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και αποθήκευση»

Εισηγήτρια: Καλλιόπη Βέττα, Β΄ Αντιπρόεδρος της Επιτροπής

Εισαγωγή

Η ενεργειακή μετάβαση στην Ελλάδα: στρατηγική ευκαιρία λόγω του πλούσιου ηλιακού και αιολικού δυναμικού.

Σήμερα, η χώρα διαθέτει 16 GW ΑΠΕ (10 GW φωτοβολταϊκά, 6 GW αιολικά), που καλύπτουν περίπου το 56-57% της ηλεκτροπαραγωγής. Ωστόσο, το ζήτημα είναι η διαχείριση της στοχαστικότητας (διακυμάνσεις παραγωγής) μέσω ευελιξίας, αποθήκευσης, διασυνδέσεων και εφεδρικών πηγών (φυσικό αέριο, υδροηλεκτρικά). Η κυβέρνηση επενδύει σε μπαταρίες (διαγωνισμοί για ~1 GW και ενδιαφέρον για 4,7 GW) και αντλησιοταμίευση (στόχος >5 GW το 2050), αλλά τονίζει την ανάγκη ισορροπίας κόστους - επιδότησης.

A. Φορείς

Ο κλάδος της αιολικής ενέργειας – Ελληνική Επιστημονική Ένωση Αιολικής Ενέργειας (ΕΛΕΤΑΕΝ) επισημαίνει την ανάγκη ύπαρξης ισορροπίας μεταξύ των διαθέσιμων τεχνολογιών, καθώς η υπερανάπτυξη των φωτοβολταϊκών οδηγεί σε υπερπαραγωγή. Καταδεικνύει τις δυσκολίες αδειοδότησης για την παραγωγή αιολικής ενέργειας και την ανάγκη ύπαρξης ταχύτερων διαδικασιών, και τονίζει τη σημασία κοινωνικής αποδοχής και ανταποδοτικών έργων σε τοπικές κοινωνίες. Παράλληλα, ο κλάδος της αιολικής ενέργειας παρέχει ευκαιρίες για βιομηχανική ανάπτυξη, όπως ανακύκλωση ανεμογεννητριών και εξηλεκτρισμός βιομηχανίας.

Ο Πρόεδρος του Συνδέσμου Διαχειριστών Συστημάτων Αποθήκευσης Ενέργειας (ΣΔΣΑΕ) κ. Λουκάς Λαλιώτης, και ο Πρόεδρος του Ελληνικού Συνδέσμου Συστημάτων Αποθήκευσης Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΣΣΑΗΕ), κ. Μανώλης Καραπιδάκης, τόνισαν ότι χωρίς αποθήκευση δεν μπορεί να προχωρήσει η μετάβαση, και προτείνουν φιλικότερο πλαίσιο, έξυπνους μετρητές και αξιοποίηση της αυτοπαραγωγής με αποθήκευση. Οι περικοπές των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) και οι υψηλές τιμές ρεύματος δείχνουν την ανάγκη για μπαταρίες, αντλησιοταμίευση και υδρογόνο.

Το Green Tank αναφέρει ότι υπάρχουν σημαντικές απορρίψεις ΑΠΕ (αναμένεται 1,8 - 2 TWh το 2025), που καταδεικνύουν την ανάγκη αποθήκευσης και ισορροπημένης ανάπτυξης, και τονίζει ότι από τα 45 εκατομμύρια τόνους το 2013 μειώσαμε στους 15 εκατομμύρια τόνους τις εκπομπές CO₂, κυρίως λόγω μείωσης του λιγνίτη, αλλά και την στασιμότητα που υπάρχει έκτοτε λόγω αύξησης χρήσης του φυσικού αερίου.

Ο Σύνδεσμος Εταιρειών Φωτοβολταϊκών (ΣΕΦ) παρουσιάζει μια ραγδαία ανάπτυξη (πρωταγωνιστής της μετάβασης, 6η θέση παγκοσμίως), αλλά υπάρχουν προβλήματα με το νέο πλαίσιο net-billing, περικοπές και καθυστερήσεις σε έργα μπαταριών, και τονίζει την ανάγκη επενδύσεων σε δίκτυα και διασυνδέσεις.

B. Παρουσίαση των θέσεων των κομμάτων

- **Το ΚΚΕ** (Διαμάντω Μανωλάκου), άσκησε κριτική, θεωρώντας ότι η πράσινη μετάβαση εξυπηρετεί τα μονοπώλια και δεν μειώνει το κόστος για τους πολίτες, ενώ θέτει ζητήματα ασφάλειας, αποθήκευσης και πυρηνικής ενέργειας.
- **Το ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝΗΜΑ ΑΛΛΑΓΗΣ** (Φραγκίσκος Παρασύρης), αναγνώρισε την πρόοδο αλλά επεσήμανε αδυναμία συντονισμένης πολιτικής, αυξημένες τιμές (+18% το 2024-25), καθυστερήσεις αδειοδοτήσεων, προβλήματα κοινωνικής αποδοχής και έλλειψη δίκαιης κατανομής ωφελειών. Στάθηκε στο θέμα της αγοραστικής δύναμης, τονίζοντας ότι παρότι οι τιμές φαίνονται χαμηλές, είναι ακριβές για τους Έλληνες (287 PPS/MWh) και ζήτησε μετάβαση σε σταθερά τιμολόγια με πιθανή επιδότηση, αποδέσμευση λιανικής-χονδρικής και πολιτικές που θα μειώσουν το κόστος για νοικοκυριά και επιχειρήσεις.
- **Το ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ** (Μιλτιάδης Ζαμπάρας) κατήγγειλε την άναρχη ανάπτυξη των ΑΠΕ χωρίς χωροταξικό σχεδιασμό, με συγκέντρωση οφελών σε λίγους μεγάλους ομίλους, περιβαλλοντικές επιπτώσεις (σε Natura, δάση, αγροτική γη) και παραγκωνισμό των τοπικών κοινωνιών, και ζήτησε αποκεντρωμένη, δημοκρατική και βιώσιμη μετάβαση.
- **Η Νίκη** (Κομνηνός Δελβερούδης) δέχθηκε την ανάγκη των ΑΠΕ, αλλά προειδοποίησε για απώλεια αγροτικής γης και σπατάλη ενέργειας λόγω υπερπαραγωγής. Επέμεινε σε αυστηρό χωροταξικό σχεδιασμό, προστασία παραγωγικών εκτάσεων και κρατική στήριξη για αποθήκευση.

- **Η Ελληνική Λύση (Κωνσταντίνος Μπούμπας)** μετέφερε τις ανησυχίες των πολιτών (π.χ. Σέρρες, Εύβοια) και τόνισε τις επιπτώσεις σε μικροκλίμα, βιοποικιλότητα και τοπίο, αλλά και προβλήματα με παλιές ανεμογεννήτριες και ανακύκλωση. Ζήτησε ισορροπημένη ανάπτυξη, προστασία καλλιεργήσιμης γης και αξιοποίηση γεωθερμίας.
- **Νικόλαος Τσάφος (Υφυπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας):** υπερασπίστηκε την κυβερνητική πολιτική, σημειώνοντας ότι η Ελλάδα έχει χαμηλότερες λιανικές τιμές από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.), έχει μετατραπεί σε εξαγωγέα ενέργειας και επενδύει σε δίκτυα (1,5 δισεκατομμύριο ευρώ). Επεσήμανε ότι η αποθήκευση (μπαταρίες) είναι κλειδί για να αποφευχθούν μηδενικές/αρνητικές τιμές και ότι το πρόβλημα δεν είναι ο κορεσμός του δικτύου, αλλά η ανισορροπία μεταξύ ζήτησης και παραγωγής.

Γ. Συμπεράσματα

Συμπερασματικά, η Ελλάδα βρίσκεται σε κρίσιμο σημείο. Αφενός, έχει πετύχει εντυπωσιακή διείσδυση των ΑΠΕ και διεθνή πρωτοπορία, αφετέρου αντιμετωπίζει **τρεις βασικές προκλήσεις. Την αποθήκευση ενέργειας**, που είναι απαραίτητη για να αποφευχθούν περικοπές και να σταθεροποιηθεί το σύστημα, την επάρκεια σε **δίκτυα και διασυνδέσεις** για την απορρόφηση της παραγόμενης ενέργειας, και την **κοινωνική και οικονομική διάσταση**, που είναι η ανάγκη για δίκαιη μετάβαση με χαμηλότερες τιμές ρεύματος, ενίσχυση αυτοπαραγωγής και ουσιαστικά οφέλη στις τοπικές κοινωνίες. Η επιτυχία μέχρι το 2030 και το 2050 θα εξαρτηθεί από το εάν η χώρα θα καταφέρει να συνδυάσει την ανάπτυξη των ΑΠΕ με αποθήκευση, ενεργειακή ασφάλεια και κοινωνική αποδοχή.

Η συζήτηση για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) ανέδειξε κοινό τόπο, ότι **η πράσινη μετάβαση είναι αναγκαία**, αλλά πρέπει να γίνει με όρους **δικαιοσύνης και κοινωνικής αποδοχής**. Η δίκαιη πράσινη μετάβαση απαιτεί **συνολικό σχεδιασμό, αποθήκευση, δίκτυα, προστασία περιβάλλοντος και ουσιαστική συμμετοχή των πολιτών**, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι του 2050 με κοινωνική συνοχή.

Δ. Ζητήματα που σχετίζονται με το κόστος, την κοινωνική αποδοχή, την αποθήκευση και τον έλεγχο της αγοράς.

Η Ελλάδα έχει σημαντική πρόοδο στις ΑΠΕ, αλλά η μετάβαση χαρακτηρίζεται από «**ασυμμετρίες**»:

- Υπερπαραγωγή χωρίς επαρκή αποθήκευση → απώλειες και σπατάλη.
- Έλλειψη χωροταξικού σχεδιασμού → περιβαλλοντικές και κοινωνικές αντιδράσεις.
- Συγκέντρωση αγοράς σε λίγους → αδυναμία μικρών παραγωγών.
- Τιμές ρεύματος που, αν και χαμηλότερες σε απόλυτους αριθμούς, παραμένουν σε κόστος υψηλές για τα νοικοκυριά.

Ειδικότερα: Τα αιολικά πάρκα αποτελούν τη φθηνότερη πηγή ηλεκτρικής ενέργειας, όμως το όφελος δεν φτάνει άμεσα και με διαφάνεια στον καταναλωτή, καθώς παρεμβάλλεται το χρηματιστήριο ενέργειας και το υψηλό κόστος του φυσικού αερίου. Η πρόταση είναι να βελτιωθεί ο μηχανισμός ώστε το φθινό ηλεκτρόνιο να περνά κατευθείαν στον καταναλωτή, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής νομοθεσίας. Ταυτόχρονα, τα blackout που συχνά αποδίδονται στις ΑΠΕ, δεν σχετίζονται με αυτές, αλλά με αποσυνδέσεις συμβατικών μονάδων ή κακή διαχείριση του δικτύου. Το συμπέρασμα είναι ότι απαιτείται τεχνική ενίσχυση εφεδρειών, περισσότερες διασυνδέσεις και καλύτερη αποθήκευση ενέργειας, και όχι περιορισμός των ΑΠΕ.

Η κοινωνική αποδοχή αποτελεί επίσης κρίσιμο ζήτημα. Από τη μία πλευρά υπάρχουν πραγματικές ανησυχίες που αφορούν το χωροταξικό, τις καθυστερήσεις στην αδειοδότηση και την εκκρεμότητα αιτήσεων, ενώ από την άλλη κυκλοφορούν «fake news» για υποτιθέμενες επιπτώσεις στις βροχοπτώσεις ή στο μικροκλίμα. Προτείνεται επικαιροποίηση του χωροταξικού σχεδίου, απλοποίηση των διαδικασιών και επιστημονική ενημέρωση των πολιτών. Σε σχέση με τη συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών, αντί για υποχρεωτικές ενεργειακές κοινότητες που δημιούργησαν στρεβλώσεις, προτείνεται να συμμετέχουν θεσμικοί φορείς όπως δήμοι ή αναπτυξιακές εταιρείες, με κίνητρα και αναγνώριση του επιχειρηματικού ρίσκου.

Σημαντικό κομμάτι της συζήτησης αφορά το περιβαλλοντικό αποτύπωμα. Τα αιολικά πάρκα καταλαμβάνουν ελάχιστο χώρο (0,03% της επικράτειας έως το 2050, σε σύγκριση με 0,13% που καταλαμβάνουν σήμερα τα λιγνιτορυχεία), ενώ το ζήτημα της ανακύκλωσης των ανεμογεννητριών αντιμετωπίζεται ήδη: το 90% των υλικών ανακυκλώνονται, ενώ για τα πτερύγια εφαρμόζονται λύσεις επαναχρησιμοποίησης ή επεξεργασίας, με στόχο την πλήρη απαγόρευση ταφής από το 2026.

Η αποθήκευση ενέργειας αναδεικνύεται σε κεντρικό άξονα για την επιτυχία της ενεργειακής μετάβασης. Ωστόσο, σήμερα υπάρχουν σοβαρές καθυστερήσεις και απώλειες, καθώς οι μπαταρίες παραδίδονται πριν ολοκληρωθούν οι υποσταθμοί, με αποτέλεσμα να φθείρονται και να χάνονται χρηματοδοτήσεις. Οι τράπεζες διστάζουν να χρηματοδοτήσουν λόγω αβεβαιότητας για τις υποδομές σύνδεσης. Η λύση είναι ο καλύτερος συντονισμός μεταξύ Υπουργείου, διαχειριστών (ΑΔΜΗΕ, ΔΕΔΔΗΕ), επενδυτών και κατασκευαστών, με τεχνολογική ουδετερότητα (μπαταρίες, άντληση εκταμίευσης, υδρογόνο).

Σχετικά με τις behind the meter μπαταρίες, η πλατφόρμα του ΔΕΔΔΗΕ άνοιξε μόνο για λίγες μέρες, με αποτέλεσμα να προλάβουν ελάχιστοι επενδυτές να καταθέσουν αιτήσεις. Προτείνεται η μόνιμη λειτουργία της πλατφόρμας, ώστε να δοθεί η δυνατότητα στους παραγωγούς να αξιοποιούν την αποθήκευση και να πωλούν ενέργεια σε ώρες αιχμής. Στο ίδιο πνεύμα, το net billing σήμερα περιορίζει τον παραγωγό σε σύμβαση με έναν μόνο καταναλωτή, γεγονός που μειώνει την αποδοτικότητα. Χρειάζεται επέκταση, ώστε ένας παραγωγός, να μπορεί να συνδέεται με πολλούς καταναλωτές, καθώς και ενσωμάτωση της ευρωπαϊκής οδηγίας για το energy sharing.

Ως προς τον έλεγχο της αγοράς και τη λειτουργία του χρηματιστηρίου ενέργειας, οι χονδρεμπορικές τιμές δεν αποτυπώνονται πάντα στα πράσινα τιμολόγια, εξαιτίας εμπορικών στρατηγικών των προμηθευτών, ενώ το Target Model δεν καλύπτει ακραίες συνθήκες και έντονες διακυμάνσεις. Χρειάζονται λοιπόν αυστηρότεροι έλεγχοι, μηχανισμοί διορθωτικών κινήσεων και συμπληρωματικές ρυθμίσεις. Παράλληλα, υπάρχει η ανάγκη θεσμικής ρύθμισης για μικρές εφαρμογές, όπως τα φωτοβολταϊκά σε μπαλκόνια, τα οποία στην Ελλάδα σήμερα δεν επιτρέπονται χωρίς άδεια, σε αντίθεση με άλλες χώρες όπως η Γερμανία.

Εν κατακλείδι, η Ελλάδα χρειάζεται ένα σταθερό κανονιστικό πλαίσιο, καλύτερο συντονισμό υποδομών, διαφάνεια στην αγορά, ουσιαστική συμμετοχή πολιτών και τοπικών κοινωνιών, καθώς και ενίσχυση της αποθήκευσης και των διασυνδέσεων. Μόνο έτσι η ενεργειακή μετάβαση θα οδηγήσει σε πραγματική μείωση του κόστους και οφέλη για τον καταναλωτή.

14. «Το υδρογόνο ως καύσιμο»

**Εισηγητές: Θωμαΐς (Τζίνα) Οικονόμου και Κομνηνός Δελβερούδης,
Μέλη της Επιτροπής**

Εισήγηση κυρίας Θ. Οικονόμου, Μέλους της Επιτροπής

I. Εισαγωγή

Στην κοινή συνεδρίαση της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Έρευνας και Τεχνολογίας και της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος, που πραγματοποιήθηκε στις 1/7/2025, με κεντρικό θέμα: «Το υδρογόνο ως καύσιμο», διατυπώθηκαν οι επιστημονικές απόψεις για τον ρόλο του υδρογόνου στην κάλυψη των ενεργειακών αναγκών της χώρας μας. Ειδικότερα, το υδρογόνο μειώνει την ενεργειακή ένδεια, την εξάρτηση από εισαγόμενες πηγές ενέργειας και καταπολεμά την ρύπανση του περιβάλλοντος. Επισημάνθηκαν κυρίως οι τεχνολογικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει το υδρογόνο και άπτονται σε ζητήματα καινοτομίας.

Το υδρογόνο δεν παρέχεται από τη γη, δεν είναι εξορύξιμο, ούτε οικονομικά εκμεταλλεύσιμο, κατά συνέπεια πρέπει να παραχθεί μέσω της χρήσης καθαρής ενέργειας, τη χρήση φωτοβολταϊκών και ανεμογεννητριών. Στη συνέχεια, χρησιμοποιείται η διαδικασία της ηλεκτρόλυσης, κατόπιν πρέπει αποθηκεύεται σε υγρή μορφή και τέλος διανέμεται στον τελικό καταναλωτή που το χρησιμοποιεί. Επίσης, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή νέων καυσίμων όπως, μεθανόλιο και αμμωνία, τα οποία χρησιμοποιούνται στις μεταφορές. Απαιτούνται καινοτόμες λύσεις, σε όλα τα στάδια της αλυσίδας αξίας για τη μείωση του κόστους, την επαύξηση της τεχνικής αξιοπιστίας και τη μείωση της κατανάλωσης γλυκού νερού.

A. Χρήσεις του υδρογόνου και προκλήσεις

Η χρήση του υδρογόνου, θεωρείται ευρεία και συγκεκριμένα μετέχει στην παραγωγή τροφίμων, την αγροτική παραγωγή ως λίπασμα και φυτοφάρμακο, στα αεροπλάνα και τα οχήματα μέσω των συνθετικών καυσίμων, καθώς και στην αποθήκευση ενέργειας των ανανεώσιμων πηγών.

i) Προκλήσεις και μειονεκτήματα

Το βασικό μειονέκτημα του υδρογόνου είναι το αυξημένο κόστος του σε σχέση με τις βασικές πηγές ενέργειας. Συγκριτικά με τις άλλες χώρες, η Ελλάδα είναι σημαντικά φθηνότερη, επειδή διαθέτει σημαντικά αυξημένο δυναμικό ενέργειας. Θετικό επίσης είναι ότι προϊόντος του χρόνου, το κόστος αναμένεται να μειωθεί και συγκεκριμένα, το 2050 θα υπάρξει σημαντική αποκλιμάκωση των τιμών από το 1,5 ευρώ στα 0,50, συνυπολογίζοντας το κόστος ολόκληρης της αλυσίδας αξίας, το κόστος διανομής, το κόστος αποθήκευσης και το κόστος αντικατάστασης των αεροπλάνων με καινούργια μέσα. Η μεγαλύτερη πρόκληση είναι η αύξηση της καινοτομίας.

ii) Ερευνητική δραστηριότητα

Αναφορικά με την ερευνητική δραστηριότητα σε επίπεδο ακαδημαϊκής πρακτικής, η χώρα μας βρίσκεται σε σχετικά ικανοποιητικό επίπεδο, αν και υστερεί σε σύγκριση με τη γείτονα Τουρκία. Το βασικό πρόβλημα με τις έρευνες στην Ελλάδα, είναι ότι βρίσκονται σε χαμηλό επίπεδο τεχνολογικής ωριμότητας.

B. Ιδιωτική πρωτοβουλία

Οι συνέργειες μεταξύ της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και των δημοσίων επενδύσεων είναι απαραίτητες, προκειμένου να φτάσει η χώρα μας στο επίπεδο που μπορεί, να μεταμορφωθεί το ενεργειακό τοπίο της Ελλάδας και να αναπτυχθεί πλήρως η δυναμική του ανανεώσιμου υδρογόνου. Η κατασκευή μονάδων ηλεκτρόλυσης μεγάλης κλίμακας για την παραγωγή υδρογόνου, είναι απαραίτητη για την απανθρακοποίηση της βαριάς βιομηχανίας.

Δυστυχώς, η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στον κλάδο της παραγωγής του υδρογόνου, υστερεί σε σχέση με άλλες χώρες της περιοχής μας.

Οι τρεις βασικοί στρατηγικοί πυλώνες δραστηριοποίησης του ιδιωτικού κλάδου είναι τα συνθετικά καύσιμα, βασικός τομέας κατανάλωσης του πράσινου υδρογόνου, με υψηλή δυσκολία απανθρακοποίησης, οι εξαγωγές και οι αυτόνομες μονάδες βιομηχανικής κλίμακας.

Γ. Η κατάσταση της αγοράς και τα έργα υδρογόνου στην Ευρώπη

Η ζήτηση της Ευρωπαϊκής αγοράς υδρογόνου ανέρχεται σε περίπου 8 Mt ανά έτος. Τα έργα υδρογόνου είναι περισσότερο ανεπτυγμένα στην Ιβηρική Χερσόνησο, τη Γερμανία, την Αγγλία και τη Σκανδιναβία. Η Γερμανία προσδοκά να γίνει ο μεγαλύτερος καταναλωτής υδρογόνου στην Ευρώπη, η Αγγλία είναι επίσης μεγάλος καταναλωτής. Η Ιβηρική χερσόνησος και η Σκανδιναβία διαθέτουν φτηνή πράσινη ηλεκτρική ενέργεια και γι' αυτό προσδοκούν να αποκτήσουν ρόλο παραγωγού.

Οι στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) για την παραγωγή υδρογόνου, ήταν 10 εκατομμύρια τόνοι έως το 2030. Ωστόσο, σύμφωνα με τον οργανισμό Hydrogen Europe, το βασικό σενάριο προβλέπει μόλις 2.5 εκατομμύρια τόνους. Οι πιο θετικές προβλέψεις κάνουν λόγο για 4 – 4,5 εκατομμύρια τόνους έως το 2030. Οι λόγοι για το φαινόμενο αυτό, είναι οι γραφειοκρατικές διαδικασίες της Ευρώπης, οι καθυστερήσεις στις αδειοδοτήσεις, οι αυστηρές προδιαγραφές για την προέλευση του υδρογόνου και η ρυθμιστική αβεβαιότητα.

Δ. Ερωτήσεις, τοποθετήσεις και επισημάνσεις Βουλευτών

Οι τοποθετήσεις των βουλευτών αφορούσαν πλήθος ζητημάτων και παραμέτρων, που σχετίζονται με την παραγωγή και την χρήση του υδρογόνου. Συγκεκριμένα, εκφράστηκε το ερώτημα αν χρησιμοποιείται ως ενεργειακός μεταφορέας και η προέλευση του υδρογόνου για την κάλυψη των ενεργειακών μας αναγκών, εφόσον αυτό δεν παράγεται στην χώρα μας.

Τέθηκαν ερωτήματα για την απορριπτόμενη θερμική ενέργεια. Ειδικότερα, το σώμα των Βουλευτών, ζήτησε να ενημερωθεί για την διαδικασία ψύξης των μηχανημάτων που παράγουν θερμική ενέργεια στην παραγωγή του υδρογόνου. Οι επιστήμονες ρωτήθηκαν για τον αριθμό των εταιρειών που παράγουν υδρογόνο στην Ελλάδα, καθώς και τις δυνητικές μας δυνατότητες.

Μια επισήμανση που διατυπώθηκε, σχετίζεται με το αν οι υποδομές του φυσικού αερίου, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη μετάβαση στο υδρογόνο.

Τέλος, ρωτήθηκαν για το βαθμό επικινδυνότητας της μεταφοράς, αποθήκευσης και χρήσης υδρογόνου, καθώς και για το αν είναι εφικτή η αξιοποίηση του θαλασσινού νερού στη διαδικασία της υδρόλυσης για την παραγωγή του υδρογόνου.

E. Απαντήσεις – Συμπεράσματα

Το υδρογόνο είναι ένα καύσιμο καθαρό, γεωπολιτικά ουδέτερο, με δυναμικό αποθήκευσης ενέργειας και χρήση σε απαιτητικούς τομείς όπως η βιομηχανία και η ναυτιλία. Η αποθήκευση του υδρογόνου μπορεί να λάβει διάφορες μορφές και αυτό εξαρτάται από την χρήση για την οποία προορίζεται.

Οι ανάγκες του υδρογόνου σε νερό είναι οι εξής: 1 κιλό υδρογόνου χρειάζεται 10 κιλά νερού και το 1 κιλό υδρογόνου ισοδυναμεί με 3 κιλά πετρελαίου. Είναι εφικτό να χρησιμοποιηθεί θαλασσινό νερό για την παραγωγή υδρογόνου, αλλά αυτό το μοντέλο δεν είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστικό και αυξάνεται το κόστος.

Κατά συνέπεια, προτείνεται η χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για την παραγωγή γλυκού νερού, με την διαδικασία της αντίστροφης ώσμωσης και κατόπιν η χρήση του στην παραγωγή του υδρογόνου.

Αναφορικά με την ασφάλεια, η παραγωγή και η χρήση ενέργειας εξ' ορισμού ενέχουν κινδύνους. Μπορεί να υπάρξει μια διαρροή, έκρηξη, περιβαλλοντικές επιπτώσεις κ.λ.π. Τα σημερινά πρότυπα ασφαλείας θεωρούνται επαρκή, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης.

Σημαντική ήταν η παράθεση ενός ιδιαίτερου στοιχείου που οφείλει να ληφθεί υπόψη και συγκεκριμένα το γεγονός ότι το 96% της σημερινής παγκόσμιας παραγωγής του υδρογόνου προέρχεται από ορυκτά καύσιμα, ενώ στην Ελλάδα το ποσοστό αυτό είναι ακόμη μεγαλύτερο.

Το υδρογόνο στην χώρα μας, παράγεται αποκλειστικά στα διυλιστήρια με καύση φυσικού αερίου. Πρόκειται για το γκρι υδρογόνο και προορίζεται στην κάλυψη των αναγκών της βιομηχανίας.

Η κατάταξη των χρωμάτων στο υδρογόνο, είναι ένας παρωχημένος τρόπος κατάταξης, αδιάφορος για το ευρύ κοινό και σχετίζεται αποκλειστικά και μόνο με την διαδικασία παραγωγής.

Τέλος, το 60% του κόστους παραγωγής του υδρογόνου αφορά το κόστος της ενέργειας. Κατά συνέπεια, η μείωση του κόστους ενέργειας, συνιστά απόλυτη προτεραιότητα για την περαιτέρω ανάπτυξη του υδρογόνου.

Εισήγηση κ. Κ. Δελβερούδη, Μέλους της Επιτροπής

I. Εισαγωγή

Κατά τη κοινή συνεδρίαση της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Έρευνας και Τεχνολογίας και της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος, σχετικά με τον θεματικό κύκλο «Το Υδρογόνο ως καύσιμο», συζητήθηκε η πολλά υποσχόμενη χρήση του υδρογόνου ως καυσίμου, που έρχεται να αντικαταστήσει τα συμβατικά καύσιμα, φέρνοντας λύσεις, αλλά και αντιμετωπίζοντας οικονομικές, τεχνολογικές και κοινωνικές προκλήσεις.

II. Τοποθέτηση κ. Λεωνίδα Ντζιαχρήστου, Διευθυντή του Εργαστηρίου Εφαρμοσμένης Θερμοδυναμικής (ΕΕΘ) του Α.Π.Θ.

Ο καθηγητής κ. Ντζιαχρήστος στην ομιλία του επικεντρώνεται στον ρόλο του υδρογόνου ως στρατηγικού εργαλείου στην ενεργειακή μετάβαση της Ελλάδας και στην ανάγκη καινοτομίας για την αξιοποίησή του. Το υδρογόνο παρουσιάζεται ως μέσο για τη μείωση της ρύπανσης, την ενίσχυση της ενεργειακής ασφάλειας και την κάλυψη αναγκών πρόσβασης σε φθηνή και καθαρή ενέργεια, με στόχο τη σταδιακή υποκατάσταση συμβατικών καυσίμων.

Εξηγεί ότι το υδρογόνο δεν είναι διαθέσιμο σε φυσική μορφή, αλλά απαιτείται παραγωγή του μέσω καθαρών πηγών ενέργειας (φωτοβολταϊκά, ανεμογεννήτριες) και τεχνολογιών ηλεκτρόλυσης. Ακολουθούν κρίσιμα στάδια, όπως η αποθήκευση υπό υψηλή πίεση, η διανομή στον τελικό καταναλωτή και η μετατροπή του σε συνθετικά καύσιμα, όπως μεθανόλη και αμμωνία για χρήση στις μεταφορές. Επίσης, επισημαίνει τη δυνατότητα αξιοποίησης του υδρογόνου στην αγροτική παραγωγή, στη δημιουργία λιπασμάτων, καθώς και στην αποθήκευση ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, αντιμετωπίζοντας το πρόβλημα της ασυνεχούς παραγωγής (π.χ. απουσία ηλιακής ενέργειας τη νύχτα).

Ωστόσο, οι τεχνολογικές και οικονομικές προκλήσεις παραμένουν σημαντικές. Το σημερινό κόστος υδρογόνου είναι περίπου τριπλάσιο σε σύγκριση με τα συμβατικά καύσιμα αν και αναμένεται μείωση έως το 2050. Η Ελλάδα διαθέτει πλεονέκτημα λόγω πλούσιου ανανεώσιμου δυναμικού, αλλά η ανάπτυξη απαιτεί επενδύσεις σε όλη την αλυσίδα αξίας: παραγωγή, αποθήκευση, διανομή και αναβάθμιση υποδομών. Επισημαίνεται, επίσης, η ανάγκη για περιορισμό της

κατανάλωσης νερού στην παραγωγική διαδικασία.

Σε ερευνητικό επίπεδο, υπάρχουν αξιόλογες αλλά περιορισμένες δημοσιεύσεις και έργα σε σχέση με άλλες χώρες, όπως η Τουρκία, και κυρίως σε χαμηλά επίπεδα τεχνολογικής ωριμότητας. Γίνονται αναφορές σε παραδείγματα έργων (ΚΑΠΕ, Δημόκριτος, ΕΚΕΤΑ) και πιλοτικών «κοιλιάδων υδρογόνου» από μεγάλες εταιρείες, όπως Motor Oil και EUNICE. Επιπλέον, τρεις νεοφυείς επιχειρήσεις (ADVENT, METACON, CURUS) ασχολούνται αποκλειστικά με τεχνολογίες υδρογόνου αν και επισημαίνεται η ανάγκη για περισσότερες.

Η ομιλία κλείνει με την επισήμανση ότι η μετάβαση στο υδρογόνο απαιτεί δημόσια χρηματοδότηση, στήριξη από τη βιομηχανία και αποτελεσματικά εργαλεία για να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ έρευνας και εμπορικής εφαρμογής. Τονίζεται ότι η έρευνα πρέπει να μετατραπεί σε ανταγωνιστική τεχνολογία, ενώ απαιτούνται γρηγορότερες διαδικασίες αξιολόγησης και μεγαλύτερη πρόσβαση σε χρηματοδοτικά εργαλεία, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

III. Τοποθέτηση κ. Δημήτριου - Απόστολου Τριανταφυλλόπουλου (Διευθύνοντας Συμβούλου της «Hellenic Hydrogen A.E.»)

Ο κ. Τριανταφυλλόπουλος επικεντρώνεται στη συμβολή της ιδιωτικής πρωτοβουλίας στην ανάπτυξη της αγοράς υδρογόνου στην Ελλάδα, με έμφαση στη Hellenic Hydrogen, κοινοπραξία της MotorOil (51%) και της ΔΕΗ (49%), που ιδρύθηκε το 2023. Η εταιρεία στοχεύει στην ανάπτυξη, κατασκευή και λειτουργία μονάδων ηλεκτρόλυσης βιομηχανικής κλίμακας για την παραγωγή πράσινου υδρογόνου, καλύπτοντας την ανάγκη για ενεργειακή μετάβαση και απανθρακοποίηση.

Γίνεται αναφορά στις ιδιότητες του υδρογόνου: αφθονία, μηδενικές εκπομπές άνθρακα κατά τη χρήση, ευελιξία εφαρμογών και υψηλή ενεργειακή πυκνότητα. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί στη βιομηχανία (χαλυβουργία, υαλουργία, λιπάσματα), στις μεταφορές, στην παραγωγή συνθετικών καυσίμων (μεθανόλη, αμμωνία, αεροπορικά καύσιμα) και ως μέσο αποθήκευσης ενέργειας, λειτουργώντας σαν «χημική μπαταρία». Η ηλεκτρόλυση, αν και τεχνολογία 250 ετών, αποκτά σήμερα νέο ρόλο μέσω της αξιοποίησης πράσινης ενέργειας.

Η Hellenic Hydrogen έχει τρεις στρατηγικούς πυλώνες ανάπτυξης:

- Υποστήριξη αγοράς συνθετικών καυσίμων – αναμενόμενη ζήτηση από ναυτιλία και αεροπλοΐα, σύμφωνα με ευρωπαϊκές ποσοστώσεις.
- Εξαγωγές πράσινου υδρογόνου – ανάπτυξη αγωγών σε συνεργασία με τον ΔΕΣΦΑ για τροφοδοσία ευρωπαϊκών αγορών.
- Αυτόνομες μονάδες παραγωγής – ξεκινώντας από έργο στο Αμύνταιο Φλώρινας, ισχύος 200 MW (πρώτη φάση 50 MW), σε παλιά λιγνιτική μονάδα, με υλοποίηση σε δύο χρόνια.

Παρουσιάζεται συγκριτική ανάλυση με την Ευρώπη, όπου χώρες όπως η Γερμανία, η Αγγλία, η Ισπανία, καθώς και οι Σκανδιναβικές, επενδύουν δυναμικά λόγω φθηνής πράσινης ενέργειας. Η Ελλάδα, με παρόμοια χαρακτηριστικά, υστερεί σε επενδύσεις. Τονίζεται ότι οι μπαταρίες καλύπτουν μόνο βραχυπρόθεσμη αποθήκευση, ενώ το υδρογόνο προσφέρει μακροπρόθεσμη λύση και συμβάλλει στη μείωση ενεργειακών απωλειών.

Γίνεται κριτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) για τη γραφειοκρατία και την αργή πρόοδο ως προς την επίτευξη των στόχων για 10 εκατομμύρια τόνους υδρογόνου έως το 2030, προβλέποντας μόλις 4 - 4,4 εκατομμύρια τόνους. Τα αίτια περιλαμβάνουν περίπλοκες χρηματοδοτικές διαδικασίες, καθυστερήσεις στις επιδοτήσεις και ρυθμιστική αβεβαιότητα.

Κεντρικό πρόβλημα θεωρείται το υψηλό κόστος ηλεκτρικής ενέργειας, που αντιπροσωπεύει το 75% του λειτουργικού κόστους. Η εταιρεία προτείνει κίνητρα, όπως απαλλαγή μονάδων ηλεκτρολύσης από χρεώσεις δικτύου, όπως ισχύει στη Γερμανία, για να μειωθεί το κόστος παραγωγής.

Η ομιλία καταλήγει με την ανάγκη περαιτέρω θεσμικών βημάτων, πέραν του πρόσφατου νομοσχεδίου, ώστε η Ελλάδα να αξιοποιήσει πλήρως το δυναμικό του πράσινου υδρογόνου για βιωσιμότητα, ενεργειακή ασφάλεια και μείωση κόστους ηλεκτρικής ενέργειας.

IV. Τοποθέτηση κ. Γεωργίου Στρατήγη (Διευθυντού Γραφείου Διοίκησης Ομίλου «HELLENIQ ENERGY Holdings A.E.»)

Η τοποθέτηση του κ. Στρατήγη αφορά τη συμβολή και τις προοπτικές του Ομίλου HELLENiQ ENERGY στον τομέα του υδρογόνου, με έμφαση στην ενεργειακή μετάβαση και τις προκλήσεις της αγοράς. Ο Όμιλος παράγει και καταναλώνει

σήμερα περίπου το 40–50% του υδρογόνου στην Ελλάδα, κυρίως γκρι υδρογόνο, το οποίο αποτελεί βασικό στοιχείο στις διεργασίες διύλισης. Ωστόσο, στο πλαίσιο της στρατηγικής για μείωση του ανθρακικού αποτυπώματος, αναπτύσσονται έργα που αφορούν την παραγωγή πράσινου και μπλε υδρογόνου, με διάφορα έργα να βρίσκονται σε πιλοτικό, αναπτυξιακό ή ώριμο στάδιο. Παράλληλα, η εταιρεία επενδύει δυναμικά στις ΑΠΕ, με στόχο από 0,5 GW σήμερα να φτάσει τα 2 GW μέχρι το 2030, καθώς οι ΑΠΕ αποτελούν θεμελιώδη παράγοντα για την παραγωγή πράσινου υδρογόνου.

Το υδρογόνο χαρακτηρίζεται ως κρίσιμος ενεργειακός φορέας, λόγω της δυνατότητάς του να παράγεται με τεχνολογίες μηδενικού ανθρακικού αποτυπώματος και να συμβάλλει στην απανθρακοποίηση των λεγόμενων «hard-to-abate sectors», όπως η βαριά βιομηχανία, τα χημικά, η αμμωνία και οι βαριές μεταφορές. Ωστόσο, η μετάβαση από το γκρι στο πράσινο υδρογόνο προσκρούει σε σημαντικά εμπόδια, με κυριότερο το υψηλό κόστος παραγωγής. Σήμερα, το πράσινο υδρογόνο κοστίζει πάνω από 6 €/κilo, δηλαδή τρεις φορές περισσότερο από το γκρι. Η μείωση του κόστους απαιτεί φθηνότερη παραγωγή ΑΠΕ, εξέλιξη τεχνολογίας ηλεκτρολυτών και οικονομίες κλίμακας, αντίστοιχες με εκείνες που πέτυχε η βιομηχανία φωτοβολταϊκών στο παρελθόν.

Επιπλέον, προκλήσεις εντοπίζονται στη μεταφορά και την αποθήκευση του υδρογόνου, λόγω της χαμηλής ενεργειακής πυκνότητας ως προς τον όγκο και της ανάγκης για ειδικούς αγωγούς, υποδομές συμπίεσης ή υγροποίησης, καθώς και δίκτυα ανεφοδιασμού, γεγονός που αυξάνει περαιτέρω το κόστος. Οι τελικές χρήσεις παρουσιάζουν διαφορετικά επίπεδα ωριμότητας ανά κλάδο, με τη βιομηχανία και τις μεταφορές να θεωρούνται οι πιο ελπιδοφόρες αγορές, ενώ η ναυτιλία και η αεροπορία αναμένεται να στραφούν σε συνθετικά καύσιμα (e-fuels), όπου το υδρογόνο αποτελεί βασικό συστατικό.

Συνολικά, η δημιουργία μιας ολοκληρωμένης αλυσίδας αξίας για το πράσινο υδρογόνο απαιτεί παράλληλη ανάπτυξη παραγωγής, υποδομών και τελικής ζήτησης, με στοχευμένη αξιοποίηση πόρων στους κλάδους όπου η τεχνολογία μπορεί να προσφέρει τη μεγαλύτερη συμβολή στην απανθρακοποίηση. Ο Όμιλος Helleniq Energy αναγνωρίζει ότι η επιτυχής μετάβαση θα εξαρτηθεί από επενδύσεις μεγάλης κλίμακας, τεχνολογική καινοτομία και εστίαση στις πλέον αποδοτικές εφαρμογές.

V. Τοποθέτηση κ. Μιχαήλ Θωμαδάκη, Ανωτάτου Διευθυντή Στρατηγικής και Ανάπτυξης του Διαχειριστή του Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου (ΔΕΣΦΑ)

Ο κ. Θωμαδάκης εξηγεί πως ο ΔΕΣΦΑ (Διαχειριστής Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου) είναι υπεύθυνος για τη λειτουργία, ανάπτυξη και επέκταση του εθνικού συστήματος φυσικού αερίου στην Ελλάδα. Η εταιρεία ανήκει κατά 66% σε κοινοπραξία ευρωπαϊκών διαχειριστών (Ιταλίας, Ισπανίας, Βελγίου) και κατά 34% στο Ελληνικό Δημόσιο, λειτουργώντας ως ιδιωτική επιχείρηση δημοσίου συμφέροντος.

Η ενασχόληση του ΔΕΣΦΑ με το υδρογόνο προκύπτει από την ανάγκη ενεργειακής μετάβασης και μείωσης εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Το πράσινο υδρογόνο, παρότι κοστοβόρο, είναι φθηνότερο από άλλες τεχνολογίες μηδενικών εκπομπών για την ηλεκτροπαραγωγή και ιδιαίτερα κρίσιμο για βιομηχανία και μεταφορές μεγάλης κλίμακας. Στην Ε.Ε. οι στόχοι ανάπτυξης της αγοράς υδρογόνου παραμένουν δύσκολα επιτεύξιμοι, λόγω κανονισμών που λειτουργούν ως εμπόδια, ωστόσο προβλέπεται αναθεώρησή τους.

Η Ελλάδα συμμετέχει ενεργά στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Διαχειριστών Δικτύων Υδρογόνου και στους διαδρόμους του European Hydrogen Backbone, οι οποίοι θα διασφαλίσουν μελλοντικά τη μεταφορά υδρογόνου εντός της Ευρώπης. Στην Ελλάδα σχεδιάζεται ανάπτυξη τοπικών «clusters» παραγωγής και κατανάλωσης υδρογόνου, με αφετηρία τη Δυτική Μακεδονία και το Αμύνταιο. Οι νέοι αγωγοί που κατασκευάζονται (προς Πάτρα, Σκόπια, Κομοτηνή) πληρούν ήδη προδιαγραφές υδρογόνου, αν και προσωρινά θα χρησιμοποιηθούν για φυσικό αέριο.

Η Ελλάδα, σύμφωνα με μελέτες, διαθέτει σημαντική δυναμικότητα για παραγωγή πράσινου υδρογόνου από ΑΠΕ, η οποία θα μπορούσε να καλύψει έως και το 1/3 των μελλοντικών αναγκών της Γερμανίας. Μελέτες που εκπονήθηκαν από την ελληνική και την γερμανική κυβέρνηση δείχνουν ότι η τιμή παράδοσης υδρογόνου στη Γερμανία μπορεί να κυμανθεί από 2,9 έως 4,5 ευρώ/κιλό – η χαμηλότερη δυνατή τιμή στην ευρωπαϊκή αγορά, πλην της Νορβηγίας.

Η στρατηγική περιλαμβάνει δύο βασικά έργα:

- H2DRIA – ελληνική ραχοκοκαλιά μεταφοράς υδρογόνου και μελλοντική διασύνδεση με Ευρώπη.
- Διάδρομος προς Ιταλία – έργο κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος που προωθείται για χρηματοδότηση.

Καταλήγει πως, συνολικά, η Ελλάδα επιδιώκει να καταστεί σημαντικός εξαγωγέας πράσινου υδρογόνου, αξιοποιώντας το αιολικό και ηλιακό της δυναμικό και δημιουργώντας σύστημα αγωγών που θα συνδέει παραγωγούς με ευρωπαίους καταναλωτές. Με ευρωπαϊκή στήριξη, τα έργα αυτά θα ενισχύσουν τον ρόλο της χώρας στην ενεργειακή μετάβαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) και θα συμβάλουν στην ανάπτυξη της αγοράς υδρογόνου σε περιφερειακό και πανευρωπαϊκό επίπεδο.

VI. Τοποθετήσεις Βουλευτών

Αρχικά, η κυρία Οικονόμου ευχαρίστησε τους συμμετέχοντες για τις παρουσιάσεις σχετικά με το υδρογόνο, ενόψει της ψήφισης του νομοσχεδίου για την παραγωγή και τα τοπικά δίκτυά του. Τόνισε ότι η τεχνολογία βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο, με υψηλό κόστος παραγωγής, αποθήκευσης και μεταφοράς. Ανέφερε τις δυνατότητες της Ελλάδας να εξελιχθεί σε σημαντικό παραγωγό πράσινου υδρογόνου. Τέλος, έθεσε ερωτήματα για το αν σήμερα γίνεται χρήση υδρογόνου, αν απαιτούνται εισαγωγές και από ποιες χώρες και πώς η εγχώρια παραγωγή μπορεί να στηρίξει την ενεργειακή αυτάρκεια μακροπρόθεσμα.

Η τοποθέτηση του κ. Μπάρκα εστίασε στη στρατηγική σημασία του υδρογόνου ως ενεργειακού φορέα και στην ανάγκη ανάπτυξης της παραγωγής του στην Ελλάδα. Ευχαρίστησε τους εισηγητές για τις παρουσιάσεις τους και έθεσε ερωτήματα σχετικά με τις τεχνολογικές, οικονομικές και στρατηγικές παραμέτρους της αξιοποίησης του υδρογόνου. Ζήτησε διευκρινίσεις για τη διαδικασία παραγωγής, ειδικά ως προς τη διαχείριση της απορριπτόμενης θερμικής ενέργειας και την τεχνολογία ψύξης των μονάδων, ενώ επεσήμανε ότι οι σκανδιναβικές χώρες, παρότι πλούσιες σε πετρέλαιο, έχουν πρωτοπορήσει στον τομέα αυτόν.

Ιδιαίτερη έμφαση έδωσε στη δυνατότητα χρήσης του υδρογόνου στις μεταφορές, αλλά και στη βιομηχανία, θέτοντας το ερώτημα εάν οι ΑΠΕ και η παραγωγή υδρογόνου είναι ανταγωνιστικές ή συμπληρωματικές. Επισήμανε, επίσης, το υψηλό κόστος παραγωγής, αποθήκευσης και μεταφοράς, καθώς και τις τεχνολογικές δυσκολίες που πρέπει να ξεπεραστούν. Ο ομιλητής ανέφερε σε παραδείγματα από το εξωτερικό, όπως η Ολλανδία, όπου έχουν βρεθεί λύσεις στη διαχείριση θερμότητας και στη στάση της αυτοκινητοβιομηχανίας Hyundai, που προσανατολίζεται προς το υδρογόνο λόγω προβλημάτων με τις μπαταρίες.

Τέλος, τόνισε ότι η αξιοποίηση του υδρογόνου αποτελεί ζήτημα εθνικής στρατηγικής, με προοπτική η Ελλάδα να εξελιχθεί σε κέντρο παραγωγής ενέργειας για την Ευρώπη, αντί να περιοριστεί σε ρόλο παροχής υπηρεσιών. Η ενεργειακή αυτάρκεια και η τεχνολογική πρωτοπορία θεωρούνται κρίσιμες για το μέλλον της χώρας, με την ανάγκη σωστής νομοθέτησης και συνεργασίας μεταξύ κράτους, βιομηχανίας και επιστημονικής κοινότητας να προβάλλεται έντονα.

Ο κ. Αθανασίου αρχικά τόνισε τη σημασία του υδρογόνου ως καυσίμου του μέλλοντος, αναδεικνύοντας τα πλεονεκτήματά του σε σχέση με τα συμβατικά καύσιμα. Ειδικότερα, επεσήμανε ότι η καύση του υδρογόνου παράγει μόνο νερό, χωρίς εκπομπές αερίων θερμοκηπίου, ενώ χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερα ασφαλές λόγω της χαμηλής πυκνότητάς του και της περιορισμένης θερμογόνου δύναμης της φλόγας του, σε περίπτωση διαρροής. Παράλληλα, παρουσιάζονται οι εφαρμογές του στις κυψέλες καυσίμου, οι οποίες παράγουν ηλεκτρική ενέργεια, προσφέροντας ταχεία φόρτιση και μεγαλύτερη αυτονομία σε σχέση με τα ηλεκτρικά οχήματα. Επεκτάθηκε στη συζήτηση για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ), εστιάζοντας στην ανάγκη ορθολογικής αξιοποίησης φωτοβολταϊκών συστημάτων αντί των ανεμογεννητριών, με έμφαση στην εγκατάσταση σε κατοικίες. Τέλος, διατυπώθηκαν ερωτήματα για τη δυνατότητα χρήσης υδρογόνου μέσω υπαρχόντων αγωγών φυσικού αερίου και σε οχήματα προσαρμοσμένα για φυσικό αέριο, υπογραμμίζοντας τις προοπτικές βιομηχανικής εφαρμογής.

Η ομιλία του κ. Δελβερούδη επικεντρώθηκε στη βιωσιμότητα της παραγωγής υδρογόνου, προτείνοντας την εξαγωγή του στη Γερμανία ως πρώτο βήμα αξιοποίησης πλεονάζουσας ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές. Τονίστηκε η ανάγκη προσεκτικής οικονομικής διαχείρισης, ώστε το κόστος μετάβασης να μην επιβαρύνει δυσανάλογα τους πολίτες, όπως συνέβη με την «πράσινη μετάβαση». Επισημάνθηκαν ανησυχίες για την πιθανή αύξηση τιμών ενέργειας και την οικονομική συμμετοχή των πολιτών ή των βιομηχανιών. Τέλος, τέθηκαν ερωτήματα σχετικά με τον βαθμό επικινδυνότητας στην παραγωγή, μεταφορά και χρήση υδρογόνου, καθώς και τη δυνατότητα αξιοποίησης θαλασσινού νερού στην υδρόλυση χωρίς αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Η τοποθέτηση του κ. Καραναστάση εξέτασε τον ρόλο του υδρογόνου στην ενεργειακή μετάβαση, τονίζοντας ότι δεν αποτελεί ουδέτερο καύσιμο, καθώς η παραγωγή του σήμερα βασίζεται κυρίως σε φυσικό αέριο (γκρι και μπλε υδρογόνο). Υπογραμμίστηκε η ανάγκη αυστηρής στήριξης του πράσινου

υδρογόνου που παράγεται μέσω ηλεκτρόλυσης από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, καθώς και η διασφάλιση θεσμικού πλαισίου για έλεγχο έργων, αποτροπή «Greenwashing» και σύνδεση με τοπικές κοινωνίες και πανεπιστήμια. Έθεσε ερωτήματα σχετικά με την ετοιμότητα του ρυθμιστικού πλαισίου, την πρόληψη της παράκαμψης ενεργειακής αποδοτικότητας και τον ποιοτικό έλεγχο επενδύσεων, με έμφαση στη διαφάνεια, τη δικαιοσύνη και τη βιωσιμότητα.

Η κυρία Κτενά παρουσίασε μια κριτική τοποθέτηση σχετικά με την ανάπτυξη της τεχνολογίας του υδρογόνου στην Ελλάδα, τονίζοντας τόσο τις δυνατότητές της όσο και τις προκλήσεις που αυτή ενέχει. Επεσήμανε ότι η τρέχουσα στρατηγική φαίνεται να δίνει προτεραιότητα στην κερδοφορία των επιχειρηματικών ομίλων και στον εξαγωγικό προσανατολισμό, παρά στην κάλυψη των ενεργειακών αναγκών της χώρας και τη μείωση του κόστους για τα νοικοκυριά. Υπογράμμισε ότι οι επενδύσεις απαιτούν σημαντική κρατική χρηματοδότηση, μέσω επιδοτήσεων και φοροαπαλλαγών, γεγονός που ενδέχεται να αποστερήσει πόρους από άλλους κοινωνικούς τομείς. Επιπλέον, έθεσε ερωτήματα για την ασφάλεια, τα πρότυπα, την απόδοση της ηλεκτρόλυσης, τη χρήση νερού και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Τέλος, έγινε αναφορά στην ανάγκη για σαφή ορισμό των όρων «πράσινο» και «ανανεώσιμο υδρογόνο» και διατυπώθηκε κριτική προς το υφιστάμενο οικονομικό μοντέλο που δίνει προτεραιότητα στην κερδοφορία αντί στη λαϊκή ευημερία.

VII. Δευτερολογίες ειδικών

i. Δευτερολογία κ. Λ. Ντζιαχρήστου

Στη δευτερολογία του ο κ. Ντζιαχρήστος εστίασε στην τεχνολογική διάσταση της μετάβασης προς την οικονομία του υδρογόνου και στη συμπληρωματικότητά του με τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ). Αρχικά, διευκρίνισε ότι το μελλοντικό ενεργειακό μίγμα δεν θα στηρίζεται αποκλειστικά σε υδρογόνο, αλλά σε συνδυασμό ηλεκτρικής ενέργειας, παραγώγων υδρογόνου (π.χ. μεθανόλη, αμμωνία) και άλλων μορφών, ανάλογα με τις ανάγκες των επιμέρους τομέων, όπως ναυτιλία, αερομεταφορές, οδικές μεταφορές και βιομηχανία.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον ρόλο του υδρογόνου ως φορέα αποθήκευσης ενέργειας, καθώς μπορεί να παραχθεί με χρήση ηλεκτρικού ρεύματος από ΑΠΕ, απορροφώντας την πλεονάζουσα παραγωγή σε περιόδους αυξημένης ηλιοφάνειας ή ανέμου. Η αποθήκευσή του μπορεί να πραγματοποιηθεί σε υγρή,

συμπιεσμένη ή στερεή μορφή, ανάλογα με την εφαρμογή, την απαιτούμενη ποσότητα και τα κριτήρια ασφάλειας.

Η διαδικασία παραγωγής απαιτεί σημαντικές ποσότητες νερού, γεγονός που καθιστά αναγκαία τη διερεύνηση βιώσιμων μεθόδων, όπως η αφαλάτωση θαλασσινού νερού μέσω αντίστροφης ώσμωσης, αν και αυτό αυξάνει το κόστος λόγω χαμηλότερης απόδοσης. Παράλληλα, τονίζεται ότι όλα τα ενεργειακά συστήματα, συμπεριλαμβανομένου του υδρογόνου, ενέχουν κινδύνους, οι οποίοι μπορούν να περιοριστούν μέσω της συνεχούς βελτίωσης προτύπων ασφαλείας και κανονισμών.

Ο κ. Καθηγητής κατέληξε ότι, η ανάπτυξη της οικονομίας του υδρογόνου απαιτεί συνδυασμό τεχνολογικής καινοτομίας, επενδύσεων σε υποδομές και ορθολογικής ενεργειακής στρατηγικής, με στόχο, τη σταδιακή αντικατάσταση των ορυκτών καυσίμων και τη δημιουργία ενός ασφαλούς, βιώσιμου και αποδοτικού ενεργειακού συστήματος.

ii. Δευτερολογία κ. Δ.-Α.Τριανταφυλλόπουλου

Στη δευτερολογία του, ο κ. Τριανταφυλλόπουλος ανέλυσε την τρέχουσα κατάσταση παραγωγής και χρήσης υδρογόνου στην Ελλάδα, τις τεχνικές απαιτήσεις και τις προοπτικές ανάπτυξης στο πλαίσιο της ενεργειακής μετάβασης. Ανέφερε ότι σήμερα το 96% της παγκόσμιας και το 99% της εγχώριας παραγωγής προέρχεται από ορυκτά καύσιμα, κυρίως στα διυλιστήρια, όπου το υδρογόνο χρησιμοποιείται για διαδικασίες παραγωγής εδώ και δεκαετίες, αποδεικνύοντας ότι η ασφαλής διαχείρισή του είναι τεχνικά εφικτή με κατάλληλα πρότυπα.

Η ανάλυση υπογραμμίζει τη σημασία των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), επισημαίνοντας το υφιστάμενο χάσμα μεταξύ ζήτησης (6 GW) και εγκατεστημένης ισχύος ΑΠΕ (15 GW), καθώς και των έργων με όρους σύνδεσης (30–35 GW). Το υδρογόνο προτείνεται ως λύση για την αποθήκευση της πλεονάζουσας παραγόμενης ενέργειας, ενισχύοντας τη συμπληρωματική σχέση μεταξύ ΑΠΕ και άλλων ενεργειακών μορφών.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη βιωσιμότητα της χρήσης νερού, με πρακτικές όπως αφαλάτωση σε παράκτιες περιοχές ή αξιοποίηση βιομηχανικού νερού, αποφεύγοντας την επιβάρυνση του υδροφόρου ορίζοντα. Εξετάζεται, επίσης, η αξιοποίηση παραπροϊόντων της ηλεκτρόλυσης, όπως η θερμική ενέργεια και το

οξυγόνο, για πρόσθετη κυκλικότητα.

Τέλος, τονίζεται ότι η ανάπτυξη της αγοράς υδρογόνου απαιτεί μεγάλες επιχειρήσεις με τεχνική επάρκεια και επενδυτική ικανότητα, ενώ οι μικρές κλίμακας εφαρμογές θα ακολουθήσουν σε μεταγενέστερο στάδιο. Συνολικά, το υδρογόνο παρουσιάζεται ως τεχνολογικά ώριμη, αλλά βιομηχανικά απαιτητική λύση, για τη μείωση των εκπομπών και τη διαφοροποίηση του ενεργειακού μείγματος.

iii. Δευτερολογία κ. Γ. Στρατήγη

Στη δευτερολογία του ο κ. Στρατήγης παρουσίασε την ενεργειακή μετάβαση ως τρίλημμα βιωσιμότητας, προσιτής ενέργειας και ασφάλειας εφοδιασμού, αναδεικνύοντας τον ρόλο του πράσινου υδρογόνου ως μέσου επίτευξης μηδενικών εκπομπών. Υπογράμμισε ότι η σημερινή πρόκληση αφορά την οικονομική βιωσιμότητα της τεχνολογίας, καθώς το υδρογόνο παραμένει ακριβότερο σε σχέση με εναλλακτικές πηγές ενέργειας, απαιτώντας κατάλληλη διαμόρφωση αγορών που θα συνδέουν παραγωγούς, διανομείς και βιομηχανικούς χρήστες.

Παράλληλα, αναφέρεται η ανάγκη ανάπτυξης εξειδικευμένων μοντέλων χρήσης που θα λαμβάνουν υπόψη τη γεωγραφία, το προφίλ ζήτησης και τον χρονικό ορίζοντα υλοποίησης έργων, προκειμένου να διασφαλιστεί οικονομική αποδοτικότητα. Ενδεικτικά, η βιομηχανική χρήση του υδρογόνου στην Ελλάδα καλύπτεται κυρίως από αυτοπαραγωγή, ενώ οι εφαρμογές στις μεταφορές προβλέπεται να αναπτυχθούν σε ορίζοντα δεκαετίας. Τέλος, εξετάζεται η διεθνής ανταγωνιστικότητα, με αναφορά σε επενδύσεις σε περιοχές όπως η Βόρεια Αφρική, η Μέση Ανατολή και οι Σκανδιναβικές χώρες, που διαθέτουν χαμηλό ενεργειακό κόστος.

iv. Δευτερολογία κ. Μ. Θωμαδάκη

Στη δευτερολογία του, ο κ. Θωμαδάκης εστίασε στην προοπτική ανάπτυξης πράσινου υδρογόνου στην Ελλάδα, τονίζοντας ότι η εγχώρια ζήτηση δεν δικαιολογεί ευρείας κλίμακας δίκτυο, καθιστώντας απαραίτητη τη στόχευση σε μεγαλύτερες αγορές, όπως η γερμανική. Σημειώνεται ότι το 60% του κόστους παραγωγής σχετίζεται με το ενεργειακό κόστος, γεγονός που καθιστά κρίσιμη τη

χρήση στοχευμένων συνδυασμών αιολικών και φωτοβολταϊκών εγκαταστάσεων για μείωση του συνολικού κόστους.

Η μελέτη εξετάζει τη γεωγραφική κατανομή αδειοδοτημένων έργων ΑΠΕ, την ύπαρξη αγωγών και αποθηκευτικών δυνατοτήτων, καθώς και τη δυνατότητα μετατροπής υφιστάμενων αγωγών φυσικού αερίου σε αγωγούς υδρογόνου μέσω νέων τεχνολογικών επικαλύψεων. Παράλληλα, δίνεται έμφαση στην ανάγκη χρηματοδότησης μέσω σύγχρονων εργαλείων, όπως το ευρωπαϊκό Hydrogen Bank, που επιτρέπει τη συνεργασία παραγωγών, διανομέων και καταναλωτών σε κοινά έργα.

Η στρατηγική προσαρμόζεται σε περιφερειακά δεδομένα (π.χ. Κομοτηνή, Μέτσοβο, Αθήνα) και περιλαμβάνει σενάρια για διαφορετικές μορφές κατανάλωσης και blending υδρογόνου στο δίκτυο. Ο χρονικός ορίζοντας υλοποίησης τοποθετείται μεταξύ 2030-2040, με στόχο η Ελλάδα να εξελιχθεί σε εξαγωγικό κόμβο και χώρα διαμετακόμισης πράσινου υδρογόνου προς την Ευρώπη, αξιοποιώντας συνεργασίες με χώρες της Μέσης Ανατολής.

VIII. Συμπεράσματα

Το υδρογόνο μπορεί να αποτελέσει στρατηγικό εργαλείο για την ενεργειακή μετάβαση της Ελλάδας, αν και τόσο οι τεχνολογικές, όσο και οι οικονομικές προκλήσεις παραμένουν σημαντικές.

Εκπληρώνει την ανάγκη μείωσης εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα με τη μορφή του πράσινου υδρογόνου, που θα απορροφά την πλεονάζουσα παραγωγή των ΑΠΕ σε περιόδους αυξημένης ηλιοφάνειας ή ανέμου.

Η Ελλάδα διαθέτει σημαντική δυναμικότητα για παραγωγή του πράσινου υδρογόνου, που θα καλύπτει όχι μόνο τις εγχώριες ανάγκες, αλλά και θα καταστήσει τη χώρα εξαγωγέα ενέργειας.

Αν και μπορεί να θεωρηθεί καύσιμο του μέλλοντος, η τεχνολογία βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο και το κόστος παραγωγής, αποθήκευσης και μεταφοράς είναι υψηλό. Ένας ακόμα ανασταλτικός παράγοντας είναι η γραφειοκρατική αντιμετώπιση των νέων τεχνολογιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.).

Η μετάβαση στο υδρογόνο, αν και σωτήρια για το περιβάλλον, είναι ιδιαίτερα κοστοβόρα και απαιτεί δημόσια χρηματοδότηση, προσεκτικό σχεδιασμό και μεγάλες επιχειρήσεις με τεχνική επάρκεια και επενδυτική ικανότητα.

15. «Δράσεις Νέων για το Περιβάλλον και την Ενέργεια»

Εισηγήτρια: Δρ Διονυσία – Θεοδώρα Αυγερινοπούλου, Πρόεδρος της Επιτροπής

Εισαγωγή

Η ενίσχυση της περιβαλλοντικής προστασίας, η βιώσιμη ανάπτυξη και η ενεργειακή συνείδηση, με ιδιαίτερη έμφαση στη συμμετοχή των νέων απασχόλησαν την Επιτροπή, αναδεικνύοντας πώς η τεχνολογική καινοτομία, η κοινωνική δράση και η ενεργός συμμετοχή της νεολαίας μπορούν να συμβάλουν ουσιαστικά στην αντιμετώπιση των σύγχρονων περιβαλλοντικών προκλήσεων. Η συνεισφορά των νέων δεν περιορίζεται μόνο στην ευαισθητοποίηση, αλλά εκφράζεται μέσα από ενεργές δράσεις, καινοτομίες και προτάσεις που συνδέουν τεχνολογία, περιβάλλον και κοινωνική υπευθυνότητα.

Οι νέες γενιές δεν είναι απλοί παρατηρητές των περιβαλλοντικών προκλήσεων, αλλά ενεργοί φορείς αλλαγής, με τη δυνατότητα να μετατρέψουν τις ιδέες σε δράσεις που έχουν άμεσο και μακροπρόθεσμο αντίκτυπο στην κοινωνία και το φυσικό περιβάλλον. Η σημασία της συμμετοχής των νέων σε τέτοιες πρωτοβουλίες αναδείχθηκε μέσα από πολυάριθμα παραδείγματα καλών πρακτικών, καινοτόμων προσεγγίσεων και προτάσεων που συνδέουν την τεχνολογία με την οικολογική ευαισθησία.

Αναδάσωση και αποκατάσταση καμένων εκτάσεων

Η καταστροφή φυσικών οικοσυστημάτων, όπως οι πυρκαγιές στην Εύβοια το 2017, που κατέστρεψαν πάνω από 1.150 στρέμματα δάσους, ανέδειξε την ανάγκη άμεσων και συντονισμένων δράσεων αναδάσωσης. Μέσα από την φύτευση 100.000 νέων φυτών, οι νέοι απέδειξαν ότι η ενεργή συμμετοχή μπορεί να αποκαταστήσει το φυσικό περιβάλλον και να προάγει τη βιοποικιλότητα. Αυτές οι πρωτοβουλίες δεν περιορίζονται στη φύτευση, αλλά περιλαμβάνουν τη φροντίδα, την παρακολούθηση της ανάπτυξης των δέντρων και την ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας για τη σημασία της διατήρησης των φυσικών πόρων. Αυτή η προσπάθεια αναγέννησης των δασών δείχνει πώς η ανθρώπινη παρέμβαση μπορεί να επαναφέρει τη φυσική ισορροπία, να προστατεύσει το έδαφος και να συμβάλει στη διατήρηση της βιοποικιλότητας.

Ανακύκλωση και κυκλική οικονομία

Η διαχείριση των αποβλήτων αποτελεί κομβικό πεδίο δράσης των νέων οι οποίοι δεν περιορίζονται σε θεωρητικές δράσεις· οργανώνουν δενδροφυτεύσεις, συμμετέχουν σε προγράμματα ανακύκλωσης, προωθούν καινοτομίες και προβάλλουν ελληνικά προϊόντα και πολιτισμό, συνδέοντας περιβαλλοντική ευαισθησία με τεχνολογική δημιουργικότητα. Μέσα από συλλογές ληγμένων φαρμάκων, αποτσιγάρων, μπαταριών, χαρτιού, πλαστικών και ρουχισμού, οι νεαροί συμμετέχοντες ενισχύουν την κοινωνική υπευθυνότητα και προωθούν την κυκλική οικονομία. Τα υλικά, είτε επαναχρησιμοποιούνται, είτε μετατρέπονται σε πρώτες ύλες για τη βιομηχανία, μειώνοντας την περιβαλλοντική επιβάρυνση. Επιπλέον, οι νέοι αποτελούν φορείς ενημέρωσης για την κοινότητα, ενθαρρύνοντας τη συμμετοχή των πολιτών σε δράσεις ανακύκλωσης και προστασίας του περιβάλλοντος.

Προστασία αστικού και περιαστικού πρασίνου

Η φροντίδα των αστικών δέντρων και του περιαστικού πρασίνου αποτελεί ουσιαστικό παράγοντα για την ποιότητα ζωής στις πόλεις. Τα δέντρα συμβάλλουν στη ρύθμιση της θερμοκρασίας, στη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης και στην απορρόφηση ρύπων. Οι νέοι είναι ενεργοί πολίτες που παρακολουθούν τις ενέργειες των δήμων, συμμετέχουν στην προστασία δέντρων και πρασίνου, και προτείνουν λύσεις για τη φύτευση κατάλληλων ποικιλιών στη σωστή εποχή. Η συμβολή τους στην ενεργειακή συνείδηση και στη μείωση της περιβαλλοντικής επιβάρυνσης είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς η βιώσιμη διαχείριση των πόρων και η προώθηση της ανανεώσιμης ενέργειας αποτελούν βασικές προτεραιότητες για το μέλλον. Η συνεργασία με δήμους και τοπικές αρχές επιτρέπει την ορθή διαχείριση του πρασίνου, διασφαλίζοντας ότι οι πράσινοι χώροι αναπτύσσονται με γνώμονα τη βιωσιμότητα.

Τεχνολογία και καινοτομία

Οι νέοι αξιοποιούν τεχνολογικά εργαλεία και STEM προγράμματα για να ενισχύσουν την περιβαλλοντική δράση και την ενεργειακή αποδοτικότητα. Μέσα από ρομποτικές εφαρμογές, επιστημονικά πειράματα και ανάπτυξη εφαρμογών, δημιουργούν καινοτόμα εργαλεία για την εξοικονόμηση ενέργειας και την ορθολογική διαχείριση των πόρων. Η συνεδρίαση ανέδειξε ότι η συμμετοχή των

νέων δεν είναι μόνο ευαισθησία, αλλά και δράση. Η περιβαλλοντική προστασία που εφαρμόζουν στην καθημερινότητα δημιουργεί ένα ισχυρό μήνυμα. Οι νέες γενιές αποδεικνύουν ότι η Ελλάδα μπορεί να ανταγωνίζεται παγκόσμιες δυνάμεις σε τομείς όπως η τεχνολογία, η περιβαλλοντική βιωσιμότητα και η κοινωνική υπευθυνότητα. Οι πρωτοβουλίες συνδέουν την τεχνολογία με τον πολιτισμό και την παράδοση.

Διεθνής διάσταση και κοινωνική προβολή

Οι δράσεις των νέων ξεπερνούν τα εθνικά σύνορα, φέρνοντας τη χώρα σε διεθνές επίπεδο. Η προβολή καινοτόμων εφαρμογών και περιβαλλοντικών πρωτοβουλιών προβάλλει τη χώρα μας ως παράδειγμα συνδυασμού πολιτισμού, τεχνολογίας και κοινωνικής υπευθυνότητας. Ταυτόχρονα, η προβολή αυτή ενισχύει την περιβαλλοντική συνείδηση και ενθαρρύνει την κοινωνική συμμετοχή σε παγκόσμια κλίμακα.

Συμπεράσματα και Προτάσεις

Τα συμπεράσματα της συνεδρίασης καταδεικνύουν ότι η προστασία του περιβάλλοντος απαιτεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση, συνδυάζοντας θεσμική στήριξη, ενεργό συμμετοχή των πολιτών και αξιοποίηση νέων τεχνολογιών. Οι νέοι δεν είναι μόνο ευαίσθητοι παρατηρητές, αλλά και ενεργοί φορείς αλλαγής, με δυνατότητα να επηρεάσουν την πολιτική, τις κοινωνικές πρακτικές και τη διαχείριση των φυσικών πόρων. Η συνεργασία της κοινωνίας των πολιτών, των δήμων και των οργανώσεων με τους νέους δημιουργεί συνθήκες για έναν πιο βιώσιμο και ενεργειακά αποδοτικό κόσμο. Η Ελλάδα διαθέτει τα απαραίτητα στοιχεία – πολιτιστική κληρονομιά, τεχνολογική γνώση και κοινωνική ευαισθησία – για να αποτελέσει παράδειγμα προς μίμηση στην περιβαλλοντική και ενεργειακή βιωσιμότητα.

Η προστασία του περιβάλλοντος απαιτεί ολοκληρωμένη προσέγγιση που συνδυάζει κοινωνική συμμετοχή, τεχνολογική καινοτομία, περιβαλλοντική εκπαίδευση και θεσμική υποστήριξη. Οι δράσεις των νέων αποδεικνύουν ότι η ενεργός συμμετοχή και η καινοτομία μπορούν να μετατρέψουν την ευαισθησία σε ουσιαστική αλλαγή, ενισχύοντας τόσο την κοινωνία όσο και την οικονομία.

Η Ελλάδα, παρά το μικρό της μέγεθος, διαθέτει δυναμική νεολαία, πλούσιο πολιτιστικό υπόβαθρο και οργανωμένες δράσεις που προάγουν την καινοτομία και την περιβαλλοντική υπευθυνότητα. Οι νέες γενιές αποδεικνύουν ότι μπορούν να ηγηθούν αλλαγών που έχουν πραγματικό αντίκτυπο στην κοινωνία και το περιβάλλον, οδηγώντας σε έναν βιώσιμο, ενεργειακά αποδοτικό και τεχνολογικά προηγμένο κόσμο.

Η συνεδρίαση κατέληξε στις εξής βασικές προτάσεις:

- Ενίσχυση της συνεργασίας νεολαίας, δήμων και οργανώσεων για δράσεις αναδάσωσης, ανακύκλωσης και προστασίας αστικού πρασίνου.
- Δημιουργία και ενίσχυση προγραμμάτων στήριξης της καινοτομίας για όλες τις ηλικίες, συμπεριλαμβανομένης της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, στήριξης των ερευνητικών τους προγραμμάτων και των συμμετοχών τους σε διαγωνισμούς εθνικού, ευρωπαϊκού και διεθνούς επιπέδου.
- Δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων STEM και τεχνολογικών εργαστηρίων, που συνδυάζουν περιβαλλοντική υπευθυνότητα και καινοτομία.
- Προβολή και διάδοση των πρωτοβουλιών των νέων για αύξηση της κοινωνικής συμμετοχής και ενίσχυση της περιβαλλοντικής συνείδησης.
- Υποστήριξη μέτρων για την κυκλική οικονομία και την ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων, σε εθνικό και τοπικό επίπεδο.

Η ενεργός συμμετοχή των νέων, η τεχνολογική καινοτομία και η κοινωνική υπευθυνότητα μπορούν να οδηγήσουν σε έναν κόσμο πιο βιώσιμο, δίκαιο και φιλικό προς το περιβάλλον, αποτελώντας πρότυπο για όλες τις γενιές.

VI. ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος συνήλθε σε συνεδρίαση την 22^α Σεπτεμβρίου 2025, κατά την οποία εγκρίθηκε, κατά πλειοψηφία, η παρούσα Έκθεση, για τη Β΄ Σύνοδο της Κ΄ Περιόδου, με τις εισηγήσεις που την συναπαρτίζουν, η οποία υποβάλλεται προς την Ολομέλεια της Βουλής.

Αθήνα, 22 Σεπτεμβρίου 2025

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Δρ ΔΙΟΝΥΣΙΑ - ΘΕΟΔΩΡΑ ΑΥΓΕΡΙΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ο Α΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ (ΜΑΝΩΛΗΣ) ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ

Η Β΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΒΕΤΤΑ

ΤΑ ΜΕΛΗ

ΑΚΤΥΠΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΥ ΧΡΙΣΤΙΝΑ

ΑΜΥΡΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΑΡΑΜΠΑΤΖΗ ΦΩΤΕΙΝΗ

ΒΛΑΧΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΚΑΦΟΥΡΟΣ ΜΑΡΚΟΣ

ΚΟΤΡΩΝΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΛΙΟΥΤΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ΜΑΡΚΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΘΩΜΑΪΣ (ΤΖΙΝΑ)

ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΣ

ΣΚΡΕΚΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΣΤΥΛΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΤΡΙΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

ΧΡΥΣΟΜΑΛΛΗΣ ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ (ΜΙΛΤΟΣ)

ΠΟΥΛΑΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

ΣΠΥΡΙΔΑΚΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ (ΚΑΤΕΡΙΝΑ)

ΖΑΜΠΑΡΑΣ ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ (ΜΙΛΤΟΣ)

ΚΕΔΙΚΟΓΛΟΥ ΣΥΜΕΩΝ

ΔΙΓΕΝΗ ΑΣΗΜΙΝΑ (ΣΕΜΙΝΑ)

ΜΑΝΩΛΑΚΟΥ ΔΙΑΜΑΝΤΩ

ΜΠΟΥΜΠΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΠΕΡΚΑ ΘΕΟΠΙΣΤΗ (ΠΕΤΗ)

ΔΕΛΒΕΡΟΥΔΗΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ

ΜΠΙΜΠΙΛΑΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

